HAŠEK

Peripeţiile bravului soldat Švejk

259

BIBLIOTECA
PENTRU TOŢI

JAROSLAV HAŠEK

Peripețiile bravului soldat Švejk în războiul mondial

*

* *

Traducere de Jean Grosu

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI
1964

Cuprins

GLORIOSUL DEZASTRU

I
TRAVERSÂND UNGARIA

În sfârşit, veni şi clipa când fură înghesuiţi în vagoane; câte patruzeci şi doi de oameni la opt cai. Dat fiind că puteau să doarmă în picioare, caii călătoreau, desigur, mai comod decât trupa. Dar ăsta era un amănunt de care nu se sinchisea nimeni!... Trenul militar ducea un nou transport de oameni spre abatoarele din Galiţia.

Şi totuşi, fiinţele acestea simţiră parcă o oarecare uşurare în clipa când trenul se puse în mişcare; era cel puţin un lucru sigur, în timp ce înainte vreme fuseseră chinuite de nesiguranţă, de panică, întrebându-se mereu dacă plecarea se va întâmpla chiar în ziua aceea, a doua zi sau abia a treia zi. Unii încercaseră sentimentul condamnaţilor la moarte care aşteaptă înfricoşaţi venirea călăului spre a-i duce la locul de execuţie. Apoi se lăsase o linişte, ca după un greu impas.

De aceea, la plecarea trenului, un ostaş strigase din vagon ca ieşit din minţi:

— Plecăm, plecăm!

Din care se vede că plutonierul de administraţie Vaněk avusese dreptate când îi spusese lui Švejk că nu-i nicio grabă.

Până să se vadă îmbarcaţi în vagoane, mai trecuseră, într-adevăr, câteva zile în care timp nu se vorbise decât de conserve, ceea ce-l făcuse pe încercatul Vaněk să declare ritos că asta-i vorbărie goală: „De unde şi până unde conserve? Mai degrabă o liturghie cum s-a făcut la compania

de marş dinaintea noastră. Dacă se dau conserve, nu se mai face slujbă. Şi viceversa, slujba înlocuieşte conservele.”

Aşa se face că în locul conservelor de gulaş îşi făcu apariţia *oberfeldkuratul* Ibl, care răpuse trei iepuri dintr-un foc, oficiind simultan pentru trei companii. Două primiră binecuvântarea pentru Serbia şi una pentru Rusia.

Cu acest prilej, sfinţia sa rosti o cuvântare plină de însufleţire, pe care o şterpelise din calendarele militare. Cuvântarea fusese atât de mişcătoare, încât la intrarea trenului în Mošon, Švejk, care se afla împreună cu Vaněk în vagonul unde fusese improvizată cancelaria companiei, îşi aminti de ea şi-i spuse plutonierului de aţă:

— O să fie o adevărată plăcere, vorba *feldkuratului*, să auzi pe câmpul de bătălie, atunci când ziua se va îngemăna cu noaptea, iar soarele cu razele-i aurii va scăpata în spatele munţilor – cum spunea el – ultima suflare a muribunzilor, nechezatul cailor în agonie, gemetele răniţiilor şi blestemele populaţiei văzându-şi casele în flăcări. Grozav îmi place mie când oamenii se prostesc la pătrat.

Vaněk încuviinţă, dând din cap:

— A fost teribil de mişcător.

— Frumos şi instructiv, reluă Švejk. Am băgat şi eu de seamă şi, dacă m-oi întoarce din război, am s-o povestesc la „Potirul”. În timp ce ne vorbea, domnul *feldkurat* se răscrăcărase aşa de frumos, că mi-era teamă să nu-i alunece o cotonoagă şi să nu se prăbuşească cumva peste altarul de campanie, să-şi spargă scăfârlia de cartofor. Ne dădea pilde atât de înălţătoare din istoria armatei noastre, de pe vremea lui Radecký; rumeneala amurgului se împreuna cu flăcările care se ridicau din hambarele aprinse pe câmpul de bătălie; vorbea de parcă fusese pe acolo şi văzuse cu ochii lui.

În aceeaşi zi, *oberfeldkuratul* Ibl se şi afla la Viena, unde povestea altui batalion de marş aceeaşi istorie înduioşătoare, de care amintise Švejk şi care îi plăcuse atât de mult.

— Iubiţi ostaşi – spunea *feldkuratu*l Ibl – luaţi aminte,

închipuiți-vă că suntem la paşopt când, la Custozza[1], după o luptă crâncenă care a durat zece ani, regele Italiei, Albert[2] a trebuit să părăsească câmpul însângerat în fața părintelui ostaşilor noştri, mareşalul Radecký, care la optzeci şi patru de ani a cucerit o victorie atât de măreață. Gândiți-vă, dragi ostaşi! Pe o înălțime din fața Custozzei cucerite s-a oprit venerabilul conducător de oşti, înconjurat de credincioşii lui comandanți... Toți cei din juru-i sunt pătrunşi de măreția clipei, căci, dragi ostaşi, nu departe, în fața feldmareşalului, un ostaş se luptă cu moartea. Cu mâinile şi picioarele semănate pe câmpul de onoare, ostaşul simte ațintite asupră-i privirile mareşalului Radecký. Rănit de moarte, chinuit de durere, bravul ostaş mai strânge cu entuziasm în mâna dreaptă, aproape încremenită, medalia de aur. Văzând chipul înălțător al mareşalului, inima îi zvâcneşte cu putere, în trupu-i înțepenit reînvie ultimele rămăşițe de vlagă şi printr-o sforțare supraomenească muribundul încearcă să se târască întru întâmpinarea mareşalului: „Pe loc repaus, bravul meu ostaş", i se adresează mareşalui care, descălecând, îi întinde mâna. „Iertați-mă, domnule mareşal spune muribundul – mi-am pierdut amândouă mâinile. Dar v-aş ruga un singur lucru: spuneți-mi adevărul adevărat, am câştigat bătălia?" „Am câştigat, camarade, îi răspunde cu bunăvoință feldmareşalul. Păcat că bucuria ți-e tulburată de durerea rănilor". „Ce-i drept, înălțimea ta, cu mine s-a sfârşit", încuviințează cu glasul stins ostaşul, zâmbind măgulit. „Ți-e sete?" îl întreabă Radecký. „A fost o zi dogoritoare, domnule mareşal, peste treizeci de grade." Auzind asta, Radecký ia bidonul de la un aghiotant şi-l întinde muribundului, care trage o duşcă zdravănă. „Bogdaproste, de o mie de ori", strigă el încercând din răsputeri să sărute mâna comandantului său. „De când eşti

---

[1] Localitate în nordul Italiei, unde au avut loc doua bătălii între armatele italiană şi austriaca. (25 iulie 1848 şi 24 iunie 1866), terminate cu înfrângerea italienilor.
[2] *Carol Albert* (1798—1849), rege al Sardiniei între 1831 şi 1849.

în armată?” îl întrebă mareşalul. „De mai bine de patruzeci de ani, domnule mareşal! La Aspern am cucerit medalia de aur. Am fost şi la Lipsca; am căpătat şi crucea de război; de cinci ori am fost rănit de moarte; da’ acum s-a isprăvit cu mine. E o mare cinste şi fericire că am apucat ziua de azi! Nu-mi pasă de moarte, dacă am cucerit o victorie atât de strălucită şi împăratul şi-a redobândit pământurile.” În clipa asta, dragi ostaşi, din tabără se aud înălțătoarele cuvinte ale imnului nostru „Ia-ne Doamne sub paza ta!” Ele acoperă puternic şi plin de măreție câmpul de bătaie. Ostaşul căzut, care îşi ia rămas bun de la viață, mai încearcă o dată să se ridice. „Trăiască Austria! – strigă el cu însuflețire – slavă ei! Cântați mereu acest cântec minunat! Slavă comandantului nostru! Trăiască armata!” Muribundul se mai apleacă o dată spre dreapta mareşalului, pe care o sărută, apoi se lasă uşor la pământ şi, în tăcere, nobilul său suflet se înalță la cer. Conducătorul de oşti stă cu capul descoperit în fața trupului neînsuflețit al unuia din cei mai viteji ostaşi. „Un sfârşit minunat, în adevăr de invidiat”, spune mişcat mareşalul, cuprinzându-şi fața în palme. Dragi ostaşi, vă doresc tuturora să aveți parte de un sfârşit atât de frumos.

Aşa încât, aducându-şi aminte de această cuvântare a *oberfeldkuratului* Ibl, Švejk era într-adevăr îndreptățit să-l numească vită încălțată, fără a-l ponegri câtuşi de puțin.

După asta, Švejk începu să sporovăiască despre faimoasele ordine care le fuseseră citite înainte de îmbarcare: un ordin pe armată semnat de Franz Josef şi un al doilea iscălit de arhiducele Ferdinand Josef, comandantul suprem al armatelor de pe frontul răsăritean. În amândouă era vorba de evenimentele petrecute în ziua de 3 aprilie 1915, la trecătoarea Dukla, când două batalioane din regimentul 28, cu ofițeri cu tot, au trecut de partea ruşilor în sunetele fanfarei regimentului.

Amândouă fuseseră citite cu glasul tremurând şi sunau aşa:

„Ordin pe armată din 17 aprilie 1915

Adânc îndurerat ordon ca, pentru laşitate şi trădare în fața inamicului regimentul de infanterie chezaro-crăiesc nr. 28 să fie şters din controalele armatei. Drapelul regimentului va fi luat şi predat Muzeului Militar. Începând de astăzi, acest regiment care, cu moralul otrăvit încă din patrie, a plecat pe front pentru a săvârşi actul de înaltă trădare, încetează să mai existe.

Franz Josef 1"

Ordinul pe armată al arhiducelui Ferdinand Josef:

„Trupele cehe n-au fost la înălțime în timpul campaniei, şi mai ales în ultimele lupte. Trebuind să apere poziții bine întărite şi pe care se aflau stabilite de mai multă vreme, ele au fost mai prejos de orice aşteptări, fapt de care inamicul a profitat pentru a restabili relații şi legături cu elemente josnice din rândurile acestor trupe.

După care duşmanul, sprijinit de aceşti trădători, şi-a îndreptat atacurile împotriva pozițiilor ocupate de aceste trupe.

De mai multe ori duşmanul a izbutit să ia prin surprindere unitățile noastre şi, aproape fără să întâmpine rezistență, a pătruns în liniile noastre şi a capturat un mare număr de apărători.

Ruşine, de o mie de ori ruşine şi dispreț acestor mizerabili fără onoare care s-au făcut vinovați de trădarea împăratului şi a imperiului, pătând astfel nu numai onoarea drapelelor glorioasei noastre armate, ci şi pe aceea a națiunii căreia îi aparțin.

Mai devreme sau mai târziu, glonțul sau ştreangul călăului îi va ajunge.

Datoria oricărui soldat ceh care şi-a păstrat simțul onoarei este să divulge comandantului său pe ticăloşii ațâțători şi trădători care se află printre ei.

Cel care nu va proceda aşa se va dovedi el însuşi un trădător şi un ticălos.

Prezentul ordin va fi citit în fața tuturor soldaților din regimentele cehe.

Prin decizia monarhului nostru, regimentul chezaro-crăiesc nr. 28 se şterge din controalele armatei, iar toţi prizonierii, fugari din regiment, vor plăti cu sânge crimă gravă de care s-au făcut vinovaţi.

Arhiduce Josef Ferdinand”

— Ni l-au citit cam târzior, îi spuse Švejk lui Vaněk. Mă mir că ni l-au citit abia acum, că doar majestatea sa împăratul a dat *„befelul”* încă la 17 aprilie. S-ar părea că au avut motive să nu dea să ni-l citească imediat. Dacă eu aş fi împărat, n-aş îngădui, Doamne fereşte, asemenea amânări. Dacă dau *„befelul”* la 17 aprilie, apoi, tune-fulgere-trăsnească, musai să fie citit tot la şaptesprezece aprilie în toate regimentele.

De partea cealaltă a vagonului, în faţa lui Vaněk, stătea bucătarul ocultist de la popota ofiţerească şi scria ceva. În spatele lui erau ordonanţa locotenentului Lukáš, bărbosul uriaş Baloun şi telefonistul ataşat pe lângă compania a 11-a de marş, Chodounský, Baloun mesteca un coltuc de pâine cazonă şi-i spunea înspăimântat telefonistului Chodounský că el n-are nicio vină că în învălmăşeala îmbarcării nu izbutise să răzbească până la vagonul comandamentului, unde se afla locotenentul lui.

Chodounský căuta să-l sperie şi mai tare, spunându-i că o făcuse lată rău şi că s-ar putea alege cu plutonul de execuţie.

— Of, de s-ar sfârşi o dată cu chinul ăsta, se tânguia Baloun. Am mai păţit-o eu o dată în timpul manevrelor de la Votice, când era cât pe ce să mă curăţ. Eram aşa de înfometaţi şi morţi de sete, că nu mai puteam şi când a venit la noi aghiotantul batalionului, am strigat: „Daţi-ne apă şi pâine!” Dumnealui a întors calul către mine şi mi-a spus că dacă lucrul s-ar fi întâmplat în timp de război, ar fi trebuit să fiu scos din rânduri şi împuşcat: „Da’ acum, zicea el, ai să faci cunoştinţă cu arestul comenduirii; am avut însă noroc pentru că în timp ce călărea spre comandament, unde se ducea să anunţe cazul, calul s-a speriat, dumnealui a căzut

şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, şi-a rupt gâtul”.

Baloun oftă din greu şi se înecă tot înfulecând la pâine; când îşi reveni, se uită cu jind la cei doi saci ai locotenentului Lukáš, pe care îi avea în pază.

— Ehei, ce de-a mai conserve de ficat şi salam unguresc au ridicat domnii ofiţeri, urmă el cu obidă. Uite aşa o bucată!

Şi sorbea din ochi pachetele locotenentului, ca un câine hămesit la uşa unei mezelării.

— N-ar strica – spuse Chodounský – dacă ne-ar aştepta barem o masă bună. La începutul războiului când ne îndreptam spre Serbia, peste tot eram ospătaţi şi crăpam până nu mai puteam. Tăiam din pulpişoarele de gâscă bucăţelele cele mai bune şi jucam cu ele ţintar pe tablete de şocolată. La Osek, în Croaţia, doi domni ne-au adus în vagon un cazan mare cu fripturi de iepure, ca din partea veteranilor; dar, ghiftuiţi cum eram, ni s-a făcut greaţă şi le-am răsturnat cazanul în cap. Tot drumul am borât. Caporalul Matějka, din vagonul nostru, se îndopase aşa de rău că, până nu i-am aşezat o scândură pe burtă şi n-am ţopăit pe el ca la cramă, nu s-a uşurat; ţâşnea din el şi pe sus şi pe jos. Când am trecut prin Ungaria, la fiecare staţie ni se aruncau în vagoane găini fripte. Dar nu mâncam din ele decât creierii. La Kaposfalva, ungurii ne-au bombardat cu hălci întregi de porc fript. Un camarad s-a ales cu un cap de porc în scăfârlie şi s-a mâniat aşa de rău, că a început să gonească donatorul peste şine, cu centironul în mână. În schimb, în Bosnia nici măcar apă n-am căpătat. Dar până în Bosnia, cu toate că era interzis, am avut tot felul de rachiuri, după pofta inimii. Cât despre vin, curgea gârlă. Mi-aduc aminte că într-o staţie, un cârd de cuconiţe şi domnişoare a venit să ne cinstească cu bere şi noi ne-am pişat în ea! Să le fi văzut cum fugeau! Cât a ţinut drumul, toţi am fost afumaţi; eu nu mai ştiam barem nici care-i asul de pică. Dar când ni-era lumea mai dragă, hodoronc-tronc, pe nepusă masă, ne ajunge un ordin; n-apucasem să isprăvim jocul de cărţi şi a trebuit să coborâm cu toţii din vagoane. Un nenorocit de caporal, am şi uitat cum îi zice, zbiera la oameni

să cânte: *„Und die Serben müssen sehen, dass wir Oesterreicher Sieger, Sieger sind”*[3]. Dar careva din spate i-a altoit un picior că s-a prăvălit pe şine. Apoi a zbierat să aşezăm armele în piramidă şi imediat trenul, golit, a făcut cale întoarsă în direcția din care venise; şi cum era de aşteptat, în zăpăceala aceea, a plecat cu hrana noastră pe două zile. Şi cum să-ți spun, la o distanță cât de-aici până la copacii de colo, au şi început să şuiere şrapnelele. Comandantul batalionului a venit în grabă şi a adunat pe toți ofițerii la o consfătuire, după care a apărut locotenentul Macek, ceh get-beget, dar care nu vorbea decât nemțeşte. Era alb ca varul şi ne-a spus că mai departe nu putem pleca, pentru că linia fusese aruncată în aer de sârbi care, peste noapte, trecuseră râul şi acum se aflau în flancul nostru stâng. Sunt încă destul de departe de noi, zicea; dar cum ne sosesc întăririle, îi facem harcea-parcea. Ne sfătuia să nu ne predăm, Doamne fereşte, dacă cumva o fi să ne batem, fiindcă sârbii se poartă, cică, sălbatic cu prizonierii, le taie urechile, nasul şi le scot ochii. De şrapnelele care explodau la câțiva paşi de noi zicea, să nu ne fie nicio teamă. Era, pare-se, tirul artileriei noastre. Deodată, însă, de undeva, din spatele colinei, s-a auzit o rafală, tatatatatatatata. Astea, zicea, sunt mitralierele noastre. După care, din stânga, a răsunat o canonadă puternică; noi am auzit-o cel dintâi şi ne-am trântit pe burtă; pe deasupra au zburat câteva grenade şi în spatele nostru gara a început să ardă. În aceeaşi clipă, pe deasupra capetelor noastre, au început să şuiere gloanțe din flancul drept, iar din depărtări venea un zgomot surd de salve şi zăngănit de arme. *Oberlaitnantul* Macek ne-a dat ordin să desfacem piramidele şi să încărcăm armele. *Dienstführenderul* s-a apropiat şi el şi i-a spus că ordinul nu putea fi executat din cauză că nu aveam la noi niciun fel de muniții, că ştii doar şi dumneata foarte bine, zicea, că munițiile trebuia să le ridicăm la etapa următoare,

---

[3] Şi sârbii să înțeleagă că noi austriecii, suntem învingători, învingători (germ.).

înainte de a ajunge pe poziții. I-a mai spus că înaintea noastră plecase un tren cu muniții, dar că, de bună seamă acum era în mâinile sârbilor. *Oberlaitnantul* Macek a rămas o clipa înlemnit apoi, fără să stea mult pe gânduri, a ordonat *„baionet auf”*[4]. De ce? Nici el nu știa, dar în desperarea aceea trebuia, cât de cât, să facem ceva. Ne-a ținut așa, în stare de alarmă, până când a trebuit să ne ascundem din nou în șanțuri, pentru că apăruse un aeroplan; gradații zbierau cât îi ținea gura: *„Alles decken, decken!”*[5] Pe urmă s-a aflat că avionul era de-al nostru și că din greșeală a fost doborât de artileria noastră. Și iarăși ne-am sculat în poziție de drepți, da' nimeni nu ne-a ordonat *„Ruht”*[6]. Stăteam așa, când deodată am văzut venind în galop mare spre noi un cavalerist. Încă de departe se auzea cum striga: *„Wo ist das Batalionskommando?”*[7] Comandantul batalionului i-a ieșit în întâmpinare, cavaleristul i-a dat o hârtie și fără să mai aștepte, a gonit înainte spre flancul drept. Comandantul batalionului a citit ordinul din mers și deodată parcă și-a ieșit din minți. A scos sabia din teacă și a început să alerge nebunește spre noi: *„Alles zurück, alles zurück!”*[8] zbiera către ofițeri. *„Direktion Mulde, einzeln abfallen!”*[9] În stânga noastră era un lan de porumb. În comandant parcă intrase strechea. Am lepădat ranițele în plata Domnului, în șanțurile acelea afurisite și ne-am târât în patru labe până în vale. *Oberlaitnantul* Macek s-a ales cu un plumb în țeastă și n-a mai apucat să spună nici Doamne-ajută: până să ajungem în vale, câmpul se umpluse de morți și răniți. I-am lăsat să zacă acolo și am fugit ca nebunii până seara. Lanurile din fața noastră erau făcute una cu pământul de ostașii care trecuseră înainte, călcând totul în picioare. N-am întâlnit decât un convoi de căruțe de la aprovizionare,

[4] Baioneta la armă (germ.).
[5] Adăpostiți-vă toți, adăpostiți-vă! (germ.)
[6] Pe loc repaus (germ.).
[7] Unde-i postul de. comandă al batalionului? (germ.).
[8] Înapoi, înapoi cu toții! (germ.)
[9] Direcția Mulda, unul câte unul, retragerea! (germ.)

întoarse cu susu-n jos. În cele din urmă am ajuns la stația de cale ferată, unde sosiseră noi ordine: îmbarcarea şi întoarcerea la comandament. N-am putut executa, însă, ordinul dat, fiindcă întregul comandament căzuse prizonier cu o zi mai înainte, lucru pe care l-am aflat abia dimineața. Aşa se face că am rămas ca nişte orfani de care nimeni nu voia să ştie, ca până la urmă să fim ataşați pe lângă regimentul 73, pentru a ne retrage cu el, ceea ce am şi făcut cu dragă inimă, dar mai întâi a trebuit să mărşăluim o zi întreagă până să-i dăm de urmă.

Nu-l mai asculta nimeni; Švejk şi Vaněk jucau tabinet, bucătarul ocultist de la popota ofițerească continua să-i scrie soției, care în lipsa lui începuse să scoată o nouă revistă teozofică. Baloun moțăia pe bancă. Aşa că telefonistului Chodounský nu-i mai rămăsese altceva de făcut decât să repete:

— Da, da, n-am să uit cât oi trăi...

Apoi se ridică şi se duse să chibițeze la partida de tabinet.

— Tot faci tu pe chibițul, aprinde-mi măcar luleaua, îl rugă prieteneşte Švejk. Tabinetul e o treabă mai delicată decât războiul şi decât toate aventurile de la granița sârbească. Of, ce prostie am făcut, îmi vine să-mi trag palme! Nu puteam să mai aştept cu riga? Uite, mi-a picat valetul. Mare dobitoc mai sunt!

Între timp, bucătarul ocultist îşi terminase scrisoarea şi de bună seamă că, recitind-o, era satisfăcut de felul cum o adusese din condei pentru ca să nu aibă dificultăți cu cenzura militară.

„Scumpa mea soție,

Când ai să primeşti aceste rânduri, eu am să fiu de câteva zile în tren, deoarece plecăm pe front. Nu mă bucur prea mult, pentru că în tren trebuie să lâncezesc şi nu pot să fiu folositor. În tren nu există bucătărie pentru ofițeri, iar aprovizionarea cu alimente se face în gările unde ne oprim. Aş fi fost tare bucuros ca, în trecere prin Ungaria, să pot prepara domnilor ofițeri un gulaş de Seghedin; dar n-a fost chip. Poate, însă, că

atunci când om ajunge în Galiția am să le pot găti o mâncare galițiană adevărată: «şolet» – gâscă înăbuşită în crupe sau orez. Crede-mă, dragă Helenko, că fac tot ce pot ca să mai îndulcesc domnilor ofițeri viața plină de griji şi necazuri. Am fost trecut de la regiment la batalionul de marş, aşa că am să-mi pot înfăptui dorința mea cea mai fierbinte, aceea de a avea prilejul, chiar cu puținele noastre mijloace de aici, să pun pe roate bucătăria ofițerească de campanie. Îți aminteşti, dragă Helenko, că la încorporare mi-ai urat să am parte de superiori cumsecade. Dorința ți s-a împlinit şi nu numai că nu pot să mă plâng, dar pot spune chiar că domnii ofițeri sunt adevărați prieteni ai noştri şi mai cu seamă cu mine se poartă părinteşte. Cât de curând am să-ți trimit numărul oficiului nostru poştal...”

Împrejurările îi dictaseră bucătarului această scrisoare, după ce-şi mâncase lefteria față de colonelul Schröder, care până atunci îl protejase. Lucrurile se petrecuseră cam aşa: la masa de adio a ofițerilor batalionului de marş, dintr-o regretabilă inadvertență, colonelul Schröder rămăsese din nou fără omletă cu rinichi de vițel şi, drept pedeapsă, bucătarul ocultist a fost trimis pe front cu batalionul de marş, iar bucătăria popotei ofițereşti a fost încredințată unui nefericit de învățător de la Institutul de orbi din Klarov.

Bucătarul mai reciti o dată scrisoarea şi conținutul ei i se păru foarte diplomatic; important era să se mențină cât mai depărtişor de câmpul de luptă, fiindcă, orice s-ar zice, „omul vrednic şi pe front se-nvârteşte”. E drept că în civilie scrisese, în calitate de redactor şi proprietar al unei reviste ocultiste, un studiu cuprinzător în care afirmase că nimeni nu trebuie să se teamă de moarte şi un studiu despre metempsihoză...

Terminând de citit, se aşeză şi el să facă pe chibițul lângă Švejk şi Vaněk. În clipa aceea între cei doi jucători se ştersese orice deosebire de grad. De altă parte nici nu mai jucau în doi: Chodounský intrase şi el în partida de tabinet.

Ordonanța companiei, Švejk, îl lua peste picior fără nicio

sfială pe plutonierul de administrație Vaněk:

— Stau şi mă întreb cum dracu joci aşa de prost. Vezi doar că el joacă, eu n-am niciun as, şi dumneata nu întorci optul şi arunci, ca cel mai nătâng dintre dobitoace, valetul de treflă şi golanul ăsta câştigă.

— Ce zbieri atâta pentru un valet pierdut – i-o întoarse politicos plutonierul – dumneata nu joci ca un idiot? Şi de unde vrei să scot un opt de treflă, când n-am nici umbră de treflă? N-aveam decât un as de pică şi unul de tobă, nătărăule.

— Păi dacă-i aşa, trebuia să joc atu-ul, nene, spuse zâmbind Švejk; Asta, îmi aminteşte de o întâmplare care se aseamănă. O dată, în restaurantul „La Valšu” era tot aşa un neisprăvit care avea atu-ul, dar nu-l juca şi amâna într-una pe cele mai mici. Şi ce carte îi cădea! Din toate culorile, cele mai mari. Aşa cum nu m-aş alege cu nimic acum dacă dumneata ai juca atu, la fel şi atunci nici eu, nici ceilalți n-am făcut nicio ispravă; oricât am fi jucat, tot am fi pierdut. Până la urmă tot eu i-am spus-o: „Ascultă domnule Herold, fi te rog aşa de bun, joacă atu-ul şi nu mai face pe prostul”. Dar dumnealui s-a răstit la mine zicând că are dreptul să joace ce-i place şi să ne ținem gura, că dumnealui a făcut universitatea. Ei, asta l-a costat cam scump. Cârciumarul era de-ai noştri, chelnerița şi ea intimă, chiar foarte, cu noi, aşa că patrula-militară a fost lămurită cum se cuvine: în primul rând că este o neobrăzare să tulburi liniştea nopții chemând patrula, când cazi în fața cârciumii pe gheață şi-ți turteşti nasul. Apoi, că nici nu ne-am atins de el când a măsluit cărțile, dar când a fost prins, a întins-o aşa de iute că s-a împiedicat şi a căzut. Cârciumarul şi chelnerița au arătat şi ei că într-adevăr ne-am purtat față de dânsul ca nişte gentlemeni, mai frumos chiar decât s-ar fi cuvenit. La drept vorbind nici nu merita altă soartă. Stătea în cârciumă de la şapte seara până la miezul nopții, consuma o bere şi un sifon şi făcea pe boierul, zicând că-i profesor universitar; şi se pricepea la jocul de cărți ca pisica la algebră... Cine împarte?

— Hai să jucăm jocker, propuse bucătarul oculitist. Şase şi doi.

— Mai bine povesteşte-ne despre metempsihoză, cum i-ai povestit domnişoarei de la bufet, când ți-ai rupt nasul, spuse plutonierul de administrație Vaněk.

— Despre metempsihoză asta am auzit şi eu, interveni Švejk. Cu ani în urmă îmi închipuiam că am să mă, pardon, autoinstruiesc, ca să nu rămân de căruță. Aşa că mă duceam la biblioteca publică a „Societății Industriale” din Praga; dar, cum eram jerpelit şi cu găuri la pantaloni, şi-au închipuit că veneam să fur paltoane şi nu m-au lăsat să intru, aşa că nu m-am putut instrui. Văzând cum stau lucrurile, mi-am pus hainele de sărbătoare şi m-am dus la biblioteca unui muzeu, de unde am împrumutat, împreună cu un prieten, o carte în care era vorba despre imigrarea sufletelor şi am citit acolo că un împărat indian, după ce a murit, s-a prefăcut în porc şi când porcul a fost înjunghiat, s-a prefăcut în maimuță, din maimuță a devenit bursuc şi din bursuc, ministru. Mai târziu, în militărie, mi-am dat seama că un pic de adevăr tot trebuie să fie în povestea asta, pentru că orice necioplit care avea o steluță îi numea pe ostaşi ba porci de câine, ba alt soi de dobitoace necuvântătoare; judecând după asta, mi-am zis că s-ar putea ca în urmă cu mii de ani aceşti ostaşi de rând să fi fost cumva vestiți conducători de oşti. Dar în timp de război strămutarea asta a sufletelor e o mare prostie. Dracu ştie prin câte prefaceri trebuie să treacă omul până să ajungă, să zicem, telefonist, bucătar sau simplu infanterist şi apoi deodată să-l sfârtece o grenadă şi sufletul să-i intre într-un cal de artilerie, ca pe urmă o nouă grenadă să explodeze peste întreaga baterie în timp ce ocupă o cotă, să ucidă calul în care s-a reîncarnat răposatul şi sufletul lui să intre într-o vacă de la aprovizionare, din care se face gulaş pentru trupă, şi din vacă să se mute din nou într-un telefonist şi din telefonist iarăşi…

— Nu înțeleg – spuse jignit telefonistul Chodounský – de ce tocmai eu trebuie să fiu ținta acestor bancuri tâmpite.

— Nu te supăra; nu cumva eşti rudă cu Chodounský, ăla cu biroul particular de detectivi, care are un ochi ce aduce cu Sfânta Treime? îl întrebă cu un aer de nevinovăție Švejk. Grozav îmi plac mie detectivii particulari. Cu ani în urmă am făcut serviciul militar împreună cu un detectiv particular: îi zicea Stendler. Avea un cap aşa de lunguieț, încât *feldwebelul* nostru întotdeauna îi zicea că în cei doisprezece ani de când era în militărie mai văzuse el multe capete lunguiețe, dar că o asemenea tărtăcuță nici prin minte nu-i trecuse că ar putea să existe. „Ascultă Stendlere – îi zicea – dacă anu ăsta n-ar fi manevre, capul dumitale lunguieț n-ar avea ce căuta în militărie; aşa, însă, tărtăcuța dumitale va putea fi folosită pentru orientarea tirului de artilerie, în lipsă de alt punct de reper." Şi câte alte n-a îndurat sărmanul! Uneori, în timpul marşului, era trimis la cinci sute de metri înainte şi după aceea *feldwebelul* ordona: *„Direktion tărtăcuță!"* Dar domnul ăsta, Stendler, a avut mare ghinion şi ca detectiv particular. Câte nu ne povestea la cantină despre necazurile lui. Avea misiunea, de pildă, să urmărească dacă nevasta vreunui client nu se aduna cu altul şi dacă se aduna, cu cine se aduna, unde şi cum se aduna. Sau invers. Câte o femeie geloasă voia să ştie cu cine umblă bărbatul ei, ca să poată face acasă şi mai mare tărăboi.

Stendler era un om învățat, vorbea numai în cuvinte alese despre încălcarea fidelității conjugale şi aproape că-i dădeau lacrimile când ne povestea cum fiecare client voia ca soțul sau soția să fie surprinşi în flagrant delict. Altul poate că s-ar bucura dacă ar da peste o pereche în flagrant delict şi ar holba ochii, dar domnul ăsta Stendler, după cum zicea, se pierdea cu firea. Ba spunea chiar că nici nu-i venea să se uite la asemenea spurcăciuni. Nouă însă ne lăsa gura apă, aşa cum lasă bale câinele când adulmecă mirosul de şuncă fiartă, ori de câte ori dumnealui ne povestea despre feluritele poziții în care găsea perechile. De fiecare dată când eram consemnați în cazarmă, ne povestea amănunțit: „Uitați-vă – zicea el – aşa am văzut-o pe doamna cutare cu domnul

cutare...” Până şi adresele ni le spunea. Şi era, sărmanul, aşa de trist. „Câte palme n-am căpătat – zicea – şi dintr-o parte şi din cealaltă; dar mai mult mă durea că pe deasupra primeam şi bacşiş. De un bacşiş din astea n-am să uit până la moarte. El gol, ea goală; la hotel; şi, închipuiţi-vă, idioţii, nu încuie uşa! Nu încăpuseră pe divan amândoi, fiindcă erau graşi, aşa că preacurveau pe covor, ca pisicile. Covorul era gros, plin de praf şi de mucuri de ţigară. Când am intrat, au sărit amândoi ca fripţi: dumnealui s-a proptit în faţa mea, acoperindu-şi ruşinea cu o mână pe care o ţinea ca pe o frunză de smochin; dumneaei s-a întors cu spatele la mine; pe piele i se vedea imprimat modelul covorului, ca nişte zăbrele, iar pe şira spinării i se lipise un muc de ţigară. – «Scuzaţi, vă rog, domnule Zemek, eu sunt detectivul particular Stendler, de la casa Chodounský şi am avut misiunea oficială să vă prind în flagrant delict, pe baza înştiinţării primite din partea soţiei dumneavoastră. Doamna cu care întreţineţi aici relaţii nepermise este doamna Grotová.» De când mă ştiu n-am văzut om aşa de calm. «Daţi-mi voie – mi-a răspuns cu un aer foarte firesc – să mă îmbrac. De vină e numai soţia mea, care cu gelozia ei neîntemeiată m-a împins spre asemenea relaţii nepermise; mânată de simple bănuieli îşi jigneşte soţul, urmărindu-l peste tot şi arătându-i o neîncredere ruşinoasă. Acum, însă, ruşinea nu mai poate fi tăinuită... Unde îmi sunt indispensabilii?» mai mă întrebă el, foarte liniştit. «Pe pat», îi răspund eu. Şi în timp ce-şi trăgea indispensabilii, continua să vorbească: «Aşa că dacă ruşinea nu mai poate fi tăinuită, nu-mi rămâne altceva decât divorţul. Dar cu asta ruşinea tot nu poate fi ascunsă. În general, divorţul e o treabă serioasă, continuă el îmbrăcându-se. Cel mai bine e atunci când, înarmându-se cu răbdare, soţia nu dă ocazia de scandal public. În ceea ce vă priveşte, faceţi ce vreţi; eu vă las aici singur cu doamna.» Între timp, doamna Grotová se băgase în pat; domnul Zemek mi-a strâns mâna şi a plecat.” Nu-mi mai aduc bine aminte ce ne-a mai povestit pe urmă domnul Stendler, fapt e că dumnealui a avut cu doamna, în pat, o

discuție foarte spirituală; i-a spus că de fapt căsătoria nu a fost instituită spre a duce pe fiecare de-a dreptul la fericire, că datoria fiecăruia în căsătorie este să-şi potolească poftele şi să-şi purifice trupul. „În timp ce discutam aşa – ne-a spus domnul Stendler – am început pe nesimțite să mă dezbrac şi când eram gata despuiat, zăpăcit de tot şi sălbatic cum e cerbul în poiană, deodată intră în odaie bunul meu prieten Stach, şi el detectiv particular la firma Stern, concurenta noastră, la care se adresase domnul Grot, în chestiunea legăturii amoroase a soției dumisale. «Aha, care va să zică, domnul Stendler e în flagrant delict cu doamna Grotová! Felicitările mele!» Atât a apucat să spună domnul Stach. A închis discret uşa şi a plecat. «Acum e totuna – a fost de părere doamna Grotová – nu trebuie să vă grăbiți cu îmbrăcatul; aveți loc destul lângă mine.» «Într-adevăr, stimată doamnă, tocmai la problema locului mă gândesc», i-am răspuns eu zăpăcit, nemaiştiind ce vorbesc. Atât doar îmi amintesc că i-am spus, că neînțelegerile dintre soți au urmări nefaste asupra educației copiilor." Ne-a mai povestit pe urmă cât de repede s-a îmbrăcat, cum şi-a luat picioarele la spinare cu gândul să-i spună totul şefului, domnului Chodounský; dar că mai întâi s-a dus să prindă nițel curaj şi când a ajuns, a ajuns ca ciupercile după ploaie. Între timp fusese pe acolo domnul Stach, care, primind dispozițiile de la domnul Stern, şeful lui, să lovească în domnul Chodounský, îi spusese acestuia ce fel de subaltern are în biroul lui de detectivi particulari. La rândul său, domnul Chodounský n-a găsit altceva mai bun de făcut decât să trimită repede după soția domnului Stendler, ca să se răfuiască ea cu el şi să-l învețe minte ce înseamnă să fie trimis undeva în misiune oficială şi dumnealui să fie găsit în flagrant delict de concurență. „De atunci – ne-a spus domnul Stendler – fiindcă veni vorba, am capul şi mai lunguieț..."

— Ei, jucăm pe cinci sau pe zece? Şi reluară jocul.

Trenul opri în gara Mošon. Era seară şi nimeni n-avea voie să coboare din vagoane.

Când trenul se puse din nou în mişcare, dintr-un vagon

răsună un glas puternic ce voia să acopere parcă duduitul roţilor. În atmosfera duioasă a înserării, un ostaş din munţii Kašper, intona cu zbierete înfricoşătoare, un imn de laudă nopţii liniştite care se apropia de pusta ungară:

„Gute Nacht! Gute Nacht!
Allen Müden sei's gebracht.
Neight der Tag sich still zu Ende,
Ruhen alle fleiss' gen Hände
Bis der Morgen ist erwacht.
Gute Nacht! Gute Nacht!"[10]

— *Halťs Maul, du Elender!*[11], îl întrerupse cineva pe sentimentalul cântăreţ, care amuţi.

După care fu smuls de la fereastră.

Vrednicele mâini nu se odihniră, însă, până în zori. La fel ca pretutindeni în tren, la lumina slabă a lumânărilor, şi aci, la lumina unei lămpiţe cu gaz, atârnată în perete, se juca jocker şi, ori de câte ori intra mesa câte unul când se dădeau cărţile, Švejk declara că acesta este cel mai cinstit dintre jocuri, deoarece fiecare poate să schimbe câte cărţi pofteşte.

— La jocker – susţinea Švejk – trebuie să ridici numai asul şi şaptarul, pe urmă poţi să renunţi. Nu mai eşti obligat să iei alte cărţi. Dacă vrei s-o faci, o faci pe riscul tău.

— Hai să tragem o duşcă, propuse Vaněk, în aprobarea tuturor.

— Şapte roşu, anunţă Švejk, tăind cartea. Câte un bănuţ fiecare şi câte patru cărţi. Faceţi jocul, să ne alegem cu ceva.

Şi pe feţele tuturora se citea atâta mulţumire, de parcă nici n-ar fi fost vorba de război, iar ei s-ar fi aflat nu într-un

---

[10] Noapte bună! Noapte bună!
Pe la case se adună
Lin se apropie ziua de-asfinţit,
Mâinile vrednice truda au sfârşit.
Până zorii se răzbună,
Noapte bună! Noapte bună! (germ.)

[11] Tacă-ţi fleanca, nefericitule! (germ.)

tren care-i ducea pe front, spre mari bătălii şi masacre sângeroase, ci undeva într-o cafenea din Praga, la masa de joc.

— Nu mi-aş fi închipuit – observă Švejk după încheierea unei partide – că jucând la întâmplare şi schimbând toate cărțile, o să-mi pice asul. Credeați că mă dați gata cu riga? Ehei, cu asul meu fac harcea-parcea orice rege.

Şi în timp ce în vagon regele era tăiat cu asul, departe pe front, regii se tăiau între ei cu ajutorul supuşilor.

În vagonul comandamentului, unde se aflau ofițerii batalionului de marş, domnea de la începutul călătoriei o tăcere ciudată. Cei mai mulți ofițeri erau cufundați în lectura unei cărțulii legate în pânză şi având titlul: *Die Sünden der Väter*[12], roman de Ludwig Ganghofer[13], cu toții țineau deschisă cartea la pagina 161. Căpitanul Sagner, comandantul batalionului, stătea în picioare lângă fereastră şi avea în mână aceeaşi cărticică, deschisă tot la pagina 161.

Privea peisajul şi se gândea cum să expună, cât mai pe înțeles, ce anume trebuiau să facă ofițerii cu această carte. De altfel acesta era un lucru strict secret.

Între timp, ofițerii îşi spuneau în gând că colonelul Schröder înnebunise de-a binelea.

E drept, cam într-o ureche era el de mai multă vreme; dar nimeni nu se aştepta ca scrânteala să izbucnească deodată. Înainte de plecarea trenului îi chemase la ultimul *besprechung*. Cu acest prilej le adusese la cunoştință că urmau să capete cu toții câte un exemplar din cartea *Die Sünden der Väter* de Ludwig Ganghofer şi că volumele fuseseră trimise la cancelaria batalionului.

— Domnilor – le spusese colonelul, cu un aer foarte misterios – să nu uitați niciodată de pagina 161!

Dar cu toată lectura atentă a acestei pagini, ofițerii nu reuşiră să tragă nicio concluzie. Era vorba de o oarecare

---

12 Păcatele părinților (germ.).

13 Scriitor german (1855—1920), autor a unor mult gustate romane şi povestiri.

Marta, care se apropia de o masă de scris, scotea din sertar textul unui rol dintr-o piesă şi filosofa cu glas tare cum că publicul trebuie să participe la durerea eroului. Pe urmă, tot la aceeaşi pagină, apărea un oarecare Albert, care încerca mereu să fie spiritual, glumeț... Toate acestea rupte de acțiunea necunoscută care preceda, păreau atât de lipsite de sens încât, de furie, locotenentul Lukáš îşi sfărâmă între dinți țigaretul.

— A înnebunit boşorogul, îşi ziceau cu toții. S-a isprăvit cu el. Acum e sigur că are să fie transferat la Ministerul de Război.

Căpitanul Sagner se întoarse de la fereastră, după ce se gândise bine la ce voia să spună. Nu avea prea mult talent pedagogic, din care pricină îi şi trebuise atâta vreme ca să-şi alcătuiască în minte planul expunerii despre însemnătatea paginii una sută şaizeci şi una.

Înainte de a-şi începe expunerea, li se adresă cu *„Meine Herren”*, cum făcea şi bătrânul colonel, deşi de obicei şi chiar înainte de îmbarcarea în tren, le spusese *„Kameraden”.*

— Aşadar, *„meine Herren”*, repetă el şi începu să le spună că înainte cu o seară primise din partea colonelului instrucțiuni referitoare la pagina 161 din Sünden de Vater de Ludwig Ganghofer.

— *Also, meine Herren* – continua el cu glas solemn – informațiuni strict confidențiale, în legătură cu noul sistem de cifrare a telegramelor pe front.

Cadetul Biegler scoase carnetul de note şi creionul şi declară cu un zel neobişnuit:

— Sunt gata, domnule căpitan.

Se uitară cu toții la acest imbecil, al cărui zel, cunoscut încă de la şcoala de gradați, se învecina cu tâmpenia. Intrase voluntar în armată şi, cu cel dintâi prilej, după ce se pusese la curent cu originea elevilor, povestise comandantului şcolii de gradați cum că strămoşii lui se iscăleau de fapt Biegler von Leuthold şi că aveau pe blazon o aripă de cocostârc cu coadă de peşte.

De atunci – elevii îl porecliseră, după blazonul lui, şi

„Aripa de barză cu coadă de peşte” – începuse să fie crunt persecutat, devenind brusc antipatic, deoarece palavrele lui nu prea se potriveau cu negoțul cinstit cu piei de iepuri al tatălui său; acest romantic entuziast îşi dădea silința să înghită toată ştiința militară, se remarca prin sârguință şi prin cunoaşterea nu numai a tot ce-l obliga programul de învățământ, dar şi prin aceea că-şi împuia capul, din proprie inițiativă, cu studierea pătimaşă a lucrărilor de strategie şi istoria războaielor, despre care îi plăcea să vorbească şi nu renunța până când nu era doborât şi nimicit. În cercurile ofițereşti se socotea cel puțin egal ca valoare cu gradele superioare.

— *Sie, Kadett* – i se adresă căpitanul Sagner – cât timp nu-ți dau voie să vorbeşti, te rog să taci, fiindcă nimeni nu te-a întrebat nimic. De altfel, n-am ce spune, eşti un militar grozav de deştept. Eu îți aduc la cunoştință informații strict secrete şi dumneata găseşti cu cale să le notezi în carnetul de însemnări. Dacă pierzi carnetul, consiliul de război te mănâncă.

Dar cadetul Biegler mai avea şi prostul obicei de a căuta să convingă pe oricine, prin tot felul de scuze, că e bine intenționat.

— Cu respect vă raportez, domnule căpitan – răspunse el – că în cazul unei eventuale pierderi a carnețelului, nimeni n-ar desluşi ce-am scris, deoarece stenografiez şi nimeni n-ar putea înțelege prescurtările mele. Folosesc stenografia engleză.

Cu toții îi aruncară nişte căutături dispreţuitoare; căpitanul Sagner dădu din mână plictisit şi-şi continuă expunerea.

— Am amintit, aşadar, de noua metodă de cifrare a telegramelor pe front; dacă cumva nu sunteți lămuriți pentru ce anume v-a fost recomandat din romanul lui Ludwig Ganghofer *Die Sünden der Väter*, tocmai pagina 161, atunci aflați, domnilor, că aici se află cheia pentru noua metodă de descifrare care intră în vigoare pe baza noii decizii a comandamentului corpului de armată, pe lângă care

suntem ataşaţi. După cum ştiţi, pe front există mai multe metode de descifrare a comunicărilor importante. Cea mai nouă, pe care o folosim noi, este metoda prin completare. O dată cu intrarea în vigoare a acestei metode, se anulează din oficiu cifrurile şi instrucţiunile privitoare la descifrarea lor, primite săptămâna trecută de la comandamentul regimentului.

— *Erzherzog-Albrecht-System*, bolborosi pentru sine zelosul cadet Biegler! 8922 – R, preluat din metoda lui Gronfeld.

— Noul sistem este foarte simplu, răsună în tot vagonul glasul căpitanului. Am primit personal de la domnul colonel volumul doi şi informaţiile corespunzătoare.

— Dacă, de pildă, am avea de primit ordinul: *„Auf Kote 228, Maschinengewehrfeuer links richten”*, ni se va trimite, domnilor, următorul mesaj cifrat: *„Sache – mit – uns – wir – auf – sehen – în – die – versprachen – die – Martha – wir – den – wir – Dank – wohl – Regiekollegium – Ende – wir – versprachen – wir – gebessert – versprechen – wirklich – denke – Idee – ganz – herrscht – Stimme – letzten”*. Aşadar, foarte simplu, fără nicio complicaţie inutilă. De la comandament, prin telefon la batalion; de la batalion, tot prin telefon la companie. Imediat ce primeşte acest mesaj, comandantul îl descifrează în modul următor: ia volumul *Die Sünden der Väter*, deschide la pagină 161 şi începe să caute la pagina 160, de sus în jos, cuvântul *„Sache”*. Poftiţi, domnilor, cuvântul *„Sache”* apare pentru prima oară la pagina 160 unde este al 52-lea cuvânt; aşadar se caută în pagina vecină, 161, a 52-a literă, citind de sus. Observaţi că este litera „A”. Cuvântul următor în mesaj este *„mit”*. La pagina 160, în rândul al şaptelea există cuvântul care la pagina 161 corespunde literei „u”. Apoi urmează în mesaj *„uns”;* asta înseamnă, fiţi atenţi, vă rog, al 88-lea cuvânt care corespunde cu a 88-a literă din pagina vecină 161, care este „f”. Am descifrat deci cuvântul *„auf”*. Şi aşa mai departe până când descifrăm ordinul: „Asupra cotei 228, dirijaţi focul mitralierelor spre stânga”. După cum vedeţi, domnilor,

foarte ingenios, simplu şi imposibil de descifrat fără cheia care este: pagina 161 din cartea lui Ludwig Ganghofer, *Die Sünden der Väter.*

Ofițerii priveau tăcuți nefericitele pagini şi păreau vădit contrariați. După un moment de linişte, tăcerea fu deodată întreruptă de strigătul deznădăjduit al cadetului Biegler:

— *Herr Hauptmann, ich melde gehorsam, Jesus Maria! Es stimmt nicht!*[14]

Şi, într-adevăr, lucrurile erau foarte misterioase.

Oricât s-ar fi trudit, nimeni în afară de căpitanul Sagner nu găsea la pagina 160 cuvintele şi literele cu care începea cheia la pagina 161.

— *Meine Herren,* bâigui căpitanul Sagner, după ce se convinse că strigătul desperat al cadetului Biegler exprima un adevăr incontestabil. Ce s-a întâmplat? În exemplarul meu din *Die Sünden der Väter* al lui Ganghofer, există şi în ale dumneavoastră nu există?

— Îmi dați voie, domnule căpitan? se auzi din nou glasul cadetului Biegler; îmi permit să atrag atenția că romanul lui Ludwig Ganghofer are două volume. Binevoiți să vă uitați pe copertă: *„Roman în 2 Bänden”*... Noi avem volumul I şi dumneavoastră aveți volumul II, continuă metodicul cadet Biegler; de aceea e limpede ca lumina zilei că pagina 160 de la noi nu poate să corespundă cu pagina 161 de la dumneavoastră. La noi e cu totul altceva. Primul cuvânt al mesajului descifrat, trebuie să fie la dumneavoastră *„Auf”*, iar nouă ne-a ieşit: *„Heu!”*

Ceea ce îi făcu pe toți să-şi spună că Biegler nu era în definitiv chiar aşa de tâmpit.

— Eu am primit volumul II de la statul-major al brigăzii, spuse căpitanul Sagner. Trebuie să fie o eroare la mijloc. Domnul colonel a comandat pentru dumneavoastră volumul I. După toate aparențele – oontinuă el, ca şi cum lucrurile ar fi fost clare şi sigure şi el le-ar fi cunoscut mai de mult,

---

[14] Domnule căpitan, cu respect vă raportez, Doamne Isuse şi Maică Precistă! Nu se potriveşte de loc! (germ.)

înainte chiar de a fi ținut expunerea despre metoda foarte simplă de descifrare – lucrurile s-au încurcat la statul-major al brigăzii. Au uitat să comunice la regiment că e vorba de volumul II, asta-i tot.

În acest timp, cadetul Biegler îi privea pe toți cu un aer de triumf, iar locotenentul Dub îi şoptea locotenantului-major Lukáš că „Aripa de barză cu coadă de peşte” i-a dat peste nas cum se cuvine căpitanului Sagner.

— Un caz foarte ciudat, domnilor, reluă căpitanul Sagner, dorind să reia discuția, deoarece tăcerea care se aşternuse era cam penibilă. Cei de la cancelaria brigăzii sunt nişte imbecili.

— Îmi permit să observ – se auzi din nou glasul neobositului cadet Biegler, care voia să-şi mai etaleze o dată cunoştințele – că astfel de chestiuni cu caracter secret, strict secret, nu ar trebui să plece de la divizie prin cancelaria brigăzii. O chestiune care priveşte cele mai confidențiale probleme ale corpului de armată ar putea fi transmisă, printr-o circulară strict confidențială, numai comandanților de divizie, brigăzi sau regimente. Cunosc un sistem de cifru care a fost folosit în războaiele pentru cucerirea Sardiniei şi Savoiei, în campania anglo-franceza din Crimeea şi Sevastopol, în timpul răscoalei boxerilor din China şi în ultimul război ruso-japonez. Acest sistem a fost dus mai departe…

— Puțin ne pasă nouă de toate astea, cadet Biegler, îi curmă vorba cu un ton dispreţuitor şi dezgustat căpitanul Sagner. Un lucru e sigur: sistemul, despre care v-am vorbit eu, este nu numai unul dintre cele mai bune, dar putem spune chiar că este imbatabil. Toate serviciile de contraspionaj ale duşmanilor noştri se vor dovedi neputincioase. Chiar dacă şi-ar pune gheață la cap, tot n-ar putea desluşi mesajele noastre cifrate. E un sistem cu totul nou. Aceste cifruri n-au precedent.

Zelosul cadet Biegler tuşi cu subînțeles.

— Îmi îngădui, domnule căpitan, să vă atrag atenția asupra cărții lui Kerickhoff, despre codurile cifrate militare.

Oricine îşi poate comanda cartea la Editura Dicționarului Ştiințific-Militar. Acolo, domnule căpitan, puteți găsi descrisă foarte bine metoda despre care ne-ați vorbit. Inventatorul ei este colonelul Kircher, care a slujit pe vremea lui Napoleon I în armata saxonă. Metoda cuvintelor cifrate de Kircher, domnule căpitan. Fiecare cuvânt din mesaj este explicat în pagina vecină, cu ajutorul cheii. Această metodă a fost perfecționată de locotenentul-major Fleissner în cartea *Handbuch der militärischen Kryptographie*, pe care oricine şi-o poate procura de la Editura Academiei Militare din Wiener-Neustadt. Poftiți, domnule căpitan.

Cadetul Biegler cotrobăi puțin în servietă, scoase cartea despre care amintise şi continuă:

— Fleissner dă acelaşi exemplu, fiți, vă rog, amabili şi vă convingeți cu toții. Acelaşi exemplu pe care l-am auzit.

Mesajul: *„Auf Kote 228 Maschinengewehrfeuer links richten”.*

Cheie: *„Ludwig Ganghofer, Die Sünden der Väter. Zweiter Band.”*

Şi citiți, vă rog, mai departe. Cifrul: *„Sache – mit – uns – das – wir – auf – sehen – în – die – versprachen – die – Martha...”* şi aşa mai departe. Exact ce-am auzit acum o clipă.

Unei dovezi atât de zdrobitoare nu i se mai putea aduce niciun fel de contraargument. Mucosul de „Aripă de barză cu coadă de peşte” avea dreptate.

Vreun domn general de la statul-major al armatei îşi uşurase, probabil, misiunea. Descoperise, se vede, cartea lui Fleissner despre codurile cifrate militare şi de aici tot pocinogul.

În tot acest timp se putea vedea că locotenentul-major Lukáš e pradă unui mare zbucium sufletesc. Îşi muşcă buzele, voi să zică ceva, dar până la urmă se răzgândi şi spuse cu totul altceva decât avusese de gând:

— Nu trebuie să facem din asta chiar aşa o tragedie, observă el încurcat. Cât am stat în cantonament la Bruck, pe Litava, s-au schimbat mai multe sisteme de descifrare a

mesajelor. Până să ajungem pe front, se vor găsi, puteți să fiți siguri de asta, alte sisteme noi, dar, după părerea mea, pe câmpul de luptă nu-i vreme pentru dezlegarea unor asemenea criptograme. Până să descifrezi mesajul, ia de unde nu-i compania, batalionul, chiar brigada. Fleacurile astea n-au niciun folos practic!

Căpitanul Sagner încuviință din cap cu vădită nemulțumire.

— În practică – spuse el – cel puțin din propria mea experiență de pe frontul sârbesc, vă pot confirma că nimeni n-a avut vreme să descifreze mesaje. Nu vreau să spun că cifrul n-ar avea însemnătate în cazul unei perioade de şedere mai îndelungată în tranşee, când ne-am îngropat în pământ şi trebuie să aşteptăm. Dar că sistemele se schimbă e iarăşi adevărat.

Căpitanul Sagner bătea în retragere pe toată linia.

— O mare parte din vină pentru faptul că statele-majore folosesc astăzi în tot mai mică măsură mesajele cifrate pe front, o poartă telefoanele de campanie, care nu sunt precise şi nu reproduc limpede fiecare silabă în parte, mai ales în timpul tirului de artilerie. Nu se aude nimic şi din cauza asta se creează un haos,

O clipă amuți.

— Zăpăceala, domnilor, este tot ce poate fi mai rău pe front, adăugă apoi, cu un aer profetic şi iar tăcu.

— Dintr-o clipă în alta, *meine Herren* – reluă după un răstimp, privind pe fereastră – ajungem la Raab. Trupa primeşte, câte o sută cincizeci de grame de salam unguresc de cap şi jumătate de oră repaus!

Se uită pe itinerar:

— La orele 4,12 plecarea. La 13,58 toată lumea în vagoane. Aşadar, se coboară pe companii. Mai întâi a unsprezecea, şi aşa mai departe. *Zugsweise, Direktion Verpflegsmagazin nr. 6*[15]. De serviciu în timpul distribuirii, cadet Biegler!

---

[15] Pe companii, spre magazia de aprovizionare nr. 6 (germ.).

Se uitară cu toții la cadetul Biegler cu o privire din care se citea: „Ehei, puştiule, nu te vedem bine: militărie ți-a trebuit!”

Dar zelosul cadet Biegler scoase numaidecât din servietă o coală de hârtie şi rigla şi începu să linieze. Împărți coala pe companii de marş şi ceru fiecărui comandant în parte să-i comunice efectivul companiilor respective. Niciunul nu cunoştea, însă, situația pe dinafară şi nu izbuti să dea cadetului Biegler decât nişte cifre destul de vagi, după datele aproximative din carnetele lor de însemnări.

În desperare de cauză, căpitanul Sagner începuse să răsfoiască între timp *Păcatele părinților* şi, în clipa când trenul se opri în gara Raab, închise cartea cu zgomot şi făcu remarca:

— Nu scrie rău Ludwig Ganghofer ăsta!

Locotenentul-major Lukáš o zbughi cel dintâi din vagonul comandamentului şi se îndreptă grăbit spre vagonul în care se afla Švejk.

*

Švejk şi ceilalți încetaseră de mult jocul, iar Baloun, ordonanța locotenentului Lukáš suferea din nou atât de crunt de foame, încât începuse să uite de disciplina militară şi să spună că ştie el prea bine cu ce se îndoapă domnii ofițeri. E mai rău ca pe vremea robotei, zicea. Înainte vreme, în militărie nu era aşa. După cum ştia de la bunicu-său, în războiul din şaizeci şi şase ofițerii au împărțit cu ostaşii găina şi pâinea. Văicărelile şi blestemele lui nu mai conteniră, până când, în cele din urmă, Švejk găsi cu cale să laude situația din armată, în războiul actual:

— Ei, da’ tânăr mai trebuie să fie bunicul tău, observă el foarte prietenos, când intrară în Raab. Aşa de tânăr că nu poate să-şi aducă aminte decât de războiul din ’66. Da, cunosc eu pe unu, Ronovský, avea un bunic care a fost în Italia încă pe timpul robotei, a făcut acolo doisprezece ani de militărie şi s-a întors acasă caporal. Nu avea unde munci şi

bunicul de care vă spun l-a luat pe taică-său să muncească la el. Într-un rând s-au dus la clacă să încarce buşteni şi un buştean – după cum povestea bunicul, care făcea slujbă la taică-său – era aşa de greu că nu puteau nici măcar să-l mişte din loc... când a văzut şi a văzut şi-a zis: „Să-l lăsăm dracului, aici, doar n-o să ne rupem şalele de dragul lui". Pădurarul, care era pe aproape şi a auzit, a început să zbiere la ei şi să-i ameninţe cu băţul, ca musai să încarce buşteanul. Bunicul lui Ronovský i-a răspuns doar atât: „Ascultă mă, mardeiaşule, eu sunt om cu milităria făcută..." Şi ce să vezi: peste o săptămână a căpătat ordin de chemare şi a trebuit să plece din nou în Italia, unde a mai stat zece ani şi de unde scria mereu acasă că la înapoiere are să-l pocnească pe pădurar cu securea în cap. Ghinionul lui că, între timp, pădurarul a murit.

În uşa vagonului se ivi locotenentul-major Lukáš:

— Ia vino încoa', Švejk – spuse el – lasă balivernele dumitale şi vino să mă lămureşti într-o chestiune.

— La ordin, să trăiţi, domnule *oberlaitnant*!

Locotenentul-major Lukáš îl trase pe Švejk într-o parte şi privirile cu care-l săgeta erau foarte bănuitoare.

În timpul expunerii căpitanului Sagner, care se terminase cu binecunoscutul fiasco, locotenentul-major Lukáš ajunsese la anumite concluzii de detectiv, care nu-i dăduseră de altfel prea mult de furcă, deoarece, cu o zi înainte de plecare, Švejk îi raportase: „Domnule *oberlaitnant*, la batalion sunt nişte cărţi pentru domnii *laitnanţi*. Le-am adus de la *regimentskanzlei*."

De aceea, când trecură peste linia a doua şi ajunseră în spatele unei locomotive neîncălzite care aştepta de o săptămână un tren cu muniţii, locotenentul-major Lukáš îl întrebă direct, fără ocolişuri:

— Ascultă, Švejkule, cum a fost cu cărţile?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că e o poveste cam lungă, şi dumneavoastră binevoiţi întotdeauna să vă pierdeţi răbdarea când vi le spun toate cu de-amănuntul. Ca atunci, de pildă, când aţi vrut să-mi daţi o

palmă, pentru că ați rupt hârtia în care era vorba de împrumutul de război, şi eu v-am spus că am citit o dată într-o carte, că înainte vreme, în timp de război, oamenii trebuiau să plătească impozit pe ferestre: câte douăzeci de bănuți de fiecare fereastră; şi pe gâşte...

— Apoi aşa, Švejkule, nu mai isprăvim niciodată, i-o reteză locotenentul-major continuând interogatoriul şi fiind foarte atent să nu scape o vorbă despre lucrurile strict confidențiale pe care le auzise, pentru ca nătărăul de Švejk să nu-i facă iar vreo boroboață.

Îl cunoşti pe Ganghofer?

— Ce meserie are? întrebă Švejk plin de interes.

— E un scriitor german, tâmpitule, răspunse locotenentul-major Lukáš.

— Vă jur pe legea mea, domnule *oberlaitnant* – spuse Švejk cu o expresie de martir – că nu cunosc niciun scriitor german, personal. Personal n-am cunoscut decât o singură dată un scriitor ceh; îi zicea Ladislav Hajek şi era din Domažlice. Era redactor la *Lumea animalelor* şi i-am vândut odată o spurcăciune de cotarlă, pe care i-am dat-o drept rasă pură. Era un om tare vesel şi cumsecade. Venea mereu la o cârciumă unde-mi citea poveşti triste, de care ne tăvăleam de râs; numai el plângea şi ne cinstea pe urmă pe toți, şi noi trebuia să cântăm: „Pridvorul din Domažlice, e frumos-frumos vopsit; cel care-l vopsi – se zice – multe fete a iubit... Din păcate nu mai este, l-a-nghițit de mult pământul."

— Unde te trezeşti, Švejkule, la teatru? Zbieri ca un cântăreț de operă, îl întrerupse speriat locotenentul-major Lukáš, în timp ce Švejk intona ultimele cuvinte: „Din păcate nu mai este, l-a-nghițit de mult pământul". Nu asta te-am întrebat. Am vrut numai să ştiu dacă ai băgat de seamă că erau de Ganghofer cărțile despre care mi-ai amintit. Şi acu răspunde-mi ce s-a întâmplat cu ele, ai înțeles? izbucni furios locotenentul-major.

— Cu care? Cu alea pe care le-am adus la batalion de la *regimentskanzlei*? întrebă Švejk. Să trăiți, domnule

oberlaitnant, chiar de ăla erau scrise de care m-ați întrebat dacă-l cunosc. Ştiți, am primit atunci o telefonogramă, direct de la *regimentskanzlei.* Voiau de fapt să trimită cărțile la *batalionskanzlei,* dar acolo nu era nimeni, nici măcar *dienstführenderul* , se vede că erau cu toții la cantină, fiindcă se pleca pe front şi nimeni nu putea să ştie dacă are să mai aibă vreodată prilejul să meargă la cantină. Şi aşa cum vă spuneam, domnule *oberlaitnant,* dumnealor şedeau acolo, şedeau şi beau şi telefonul zbârnâia pe la toate companiile şi nimeni nu răspundea nicăieri! Dat fiind că dumneavoastră mi-ați ordonat să rămân de planton la telefon, până o să fie repartizat pentru treaba asta telefonistul Chodounský, am rămas acolo şi am aşteptat până mi-a venit şi mie rândul. Cei de la *regimentskanzlei* înjurau că nu răspunde nimeni la telefon şi că ei au de transmis o telefonogramă în care se spune că *marşbatalionskanzlei* trebuie să ridice de la *regimentskanzlei* nişte cărți pentru domnii ofițeri de la *marşbatalion.* Şi cum ştiu, domnule *oberlaitnant,* că în armată trebuie să se lucreze repede, am telefonat numaidecât la *regimentskanzlei* că mă duc personal să ridic cărțile, ca să le duc la *batalionskanzlei.* Acolo, mi-au dat o raniță mare, pe care cu chiu cu vai am cărat-o până la noi, la *kompaniekanzlei*, unde m-am uitat şi eu prin cărți. Şi să vedeți ce mi-am zis. *Regimentsfeldwebelul* de la *regimentskanzlei* mi-a spus că cei de la batalion ştiu din telefonogramă ce au de făcut cu cărțile şi care volum anume trebuia ales. Ştiți, cărțile erau în două volume. Primul volum separat, al doilea separat. De când mă ştiu n-am râs cu atâta poftă, că doar în viața mea am citit destule cărți, dar niciodată n-am început să citesc ceva de la volumul doi. Şi dumnealui îmi şi repeta: „Uite – zicea – aici ai volumul întâi, aici volumul doi. Ştiu ei, domnii ofițeri, care din ele trebuie să-l citească.” Mi-am zis în gând că s-au îmbătat cu toții, pentru că eu ştiu una şi bună; că atunci când ai de citit o carte, un roman ca acela pe care l-am adus, *Sünden der Väter*, că ştiu şi eu nemțeşte, apoi trebuie să începi cu primul volum, că doar nu suntem ovrei ca să citim

de-andoaselea. De aceea v-am şi întrebat pe dumneavoastră, domnule *oberlaitnant,* la telefon, atunci când v-aţi întors de la cazinou şi v-am raportat despre cărţile acelea, dacă nu cumva, în armată, s-a schimbat socoteala şi cărţile se citesc în altă ordine, mai întâi volumul doi, şi pe urmă volumul întâi. Şi dumneavoastră mi-aţi spus că trebuie să fiu beat ca un porc, dacă nu ştiu nici măcar că la rugăciune se spune întâi „Tatăl nostru" şi pe urmă „amin". Ce s-a întâmplat, nu vă simţiţi bine, domnule *oberlaitnant*? întrebă Švejk mirat, văzând că locotenentul Lukáš se face alb ca varul şi se sprijină pe tamponul locomotivei.

Obrazul palid al locotenentului nu trăda nici urmă de răutate. Era mai degrabă expresia unei mari deznădejdi.

— Spune... spune mai departe, Švejkule... acum e totuna, mi-e bine...

— Şi cum vă spuneam – răsună dulce glasul lui Švejk, în spatele locomotivei părăsite – eu eram de aceeaşi părere. Într-o zi am cumpărat o carte de aventuri despre banditul Rózsa Šavaň din pădurea Bakony, din care tot aşa lipsea prima parte, pe care a trebuit s-o ghicesc şi pot să vă spun că nici într-o carte cu bandiţi nu te poţi descurca fără volumul întâi. Aşa că am înţeles repede că nu se poate ca domnii ofiţeri să înceapă a citi volumul doi şi pe urmă volumul unu, şi m-am gândit că m-aş face de râs dacă aş comunica la *regimentskanzlei,* că ştiu ei, domnii ofiţeri, care volum trebuie să citească. De altfel, domnule *oberlaitnant,* toată povestea asta cu cărţile mi s-a părut cam deocheată şi încurcată. Eu unu ştiam că, în general, domnii ofiţeri nu prea citesc şi mai cu seamă în timp de război când e...

— Tâmpeniile astea păstrează-le pentru dumneata, Švejkule, oftă locotenentul-major Lukáš.

— De altfel, domnule *oberlaitnant,* dumneavoastră ştiţi că eu v-am întrebat numaidecât, la telefon, dacă doriţi amândouă volumele deodată şi dumneavoastră mi-aţi răspuns, ca şi acum, să păstrez tâmpeniile astea pentru mine, că doar n-o să ne apucăm să mai cărăm şi cărţi după noi. Atunci, mi-am zis că dacă asta e părerea

dumneavoastră, cu siguranță că şi ceilalți domni ofițeri socotesc la fel. L-am întrebat, ca să fiu mai sigur, şi pe Vaněk al nostru, că ştiu că are destulă experiență de front şi el mi-a spus că la început domnii ofițeri credeau că războiul e o jucărie şi şi-au luat cu dânşii pe front toată biblioteca, cum se obişnuieşte în vilegiatură. Unii au căpătat chiar în dar de la doamnele arhiducese, operele complete ale multor poeți, aşa că țucălarii se cocoşau sub povara lor şi blestemau ziua când s-au născut. Dar Vaněk mi-a spus că, de fapt, cărțile n-au fost de niciun folos pentru fumători deoarece hârtia, deşi era foarte frumoasă, era prea groasă, aşa că la privată omul îşi nenorocea, să-mi fie cu iertare, tot curul cu acele poezii. De citit n-aveau vreme, fiindcă trebuiau să fugă, mereu, aşa că le azvârleau cât colo: pe urmă s-a şi împământenit obiceiul ca, de îndată ce se auzea un bombardament, țucălarul să se descotorosească urgent de toate cărțile distractive. Aşa că după toate astea, am vrut să aflu şi părerea dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*, şi când v-am întrebat la telefon ce să fac cu cărțile, dumneavoastră mi-ați răspuns că mie când îmi intră ceva în căpățână, nu mă las până nu ma aleg cu una peste bot. Văzând, care va să zică, cum stau lucrurile, domnule *oberlaitnant*, am dus la *batalionskanzlei* numai primul volum din roman, iar volumul al doilea l-am lăsat provizoriu la noi la *kompaniekanzlei.* Eu voiam numai binele, domnule *oberlaitnant*: mi-am zis că după ce domnii ofițeri vor citi volumul întâi, li se va împărți şi volumul al doilea, ca la bibliotecă, dar deodată, pe neaşteptate, a venit ordinul de plecare şi o telefonogramă pe întregul batalion cum că tot ce este de prisos trebuie predat numaidecât la *regimentsmagazin.* Atunci l-am întrebat şi pe domnul Vaněk dacă nu socoteşte ca lucru de prisos, volumul al doilea din roman şi mi-a spus că de când cu experiența tristă din Serbia, din Galiția şi din Ungaria, niciun fel de cărți distractive nu se mai cară pe front şi că numai cutiile acele de prin oraşe în care se adună ziarele vechi pentru ostaşi sunt de folos fiindcă în ziare se poate răsuci bine tutunul

sau fânul uscat pe care-l fumează ostaşii în tranşee. Volumul întâi din roman a fost împărţit domnilor ofiţeri, la batalion, iar, volumul doi l-am dus la magazie.

Şi după ce tăcu o clipă, continuă:

— Acolo în magazie, domnule *oberlaitnant* sunt tot felul de lucruri: chiar şi cilindrul cu care s-a încorporat capelmaistru din Budějovice.

— Ascultă, Švejkule, am să-ţi spun ceva, oftă din rărunchi locotenentul-major Lukáš. Dumneata nici nu-ţi dai seama de gravitatea isprăvii dumitale. Mie, unul, mi s-a urât să te mai fac prost. Nici nu există calificative pentru tâmpenia dumitale. Când îţi spun „tâmpit", înseamnă că sunt foarte bun. Ai săvârşit un lucru îngrozitor, atât de îngrozitor încât cele mai înfiorătoare crime pe care le-ai săvârşit, de când te cunosc, sunt un fleac, o adevărată floare la ureche pe lângă această ultimă ispravă... Oh, Švejkule, dacă ai şti ce ai făcut... Dar dumneata n-ai s-o ştii niciodată...

Şi dacă cumva ar veni vorba vreodată de cărţile acelea, să nu îndrăzneşti să trăncăneşti că eu ţi-aş fi spus la telefon ca volumul doi să-l... Auzi, dacă se întâmplă vreodată să vie vorba cum a fost cu volumul unu şi cu volumul doi, dumneata te faci că nu auzi. Nu ştii nimic, n-ai habar de nimic, nu-ţi aminteşti de nimic. Nu cumva să-ţi treacă prin minte să mă vâri în vreo încurcătură, păcăto...

Glasul locotenentului-major Lukáš era stins, ca al unui om bolnav scuturat de friguri. Švejk folosi clipa de tăcere care se aşternuse, pentru a pune o întrebare nevinovată:

— Mă iertaţi, vă rog cu respect, domnule *oberlaitnant,* dar de ce, mă rog n-am să aflu niciodată de grozăvia pe care am săvârşit-o? Eu, domnule *oberlaitnant,* numai de aceea am îndrăznit să vă întreb, pentru ca pe viitor să ştiu să mă feresc, de astfel de lucruri că, nu-i aşa, se spune că omul din greşeală învaţă, ca turnătorul Adamec, de la fabrica Daněk, care din greşeală a băut acid clorhidric...

N-apucă însă să termine, că locotenentul-major Lukáš îi reteză pilda cu aceste cuvinte:

— Nu-ţi explic nimic, nătărăule! Marş la vagon şi spune-i

lui Baloun că până om ajunge la Budapesta să-mi aducă la comandament o chiflă şi pateul de ficat din valiză, împachetat în staniol. Pe urmă să-i spui lui Vaněk că e un imbecil. De trei ori i-am cerut să-mi dea efectivul exact al trupei şi astăzi, când mi-a trebuit, n-am avut la îndemână decât vechea situație, de săptămâna trecută.

— *Zu Befehl, Herr Oberlaitnant*[16], urlă Švejk şi se îndreptă agale spre vagonul lui.

Plimbându-se printre şine, locotenentul-major Lukáš îşi spunea: „Ia uite, în loc să-i fi dat câteva perechi de palme, am stat şi am vorbit cu el, cum aş fi făcut-o cu un vechi prieten".

Švejk urcă în vagonul lui cu un aer grav. Simțea un respect deosebit față de propria-i persoană. Doar nu se întâmplă în fiecare zi să săvârşeşti o ispravă aşa de înfricoşătoare, încât nici să n-ai voie măcar să afli ce-ai făptuit.

*

— Domnule *rechnungsieldwebel* – spuse Švejk după ce se aşeză la locul lui – domnul *oberlaitnant* Lukáš pare a fi astăzi într-o dispoziție grozav de bună. Mi-a spus să vă transmit că sunteți un imbecil, fiindcă de trei ori v-a cerut până acum să-i dați situația adevărată a trupei.

— *Herrgott!* sări ars Vaněk. Le arăt eu sergenților… Eu sunt vinovat că derbedeii ăştia îşi fac de cap şi nu-mi trimit situația exactă a grupelor? De unde să scot eu situația, din burtă? N-am ce zice, bine mai merg lucrurile în compania noastră! Aşa ceva nu se poate întâmplă decât la marşcompania a unsprezecea. Am ştiut eu, am fost sigur. Nu m-am îndoit o clipă că la noi trebuie să fie debandadă. Într-o zi lipsesc la bucătărie patru porții, a doua zi apar trei în plus. Barem dacă nătărăii ne-ar anunța, să ştiu şi eu când intră vreunul în spital. Chiar luna trecută l-am dus pe unu

[16] La ordin, domnule locotenent-major (germ.).

Nikodem la spital şi abia la soldă am aflat că dumnealui a murit la Budějovice, de ftizie galopantă. Dar rațiile lui s-au ridicat în continuare. Am ridicat şi o tunică, dar Dumnezeu mai ştie pe unde o fi… Ca până la urmă tot mie să-mi mai facă mustrări domnul *oberlaitnant* că sunt un imbecil când, vezi bine, nu-i în stare să puie ordine în compania lui.

Plutonierul contabil Vaněk umbla nervos, de colo până colo, prin vagon:

— Să fiu eu *kompaniekommandant*, toate ar zbârnâi! Aş şti ce face fiecare ostaş! Gradații ar trebui să-mi înainteze de două ori pe zi efectivul trupei. Dar gradații nu fac nici cât o ceapă degerată! Şi cel mai afurisit e sergentul Zyka. Numai glumele şi snoavele-s de capul lui, dar când îi atrag atenția că Kolařík a fost detaşat la aprovizionare, dumnealui îmi raportează a doua zi acelaşi efectiv, ca şi când Kolařík ar trândăvi mai departe la companie, în grupa lui. Şi asta se întâmplă în fiecare zi… da' de spus despre mine se spune că sunt un imbecil… Păi aşa nu-şi poate câştiga prieteni domnul oberlaitnant. *Rechnungsfeldwebelul* companiei nu-i un fruntaş oarecare, cu care oricine poate să-şi şteargă…

Baloun, care ascultase cu gura căscată, completă în locul lui Vaněk frumosul cuvânt pe care acesta nu apucase să-l rostească, încercând, probabil, pe această cale să intre şi el în vorbă.

— Dumneata să-ți ții gura, i-o reteză scurt plutonierul de ață.

— Ascultă Baloun, se auzi Švejk. Ție am a-ți transmite din partea domnului *oberlaitnant*, să-i aduci… când om ajunge la Budapesta, o chiflă şi pateul de ficat pe care îl are jos, în valiză, învelit în staniol.

Uriaşul Baloun lăsă să-i atârne, lipsite de vlagă, mâinile lungi ca de cimpanzeu, îşi plecă grumazul şi rămase aşa, o bucată de vreme.

— Nu-l mai am, îngăimă el cu glasul sugrumat de deznădejde, privind țintă duşumeaua murdară a vagonului. Nu-l mai am… – repetă el, în răstimpuri – eu… eu am crezut… înainte de plecare l-am despachetat… L-am

mirosit... să văd dacă nu s-a stricat... L-am gustat, strigă deodată deznădăjduit, şi cu atâta sinceritate, încât toţi înţeleseră ce se întâmplase.

— L-ai înghiţit cu staniol cu tot, se opri în faţa lui plutonierul de administraţie Vaněk, încântat că nu mai trebuie să-şi apere punctul de vedere, după care el n-ar fi singurul imbecil, aşa cum îi trimisese vorbă locotenentul-major şi că pricina instabilităţii efectivului îşi are rădăcini mai adânci în alţi imbecili; era fericit că discuţia intrase acum pe alt făgaş, învârtindu-se în jurul veşnicului nemâncat Baloun, în jurul noului şi tragicului eveniment. Vaněk avea o poftă grozavă să-i spună lui Baloun câteva cuvinte usturătoare, şi bine ţintite, dar fu împiedicat de bucătarul ocultist Jurajda care lăsând deoparte cartea lui preferată, traducerea străvechiului tom indian *Pragnâ-Paramitâ*, se întoarse spre nefericitul Baloun, nimicit cu totul sub povara destinului.

— Baloun, ar trebui să veghezi singur asupra dumitale, ca să nu-ţi pierzi încrederea în propria-ţi persoană şi în soartă. N-ar trebui să-ţi însuşeşti ceea ce se cuvine altora. Ori de câte ori te afli în faţa unei probleme asemănătoare, pe care ai înfulecat-o, pune-ţi întrebarea: „În ce raport se află faţă de mine pateul de ficat?”

Švejk socoti cu cale să întregească această meditaţie cu un exemplu practic:

— Ţii minte, Baloun, că nu de mult, chiar tu mi-ai spus că la voi acasă are să se taie porcul, au să facă afumături şi că imediat ce-om ajunge la destinaţie şi ai să ştii numărul poştei militare, ai tăi au să-ţi trimită o şuncă întreagă. Închipuie-ţi acum că cei de la *feldpost* ar trimite şunca la companie; şi că fiecare dintre noi, împreună cu domnul *rechnungsfeldwebel,* am tăia la început câte o bucăţică, aşa de gustare, şi că ne-ar place şi apoi am tăia altă bucăţică şi pe urmă încă o bucăţică, până ce din şunca ta s-ar alege ce s-a ales dintr-un cunoscut de-al meu, Kozel, care era factor poştal. I se măcinau oasele aşa că mai întâi i-au tăiat piciorul de la fluier, pe urmă de la genunchi, pe urmă

coapsa, şi dacă n-ar fi murit la vreme, l-ar fi tăiat tot în bucățele, aşa cum se întâmplă când ascuți un creion cu mina ruptă.

Închipuie-ți, care va să zică, Baloun, că noi ți-am înghiți toată şunca, aşa cum ai înghițit tu pateul de ficat al domnului *oberlaitnant*.

Uriaşul Baloun îi privea pe toți, cu o nespusă durere.

— Numai datorită mie – se adresă plutonierul de ață lui Baloun – ai rămas ordonanță la domnul *oberlaitnant*. Trebuia sa fii transferat la sanitari şi să cari răniții după *Gefecht*[17]. La trecătoarea Dukla, sanitarii noştri s-au dus de trei ori după un *Fähnrich*[18] rănit, care se alesese cu un *Bauchschuss*[19] lângă sârma ghimpată, şi au rămas cu toții acolo, cu câte un *Kopfscuss*[20]. Abia a patra echipă a reuşit să-l aducă, da' până să ajungă cu el la *Hilfsplatz*[21] *Fähnrich*-ul s-a curățat.

Baloun nu se mai putu stăpâni şi izbucni într-un plâns desperat, cu sughițuri.

— Mă mir ca nu ți-e ruşine, îi spuse Švejk cu dispreț. Soldat eşti tu?...

— Ce să fac, eu nu-s făcut pentru armată, se tânguia Baloun. Aşa sunt eu, un hămesit, un nemâncat, fiindcă nu duc o viață tihnită. Aşa-i tot neamul nostru. Răposatul tata a pus o dată rămăşag într-o cârciumă la Protivin că mănâncă la botul calului cincizeci de cârnați şi două pâini mari, şi a câştigat rămăşagul. O dată, tot la un rămăşag, eu am mâncat patru gâşte şi două crătiți cu găluşte cu varză. Când sunt acasă, după masa de prânz, mi se năzare întotdeauna să mai gust ceva. Intru în cămară, tai o bucată de carne, trimit după un ulcior cu bere şi înghit două chile de carne afumată. Aveam acasă un argat bătrân, îi zicea Womela; totdeauna îmi spunea să fiu cu băgare de seamă, să nu

[17] Atac (germ.).
[18] Stegar (germ.).
[19] Glonte în burtă (germ.).
[20] Glonte în cap (germ.).
[21] Post de prim ajutor (germ.).

înfulec atâta şi să nu mă îndop, că el îşi aminteşte că bunicu-său i-a povestit o dată ce-a pățit un nesătul ca mine, când a venit războiul şi nu s-au făcut opt ani de zile niciun fel de bucate şi pâinea se cocea din paie şi era sărbătoare mare când puteau să amestece în lapte câteva fărâme de brânză, în lipsă de pâine. Şi bietul gospodar, de care vă spuneam, a murit la o săptămână după ce a dat foametea, fiindcă pântecele lui nu era învățat c-o lipsă ca aceea...

Baloun îşi înălță privirea deznădăjduită.

— Dar eu cred că Dumnezeu pedepseşte numai, da' nu părăseşte omul.

— Dumnezeu a adus flămânzii pe lume şi tot el are grijă de ei, observă Švejk. Legat ai fost o dată, acum ai merita să fii trimis în prima linie; când eram eu ordonanță la domnul *oberlaitnant,* apăi putea să se bizuie pe mine în toate şi nici nu i-ar fi trecut prin minte că i-aş putea ciordi din rație. De câte ori se distribuia ceva mai deosebit, dumnealui îmi spunea: „Păstrează asta pentru dumneata, Švejkule", sau: „Asta nu prea îmi place; dă-mi şi mie o bucățică şi cu restul fă ce vrei". Când eram la Praga şi mă trimitea după mâncare la restaurant, pentru ca dumnealui să nu-şi închipuie că porția e prea mică din cauză că eu i-aş fi mâncat jumătate pe drum, mai cumpăram o porție din bănuții mei dacă nu mi se părea de ajuns, numai să se sature domnul *oberlaitnant* şi să nu creadă despre mine cine ştie ce. Într-o zi, însă, m-a dibuit şi de-atunci îi aduceam întotdeauna lista de bucate de la restaurant şi dumnealui îşi alegea. Şi aşa, într-o bună zi şi-a ales o friptură de porumbel umplut. Când mă uit mai bine, văd că-mi dă numai jumătate de porumbel. Ce-mi zic? Domnul *oberlaitnant* are să creadă că cealaltă jumătate am mâncat-o eu, aşa că am mai cumpărat o porție din banii mei şi i-am adus o fripturică frumoasă, de a mâncat din ea şi domnul *oberlaitnant* Šeba, care în ziua aceea n-avea de mâncare acasă şi picase în vizită la *oberlaitnantul* meu, tocmai la vremea prânzului. Dar în timp ce mânca, numai ce-l aud că spune: Švejk, să nu-mi spui mie că aici e o singură porție. Nicăieri nu se dă un porumbel, întreg la un

meniu. Bagă de seamă, dacă fac rost de bani, chiar azi trimit să-mi aducă un prânz de la restaurantul tău! Hai, spune drept, aşa-i că-i porție dublă? Şi m-a pus domnul *oberlaitnant* să mărturisesc acolo, în fața lui, că mi-a dat bani numai pentru o porție, neştiind că are să aibă musafir. Am răspuns că am primit bani pentru un prânz obişnuit. „Vezi? – i-a spus oaspetelui *oberlaitnantul* meu – şi asta nu-i nimic. Zilele trecute, Švejk mi-a sosit la prânz cu două pulpe de gâscă. Vezi şi tu: supă cu tăiței, carne de vacă cu sos de sardele, două pulpe de gâscă, găluşte cu varză la discreție şi clătite!"

— ...tui maica mă-sii! plescăi Baloun.

Švejk continuă:

— Asta mi-a pus capacul. A doua zi, chiar, domnul *oberlaitnant* Šeba şi-a trimis țucălarul să-i aducă prânzul de la restaurantul nostru şi nefericitul a venit cu o moviliță de pilaf de pasăre, cam cât cacă în pelinci un prunc de şase săptămâni; să tot fi fost două lingurițe. Domnu' *oberlaitnant* Šeba l-a luat îndată în tarbacă, pentru că i-ar fi mâncat, cică, jumătate din porție. Dar țucălarul o ținea într-una că-i nevinovat. Până la urmă, domnul *oberlaitnant* l-a atins bine peste bot şi m-a dat exemplu pe mine, arătând că eu aduc porția întreagă domnului *oberlaitnant* Lukáš. Şi aşa se face că a doua zi, când s-a dus să ia prânzul la restaurant, ostaşul s-a interesat cum devine cazul şi pe urmă i-a spus lui stăpânu-său, care la rândul lui a povestit tărăşenia *oberlaitnantului* meu. Şi cum stăteam seara liniştit şi citeam în ziar comunicatele comandamentelor duşmane, mă trezesc deodată cu *oberlaitnantul* meu, galben ca ceara şi numai ce-l aud că se răsteşte la mine, ca să-i spun – zice – câte porții duble am plătit la restaurant, că el ştie tot, că oricât aş încerca să tăgăduiesc, tot nu-mi ajută, că de prost mă ştia el prost, dar ca aş fi şi nebun, la asta nu se gândise. L-am făcut de ruşine în aşa hal – zicea – încât îi venea să mă împuşte mai întâi pe mine şi pe urmă şi pe el. „Domnule *oberlaitnant* i-am zis eu, – vă aduceți aminte că în prima zi, când am venit la dumneavoastră, mi-ați spus că toți țucălarii sunt hoți şi

puşlamale. Ce puteam să fac dacă la restaurant dădeau cu adevărat porții aşa de mici, că dumneavoastră ați fi putut să credeți că şi eu sunt o lichea, că v-am mâncat...”

— Ah, Dumnezeule din ceruri şopti Baloun şi aplecându-se după valiza locotenentului Lukáš, se retrase în fundul vagonului.

— Ei, şi după aceea – urmă Švejk – locotenentul Lukáš a început să se scotocească prin toate buzunarele; dar după ce a văzut că n-ajunge la niciun rezultat, a băgat mâna în buzunarul vestei şi mi-a întins ceasul lui de argint. Era mişcat până la lacrimi. „Ascultă, Švejkule, mi-a zis. La soldă să-mi faci, te rog, o listă cu cât îți datorez... Ceasornicul ăsta păstrează-l, pe deasupra. Şi pe viitor să nu te mai ții de prostii.” Pe urmă, într-o bună zi, ne-a ajuns pe-amândoi o sărăcie că a trebuie să mă duc cu ceasul la casa de amanet.

— Ia ascultă, ce tot faci acolo în fund, îl întrebă în clipa aceea pe Baloun, plutonierul de administrație Vaněk.

În loc de răspuns, nefericitul Baloun sughiță. Deschisese între timp valiza locotenentului-major Lukáš şi înfuleca ultima chiflă...

*

Prin gară trecu, fără să oprească, un tren încărcat de sus până jos cu un detaşament de *deutschmaiştri*, trimişi pe frontul sârbesc.

Încă nu-şi reveniseră din entuziasmul despărțirii şi de la Viena până aici o ținuseră într-un răcnet:

„Prinz Eugenius, der edle Ritter,
Wollt dem Kaiser wiedrum kriegen
Stadt und Festung Belegrad.
Er liess schlagen einen Brucken,
Dass man kunnt hinüberrucken
Mit der Armee wohl für die Stadt.”[22]

[22] Prinț Eugen, nobil cavaler

Un caporal cu mustața în furculiță, aplecându-se, sprijinit cu coatele de ostaşii care îşi bălăbăneau picioarele afară din vagon, bătea tactul şi urla cât îl ținea gura:

„Als die Brucken war geschlagen
Dass man kunnt mit Stuck und Wagen
Frei passier'n den Donaufluss
Bei Semlin schlug man das Lager
Alle Serben zu verjagen...”[23]

Deodată, însă, îşi pierdu echilibrul, zbură din vagon şi nimeri cu burta drept în pârghia de la ace, unde rămase agățat ca într-o țeapă; trenul nu zăbovi însă nicio clipă şi din vagoanele din spate se auzea un cântec nou:

„Graf Radecký, edler Degen,
Schwur's des Kaisers Feind zu fegen
Aus der falschen Lombardei.
În Verona langes Hoffen
Als mehr Truppen eingetroffen
Fühit und rührt der Held sich frei...”[24]

Vru -mpăratului din nou s-aducă
Oraş- cetatea-i Băligrad.
Porunci dădu un pod s-arunce
Peste care să irumpă
Cu armata în oraş (germ.).
[23]Iar când podul fu durat
Pe dată s-a şi terminat
A Dunării trecere
Tabăra la Semlin fu-aşezată
Pe toți sârbii ca să-i bată... (germ.).
[24]Graf Radecky, paloş ce nu se frânge,
Jură împăratului pe vrăjmaş a-l strânge
Din Lombardia felonă.
Şi când în cea Veronă
Multe trupe se adunară
Se simți stăpân pe țară. (germ.).

Înfipt în pârghia neroadă de la ace, vajnicul caporal îşi dăduse sufletul. Nu dură mult şi un tânăr ostaş de la comandamentul gării fu postat de gardă lângă el, cu baioneta la armă şi, luându-şi misiunea în serios, stătea în poziție de drepți lângă ace, cu un aer atât de victorios, de parcă accidentul caporalului ar fi fost opera lui.

Era maghiar şi striga de-a lungul şinelor cât îl ținea gura, către cei din eşalonul regimentului 91 care veneau pe acolo să vadă ce se întâmplase:

— *Nem szabad! Nem szabad! Komission Militär nem szabad!*[25]

— Ăsta a scăpat, fu de părere bravul soldat Švejk care era şi el printre curioşi. S-a învârtit el de o bucată de fier în burtă, dar are cel puțin avantajul că toată lumea ştie unde e îngropat. E chiar lângă linia ferată, aşa că ai lui au să ştie unde să-l găsească. E foarte aproape de gară şi deci nu trebuie să-l caute pe toate câmpurile de luptă. S-a înțepat atât cât e nevoie – mai observă el cu un aer de cunoscător, dând târcoale în jurul caporalului – mațele s-au lăsat în pantaloni.

— *Nem szabad! Nem szabad!* striga mereu tânărul ostaş maghiar. *Komission Militär Bahnhof! Nem szabad!*

În spatele lui Švejk se auzi un glas aspru:

— Ce faceți aici?

Când se întoarse, dădu cu ochii de cadetul Biegler. Švejk salută:

— Cu respect vă raportez, domnule cadet, ne uităm la răposatul...

— Ce căutați aici? Cine-a stârnit toată agitația asta?

— Cu respect vă raportez, domnule cadet – răspunse calm şi demn Švejk – că în viața mea n-am stârnit niciun fel de agitație...

În spatele cadetului Biegler, câțiva ostaşi pufniră în râs, iar din față se apropie de cadet plutonierul de administrație

---

[25] Nu e voie! Nu e voie! Comisia militară nu e voie! (magh.)

Vaněk:

— Domnule cadet, i se adresă el. Domnul *oberlaitnant* şi-a trimis aici ordonanța, pe Švejk, ca să vadă ce s-a întâmplat şi să-i raporteze. Eu vin chiar acum de la vagonul comandamentului şi ştiu că ordonanța batalionului, Matušič, vă caută de urgență din partea domnului *batalionskomandant*. Trebuie să vă prezentați numaidecât la domnul căpitan Sagner.

Se îndreptau cu toții spre vagoanele lor, când deodată se auzi semnalul de îmbarcare.

Mergând alături de Švejk, Vaněk îi spuse:

— Când eşti între oameni, Švejkule, fă bine şi mai lasă-te de înțelepciunea dumitale... S-ar putea să-ți iasă o dată pe nas. Caporalul ăla e de la *deutschmaiştri* şi s-ar putea spune că te-ai bucurat de moartea lui. Biegler ăsta mănâncă cehi cu pâine.

— Bine, da' n-am spus nimic, răspunse cu candoare Švejk. Am spus numai că s-a înțepat foarte bine şi că i-au căzut mațele în nădragi... Ar fi putut...

— Termină o dată, Švejkule! şi plutonierul de ață scuipă scârbit.

— De fapt – observă Švejk – pentru maiestatea sa împăratul e totuna dacă mațele îi atârnă aici sau în altă parte. Oricum, se cheamă că omul şi-a făcut datoria... Ar fi putut la fel de bine...

— Ia te uită, Švejkule, îl întrerupse Vaněk. Ia te uită cum goneşte *batalionsordonanz* Matušič spre vagonul comandamentului. Stau şi mă minunez cum nu s-a împiedicat încă de şine.

Cu puțin timp înainte, între căpitanul Sagner şi zelosul cadet Biegler avusese loc un schimb de cuvinte foarte tăios.

— Am fost foarte mirat cadet Biegler – spusese căpitanul Sagner – că n-ai venit să-mi comunici imediat că nu se mai distribuie cele o sută cincizeci de grame salam unguresc de cap. A trebuit să ies eu din vagon ca să aflu de ce se întoarce trupa de la magazie. La fel şi domnii ofițeri, ca şi când ordinul n-ar fi ordin. Am spus limpede doar: „La magazie

zugsweise, companie după companie". Asta înseamnă că dacă la magazie n-am primit nimic, întoarcerea în vagoane trebuia să se fac tot *zugsweise*, companie după companie. Dumitale, cadet Biegler, ți-am dat ordinul să vezi de ordine, dar dumneata ai lăsat totul baltă. Te-ai bucurat că n-a mai trebuit să te îngrijeşti de numărătoarea porțiilor de salam şi te-ai dus foarte calm, după cum am putut vedea pe fereastră, să te uiți la caporalul mort de la *deutschmaiştri*. Asta, ca pe urmă, când te chem, să nu găseşti nimic mai bun de făcut decât să-mi trăncăneşti, cu fantezia dumitale de cadet, că te-ai dus acolo să te convingi dacă în jurul răposatului caporal nu se face vreo agitație...

— Am onoarea să vă raportez că ordonanța companiei a 11-a, Švejk...

— Lasă-l în pace pe Švejk, strigă căpitanul Sagner. Să nu-ți închipui, cadet Biegler, că o să-ți reuşească vreo intrigă împotriva locotenentului-major Lukáš. Noi l-am trimis pe Švejk... Văd că te uiți la mine cu aerul că m-aş fi pus pe capul dumitale... Ei bine, da, m-am pus, cadet Biegler... Dacă nu ştii să-ți respecți superiorul şi te încumeți să-l înfrunți, apoi ține minte, cadet Biegler, că eu te pot face să nu uiți stația Raab câte zile îi avea... Te învăț eu minte să faci pe grozavul cu cunoştințele dumitale teoretice... Ai răbdare numai, până ajungem pe front... Când ți-oi da ordin să mergi în *offizierpatrule* în fața gardului de sârmă ghimpată... Unde ți-e raportul? Nici măcar raportul nu mi l-ai dat când ai venit... Nici măcar teoretic nu eşti în stare, cadet Biegler, să...

— Cu respect vă raportez, domnule căpitan[26] că în loc de o sută cincizeci de grame de salam unguresc, s-au dat trupei câte două cărți poştale ilustrate, de cap. Poftiți, domnule căpitan...

Şi cadetul Biegler întinse comandantului de batalion două cărți poştale ilustrate, editate de Direcția arhivei militare de

[26] Toate convorbirile între ofițeri au loc, bineînțeles, în limba germana (n.a.).

război din Viena, aflată sub conducerea generalului de infanterie Woinowich. Pe una din cele două cărți poştale se putea vedea caricatura unui soldat rus, a unui mujic, cu barbă mare, pe care îl îmbrățişează un schelet. Sub caricatură, un text:

„Der Tag, an dem das perfide Russland krepieren wird, wird ein Tag der Erlösung für unsere Monarchie sein.”[27]

A doua ilustrată provenea din Reichul german. Era un dar german, pentru ostaşii austro-ungari.

Sus se putea citi inscrpția *Viribus Unitis* sub care se vedea o spânzurătoare, de al cărui ştreang atârna sir Edward Grey[28]; jos, sub el, salutau vesel doi ostaşi: un austriac şi un german.

Versurile care însoțeau poza erau culese din cartea lui Greinz: *Pumnul de fier*, un volum de epigrame la adresa inamicilor noştri, despre care ziarele germane scriau că sunt adevărate şfichiuituri de bici, fiind totodată pătrunse de un nestăvilit umor şi de un spirit neîntrecut.

Iată cum sună, în traducere, textul de sub spânzurătoare:

„Grey,
Orice pedeapsă-şi are ceasul ei,
Şi iată a sunat şi ceasu-n care
Să te înalțe în spânzurătoare
Aşa cum se cuvine, Edward Grey.
Însă pe lumea asta nu-i stejar
Pe-un falnic ram să te-ospitaliteze,
De-aceea va să spânzuri de-un arțar
Spre gloria republicii franceze.”

---

27 Ziua când perfida Rusia se va prăbuşi, va fi o zi salvatoare pentru monarhia noastră (germ.).

28 Om de stat englez (1862—1933), ministru al afacerilor străine între 1905—1916.

Abia apucase căpitanul Sagner să termine lectura acestor versuri pline „de nestăvilit umor şi de un spirit neîntrecut”, când pe uşa vagonului de stat-major intră grăbit Matušič, ordonanța batalionului.

Fusese trimis de Sagner la centrala telegrafică de la comandamentul militar al gării, pentru a afla dacă nu veniseră cumva noi ordine. Avea în mâna o telegramă de la brigadă. Telegrama era necifrată şi suna simplu: *„Rasch abkochen, dann Vormarsch nach Sokal”*. Căpitanul Sagner dădu din cap îngândurat.

— Cu respect vă raportez, domnule căpitan – spuse Matušič – că comandantul gării vă roagă să poftiți până la dumnealui. Zicea că mai are o telegramă.

Drept care, între comandantul gării şi căpitanul Sagner a avut loc o convorbire cu caracter strict confidențial.

Prima telegramă fusese înmânată deşi, după cum am văzut, avea un cuprins foarte ciudat, ținând seama de faptul că batalionul se afla în stația Raab:

„Pregătiți repede mâncarea, şi direcția Sokal”.

Telegrama era necifrată şi adresată batalionului de marş al regimentului 91, cu o copie pentru batalionul de marş al regimentului 75, care se afla în urmă-i. Iscălitura era autentică: Comandantul brigăzii Ritter von Herbert.

— Foarte confidențial, domnule căpitan, şopti misterios comandantul militar al gării. O telegramă secretă de la divizia dumneavoastră. Comandantul brigăzii dumneavoastră a înnebunit. A fost transportat la Viena după ce a transmis de la brigadă câteva duzini de telegrame asemănătoare, în toate părțile. La Budapesta veți găsi o nouă telegramă. Telegramele lui s-ar cuveni de fapt să fie anulate, dar până acum n-am primit nicio dispoziție în acest sens. Am doar un ordin de la divizie în care se spune ca telegramele necifrate să nu fie luate în considerație. De înmânat, însă, trebuie să le înmânez, deoarece referitor la acest lucru n-am primit încă răspuns de la instanțele mele

superioare. Prin intermediul instanțelor mele, m-am informat la comandamentul corpului de armată, care a deschis o anchetă... Am fost ofițer activ, genist bătrân – adăugă el – am participat la construirea liniei noastre strategice din Galiția

Domnule căpitan, urmă el cu tristețe după o clipă de tăcere. Pe ăştia bătrânii, ne trimit pe front! Dar Ministerul de Război pute de ingineri civili de la calea ferată, care n-au decât examenul de teterişti... De altfel, peste un sfert de ceas puteți pleca mai departe... Îmi amintesc că o dată, la şcoala de cadeți din Praga, te-am ajutat să te salți la bara fixă, ca unul ce eram din cursul superior. În ziua aceea eram amândoi consemnați. Dumneata te bătuseşi cu colegii germani din clasă. Era cu dumneata acolo şi unul Lukáš. Erați cei mai buni prieteni. Când am primit telegrama cu tabelul ofițerilor care trec prin stație cu marşbatalionul, mi-am adus aminte... Ei, dar de atunci au trecut câțiva anişori... Pe vremea aceea, cadetul Lukáš mi-era foarte simpatic...

Convorbirea avu darul să-l întristeze pe căpitanul Sagner. Îl cunoştea foarte bine pe cel cu care vorbea. La şcoala de cadeți fusese conducătorul opoziției antiaustriece, dar cu timpul gândul la avansare îl făcuse să renunțe la această idee. Cel mai mult îl întristară însă cuvintele referitoare la locotenentul-major Lukáš, din care reieşea că, indiferent din ce motive, acesta fusese îndepărtat de pretutindeni.

— Locotenentul Lukáš – spuse el apăsat – este un ofițer foarte bun. Când pleacă trenul?

Comandantul gării se uită la ceas:

— Peste şase minute.

— Am plecat, spuse Sagner.

— Credeam că ai să-mi mai spui, ceva, Sagner.

— *Also, Nazdar!* răspunse Sagner şi ieşi.

*

Întorcându-se în vagonul comandamentului, căpitanul

Sagner îi găsi pe toți ofițerii la locurile lor. Jucau pe grupe *„Frische Viere”*. Singurul care nu juca era cadetul Biegler.

Răsfoia un vraf de manuscrise, în care începuse să descrie scene de război, deoarece dorea să se remarce nu numai pe câmpul de luptă ci şi ca fenomen literar, în calitate de cronicar al evenimentelor de război. Omul „cu coadă de peşte”, năzuia să devină un mare scriitor de război. Încercările sale literare începeau cu titluri foarte promițătoare, în care se oglindea spiritul militar al vremii, dar care nu erau încă terminate, aşa încât pe hârtie nu erau trecute decât titlurile lucrărilor care urmau să ia naştere.

„Caracterele luptătorilor din marele război – Cine a început războiul – Politica Austro-Ungariei şi originea războiului mondial – Însemnări de război – Austro-Ungaria şi războiul mondial – Foloasele războiului – Conferință populară despre izbucnirea războiului – Considerații politice şi militare – O zi glorioasă a Austro-Ungariei – Imperialismul slav şi războiul mondial – Documente din războiul mondial – Contribuții la istoria războiului mondial – Însemnări zilnice din războiul mondial – Primul război mondial – Dinastia noastră în războiul mondial – Națiunile imperiului austro-ungar sub arme – Cronica campaniei mele – Cum luptă duşmanii Austro-Ungariei – A cui va fi victoria? – Ofițerii şi ostaşii noştri – Faptele mărețe ale soldaților mei – Din vremea marelui război – În toiul luptei – Cartea eroilor austro-ungari – Brigada de fier – Culegere din scrierile mele de război – Eroii marşbatalionului nostru – Manual de front pentru ostaşi – Zile de luptă şi de victorie – Ce am văzut şi ce am învățat pe front – În tranşee – Povesteşte un ofițer... – Cu fiii Austro-Ungariei, înainte! – Aeroplanele inamice şi infanteria noastră – După lupta – Artileriştii noştri, fii credincioşi ai patriei – De-ar fi să vină toți dracii peste noi... – Războiul defensiv şi ofensiv – Sânge şi fier – Victorie sau moarte – Eroii noştri în prizonierat.”

Apropiindu-se de cadetul Biegler şi citind titlurile, căpitanul Sagner nu se putu stăpâni şi-l întrebă de ce

scrisese toate acestea şi ce anume urmărea.

Foarte bucuros, cadetul Biegler răspunse că fiecare titlu arata una din cărţile pe care voia să le scrie. Câte titluri atâtea cărţi.

— Dorinţa mea, domnule căpitan, este să las o amintire după mine, în caz că voi cădea în luptă. Modelul meu este profesorul german Udo Kraft. S-a născut în anul 1870, s-a prezentat voluntar în război şi a căzut în ziua de 22 august 1914, la Anloy. Înainte de a muri a publicat cartea: *Cum să înveţi a muri pentru împărat.*[29]

Căpitanul Sagner îl pofti pe Biegler lângă fereastră.

— Arată-mi, cadet Biegler, tot ce mai ai; mă interesează grozav activitatea dumitale, îl îndemnă ironic căpitanul Sagner. Ia să văd caietul pe care l-ai ascuns sub bluză...

— Încă nu-i nimic, domnule căpitan, răspunse cadetul Biegler roşind ca un copil. Poftiţi să vă convingeţi.

Caieţelul avea înscris pe copertă, următorul titlu:

Schiţele celor mai importante şi mai celebre bătălii ale oştilor austro-ungare, alcătuite după studii istorice de ofiţerul imperial şi regal (K.u.K.) Adolf Biegler.

Cu observaţii şi explicaţii de ofiţerul (K.u.K.) Adolf Biegler.

Osatura lucrării era foarte simplă. Aceasta începea cu bătălia de la Nördlingen din 6 septembrie 1634 şi continua cu bătălia de la Zenta din 11 septembrie 1697, bătălia de la Caldiera din 31 octombrie 1805, Aspern – 22 mai 1809, bătălia popoarelor de la Lipsca – 1813, după care veneau la rând bătăliile de la Santa Lucia – mai 1848 şi Trautenau 27 iunie 1866 şi în sfârşit cucerirea Sarajevo-ului, la 9 august 1878. Schemele şi desenele planurilor semănau între ele ca două picături de apă. Cadetul Biegler desenase peste tot nişte dreptunghiuri: de o parte goale, reprezentând forţele austro-ungare, de alta haşurate: duşmanii. În ambele tabere

---

[29] Udo Kraft: *Selbsterziehung zum Tod für Kaiser,* C.F. Amelang's Verlag, Leipzig (n.a.).

exista o aripă stângă, un centru şi o aripă dreaptă. În spatele dretpunghiurilor erau desenate rezervele şi peste tot se vedeau săgeți. Bătălia de la Nördlingen, ca şi cea de la Sarajevo, arătau ca un teren de fotbal înaintea începerii jocului, iar săgețile indicau parcă direcția în care trebuia bătută mingea.

De altfel şi căpitanului Sagner îi veni numaidecât în minte acest lucru şi întrebă:

— Cadet Biegler, dumneata joci fotbal?

Biegler roşi şi mai mult şi începu să clipească nervos; părea că are vedenii.

Căpitanul Sagner continuă, însă, să răsfoiască zâmbitor prin caiet şi se opri la însemnările care însoțeau schema bătăliei de la Trautenau, în timpul războiului pruso-austriac.

Cadetul Biegler scrisese următoarele:

„Bătălia de la Trautenau n-ar fi trebuit să aibă loc, deoarece tenenul muntos nu îngăduia desfăşurarea diviziilor de sub comanda generalului Mazzucheli, amenințate de puternicele coloane prusace aflate pe colinele din jurul aripii stângi a diviziilor noastre”.

— Care va să zică, după părerea dumitale, cadet Biegler – îi spuse căpitanul Sagner, cu acelaşi zâmbet batjocoritor, întinzându-i caietul – bătălia ar fi trebuit să aibă loc numai dacă Trautenau ar fi fost aşezat în câmpie. E foarte frumos din partea dumitale, cadet Biegler, că în scurtul răstimp de când te afli în armată, te-ai străduit să te remarci ca strateg, numai că strategia dumitale e aidoma cu a copiilor care se joacă de-a soldații şi se cred generali. De altfel, cum văd, dumneata te-ai avansat singur, de mai mare dragul. Ia te uită: *K.u.K. Offizier Adolf Biegler*! Până la Budapesta ajungi cu siguranța feldmareşal. Alaltăieri, mai cântăreai încă, la tăticu acasă, piele de vaci, *K.u.K. Leutnant Adolf Biegler!...* Ascultă, omule, deocamdată dumneata nu eşti ofițer. Eşti un simplu cadet, care atârnă în aer între *fähnrich* şi subofițer.

Eşti încă departe de a te putea numi ofițer; comportarea dumitale seamănă cu aceea a unui caporal care ar porunci cârciumarului să-i spună „domnule sergent-major”. Şi adresându-se locotenentului-major: Ascultă Lukáš, cadetul Biegler ține de compania ta; vezi de-l iuțeşte. Dumnealui se dă drept ofițer, ajută-l să-şi cucerească acest drept în luptă. Când o să înceapă *Trommelfeuer*-ul[30] şi vom trece la atac, să-l trimiți cu grupa lui să taie *Drahthindernisse, der gute Junge* [31] ... Apropo, Zikan, îți transmit salutări de la comandantul gării din Raab.

Cadetul Biegler îşi dădu seama că convorbirea cu el se terminase, salută şi, roşu ca un rac, străbătu vagonul până la capătul lui, pe culoar.

Deschise ca un lunatic uşa closetului şi privind inscripția, în germană şi maghiară: „A se folosi numai în timpul mersului”, scânci, sughiță şi se porni, pe un plâns înfundat. Apoi îşi lăsă în jos pantalonii... Pe urmă se scremu ştergându-şi lacrimile şi, în sfârşit, găsi o folosință potrivită caietului cu inscripția: *Schemele celor mai importante şi mai celebre bătălii ale oştilor austro-ungare, alcătuite de K.u.K. Ofizier Adolf Biegler.* Pângărite, foile dispăreau în gura closetului şi se împrăştiau, în cădere, printre şinele peste care gonea trenul militar.

Cadetul Biegler îşi spălă la robinet ochii înroşiți de plâns, apoi ieşi pe culoar, spunându-şi în gând că trebuie să se țină tare, al dracului de tare. De dimineață îl dureau şi capul şi burta.

Trecu pe lângă ultimul compartiment în care ordonanța batalionului, Matušič, juca „şnops”[32] cu Batzer, ordonanța comandantului.

Aruncând o privire în compartiment, prin uşa întredeschisă, Biegler tuşi. Cei dinăuntru îi întoarseră spatele şi-şi continuară jocul.

---

[30] Focul de artilerie (germ.).

[31] Sârma ghimpată, bunătatea asta de băiat (germ.).

[32] Sau „şaizeci şi şase”, joc de cărți vienez.

— Nu ştiţi ce trebuie să faceţi? întrebă cadetul Biegler.

— Ştiu, dar nu putut, răspunse ordonanţa căpitanului Sagner, în îngrozitorul dialect nemţesc din munţii Kašper: *Mi'is'd'Trump' ausganga...*

— S-ar fi cuvenit, domnule cadet, să joc treflă, urmă el, după o scurtă pauză. Treflele mari şi imediat să pun riga de tobă... Asta ar fi trebuit să fac...

Cadetul Biegler nu mai suflă nicio vorbă şi plecă cu coada între picioare, să se aşeze în colţul lui. Ceva mai târziu, venind să-l cinstească cu coniac din sticla pe care o câştigase la cărţi, *fänhrich* Peschner se minună de zorul cu care Biegler citea din cartea profesorului Udo Kraft: *Cum să înveţi a muri pentru împărat.*

Până să ajungă la Budapesta, cadetul Biegler se îmbătă în aşa hal încât, aplecându-se pe fereastră, striga cât îl ţinea gura, în pustiu:

— *Frisch drauf! Im Gottes Namen, frisch drauf!*[33]...

Din ordinul căpitanului Sagner, ordonanţa batalionului, Matušič, îl trase înapoi în compartiment, unde, împreună cu Batzer, ordonanţa căpitanului, îl întinseră pe canapea. Şi în timp ce dormea, cadetul Biegler avu următorul vis:

Visul cadetudui Biegler înainte de Budapesta

Se făcea că avea *„signum laudis"*, crucea de fier, era maior şi se ducea să inspecteze unităţile din brigada care îi fusese încredinţată. Nu se dumerea de ce, având sub comanda lui o brigadă întreagă, continua totuşi să rămână numai maior. Bănuia că fusese numit general-maior, dar că gradul de „general" se pierduse undeva în debandada care domnea la poşta militară.

Îl venea să râdă amintindu-şi că în timp ce călătoreau spre front, căpitanul Sagner îl ameninţase că-l va trimite să taie gardurile de sârmă ghimpată. De altfel, dând ascultare propunerii lui, comandamentul diviziei îl mutase pe

---

[33] Pe ei! În numele Domnului, pe ei! (germ.)

căpitanul Sagner la alt regiment împreună cu locotenentul-major Lukáš. La altă divizie, chiar, care ținea de alt corp de armată.

Cineva îi şi povestise că amândoi se înecaseră undeva într-o mlaştină, în timp ce fugeau.

Se îndrepta cu automobilul spre front spre a inspecta unitățile din brigada lui şi deodată situația i se limpezi. Era trimis de cartierul general al armatei.

Foarte aproape de el treceau soldați, cântând o melodie al cărui text îl citise în culegerea de cântece militare austriece, *Es gilt:*

„Halt euch brav, ihr tapfren Brüder,
werft den Feind nur herzhaft nieder,
lasst des Kaisers Fahne weh'n...”[34]

Peisajul semăna cu tablourile reproduse în *Wiener Illustrierte Zeitung.*

În dreapta, lângă un şopron, se vedea o baterie de artilerie care deschisese focul asupra tranşeelor duşmane, aflate în apropierea şoselei pe care trecea el cu automobilul. În stânga era o casă din care se trăgea cu arma, în timp ce duşmanul încerca să forțeze uşa cu patul carabinelor. Aproape de şosea, ardea un aeroplan inamic. La orizont se zăreau unități de cavalerie şi sate în flăcări. Apoi tranşeele unui batalion de marş şi o mică înălțime de pe care mitralierele trăgeau în duşman. Ceva mai departe, de-a lungul şoselei se întindeau tranşeele inamicului. Şi şoferul gonea mereu pe şosea, apropiindu-l tot mai mult de duşman.

Strigă prin pâlnie către şofer:

— Încotro mergem? Nu vezi că dăm peste duşman?

Şoferul îi răspunse:

— Domnule general, ăsta-i singurul drum ca lumea.

[34] Fiți viteji, voi frați eroi,
Dați duşmanul înapoi,
Fâlfâie steagul împăratului... (germ.)

Şoseaua e în stare bună. Pe drumurile lăturalnice nu m-ar ține cauciucurile.

Pe măsură ce se apropia de duşman, focul devenea tot mai puternic. Grenadele explodau de jur împrejurul tranşeelor, de amândouă părțile ale aleii de pruni.

Foarte calm, şoferul îi spunea însă:

— Grozavă şoseaua asta, domnule general, alunecăm ca pe unt. Dacă am coti în câmp s-ar duce dracului cauciucurile. Uitați-vă, domnule general, zbieră deodată în pâlnie şoferul. Şoseaua asta e aşa de bine construită că nici obuzele de treizeci de centimetri nu ne fac vreun rău. E netedă, ca-n palmă; pe drumurile pietruite de câmp cauciucurile ar exploda numaidecât; şi de altfel, oricum, nu ne putem întoarce, domnule general!

„Bzz-Bum!" auzi deodată Biegler şi automobilul făcu un salt uriaş.

— Nu v-am spus eu, domnule general – strigă şoferul în pâlnie – că şoseaua e al dracului de bine construită? Acum a explodat în fața noastră unul de treizeci şi opt. Dar precum vedeți nicio gaură; şoseaua e ca în palmă. Dacă am lua-o, însă, peste câmp, gata cauciucurile. Acum trag asupra noastră de la patru kilometri.

— Dar încotro mergem?

— Vedem noi, răspunse şoferul. Cât ține aşa şoseaua, garantez.

Un zbor, un zbor uriaş şi automobilul se opri.

— Domnule general – strigă şoferul – nu aveți la dumneavoastră o hartă de campanie?

Generalul Biegler aprinse lanterna şi observă că are o hartă de campanie pe genunchi. Dar ce folos: era o hartă marină din 1864, a țărmurilor Helgolandului, de pe vremea războiului purtat de Austria şi Prusia împotriva Danemarcii, pentru Schleswig.

— Am ajuns la o răspântie, îi spuse şoferul. Amândouă drumurile duc spre pozițiile duşmanului. Aş vrea să ştiu care-i mai bun, ca să nu sufere cauciucurile, domnule general... Eu răspund de automobilul comandamentului...

În clipa aceea se auzi o bubuitură, o bubuitură asurzitoare şi deodată apărură nişte stele mari cât roata. Calea Laptelui era ca smântâna.

Biegler se înălţă în haos alături de şofer, pe perna din faţă. Restul automobilului fusese retezat parcă cu foarfecele, aşa încât din vehicul nu rămăsese decât partea din faţă, în plin elan ofensiv.

— Noroc că v-aţi aplecat să-mi arătaţi harta, îi spuse şoferul. Aţi zburat lângă mine... Restul s-a dus pe apa sâmbetei. Era unu' de patruzeci şi doi... Mi-am dat eu seama că o dată ajunşi la răscruce, şoseaua nu mai face două parale. După ăla de treizeci şi opt, nu putea să vină decât unu' de patruzeci şi doi. Altceva până acum nici nu există, domnule general.

— Încotro o iei?

— Zburăm spre cer, domnule general, şi trebuie să ocolim cometele. Astea-s mai afurisite decât obuzul de patruzeci şi doi. Vedeţi, sub noi se află acum Marte, continuă iar şoferul după o lungă pauză.

Biegler îşi recăpătase liniştea şi siguranţa de sine.

— Dumneata cunoşti istoria bătăliei popoarelor de la Lipsca? se adresă el şoferului. Cum a pornit spre Liebertkovice, la 14 octombrie 1813, feldmareşalul duce de Schwarzenberg şi cum la 16 octombrie s-a dat bătălia pentru Lindenau, bătălie condusă de generalul Merweldt, cum armatele austriece se aflau la Wachau, şi cum la 19 octombrie a căzut Lipsca?...

— Domnule general – îl întrerupse şoferul – am ajuns la poarta raiului; coborâţi, domnule general. Nu putem trece pe poarta raiului din cauza aglomeraţiei. E plin de ostaşi.

— Treci peste unul din ei, se răsti Biegler la şofer. Ai să vezi cum se dau pe urmă la o parte.

Şi aplecându-se afară din automobil, strigă cât îl ţinea gura:

— *Achtung, sie Schweinebande!* [35] Dobitocii, văd un

---

[35] Drepţi, adunătură de porci! (germ.)

general şi nu catadicsesc să facă *rechtsschaut*[36].

Foarte calm, şoferul îl linişti:

— Greu, domnule general, cei mai mulți dintre ei au capul retezat.

Abia acum băgă de seamă generalul Biegler că cei care se înghesuiau la poarta raiului erau invalizi de tot felul, care-şi pierduseră în război anumite părți ale corpului pe care le aduceau, însă, cu ei în raniță: capete, mâini, picioare.

Un artilerist cumsecade, care se îmbulzea la poarta raiului, îmbrăcat într-o manta zdrențăroasă, îşi ducea în raniță burta sfârtecată, dimpreună cu membrele inferioare.

În altă raniță, aparținând unui vrednic ostaş din *landwehr*, generalul Biegler văzu o bucă pe care bravul ostaş o pierduse în bătălia de lângă Lvov.

— Ştiți, asta-i pentru buna regulă, i se adresă din nou şoferul, despicând mulțimea. De bună seamă pentru supracomisia cerească.

Nu puteai trece prin poarta raiului decât pe baza unui cuvânt de ordine, de care generalul Biegler îşi aduse numaidecât aminte: *„Für Gott und Kaiser”*. Automobilul intră în rai.

— Domnule general – îl întâmpină un ofițer-înger cu aripioare când trecură prin fața unei cazărmi cu recruți-îngeri – trebuie să vă prezentați la cartierul general.

Apoi ocoliră un câmp de exerciții, unde un furnicar de îngeri-recruți învățau să strige: „Aleluia”.

Trecură pe lângă o grupă de ostaşi în care un caporal-înger, roşcovan, luase în tărbacă pe un tont de recrut-înger; îi căra orbeşte pumni în burta şi-i striga:

— Cască râtul mai tare, mă, porc de Betleem. Aşa se strigă „Aleluia”? Parcă ai avea găluşte în gură. Grozav aş vrea să ştiu care a fost boul de ți-a dat drumul în rai, dobitocule! Hai, mai încearcă o dată... Cum, mă, Hhahlehluia? Îți arăt eu ție, bestie, să-mi fornăi mie aici, în Rai... Încă o dată, cedru de Liban...

---

36 Pentru onor la dreapta (germ.).

Şi în timp ce se îndepărtau, în urma lor mai răsunară multă vreme zbieretele sinistre ale îngerului-recrut cu voce răguşită: „Hhahle-hluia!” şi urletele îngerului-caporal: „A-le-lu-ia,. A-le-lu-ia, vacă de Iordania!”

Se treziră deodată în fața unei lumini puternice, care strălucea deasupra unei clădiri ce aducea cu cazarma Marianská din České Budějovice; pe acoperiş erau două aeroplane, unul în partea stângă, celălalt în dreapta, iar la mijloc, între ele, era întinsă o pânză uriaşă pe care se vedea o inscripție cu litere gigantice:

K.U K. GOTTESHAUPTQUARTIER

Generalul Biegler fu coborât din avion de doi îngeri în uniformă de jandarmi, care îl apucară de guler şi-l duseră în clădire, la etajul întâi.

— Să fiți cuviincios cu Dumnezeu, îi recomandară îngerii în dreptul uşii, făcându-i apoi vânt înăuntru.

În mijlocul odăii, pe pereții căreia atârnau tablourile lui Franz-Josef şi Wilhelm, al lui Karl Franz-Josef, moştenitorul tronului, al generalului Viktor Dankl[37] arhiducelui Frederic şi al şefului cartierului general, Konrad von Hötzendorf, stătea Dumnezeu.

— Cadet Biegler, i se adresă Dumnezeu, apăsând pe fiecare cuvânt. Nu mă cunoşti? Eu sunt fostul dumitale căpitan, Sagner, de la compania a unsprezecea de marş.

Biegler înlemni.

— Cadet Biegler, se auzi din nou glasul Domnului. Cu ce drept ți-ai însuşit titlul de general-maior? Cu ce drept ai trecut, cadet Biegler, cu automobilul statului-major prin pozițiile duşmanului?

— Am onoarea să vă raportez…

— Gura, cadet Biegler, când îți vorbeşte Dumnezeu.

— Am onoarea să vă… bâigui din nou Biegler.

— Bine, care va să zică dumneata n-ai de gând să-ți ții

[37] General de cavalerie în armata austro-ungară.

gura? se răsti la el Dumnezeu. Bine… Deschise uşa şi strigă: „Să vie doi îngeri!”

În sală intrară doi îngeri cu carabinele petrecute peste aripa stângă. Biegler îi recunoscu pe Matušič şi Batzer.

Din gura Domnului răsunară sonor cuvintele:

— Zvârliţi-l în privată!

Şi cadetul Biegler se prăvăli într-o duhoare îngrozitoare.

*

Pe banca din faţa celei pe care dormea cadetul Biegler, Matušič şi Batzer, ordonanţa personală a căpitanului Sagner, jucau înainte „şaizeci şi şase”.

— *Stink awer da Kerl wie a’Stockfisch*, exclamă Batzer care urmărea cum se frământa în somn cadetul Biegler. *Muss d’Hosen voll hamn…*[38]

— Se poate întâmpla oricui, răspunse filozofând Matušič. Lasă-l în plata Domnului, că n-ai ce-i face. Doar n-ai de gând să-l primeneşti. Mai bine împarte cărţile.

Începeau să se vadă luminile Budapestei. Deasupra Dunării săltau jucăuş razele unui reflector.

Cadetul Biegler începuse de bună seamă să viseze altceva vorbea prin somn:

— *Sagen Sie meiner tapferen Armee, dass Sie sich în meinem Herzen ein unvergängliches Denkmal der Liebe und Dankbarkeit errichtet hat.*[39]

Cum, în timp ce rostea aceste cuvinte, începu din nou să se sucească, Batzer simţea acum mai bine mirosul, ceea ce îl făcu să scuipe şi să facă următoarea remarcă:

— *Stinkt wie a’Haisiputza, wie a’bescheissena Haisiputza.*

Iar cadetul Biegler se zvârcolea din ce în ce mai tare în noul şi fantasticul lui vis.

Se făcea că era apărătorul oraşului Linz în războiul pentru

---

[38] Pute ca o altă aia… trebuie să aibă pantalonii plini (germ.).

[39] Spuneţi vitezei mele armate că şi-a înălţat în suflet un nepieritor monument de dragoste şi recunoştinţă (germ.).

moştenirea Austriei. Vedea redutele, retranşamentele şi palisadele din jurul oraşului. Cortul lui fusese transformat într-un spital uriaş. Pretutindeni în preajmă-i zăceau bolnavi care se țineau de burtă. Sub palisadele oraşului Linz treceau cavaleriştii francezi ai lui Napoleon I.

Deasupra mulțimii, ținându-se şi el de burtă, comandantul oraşului striga unui parlamentar francez:

„Comunicați împăratului dumneavoastră că nu mă predau...”

Apoi, pe neaşteptate, durerea de burtă părând a-l fi lăsat, porni cu batalionul la asalt şi trecând peste palisade ieşi din oraş pe drumul glorios al victoriei; îl văzu pe locotenentul-major Lukáš acoperind cu pieptul lovitura de paloş a unui cavalerist francez care îl amenința pe el: comandantul Biegler, apărătorul Linz-ului încercuit.

După câteva clipe, locotenentul-major Lukáš îşi dădu ultima suflare la picioarele lui, rostind aceste vorbe:

— *Ein Mann wie Sie, Herr Oberst, ist nötiger als ein nichtsnutziger Oberleutnant!*[40]

Adânc mişcat, apărătorul oraşului Linz se întoarse spre muribund, când deodată o schijă îl nimeri drept în muşchii şezutului.

Biegler îşi duse instinctiv mâna la spate, îşi pipăi pantalonii şi simți ceva umed, lipicios. Strigă:

— Sanität! Sanität![41] şi se prăbuşi de pe cal...

Batzer şi Matušič îl ridicară de pe duşumea şi-l aşezară din nou pe bancă, la locul lui.

După care, Matušič se duse să raporteze căpitanului Sagner ciudățeniile care se petrec cu cadetul Biegler.

— Eu nu cred că din coniac i se trage, opina el. Mai degrabă ar putea să fie holeră. Domnul cadet Biegler a băut apă în toate stațiile.

— Matušič – i-o tăie căpitanul – holera nu vine aşa cu una,

---

[40] Un bărbat ca dumneavoastră, domnule colonel, e mai folositor decât un netrebnic locotenent-major (germ.).

[41] Sanitar, sanitar! (germ.)

cu două. Spune-i doctorului, e în compartimentul vecin, să se ducă să-l vadă...

Pe lângă batalion fusese ataşat medicul militar Welfer, un doctor bătrân şi mare şmecher. Bea bine şi lovea rău, dar ştia carte. Trecuse prin mai multe facultăţi de medicină ale imperiului austro-ungar şi făcuse practică în tot felul de spitale; cu toate astea, Welfer nu-şi luase doctoratul din cauză că un unchi al lui avusese grijă să amintească în testamentul pe care îl lăsase moştenitorilor, că studentul în medicină Friederich Welfer va căpăta o bursă anuală până în ziua când îşi va lua diploma de doctor în medicină.

Bursa era cam de patru ori mai mare-decât salariul unui medic de spital, aşa încât M.U.C. Friederich Welfer îşi dădea, pe bună dreptate, silința să studieze, mai departe.

Moştenitorii turbau de furie. Îl declarară idiot, încercară să-l încurce cu o nevastă bogată, numai să scape de el. Dinspre partea lui, însă, pentru a-i întărită şi mai mult, M.U.C. Welfer, membru activ în vreo douăsprezece asociații studenţeşti, publică câteva culegeri de poezii foarte nevinovate, la Viena, Lipsca şi Berlin. Scria la revista *Simplicissimus* şi-şi vedea liniştit de studii, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Izbucnirea războiului a însemnat o ruşinoasă lovitură pe la spate dată lui M.U.C. Friederich Welfer...

Autorul volumelor de poezii: *Lachende Lieder, Krug und Wissenschaft, Märchen und Parabeln*[42] fu luat cu japca în armată, iar unul dintre moştenitori, funcționar la Ministerul de Război, avu grijă ca hâtrul bun de glume Friederich Welfer, să-şi ia „doctoratul de război". Examenul l-a dat în scris. I s-a dat un chestionar cu o serie de întrebări, la, care Welfer a răspuns stereotip: *„Lecken Sie mich am Arsch!"*[43] Peste trei zile, colonelul îi aduse la cunoştinţă că-şi luase diploma de doctor în medicină generală şi-i mai spuse că, de fapt, de mult era copt pentru doctorat, că medicul şef îl

---

[42] Râs şi cântec. Ulciorul şi ştiința, Basme şi parabole (germ.).

[43] Pupați-mă în cur (germ.).

repartizase la un spital de refacere şi că avansarea lui viitoare va depinde numai de purtarea pe care o va avea: la care mai adaugă că se ştia totul despre el, despre duelurile avute cu ofițerii în diferite oraşe universitare, dar că acum, în timp de război, ele vor fi date uitării.

Autorul volumului de poezii *Ulciorul şi ştiința* îşi muşcă buzele şi plecă să-şi facă datoria.

După constatarea câtorva cazuri în care dăduse dovadă de prea multă bunăvoință față de pacienții militari, prelungindu-le cât putu mai mult şederea în spital, tocmai în perioada când stăpânirea lansase cuvântul de ordine: „Decât să zacă în spitale, mai bine să piară în tranşee – de ce să piară în spitale şi nu în linia întâi” – doctorul Welfer fu trimis pe front cu batalionul 11 de marş.

Ofițerii activi ai batalionului îl considerau un om de nimic. Dar nici rezerviştii nu-i dădeau prea mare atenție, refuzându-i prietenia, pentru ca să nu lărgească şi mai mult prăpastia care exista între ei şi ofițerii activi.

Cum era şi firesc, căpitanul Sagner se considera mult superior față de fostul M.U.C., care în cursul îndelungatei sale studenții spintecase atâția ofițeri. În clipa când „medicul militar” Welfer trecu pe lângă el, se făcu a nu-l observa şi continuă să pălăvrăgească cu locotenentul-major Lukáš despre tot felul de fleacuri, spunându-i, de pildă, că la Budapesta se cultivă dovleci. La această afirmație locotenentul-major

Lukáš îi răspunse că pe vremea când fusese elev în anul trei al şcolii de cadeți, făcuse, împreună cu câțiva prieteni „civili”, o vizită în Slovacia, la un preot evanghelic, care, zicea el, le servise ca garnitură la friptura de porc, varză cu dovleac, şi turnându-le în pahare, le spusese:

„Porcului, cu dovleac
Să-i venim de hac.”

lucru de care el, Lukáš, se simţise foarte jignit.[44]

— N-o să vedem prea mult din Budapesta, constată căpitanul Sagner. Cum văd, o ocolim. După itinerar, ar trebui să rămânem aici două ore.

— Cred că manevrează, răspunse locotenentul-major Lukáš. Ne duce la triaj, la *Transport-Militär-Bahnhof.*

Tocmai atunci se apropie de ei medicul militar Welfer.

— N-are nimic, li se adresă el râzând. Domnii care vor să devină ofiţeri în armata noastră şi care la Cazinoul din Bruck se mai făleau încă cu cunoştinţele lor în ale strategiei şi istoriei ar trebui avertizaţi că e primejdios să înfulece dintr-o dată tot pachetul cu dulciuri trimis de mămica, pe front. De când am părăsit Bruck-ul, cadetul Biegler a mâncat treizeci de rulade cu cremă, aşa cum singur a recunoscut, şi a băut în toate gările numai apă fiartă; asta îmi aminteşte, domnule căpitan, de un vers al lui Schiller:

„... Wer sagt von...”

— Ascultă, doctore – îl întrerupse căpitanul Sagner – aici nu-i vorba de Schiller; pe mine mă interesează ce se întâmplă cu cadetul Biegler.

Medicul militar Welfer zâmbi.

— Aspirantul la gradul de ofiţer, cadetul dumneavoastră Biegler, s-a căcat pe el... Nu-i vorba nici de holeră, nici de dizenterie, ci pur şi simplu de cufureală. Domnul aspirant la gradul de ofiţer a băut niţel mai mult coniac şi s-a căcat pe el... Asta-i tot... De altfel, am impresia că s-ar fi scăpat şi fără coniacul dumneavoastră. A înghiţit atâtea rulade cu cremă, primite de acasă... E un copil... La cazino, pe cât ştiu, nu bea niciodată mai mult de un sfert. Abstinent.

Şi doctorul Welfer scuipă cu dispreţ. Apoi urmă:

— Îşi cumpără întotdeauna rulade de Linz...

— Care va să zică, nu-i nimic grav? interveni căpitanul

---

[44] Convorbirea între căpitanul Sagner şi locotenentul-major Lukáš avea loc în limba cehă (n.a.).

Sagner. Cu toate astea… dacă povestea s-ar afla…

Locotenentul-major Lukáš se ridică în picioare şi-i spuse lui Sagner, plictisit:

— Halal comandant de grupă!…

— Eu l-am pus nițel pe picioare, observă Welfer, continuând să zâmbească. Mai departe rămâne să hotărască domnul comandant de batalion… Aş putea să-l predau pe cadetul Biegler spitalului din localitate… eliberându-i un certificat că suferă de dizenterie. Un caz grav de dizenterie, izolare urgentă… şi cadetul Biegler ar fi internat în baraca contagioşilor…

— Cred că aşa ar fi mult mai bine, urmă Welfer cu acelaşi zâmbet nesuferit! Aveți de ales între un cadet căcăcios şi-unul atins de dizenterie…

Căpitanul Sagner se adresă prietenului Lukáš pe un ton foarte oficial.

— Domnule locotenent-major, cadetul Biegler din compania dumneavoastră s-a îmbolnăvit de dizenterie şi va rămâne la Budapesta pentru îngrijire medicală…

Căpitanul Sagner avu impresia că Welfer râdea foarte sfidător, dar, uitându-se la medicul militar, constată că avea o mină foarte indiferentă.

— Aşadar, e-n regulă, domnule căpitan, i se adresă Welfer foarte calm. Aspirantul la gradul de ofițer… în definitiv – continuă el dând plictisit din mână – orice bolnav de dizenterie se scapă în pantaloni…

Aşa se face că bravul cadet Biegler fu transportat la spitalul militar de izolare din Uj Buda. Pantalonii săi cufuriți se pierdură în vâltoarea războiului mondial. Iar visurile cadetului Biegler despre marile victorii fură închise între pereții uneia din barăcile spitalului de izolare.

Când află că are dizenterie, cadetul Biegler se simți nespus de bucuros.

La urma urmei îi era indiferent dacă, în timp ce-şi făcea datoria, fusese rănit sau se îmbolnăvise pentru Maiestatea sa împăratul.

Se întâmplă însă o mică încurcătură. Din cauză că toate

locurile pentru bolnavii de dizenterie erau ocupate, cadetul Biegler fu transportat în baraca holericilor.

În timp ce-i făceau baia şi-i puneau termometrul sub braț, veni să-l vadă un medic maghiar. Privind termometrul, dădu din cap îngândurat şi exclamă:

— Treizeci şi şapte de grade!

La bolnavii de holeră, scăderea bruscă a temperaturii era simptomul cel mai grav. În această stare bolnavul devine apatic.

Şi într-adevăr, cadetul Biegler nu dădea de loc semne de enervare. Era foarte calm şi-şi repeta mereu în gând că, orice-ar fi, el pentru împărat suferă.

Drept care, medicul porunci să i se introducă termometrul în rect.

— Ultimul stadiu al holerei, îşi spuse el. Semnul sfârşitului; bolnavul slăbeşte la maximum, pierde simțul mediului înconjurător, nu-şi mai dă seama ce face decât aşa, ca prin vis... Râde în spasmele agoniei.

Şi, ca să fim drepți, cadetul Biegler zâmbi ca un martir, se purtă eroic când i se introduse termometrul în rect. Nici nu se clinti.

— Da, da – îşi urmă gândul medicul militar – astea-s semnele care la holeră duc încetul cu încetul la moarte sigură: o apatie totală...

Îl mai întrebă pe subofițerul sanitar dacă Biegler vomitase sau avusese scaune diareice în cadă.

Primind un răspuns negativ, se uită lung la Biegler. Dacă în timpul holerei înceteaza diareea şi vărsăturile, ăsta-i încă un semn care arată, pe lângă cele dinainte, ce se întâmplă cu bolnavul în ultimele ceasuri, înainte de moarte.

Scos din baia caldă şi întins pe pat gol puşcă, Biegler începu să tremure de frig. Dinții îi clănțăneau şi tot corpul i se încreți ca pielea de găină.

— Vedeți, spuse în limba maghiară medicul militar. Frisoane puternice, membrele reci... Sfârşitul.

Aplecându-se asupra cadetului Biegler, îl întrebă pe nemțeşte:

— *Also, wie geht's?*[45]

— *S-ssse-hr – gu-gu-tt*, clănţăni din dinţi Biegler:...*ei-ne De-deck-ke...*[46]

— Cunoştinţa în parte pierdută, în parte păstrată – spuse pe ungureşte medicul – trupul foarte slăbit. Ar trebui să aibă buzele şi unghiile negre... Da, da, ăsta-i al treilea caz când îmi moare unul de holeră fără să i se-nnegrească unghiile şi buzele...

Aplecându-se din nou asupra lui Biegler, continuă pe ungureşte:

— A doua bătaie a inimii a încetat...

— *Ei-ei-ne-ne De-de-de-de decke, ke-ke*, clănţănea cadetul Biegler.

— Astea-s ultimele lui cuvinte, se adresă medicul subofiţerului sanitar. Mâine îl îngropăm împreună cu maiorul Koch. Nu mai are mult, şi-şi pierde cunoştinţa. Hârtiile-i sunt la cancelarie?'

— Acolo trebuie să fie răspunse calm subofiţerul sanitar.

— *Ei-ne-ne-ne De-de-de-decke-ke-ke*, clănţăni desperat cadetul Biegler în urma celor ce se depărtau.

Din cele şaisprezece paturi câte erau în încăpere, numai cinci erau ocupate. Unul dintre bolnavi dăduse ortul popii. Murise cu două ore mai înainte şi acum era acoperit cu un cearşaf; mortul purta numele descoperitorului bacililor holerei. Era maiorul Koch, despre care medicul militar spusese, că va fi înmormântat a doua zi, împreună cu cadetul Biegler.

Cadetul Biegler se ridică în capul oaselor şi pentru prima oară avu prilejul să vadă cum se moare de holeră pentru împărat, căci din cei patru bolnavi rămaşi în viaţă doi erau în agonie; se sufocau şi se învineţeau, scoţând în acelaşi timp nişte sunete într-un soi de limbă necunoscută, mai degrabă un fel de horcăieli de glas sugrumat.

Ceilalţi doi, cu vădite semne de însănătoşire, aminteau de

---

[45] Cum te simţi? (germ.).

[46] Foarte bine, ...o pătură... (germ.)

bolnavii de tifos în plin delir. Strigau vorbe fără şir şi scoteau de sub pături nişte picioare slăbănoage. Deasupra lor stătea aplecat un sanitar cu mustață, care încerca să-i mângâie vorbindu-le într-un dialect german din Stiria, după cum putu să-şi dea seama Biegler.

— Şi eu am avut holeră, drăgălaşii mei, dar n-am zvârlit cu picioarele. Acum e bine de voi. O să primiți concediu până... Nu te mai zbengui atâta, strigă el la unul care lovise pătura cu piciorul şi o întorsese pe dos. Aici nu-i voie să faci aşa ceva. Fii bucuros că ai călduri şi că n-au să te scoată de aici cu muzică militară. Ați scăpat amândoi.

După care îşi roti privirea prin odaie, şi urmă:

— Vedeți, ceilalți s-au şi curățat. Ne-am aşteptat la asta, adăugă el binevoitor. Fiți bucuroşi că ați scăpat. Fiți cuminți, trebuie să mă duc după cearşafuri.

Se înapoie numaidecât. Îi înveli în cearşafuri pe cei doi care muriseră, cu buzele negre ca tăciunele; le scoase mâinile cu unghii negre, cu care, în ultimele clipe ale agoniei, îşi acoperiseră cu înverşunare ruşinea, se căzni să le bage limba în gură, apoi îngenunche şi începu să se închine:

— *Heilige Marie, Mutter Gottes...*

Şi în timp ce se ruga, bătrânul sanitar, originar din Stiria, se uita la pacienții săi porniți pe însănătoşire, al căror delir însemna drumul spre o viață nouă.

— *Heilige Marie, Mutter Gottes*, reluă sanitarul rugăciunea, când deodată un bărbat în pielea goală îl bătu pe umăr.

Era cadetul Biegler.

— Ascultă, eu... am fă-făcut baie... Adică... de fapt, mi-au fă-fă-cut b-baie... îmi trebuie o pătură... Mi-e frig...

— Dumneata eşti un caz aparte, îi spuse cu o jumătate de oră mai târziu cadetului Biegler, care acum se odihnea sub pătură, acelaşi medic militar care-l declarase pierdut. Dumneata, domnule cadet, eşti reconvalescent; mâine te trimitem la spitalul de rezervă din Tarnov. Eşti purtător de bacili holerici... Am ajuns aşa de departe cu ştiința, că acum ştim toate... Dumneata eşti din regimentul 91...

— Batalionul 13 de marş – răspunse în locul cadetului Biegler, subofiţerul sanitar – compania a unsprezecea...
— Scrie! i se adresămedicul:

„Cadetul Biegler, batalionul 13 de marş, compania 11-a de marş, regimentul 91, se trimite spre supraveghere la spitalul de holerici din Tarnov. Purtător de bacili holerici...”

Şi în felul acesta, cadetul Biegler, entuziast luptător pentru cauza împăratului, deveni un primejdios purtător de bacili holerici.

II

LA BUDAPESTA

În gara militară din Budapesta, Matušič aduse căpitanului Sagner o telegramă de la comandament, semnată de nefericitul general care nu de mult fusese transportat la balamuc. Avea acelaşi cuprins ca şi telegrama primită în stația precedentă.

„Gătiți repede mâncarea şi apoi spre Sokal.”

La care mai era adăugat:

„Trenul regimentar rămâne la gruparea din localitate. Recunoaşterea se suspendă. Batalionul treisprezece de marş construieşte un pod peste Bug. Amănunte în ziare.”

Căpitanul Sagner porni numaidecât spre comandamentul gării, unde fu întâmpinat de un ofițer scund şi gras care-i zâmbi prieteneşte.

— Ordinul a fost dat de generalul dumneavoastră – îi răspunse acesta râzând în hohote – dar de transmis, a trebuit să vă transmit eu tâmpenia asta, întrucât până acum n-am primit nicio dispoziție în care să se spună că telegramele nu trebuiesc predate adresanților. Ieri a trecut prin gară batalionul 14 de marş din regimentul 75. Comandantul batalionului avea aici o telegramă în care i se făcea cunoscut că toți ostaşii, trebuie să primească câte şase coroane drept recompensă specială pentru Przemysl şi în

acelaşi timp că din cele şase coroane fiecare ostaş e obligat să depună aici la cancelarie câte două coroane pentru împrumutul de război... După informații din surse demne de crezare, generalul dumneavoastră de brigadă suferă de paralizie cerebrală...

— Domnule maior – se adresă căpitanul Sagner comandantului gării militare – conform ordinului primit de la regiment şi conform itinerariului, batalionul nostru se îndreaptă spre Gödölö. Trupa urmează să primească aici o sută cincizeci de grame de brânză Emental, de cap. La ultima haltă trebuia să primească câte o sută cincizeci de grame de salam unguresc. Dar n-a primit nimic.

— Mi se pare că şi aici are să se întâmple la fel, răspunse maiorul, continuând să surâdă binevoitor. Nu ştim nimic despre un asemenea ordin pentru regimentele din Cehia. De altfel, asta e o chestiune care nu mă priveşte; adresați-vă Biroului de aprovizionare.

— Când urmează să plecăm domnule maior?

— Înaintea dumneavoastră, e un tren cu artilerie grea pentru Galiția. Îi dăm drumul peste un ceas. Pe linia a treia e un tren sanitar, care pleacă la douăzeci şi cinci de minute după artilerie. Pe linia a douăsprezecea avem un tren cu muniții. Pleacă la zece minute după trenul sanitar, iar peste douăzeci de minute pleacă şi trenul dumneavoastră.

Bineînțeles, dacă între timp nu intervine vreo schimbare, adăugă el cu acelaşi zâmbet, care îl făcu să-şi piardă orice simpatie în ochii căpitanului Sagner.

— Îmi îngăduiți, domnule maior – îl întrebă Sagner – să vă cer lămuriri în legătură cu faptul că nu ştiți nimic în privința ordinului referitor la distribuirea a o sută cincizeci de grame de brânză Emental pentru regimentele din Cehia?

— E un secret, îi răspunse cu acelaşi zâmbet comandantul gării militare din Budapesta.

— Am făcut-o de oaie, se mustră în gând căpitanul Sagner, ieşind din clădirea comandamentului. Cine dracu m-a pus să-i spun lui Lukáš să adune toți comandanții şi trupa de care au nevoie şi să plece cu ei la magazie să ridice

cele o sută cincizeci de grame de brânză Emental de cap?

Dar înainte ca locotenentul-major Lukáš, comandantul companiei a 11-a, să fi dispus trimiterea trupei la magazie pentru cele o sută cincizeci de grame de brânză Emental, aşa cum ordonase căpitanul Sagner, în faţa lui îşi făcură apariţia Švejk şi nefericitul Baloun.

Baloun tremura ca varga.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant* – i se adresă Švejk cu obişnuita-i candoare – că chestiunea de care vreau să vă vorbesc este foarte importantă. V-aş ruga, de aceea, domnule *oberlaitnant*, dacă s-ar putea să rezolvăm această chestiune undeva mai la o parte, cum zicea şi bunul meu prieten Špatina din Zhora, când – fiind martor la o cununie – l-au apucat deodată nevoile în biserică.

— Hai, Švejkule, spune o dată, ce s-a întâmplat? – îl întrerupse locotenentul-major Lukáš, căruia de altfel i se făcuse dor de Švejk, la fel ca şi acestuia de locotenent; dă-i înainte.

Baloun îi urma, mai mult mort decât viu. Matahala asta de om îşi pierduse cu desăvârşire echilibrul sufletesc şi-şi bălăbănea mâinile într-o deznădejde cumplită.

— Ce s-a întâmplat, Švejkule, îl întrebă locotenentul-major când se depărtară.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că e mai bine să mărturiseşti fapta înainte de a ieşi la iveala. Dumneavoastră aţi ordonat, domnule *oberlaitant*, ca o dată ajunşi la Budapesta, Baloun sa vă aducă pateul de ficat şi o chiflă.

— Ai primit ordinul sau nu? se întoarse Švejk către Baloun.

Baloun începu să-şi agite şi mai mult mâinile, ca şi când ar fi vrut sa se apere împotriva ameninţării unui duşman nevăzut.

— Din păcate – urmă Švejk – ordinul n-a putut fi executat, domnule *oberlaitnant*. Eu am înghiţit pateul dumneavoastră de ficat… Da, l-am mâncat – spuse Švejk, înghiontindu-l pe desperatul Baloun – pentru că… ştiam că pateul de ficat se

poate strica. Am citit de multe ori în gazete că familii întregi s-au otrăvit cu pateu de ficat. O dată, la Zderaz, altă dată la Beroun, pe urmă la Tábor, la Mladá Boleslav, la Příbram... Toți otrăviții au murit. Ştiți, pateul de ficat e cea mai primejdioasă conservă...

Tremurând din tot corpul, Baloun se întoarse într-o parte, îşi băgă degetul pe gât şi începu să verse cu scurte icneli.

— Ce-i cu dumneata, Baloun?

— Bo-bo-răsc e, e, do-do-mnu-le obr... e, e, *oberlaitnant*, e, e, *ober-lait-nant* e, e! striga nefericitul Baloun în clipele de răgaz. Eu-eu l-am mân-ee-cat, e, e, eu-ee-singur, ie...

Din nefericitul Baloun țâşneau pe gură până şi bucățile de staniol în care fusese înfăşurat pateul.

— După cum vedeți, domnule *oberlaitnant* – interveni Švejk, fără să-şi piardă câtuşi de puțin sângele rece – orice pateu înghițit pe furiş iese la suprafață ca untdelemnul deasupra apei. Eu am vrut să iau totul asupra mea, dar dumnealui se dă de gol ca un tâmpit. De altfel să ştiți că e un om cumsecade, numai că înghite tot ce i se încredințează. Am mai cunoscut o dată un om ca ăsta. Era servitor la o bancă. Putea să-i dea pe mână cu toată încrederea, mii şi mii de coroane. O dată, chiar a ridicat nişte bani de la o altă bancă, unde i-au dat din greşeală cu o mie de coroane mai mult, dar el, cinstit, i-a dat pe loc înapoi; să-l fi trimis în schimb să-ți cumpere de cin'sprezece creițari o bucată de carne era sigur că jumătate o înfuleca pe drum. Era aşa de hulpav, că dacă funcționarii îl trimiteau după cârnați el îi cresta pe drum cu briceagul şi după ce gusta din ei lipea găurile cu *englişflaster*, care la cinci cârnați îl costa mai mult decât un cârnat întreg.

Locotenentul-major Lukáš oftă adânc şi se depărtă.

— Binevoiți a-mi transmite vreun ordin, domnule *oberlaitnant*? strigă Švejk în urma lui, în timp ce nefericitul Baloun continua să-şi vâre degetele în gât.

Lukáš, dădu plictisit din mână şi o porni spre magazia cu provizii. Pe drum îi veni în gând ciudata idee că atâta timp cât ostaşii înfulecă pateul de ficat al ofițerilor, Austria nu

poate câştiga războiul.

Între timp, Svejk îl trăsese pe Baloun în dosul gării militare şi încerca să-l liniştească, spunându-i că se vor duce împreună în oraş de unde îi vor aduce locotenentului-major cârnați de Debrețin. În mintea lui Švejk, noțiunea acestei specialități se îmbina în chip firesc cu imaginea capitalei regatului ungar.

— Mi-i că să nu scăpăm trenul, se tângui Baloun, care pe lângă că era veşnic nesătul, mai era şi lacom.

— Când pleci pe front – declară cu convingere Švejk – află de la mine că nu scapi niciodată nimic, pentru că orice tren care merge spre front îşi are rostul lui şi are grijă să nu ajungă la stația de destinație cu jumătate de eşalon. De altfel, dragă Baloun, te-am ghicit: eşti un zgârie-brânză.

Nici n-ar mai fi avut, însă, când să plece, căci se dăduse semnalul de îmbarcare. Ostaşii care se înapoiau de la magazie, urcau din nou în vagoane cu mâinile goale. În locul rațiilor de o sută cincizeci de grame de brânză Emental de cap, care trebuia să fie distribuită aci, căpătase fiecare câte o cutie de chibrituri şi o carte poştală ilustrată, editată de Comitetul pentru mormintele de război din Austria, Viena XIX, Canisiusgasse 4. În loc de o sută cincizeci de grame de brânză, țineau cu toții în mână cimitirul militar din Sedlisk[47] cu monumentul nefericiților ostaşi din *landwehr*, confecționat la iuțeală de un sculptor chiulangiu, sergentul teterist Scholtz.

Şi în vagonul comandamentului domnea o frământare neobişnuită. Ofițerii batalionului de marş erau adunați în jurul căpitanului Sagner, care le povestea ceva foarte enervat. Venise chiar atunci de la comandamentul gării şi ținea în mână o telegramă, de data aceasta reală, şi foarte confidențială, sosită de la statul-major al brigăzii. Era foarte lungă, cuprinzând instrucțiuni şi ordine legate de noua situație în care se afla Austria, începând de la 23 mai 1915.

Brigada telegrafia că Italia declarase război

[47] Localitate în Galiția vestică.

Austro-Ungariei.

Încă de pe vremea când se aflaseră la Bruck, pe Litava, ofițerii vorbeau în gura mare la cazino, în timpul prânzului sau al cinei, despre atitudinea ciudată a Italiei, dar, la drept vorbind, nimeni, n-ar fi crezut că se vor împlini cuvintele profetice ale cadetului Biegler, ale acestui idiot, care într-o seară, la cină, dăduse de o parte farfuria cu macaroane, declarând:

— Astea, am să le mănânc sub porțile Veronei.

După ce studie instrucțiunile primite de la brigadă, căpitanul Sagner ordonă să se sune alarma.

Imediat ce se adună, trupa batalionului de marş fu aşezată în careu iar căpitanul Sagner citi ostaşilor, foarte grav, ordinul telegrafic pe care-l primise de la brigadă:

„Mânat de o laşitate fără seamăn, regele Italiei a uitat de legăturile frăţeşti şi de îndatoririle sale de aliat al imperiului nostru. De la izbucnirea războiului, în care ar fi trebuit să fie alături de bravii noştri ostaşi, regele Italiei s-a comportat ca un criminal mascat care loveşte pe la spate, având o atitudine de duplicitate şi ducând tratative secrete cu duşmanii noştri. Această acțiune trădătoare a culminat în noaptea de 22 spre 23 mai, când Italia a declarat război imperiului nostru. Comandantul nostru suprem, este convins că glorioasele şi curajoasele sale oştiri vor răspunde la josnica trădare a inamicului necredincios printr-o asemenea lovitură, încât trădătorul să-şi dea seama că începând războiul în mod ruşinos şi trădător, el şi-a hotărât propria-i pieire. Suntem ferm încredințați că cu ajutorul lui Dumnezeu, nu va trece mult şi câmpiile Italiei vor vedea din nou pe învingătorii de la Santa Lucia, Vicenza, Navarra, Custozza: Vrem să învingem, trebuie să învingem şi cu siguranță vom învinge!”

Apoi urmă obişnuitul *„dreimal hoch”* şi ostaşii fură din nou îmbarcați în vagoane, de data asta puțin descumpăniți. În locul celor o sută cincizeci de grame de brânză Emental se aleseseră cu războiul împotriva Italiei.

*

În vagonul în care se afla Švejk, plutonierul de administrație Vaněk, telefonistul Chodounský, Baloun şi bucătarul Jurajda, se încinse o discuție aprinsă în legătură cu intrarea Italiei în război.

— La fel s-a întâmplat la Praga, în strada Taboroská, începu Švejk. Locuia acolo un negustor, Hořejší; ceva mai încolo, de partea cealaltă a străzii, îşi avea prăvălia negustorul Pošmourný; şi între ei era băcanul Havlasa. Într-o bună zi, lui Hořejší îi vine în minte o idee grozavă: să se întovărăşească cu băcanul Havlasa împotriva lui Pošmourný. Zis şi făcut. Imediat a intrat în vorbă cu el, gândind să-şi unească prăvăliile sub o singură firmă: „Hořejší şi Havlasa”. Dar băcanul Havlasa, un şmecher şi jumătate, s-a dus pe ascuns la negustorul Pošmourný şi i-a spus că Hořejší îi dă o mie două sute pe băcănia lui şi pe deasupra mai vrea să intre cu el în tovărăşie. Dar că dacă el, Pošmourný, îi dă o mie opt sute, ar fi mai bucuros să meargă în tovărăşie cu el contra lui Hořejší. Aşa se şi învoiră şi Havlasa s-a învârtit un timp mieros în jurul lui Hořejší, pe care-l trădase, prefăcându-se că-i cel mai bun prieten al lui. Când venea vorba de tovărăşia primită îi spunea: „Nicio grijă, nu mai e mult. După băi.” Şi într-adevăr, când se întoarseră de la băi, totul era în ordine, aşa cum îi făgăduise mereu lui Hořejší. Într-o dimineață, în timp ce se ducea să deschidă prăvălia, Hořejší văzu o firmă nouă deasupra prăvăliei concurentului său, o firmă cât toate zilele: „Pošmourný şi Havlasa”.

— Şi la noi – interveni prosteşte Baloun – a fost un caz dintr-ăsta: am vrut să cumpăr un juncan din satul vecin, mă învoisem şi, când să-l iau, mi l-a umflat de sub nas măcelarul din Utice.

— Acum – reluă Švejk netulburat – când avem pe cap încă un război, când mai avem un duşman şi un front nou, are să trebuiască să facem economie de muniții. „Când ai mai mulți copii, îți trebuie mai multe nuiele”, spunea moş Chovaněc

din Motol, care-i croia pe copiii din vecinătate, treabă pentru care primea un ban de buzunar.

— Mie mi-e teamă numai că din pricina Italiei o să ne dea porții mai mici, spuse Baloun tremurând din tot corpul.

Plutonierul de administrație căzu pe gânduri și apoi răspunse cu toată seriozitatea:

— N-ar fi de mirare, pentru că acum victoria noastră o să mai întârzie nițeluș.

— Ehei, acum am avea nevoie de un nou Radecký, fu de părere Švejk. Ăla cunoștea bine locurile pe acolo, știa care-i partea slabă a italienilor, ce trebuie luat cu asalt și din care parte. Nu-i chiar așa de ușor să pătrunzi undeva. Mă rog, de intrat e în stare să intre oricine, dar totul e să știi cum să ieși; asta-i adevărata știință militară... Când intră omul undeva, trebuie să știe tot ce se petrece în jurul lui, ca să nu se pomenească nitam-nisam în fața unei încurcături din acelea care se cheamă catastrofă. La noi acasă, pe vremea când stăteam în vechea locuință, a fost prins în pod un hoț; șmecherul băgase de seamă, în timp ce se cățăra în pod, că zidarii reparau luminatorul. Așa că dumnealui s-a smuls din brațele oamenilor, a bușit-o pe nevasta intendentului și și-a dat drumul în luminator, dar de acolo n-a mai ieșit. Tătucul nostru Radecký cunoștea orice potecă; nimeni n-a putut să pună mâna pe el. Într-o carte, despre general scria cu de-amănuntul cum a luat-o la sănătoasa de la Santa Lucia, în timp ce italienii fugeau și ei și cum abia a doua zi, când îi căuta cu ocheanul, și-a dat seama că italienii nu erau pe câmpul de bătaie și că el e învingătorul; profitând de ocazie, a ocupat Santa Lucia rămasă de izbeliște. Așa a fost numit mareșal.

— Frumoasă, țară Italia, intră în vorbă bucătarul Jurajda. Am fost și eu o dată la Veneția și știu că italianul îl face pe oricine porc. Când se înfurie, oricine e *„porco maledetto”*. Chiar și Papa e porc pentru el și *„madona mia è porco”*, *„papa è porco”*.

În legătură cu cele de mai sus plutonierul de administrație Vaněk se exprimă și el în termeni foarte binevoitori despre

Italia. La drogheria lui din Kralupy avea un aparat de preparat sirop de lămâie, pe care-l făcea din lămâi stricate, iar lămâile cele mai ieftine şi cele mai stricate le cumpăra întotdeauna din Italia. Acum s-a isprăvit cu transportul lămâilor din Italia la Kralupy. Nu încape nicio îndoială că războiul cu Italia va aduce tot felul de întâmplări neaşteptate, căci Austria va căuta să se răzbune.

— Asta-i un fel de a spune: să te răzbuni! zise Švejk. Sunt unii care îşi închipuie că se răzbună, dar până la urmă oalele sparte le plăteşte cel pe care dumnealui şi l-a ales ca unealtă a răzbunării. Pe vremuri, când stăteam încă la Vinohrady, la parter locuia intendentul imobilului, care ținea în gazdă un mic funcționăraş de la nu ştiu care bancă; omulețul ăsta obişnuia să frecventeze o cârciumă din strada Kramerová, unde s-a luat la harță o dată cu un domn care avea la Vinohrady un laborator pentru analiza urinei. Domnul nu se gândea la altceva şi nu vorbea decât despre analizele lui. Umbla cu buzunarele pline de sticluțe cu urină, pe care le dădea cunoscuților pe la nas, îndemnându-i să-şi dea urina la analiză, pentru că de asta atârna – zicea el – fericirea omului, a familiei. Nu costă mai nimic – zicea, numai şase coroane. Toți clienții cârciumii, ba chiar şi cârciumarul şi cârciumăreasa, şi-au dat urina la analiză, numai funționăraşul se ținea tare, cu toate că domnul îl urmărea mereu la pisoar, adresându-i-se cu bunăvoință: „Nu ştiu cum să-ți spun, domnule Skorkovský, dar mie nu-mi prea place cum arată urina dumitale; fii bun şi urinează în sticluță cât mai e vreme! Pe urmă să nu fie prea târziu!” În cele din urmă, a reuşit să-l convingă. Asta l-a costat pe funcționăraş şase coroane, iar domnul acela a avut grijă să-i îndulcească cheltuiala, speriindu-l aşa cum făcuse cu toți muşterii, ca şi cu bietul cârciumar, căruia îi alungase clienții, deoarece fiecare analiză era apoi interpretată verbal cu concluzia că e vorba de un caz grav. După el toată lumea trebuia să bea numai apă, să nu fumeze, să nu se însoare, iar cât despre mâncare, numai zarzavat! Funcționăraşul nostru, ca şi ceilalți de altfel, s-a înfuriat grozav şi, ca

unealtă a răzbunării lui, s-a gândit la intendent, ştiindu-l brutal din fire. Aşa se face că într-o bună zi îi spuse domnului cu analizele că de la o vreme intendentul nu se simţea tocmai bine şi că-l roagă să vină a doua zi de dimineaţă pe la orele şapte, să-i ia urina pentru analiză. Dumnealui s-a dus. Intendentul dormea încă. Domnul l-a trezit, spunându-i prieteneşte: „Am onoarea, domnule Malek, bună dimineaţa. Poftiţi, aveţi aici sticluţa, binevoiţi să urinaţi şi daţi-mi şase coroane.” Doamne! Când a sărit odată intendentul din pat, numa-n izmene şi când mi ţi l-a-nşfăcat de beregată, ferească Dumnezeu! L-a buşit de dulap, până a trecut cu el prin uşă. După ce l-a scos din dulap, a luat vâna de bou şi dă-i şi dă-i până l-a pus pe goană aşa în izmene cum era, la vale pe strada Čelakovský. Schelălăia stimabilul ca un câine călcat pe coadă şi în strada Havlíčková, ţuşti în tramvai; pe intendent l-a înhăţat poliţaiul cu care s-a luat la păruială. Fiindcă era în izmene şi cu cele de ruşine la vedere, l-au ridicat cu duba pentru atentat la bunele moravuri. Şi în drum spre poliţie, tot mai striga din dubă ca un apucat: „Fire-aţi ai dracului de derbedei, vă arăt eu vouă să-mi analizaţi mie urina”. A stat la răcoare şase luni pentru agresiune şi ultraj. După pronunţarea sentinţei, a început să insulte coroana, aşa că n-ar fi de mirare dacă ar zace şi acum în puşcărie; de aceea spuneam eu că atunci când vrei să te răzbuni pe cineva, oalele sparte le plăteşte un om nevinovat.

În timp ce asculta, pe Baloun îl frământa un gând. În cele din urmă se adresă îngrijorat lui Vanek:

— Mă rog frumos, domnule *rechnungsfeldwebel*, dumneavoastră credeţi că din pricina războiului cu Italia ni se vor da raţii mai mici?

— E limpede ca lumina zilei, răspunse prompt Vaněk.

— Maica ta Cristoase, izbucni Baloun şi, lăsându-şi capul în palme, rămase tăcut în colţul lui.

Cu aceasta, discuţia despre Italia luă sfârşit.

*

În vagonul comandamentului, discuția despre noua situație creată prin intrarea Italiei în război s-ar fi desfăşurat, cu siguranță, foarte anost în lipsă vestitului teoretician militar, cadetul Biegler, dacă bineînțeles nu s-ar fi găsit cineva care să-l înlocuiască într-o oarecare măsură. Înlocuitorul era locotenentul Dub de la compania a treia.

Locotenentul Dub era în civil profesor de limba cehă şi dovedise o irezistibilă înclinație de a-şi manifesta loialitatea ori de câte ori avea ocazia. La lucrările scrise dădea elevilor subiecte din istoria familiei Habsburg. Pe cei din clasele inferioare îi speria cu împăratul Maximilian, care s-a cățărat pe o stâncă şi n-a mai putut să coboare, cu Josef al II-lea, plugarul, şi cu Ferdinand cel Bun. În clasele superioare, subiectele erau bineînțeles mai complicate, ca de pildă tema pentru cei din a şaptea: Împăratul Franz Josef I, sprijinitor al ştiinței şi artei, lucrare care a avut drept urmare excluderea unui elev din toate şcolile medii ale imperiului austro-ungar; elevul scrisese că cea mai lăudabilă operă a acestui monarh a fost construirea podului împărat Franz Josef I din Praga.

Profesorul Dub nu uita niciodată să-şi pună elevii să cânte cu evlavie imnul austriac de ziua împăratului şi la alțe sărbători imperiale şi regale. În societate nu era iubit, deoarece se ştia precis că făcea oficiul de denunțător al colegilor săi. În oraşul unde profesa, făcea parte din „sfânta treime” a celor mai mari tâmpiți şi imbecili, compusă din: prefectul județului, directorul gimnaziului şi el. În acest cerc restrâns, Dub învățase să facă politica imperiului austro-ungar şi acum îşi debita înțeleptele idei, cu glasul şi intonația lui de profesor ticăit.

— La drept vorbind, pe mine nu mă miră de loc pasul făcut de Italia. Mă aşteptam la asta încă de acum trei luni. E clar că Italia a devenit foarte mândră în ultima vreme, după victoria asupra turcilor, în războiul pentru Tripolitania. În afară de asta, se bizuie cam prea mult pe marina militară şi

pe starea de spirit a populației noastre din regiunile de litoral şi din Tirolul de sud. Încă înainte de război am discutat despre asta cu prefectul județului nostru şi i-am spus că guvernul nostru nu trebuie să subestimeze mişcarea iredentistă din sud. Prefectul mi-a dat toată dreptatea pentru că şi el, ca orice om clarvăzător căruia menținerea acestui imperiu îi stă la inimă, trebuie să se fi gândit de multe ori unde ne poate duce o indulgență exagerată față de astfel de elemente. Îmi aduc foarte bine aminte că acum doi ani, în timpul războiului balcanic, când afacerea Prohazska era tocmai în toi, într-o convorbire cu domnul prefect am spus că Italia pândeşte prilejul cel mai apropiat pentru a ne lovi pe la spate.

Şi uite că aşa s-a şi întâmplat! strigă Dub cu atâta vehemență, de parcă s-ar fi certat cu toți cei de față deşi, în timp ce el vocifera, ofițerii activi din vagon îşi ziceau în gând: „Pisălogul ăsta ar face bine să ne mai scutească cu pălăvrăgeala”.

Şi apoi – reluă Dub pe un ton mai măsurat – de cele mai multe ori nici chiar în manualele de şcoală nu s-a vorbit de vechile noastre raporturi cu Italia, de zilele glorioase ale armatelor noastre biruitoare din anul una mie opt sute şi patruzeci şi opt şi din anul una mie opt sute şi şaizeci şi şase, despre care se aminteşte astăzi în ordinul de brigadă. Eu unul, însă, mi-am făcut întotdeauna datoria şi încă înainte de terminarea anului şcolar, aşadar, chiar la începutul războiului, am dat la compoziție elevilor mei următoarea temă: *Unsere Helden în Italien, von Vincenza bis zur Custozza, oder...*[48]

Şi zevzecul locotenent Dub adăugă solemn:

— *...Blut und Leben für Habsburg! Für ein Österreich, ganz, einig, gross!*[49] După care tăcu, aşteptând, pesemne ca şi ceilalți ofițeri din vagonul comandamentului să-şi spună

---

[48] Eroii noştri din Italia, de la Vincenza până la Custozza, sau... (germ.)

[49] Sângele şi viața pentru Habsburgi! Pentru o Austrie indivizibilă, unită, mare! (germ.)

părerea despre noua situație, ceea ce i-ar fi dat prilejul să le dovedească încă o dată, că încă cu ani în urmă prevăzuse cum se va comporta Italia față de aliatul ei. Mare îi fu însă dezamăgirea când căpitanul Sagner, căruia ordonanța batalionului, Matušič, îi adusese din gară ediția de seară a ziarului *Pester Lloyd*, exclamă răsfoind ziarul:

— Ia te uită, Weiner, pe care am văzut-o la Bruck în reprezentație, a jucat ieri aici la Teatrul Mic.

Şi cu aceasta, discuția despre Italia se încheie în vagonul comandamentului.

*

Ordonanța batalionului, Matušič şi ordonanța căpitanului Sagner, Batzer, care şedeau la capătul vagonului, priveau războiul cu Italia dintr-un unghi de vedere strict utilitar, întrucât, cu ani în urmă, pe vremea când îşi făcuseră serviciul activ, luaseră parte la nişte manevre în Tirolul de sud.

— O să fie cam greu să urcăm munții de acolo, constată Batzer. Căpitanul Sagner are o grămadă de cufere. Oi fi eu de la munte, dar altă brânză-i să iei flinta sub manta şi să aştepți să-ți pice un iepure pe moşia ducelui Schwartzenberg.

— Asta cam aşa ar fi, dacă ne-ar trimite în Italia. Nici mie nu mi-ar conveni s-o iau razna, cu ordine, peste munți şi ghețari. Şi apoi, dacă stai să te gândeşti la haleală, ăia nu crapă decât polenta şi ulei, spuse Matušič întristat.

— La urma urmei, de ce să ne trimită tocmai pe noi în munți, se înfurie Batzer. Regimentul nostru a mai fost în Serbia, în Carpați, şi-am mai cărat cuferele căpitanului prin munți; de două ori le-am şi pierdut; o dată în Serbia, a doua oară în Carpați, într-o bătălie, şi s-ar putea să mi se întâmple a treia oară acelaşi lucru chiar la frontiera italiană; cât despre haleală acolo…

Scuipă cu scârbă, se apropie mai mult de Matušič şi-i spuse oarecum confidențial:

— La noi, în munții Kašper, facem nişte găluşte mici de tot cu aluat din cartofi cruzi; fierbi cartofii, îi tăvăleşti în ou, îi presari frumuşel cu pesmet şi pe urmă îi prăjeşti în slănină. Cuvântul slănină îl rosti solemn, pe un ton aproape religios.

— Dar cel mai bine merg cu varză acră călită, adăugă după o clipă de melancolie. Poți să asemuieşti asta cu sărăcia ceea de macaroane?

Aşa se încheie şi aci discuția despre Italia…

În celelalte vagoane, care aşteptau de mai bine de două ceasuri în gară, circula zvonul că trenul va fi întors din drum şi îndreptat spre Italia.

Zvonul părea întărit şi de împrejurarea că între timp se petrecuseră lucruri ciudate cu eşalonul. Trupa fusese coborâtă din nou din vagoane, iar sanitarii şi echipele de deparazitare stropiră peste tot cu lisol; operația fu primită cu profundă nemulțumire, mai ales în vagoanele unde erau depozitate rezervele de pâine cazonă.

Dar ordinul nu se discută, ci se execută; comisia sanitară dăduse ordin să fie dezinfectate toate vagoanele eşalonului 728 şi echipa stropea cu lisol, fără pic de remuşcare, mormanele de pâine cazona şi sacii cu orez. Tot lucruri din care oricine putea să vadă că se petrecea ceva neobişnuit.

După asta, ostaşii fură din nou goniți în vagoane, pentru ca peste o jumătate de oră să fie iar mânați afară, din pricină că un general bătrân, căruia Švejk îi găsi pe loc o poreclă potrivită, venise să inspecteze eşalonul. Pitit în spatele frontului Švejk şopti plutonierului de administrație Vaněk, care era lângă el:

— E-un bese-n cizme!

Bătrânul general se plimbă în fața frontului, însoțit de căpitanul Sagner; apoi, ca să mai „însuflețească” trupa, se opri în dreptul unui ostaş mai tinerel şi-l întrebă de unde e, de câți ani este şi dacă are ceas. Închipuindu-şi că generalul voia să-i dăruiască unul, ostaşul declară că nu are ceas, deşi avea. Drept care, bătrânul bese-n cizme îi răspunse cu zâmbetul bleg pe care-l arbora împăratul Franz Josef când se adresa vreunui primar dintr-un oraş al împărăției:

— Bineee, bine, apoi îl cinsti cu o vorbă pe caporalul de alături, întrebându-l dacă soția îi era sănătoasă.

— Cu respect vă raportez – zbieră caporalul – că nu sunt însurat. La care generalul, cu acelaşi zâmbet ramolit, repetă stereotip:

— Bineee, bine.

Apoi, generalul căzut în mintea copiilor, ceru căpitanului Sagner să-i arate cum ştiu ostaşii să numere din doi în doi. Peste o clipă se putea auzi:

— Un'-doi, un'-doi, un'-doi.

Treaba asta plăcea grozav generalului bese-n cizme. Avea acasă doi țucălari pe care-i alinia în fiecare zi şi-i punea să numere: „un'-doi... un'-doi..."

Generali din ăştia erau în Austria cu duiumul.

După ce se termină cu bine inspecția, în timpul căreia generalul nu fu de loc zgârcit cu laudele la adresa căpitanului Sagner, trupa fu învoită să se plimbe prin preajma gării, dat fiind că între timp venise vestea că trenul va pleca abia peste trei ore. Ostaşii se plimbau prin apropierea gării şi căscau gura în căutarea unui filantrop din cei care se găsesc totdeauna pe peroanele gărilor şi de la care se poate cerşi o țigară.

Se vedea bine că entuziasmul de la început, care se vădise în primirea sărbătorească făcută eşaloanelor prin gări, scăzuse mult, degenerând până la urmă în cerşetorie.

Căpitanul Sagner se pomeni cu o delegație a „Asociației pentru întâmpinarea eroilor", compusă din două babe pocite, care îi înmânară darul Asociației pentru eşalonul lui, adică douăzeci de cutiuțe cu pastile pentru parfumatul gurii, reclamă a unei fabrici de produse zaharoase din Pesta. Cutiuțele de metal care adăposteau pastilele plăcut mirositoare erau grozav de frumoase: pe capac era un honved maghiar care da mâna unui ostaş din *landsturmul* austriac, iar deasupră-le strălucea coroana sfântului Ştefan. De jur-împrejurul pozei se vedea inscripția, în limbile

germană şi maghiară: *„Für Kaiser, Gott und Vaterland”*[50].

Fabrica de zaharicale era atât de devotată tronului, încât dădea întâietate împăratului, lăsându-l pe Dumnezeu pe planul al doilea.

Fiecare cutiuță avea optzeci de pastile, adică cinci pastile la trei oameni. În afară de asta, cele două babe pocite mai aduseseră un pachet mare cu nişte rugăciuni, tipărite, al căror autor era arhiepiscopul Géza Budafala de Szatmár. Rugăciunile erau publicate în limbile germană şi maghiară şi cuprindeau cele mai înfricoşătoare blesteme la adresa duşmanilor imperiului austro-ungar. Erau compuse cu atâta patimă, încât nu lipsea decât să li se mai adauge la sfârşit colorata înjurătură ungurească: *„Baszom a Krisztusmárját!”.*

Preacucernicul arhiepiscop era de părere că milostivul Dumnezeu trebuia să-i sfârtece în bucățele pe ruşi, englezi, sârbi, francezi şi japonezi şi să facă din ei tăieței şi gulaş cu papricaş. Şi tot grație preacucernicului arhiepiscop, Dumnezeu trebuia să se scalde în sângele duşmanilor şi să-i ucidă pe toți, aşa cum făcuse Irod cu copiii.

Nobilul arhiepiscop al Budapestei folosea, în rugăciunile sale, vorbe minunate ca acestea: „Binecuvânteze Domnul baionetele voastre, ca să taie adânc în burțile duşmanilor. Fie ca bunul şi dreptstăpânitorul să îndrepte focul artileriei spre capetele comandanților duşmani. Deie milostivul Domn ca toți vrăjmaşii să se înece în sângele ce se-va-scurge din rănile de la voi purcese.”

De aceea, repet, acestor rugăciuni nu le mai lipsea altceva decât să fi se adauge la sfârşit: *„Baszom a Krisztusmárját!”.*

După ce predară darurile, doamnele exprimară căpitanului Sagner dorința de a fi de față la împărțirea lor. Una din ele avu chiar curajul să declare că ar fi dispusă, cu acest prilej, să vorbească ostaşilor pe care nu-i numea decât *„unsere braven Feldgrauen”*[51].

---

50 „Pentru împărat, Dumnezeu şi patrie” (germ.).

51 Vitejii noştri ostaşi (germ.).

Amândouă se simţiră, însă, jignite foarte când căpitanul Sagner refuză să le satisfacă dorinţa. Pentru moment, darurile fură transportate în vagonul-magazie. Cinstitele doamne trecură printre şirurile de ostaşi şi una din ele mângâie prieteneşte pe obraz pe un soldat cu o barbă mare, un oarecare Šimek din Budějovice, care neştiind nimic despre înalta situaţie a acestor doamne declară camarazilor, după plecarea lor:

— Da' neruşinate mai sunt curvele pe aici! Dac-ar fi cel puţin ceva de capul lor, aş mai zice. Dar calcă ca berzele şi-aduc ca nişte sperietori. Şi-o curvă ca asta râvneşte la ostaşi!

În gară era animaţie mare. Intrarea Italiei în război provocase panică; două eşaloane de artilerie fuseseră reţinute şi trimise în Stiria. Un eşalon de bosnieci, uitat acolo din motive necunoscute, staţiona în gară de doua zile. Tot de două zile bosniecii nu mai primiseră raţiile şi cerşeau pâine în Pesta Nouă. Peste tot se auzeau vorbele aprinse ale bosniecilor uitaţi care înjurau într-una, gesticulând mânioşi:

— *Jeben ti boga – jeben ti duşu, jeben ti maicu!*

În sfârşit, batalionul de marş nr. 91 fu din nou adunat şi ostaşii îşi reluară locurile în vagoane. Peste o clipă, însă, ordonanţa batalionului, Matušič, veni de la comandamentul gării cu vestea că plecarea va avea loc abia peste trei ore. De aceea, ostaşii căpătară din nou permisiunea să coboare din vagoane. Puţin înainte de plecarea trenului, în vagonul comandamentului intră foarte enervat locotenentul Dub, care ceru căpitanului Sagner să ordone neîntârziat arestarea lui Švejk.

Locotenentului Dub, vechiul şi cunoscutul denunţător în calitatea lui de profesor de gimnaziu, îi plăcea să intre în vorbă cu ostaşii, pentru ca să le afle părerile şi a încerca totodată să-i înveţe şi să-i lămurească pentru cine şi de ce luptă.

În timp ce se plimbase în spatele gării, îl zărise lângă un felinar pe Švejk, care se uita cu interes la afişul-reclamă al

unei loterii militare cu scop de binefacere. Afişul închipuia un soldat austriac înjunghind lângă un zid un cazac bărbos, cu o înfăţişare speriată.

Locotenentul Dub îl bătuse pe Švejk prieteneşte pe umăr şi-l íntrebasé dacă-i place afişul.

— Am onoarea să vă raportez, domnule *laitnant* – răspunsese Švejk – că e o prostie. La viaţa mea am mai văzut afişate destule tâmpenii, dar o dobitocie ca asta încă nu mi-a fost dat să văd.

— Da' ce, mă rog, nu-ţi place? îl întrebase din nou locotenentul Dub.

— Mie, domnule *laitnant*, în afişul ăsta nu-mi place cum ţine ostaşul arma; nu vedeţi că poate să frângă baioneta de zid? De ce s-o facă, când ştie că pentru asta poate, să fie pedepsit? Nu vedeţi că rusul a ridicat mâinile sus şi se predă? E prizonier, care va să zică, şi cu prizonierii trebuie să ne purtăm omeneşte, că şi ei sunt oameni ca şi noi.

Pornind de aici, locotenentul Dub căutase să cerceteze mai adânc felul de a gândi al lui Švejk şi de aceea îl întrebase:

— Aşadar, dumitale ţi-e milă de rus?

— De-amândoi mi-e milă; şi de rus fiindcă e înjunghiat, şi de soldat, fiindcă poate să fie arestat pentru asemenea ispravă. Sunt sigur că în operaţia asta, domnule *laitnant*, baioneta s-a, ca să zic aşa, frânt; zidul în care a înfipt-o ostaşul pare de piatră şi oţelul e fragil. Înainte de război, când eram în serviciul activ, am avut la companie un domn locotenent. Niciun tambur bătrân nu ştia să se exprime ca domn' locotenent al nostru. Pe terenul de eserciţ ne spunea: „Când e *habt acht*, să caşti ochii ca motanul care se cacă în paie". Încolo era un om tare cumsecade. O dată, în seara de ajun, a înnebunit; a cumpărat pentru companie un vagon întreg cu nuci de cocos; de atunci ştiu eu cât sunt de fragile baionetele. Jumătate de companie şi-a frânt baionetele în nucile alea şi *oberlaitnantul* a dat ordin să fie închisă toată compania; trei luni de zile n-am avut voie să ieşim din cazarmă, iar domnul *laitnant* a fost consemnat în cameră.

Locotenentul Dub se uitase mânios la fața nevinovată a brávului soldat Švejk și-l întrebase iritat:

— Dumneata mă cunoşti pe mine?

— Se poate să nu vă cunosc, domnule *laitnant*?

Locotenentul Dub holbase ochii mari şi bătuse din picior:

— Ba încă nu mă cunoşti.

Švejk răspunsese din nou cu acelaşi calm imperturbabil, cu care se răspunde la raport:

— Vai de mine, domnule *laitnant*, vă cunosc! Vă raportez supus că sunteți de la batalionul nostru de marş.

— Dumneata încă nu mă cunoşti, strigase pentru a doua oară locotenentul Dub. Dumneata îmi cunoşti poate numai partea cea bună, dar aşteaptă să mi-o cunoşti şi pe cea rea... Eu sunt rău, să fii sigur de asta, eu ştiu să fac pe oricine să plângă. Ei, şi acum spune, mă cunoşti sau nu mă cunoşti?

— Vă cunosc, domnule *laitnant*.

— Îți spun pentru ultima dată că nu mă cunoşti, măgarule: Mai ai cumva frați?

— Cu respect vă raportez, domnule laitnant, că am unul.

Locotenentul Dub îşi ieşise mai tare din fire privind fața calmă şi senină a lui Švejk şi neputându-se stăpâni, zbierase:

— Atunci, cu siguranță că fratele dumitale e şi el o vită ca dumneata! Ce meserie are?

— Profesor, domnule *laitnant*. A fost şi el la militărie şi a dat examenul de ofițer.

Locotenentul îl fulgerase cu o privire nimicitoare. Švejk o suportase însă cu demnitate şi sânge rece, aşa că deocamdată întreaga discuție cu locotenentul se terminase printr-un scurt:

— *Abtreten!*[52]

După care se despărțiră, văzându-şi fiecare de drum şi gândind fiecare la ale sale.

Locotenentul Dub voia să ceara căpitanului arestarea lui Švejk, iar Svejk, la rându-i, îşi spunea că văzuse el mulți

---

[52] Rupeți rândurile (germ.).

ofițeri tâmpiți, da' unul ca locotenentul Dub nu mai pomenise.

Locotenentul Dub, care în împrejurări ca acestea socotea că trebuie să se ocupe de educația ostaşilor, descoperi în spatele gării alte victime. Erau doi soldați din acelaşi regiment, dar din altă companie, care se tocmeau pe întuneric, într-o germană stâlcită, cu două din prostituatele care mişunau cu duzinele prin preajma gării.

Depărtându-se, Švejk mai auzi foarte desluşit glasul tăios al locotenentului Dub:

— Mă cunoaşteți?!... Ba eu vă spun că nu mă cunoaşteți!...

— Aşteptați numai până o să mă cunoaşteți!...

— Îmi cunoaşteți poate numai partea bună. Dar să vă țineți, când mi-ți cunoaşte-o şi pe cea rea!...

— Am să vă fac să plângeți, măgarilor!...

— Mai aveți frați pe acasă?...

— Or fi şi ei tot nişte dobitoci ca şi voi!... Ce meserie au avut?... Cum? La aprovizionare?!... Ei bine, țineți minte că sunteți ostaşi... Sunteți cehi? Ştiți voi că Palacký a spus că dacă Austria n-ar fi, ar trebui inventată... *Abtreten!*

Cu toate acestea, privită în general, inspecția locotenentului Dub nu se soldase cu rezultate satisfăcătoare. Mai acostase vreo trei grupe de ostaşi, dar strădania lui educativă „de a-i face să plângă" eşuase cu desăvârşire. Materialul uman trimis pe front era acum de asemenea calitate, încât locotenentul Dub putea să citească în ochii fiecărui individ în parte că toți laolaltă gândeau despre el ceva foarte neplăcut. Simțindu-se aşadar jignit în amoru-i propriu, căută să se răzbune, şi de aici cererea adresată căpitanului Sagner de a dispune arestarea lui Švejk. Pentru a motiva necesitatea izolării bravului soldat Švejk, Dub expuse atitudinea lui foarte ciudată şi impertinentă, caracterizând răspunsurile sincere ale lui Švejk la ultima întrebare cu observații foarte caustice şi subliniind că dacă lucrurile vor continua să meargă aşa, corpul ofițeresc îşi va pierde toată autoritatea în fața trupei,

fapt de care, fără îndoială, niciunul dintre domnii ofiţeri nu se îndoieşte.

Aminti, de asemenea, că înainte de război vorbise personal cu domnul prefect despre aceasta şi-i spusese că superiorul trebuie să ştie să exercite o anumită autoritate faţă de inferiorii săi. Şi, fireşte, domnul prefect fusese de aceeaşi părere. Mai cu seamă în timp de război, cu cât te apropii mai mult de inamic trebuie să ştii să te faci temut de ostaşi. Iată temeiurile pentru care cere ca Švejk să fie pedepsit disciplinar.

Căpitanul Sagner care, ca orice ofiţer activ, îi ura pe toţi rezerviştii, de orice profesie ar fi fost ei în viaţa civilă, atrase atenţia locotenentului Dub că asemenea comunicări se fac numai sub formă de raport şi în niciun caz în felul în care te tocmeşti pe zarzavat în piaţă. În ceea ce-l priveşte în special pe Švejk, îi aminti că prima instanţă de care depinde Švejk este domnul locotenent-major Lukáš. Singura cale de urmat e raportul, de la companie la batalion şi aşa mai departe. Acest lucru ar fi trebuit să fie cunoscut şi de domnul locotenent. Dacă Švejk a săvârşit în adevăr ceva grav, va fi chemat la *kompanienraport*, iar dacă va face apel, chestiunea va ajunge la *batalionsraport*. Dacă domnul locotenent-major Lukáš va dori acest lucru şi va socoti că e cazul să primească reclamaţia domnului locotenent Dub drept o comunicare oficială, el, căpitanul Sagner, nu are nimic împotrivă ca Švejk să fie chemat şi interogat.

Locotenentul-major Lukáš nu avu nimic de obiectat; ţinu doar să sublinieze că din convorbirile avute cu Švejk ştia că fratele lui era într-adevăr profesor şi ofiţer de rezervă.

Locotenentul Dub începu să bată în retragere, afirmând că el ceruse pedeapsa numai aşa, de formă, şi că s-ar putea, de bună seamă, ca respectivul Švejk să nu ştie să se exprime, astfel încât răspunsurile lui să lase impresia că ar fi impertinente şi lipsite de respect faţă de superiori. În afară de asta, întreaga înfăţişare a acelui Švejk arată limpede că e slab de minte.

În felul acesta, furtuna trecu peste capul lui Švejk fără ca

fulgerele să se dezlănţuie.

În vagonul care slujea drept cancelarie şi magazie a batalionului, plutonierul de administraţie Bautanzel împărţea cu multă dărnicie celor doi conţopişti ai săi, bomboane parfumate din cutiile ce trebuiau distribuite trupei. Era de altfel un obicei bine statornicit ca tot ce era destinat trupei, să fie supus în cancelaria batalionului unei operaţiuni asemănătoare cu aceea la care erau supuse nefericitele acelea de bomboane aromate. Fenomenul devenise pretutindeni atât de frecvent în timpul războiului, încât chiar dacă se constata la o inspecţie că nu se fură, plutonierul de administraţie era totuşi suspectat de forurile superioare că depăşeşte bugetul, dar că mulţumită potlogăriilor pe care le face, iese basma curată.

În lipsă de ceva mai bun, îndopându-se cu pastilele aromate sustrase trupei, Bautanzel vorbea despre condiţiile nenorocite în care se desfăşura călătoria:

— Am însoţit până acum două batalioane de marş, da' niciodată n-am îndurat mizerie ca asta. Ehei, mă băieţi, pe vremea ceea până să fi ajuns la Prešov aveam cu duiumul tot ce-ţi dorea sufletul. Aveam puse deoparte zece mii de ţigări „Memfis", două roţi de brânză Emental, trei sute de cutii de conserve – şi să te ţii pe urmă afaceri când, după ce-am coborât în tranşee, ruşii din Prešov ne-au tăiat legăturile cu Musino. Din toată provizia pe care o făcusem, am predat, numai aşa de ochii lumii, a zecea parte pentru marşbatalion, zicând că am făcut economii, iar restul l-am vândut cu hurta la aprovizionare. Aveam un maior, Sojka, mare porc! Nu prea se avea el bine cu frontul, fiindcă pe acolo şuierau gloanţele şi pocneau şrapnelele. Aşa că mai tot timpul se învârtea la noi, la aprovizionare. De câte ori venea, spunea că trebuie să se convingă, chipurile, dacă gătim mâncare bună pentru ostaşii batalionului. De obicei venea pe la noi ori de câte ori afla că ruşii pregătesc ceva; tremura ca varga de frică; trăgea mai întâi o duşcă zdravănă de rom la bucătărie şi după aceea începea să inspecteze toate bucătăriile de campanie instalate în jurul trenului regimentar, pentru că nu se putea

ajunge sus pe poziții şi mâncarea se ducea noaptea. Împrejurările erau pe atunci de aşa natură, încât nici vorbă nu putea să fie de hrană specială pentru ofițeri. Singurul drum liber care mai făcea legătura cu spatele frontului era ocupat de nemții din Reich, care păstrau pentru ei şi se îndopau cu tot ce era mai bun din ce ni se trimitea nouă din spate, aşa că la noi ajungea mai nimic şi te miri ce; chiar şi noi, cei de la aprovizionare, rămăseserăm fără hrană ofițerească. În tot timpul ăsta n-am izbutit să pun deoparte pentru noi, cei de la cancelarie, nimic; doar un purceluş pe care l-am pus la afumat. Şi ca să nu ne dibuiască maiorul Sojka, l-am pus bine, la un bun prieten de-al meu, care era *feuerwerker* la artilerie, cam la vreo oră depărtare de noi. Maiorul ăsta, ori de câte ori venea pe la noi, începea mai întâi să guste din ciorbă. E drept că prea multă carne n-aveam de unde baga în cazan; abia dacă găseam prin împrejurimi câțâva porci şi câte-o vacă jigărită. Şi unde mai puneți că prusacii ne făceau concurență mare; plăteau de două ori mai mult decât noi la rechiziționarea vitelor. Şi aşa, în tot timpul cât am stát lângă Bardenov, n-am putut să pun deoparte decât vreo două mii şi ceva de coroane de la cumpărăturile de vite; şi când stai şi te gândeşti că de cele mai multe ori în loc de bani am dat bonuri cu „ştempelul" regimentului, mai cu seamă în ultima vreme, când ştiam că spre răsărit ruşii erau la Radvan, iar la apus în Podolin. E greu să lucrezi cu o nație nenorocită ca cei de pe-acolo, care nu ştiu nici să citească, nici să scrie, şi iscălesc numai cu trei cruci, lucru prea bine ştiut de intendența noastră, aşa că atunci când trimiteam după bani nu puteam anexa chitanțe false, cum că aş fi primit banii; asta poți s-o faci numai acolo unde norodul e mai învățat şi ştie să se iscălească. Şi pe urmă, cum v-am spus, prusacii plăteau mai bine şi bani peşin, aşa că la noi se uitau ca la tâlhari şi, colac peste pupăză, intendența mai venise şi cu dispoziția ca toate chitanțele iscălite cu cruce să se predea spre control contabilității de campanie. Unde te-ntorceai, numai de controlori dădeai. Venea câte unul şi după ce se ghiftuia şi bea pe rupte, se

ducea a doua zi să ne denunțe. Maiorul Sojka, cum spuneam, dădea toată ziulica târcoale bucătăriilor de campanie, şi uite, mă jur, că o dată a scos din cazan carnea pentru un sfert de companie. A început c-un cap de porc: a zis că nu-i bine fiert, aşa că şi l-a pus să mai fiarbă nițel; e adevărat că pe atunci multă carne nu se punea la fiert; pentru toată compania să tot fi fost douăsprezece porții cinstite de carne, de pe vremuri; dar dumnealui a înfulecat tot, ca pe urmă să guste din ciorbă şi să înceapă să zbiere că-i apă chioară, că unde s-a mai pomenit ciorbă de carne fără carne; până la urmă a spus să-i mai bage rântaş şi mi-a aruncat în ea ultimele mele macaroane, pe care abia izbutisem să le adun. Dar asta nu m-ar fi durut aşa de tare dacă în sosul ăsta nu mi s-ar fi dus pe copcă şi cele două chile de unt special pentru ceai, pe care le pusesem bine încă de pe vremea când aveam popotă ofițerească. Îl țineam pe un fel de poliță deasupra patului. Când a dat de el, a început să urle; voia să ştie al cui era. Atunci i-am spus că, conform bugetului pentru hrana trupei şi conform ultimului ordin pe divizie, fiecare ostaş are dreptul la un supliment de cincisprezece grame de unt sau douăzeci şi unu de grame de untură şi că, întrucât cantitatea disponibilă nu e suficientă, rezervele de unt au rămas la magazie până când suplimentul de unt va putea fi distribuit trupei în cantitatea ordonată. Maiorul Sojka s-a făcut foc şi pară şi a început din nou să urle la mine că ştie el că aştept să vină ruşii şi mi-a luat ultimele doua chile de unt; a poruncit să se bage untul numaidecât în ciorbă, în caz că ciorba e fără carne. Aşa mi s-au dus dracului toate proviziile şi vă rog să mă credeți că maiorul ăsta îmi aducea ghinion, ori de câte ori îmi ieşea în cale. Încetul cu încetul mirosul i se dezvoltase în aşa hal, că îmi adulmeca pe loc toate rezervele. O dată pusesem deoparte nişte ficat de vacă din rația trupei, şi tocmai ne gândeam să-l facem înăbuşit, când intră dumnealui şi mi-l scoate de sub pat. La zbieretele lui de fiară i-am răspuns că ficatul urma să fie îngropat în pământ, aşa cum ne învățase de dimineață un potcovar de la artilerie, care făcuse şcoala

de veterinari. Maiorul a chemat un flăcău de la aprovizionare şi l-a luat cu dânsul sus în munţi, unde au pus ficatul la fiert într-un ceaun, după nişte stânci. Asta i-a pus capac, fiindcă ruşii au văzut focul şi-au repezit un obuz drept în ceaunul maiorului. Ne-am dus şi noi acolo să vedem ce s-a întâmplat, dar numai dracul mai ştia unde era ficatul maiorului.

*

Apoi veni ştirea că plecarea va avea loc abia peste patru ore. Până la Hatvan, linia era blocată de trenuri cu răniţi. În gară se răspândise zvonul că lângă Jäger un tren sanitar, cu bolnavi şi răniţi, se ciocnise cu un tren care transporta o unitate de artilerie. Şi se mai spunea că din Pesta se trimiseseră trenuri cu echipe de ajutor.

Fantezia întregului batalion începu repede să lucreze. Se vorbea de două mii de morţi şi răniţi şi că ciocnirea fusese aranjată pentru a se acoperi matrapazlâcurile de la aprovizionarea bolnavilor.

Faptul stârni o aspră critică în legătură cu proasta aprovizionare a batalionului şi înjurături la adresa pungaşilor de la cancelarie şi magazie.

Cei mai mulţi erau de părere că Bautanzel, plutonierul de administraţie al batalionului, împărţea totul pe din două cu ofiţerii.

În vagonul comandamentului, căpitanul Sagner anunţa că, potrivit itinerariului, la ora aceea ar fi trebuit să fie de mult la graniţa Galiţiei; la Jäger, conform programului, ar fi trebuit să ridice, pentru trupă pâine şi conserve pe trei zile. Dar până la Jäger mai erau încă zece ore de drum. De altă parte, la Jäger staţionau atâtea trenuri cu răniţi din ofensiva de la Lvov, încât, potrivit telegramei primite, nu mai rămăsese nici urmă de pâine cazonă sau de conserve. Primise ordin ca, în loc de pâine şi conserve, să plătească trupei câte 6 coroane şi 72 fileri de cap, care urmează a fi achitaţi pe nouă zile, împreună cu solda, bineînţeles dacă va primi banii de la brigada, în casă nu avea decât 12.000 de

coroane.

— Asta-i curată porcărie din partea regimentului! se înfurie locotenentul-major Lukáš. Să ne lase să pribegim în voia soartei.

Între *fähnrich*-ul Wolf şi locotenentul-major Kolář se încinse o discuţie în şoaptă. Amândoi pretindeau că în ultimele trei săptămâni colonelul Schröder ar fi depus la Banca Viena, în contul său personal, 16.000 de coroane.

Locotenentul-major Kolář arătă cu acest prilej cum se pot face economii: furi din vistieria regimentului 6.000 de coroane şi le bagi în buzunar, apoi foarte logic dai un ordin către toate bucătăriile să reducă câte trei grame de mazăre din raţia zilnica a fiecărui ostaş. Într-o lună se adună nouăzeci de grame de cap, iar pe companie se face o rezervă de cel puţin şaisprezece kilograme de mazăre de care bucătarul trebuie să se descotorosească.

Locotenentul-major Kolář şi Wolf îşi povestiră reciproc despre diverse cazuri de acest fel pe care le observaseră.

Un lucru era mai ales sigur: că asemenea matrapazlâcuri se făceau cu duiumul în toată administraţia militară. Începând de jos, de la plutonierul de administraţie al unei companii nenorocite şi până la cei cu epoleţi de general, care-şi adunau provizii pentru iarna postbelică.

Războiul cerea curaj chiar şi în materie de furt...

Cei de la intendenţă se priveau mieros de parcă ar fi vrut să spună: „Suntem trup şi suflet, camarade, furăm pe rupte, frăţioare, estorcăm, dar n-ai ce face, frate-miu. E greu să lupţi împotriva curentului. Dacă nu iei tu, ia altul şi pe deasupra se mai spune despre tine că te-ai lăsat de furat fiindcă ai adunat destul.”

În vagon intră un domn cu vipuşcă roşie şi aurie la pantaloni. Era un alt general, din cei care se plimbau în inspecţie pe toate liniile.

— Luaţi loc, domnilor, şedeţi, ordonă el binevoitor, bucuros că surprinsese un eşalon despre care nu ştia că staţionează acolo.

Când căpitanul Sagner voi să-i dea raportul, generalul îl

opri cu un gest:

— Nu, nu, eşalonul dumneavoastră nu e în ordine... Eşalonul nu doarme! Eşalonul dumneavoastră ar fi trebuit să doarmă de acum. Eşaloanele care staţionează în gări trebuie să doarmă – ca şi în cazărmi – la ora nouă.

Vorbea tăios şi sacadat.

— Puţin înainte de ora nouă, trupa trebuie scoasă la latrină, în spatele gării – şi pe urmă trimisă la culcare. Altminteri, peste noapte soldaţii murdăresc calea ferată. Aţi înţeles, domnule căpitan? Repetaţi vă rog ce-am spus... Sau... mai bine nu repetaţi şi faceţi totul întocmai cum doresc: alarma, fuga la latrină, sunaţi stingerea, şi la culcare; apoi controlaţi cine nu doarme şi pedepsiţi! S-a înţeles? Asta-i tot. Masa de seară la ora şase!

Trecu apoi la o poveste din trecut care s-ar fi întâmplat aiurea, undeva pe alte meleaguri. Stătea acolo ca o fantomă coborâtă din sferele celei de-a patra dimensiuni.

— Masa de seară la ora şase, continuă el uitându-se la ceas care arăta ora 11 şi zece minute. *Um halb neune Alarm, Latrinensch eissen, dann schlafen gehen.*[53] La masa de seară, adică la orele şase: gulaş cu cartofi în loc de o sută cincizeci de grame de brânză Emental.

Acestea zise, dădu ordin să se facă o demonstraţie. Căpitanul Sagner porunci, aşadar, pentru a doua oară să se sune alarma, iar generalul, după ce asistă la încolonarea batalionului, începu să se plimbe de colo până colo cu ofiţerii după el, explicându-le într-una cum şi ce trebuie să facă, de parc-ar fi avut de-a face cu nişte idioţi incapabili să priceapă lucrurile dintr-o dată; în timp ce vorbea, arăta cu degetele spre acele ceasornicului:

— *Also, sehen Sie! um halbneune scheissen, und nach einer halben Stunde schlafen. Das genügt vollkommen.*[54] În

[53] La ora opt şi jumătate alarma, vizitarea latrinei şi apoi culcarea (germ.).

[54] Care va să zică, la ora opt şi jumătate aşezarea pe vine şi după o jumătate de oră culcarea. E absolut suficient (germ.).

această perioadă, trupa are oricum scaun rar. Eu pun accentul principal pe somn. Somnul îi întăreşte pe ostaşi pentru marşurile care vin. Atâta timp cât se află în tren, ostaşii trebuie să doarmă. Dacă nu-s locuri destule în vagoane, trupa trebuie să doarmă *partienweise*[55]. O treime se culcă comod în vagoane şi doarme de la nouă până la miezul nopții, iar ceilalți stau în picioare şi se uită la ei. Apoi primii, care s-au odihnit, fac loc altei treimi, care doarme de la miezul nopții până la orele trei dimineața. A treia parte doarme de la trei la şase; pe urmă se sună deşteptarea şi trupa se spală. În timpul mersului nu-se-sa-re din vagoane! Postați în fața eşalonului patrule pentru ca trupa să-nu-sa-ră din vagoane în timpul mersului! Dacă unui ostaş îi frânge piciorul duşmanul... – rostind aceste cuvinte generalul se lovi cu palma pe picior – ...ăsta e un lucru vrednic de laudă, dar ca să se schilodească sărind fără niciun rost din vagoane în plină viteză, asta e o faptă condamnabilă.

Aşadar, ăsta-i batalionul dumneavoastră? îl întrebă, pe căpitanul Sagner, privind fețele somnoroase ale ostaşilor, dintre care mulți, sculați din somn pe neaşteptate, nu se puteau reține şi căscau cu poftă, treziți de aerul proaspăt al nopții. Ăsta, domnule căpitan, e un batalion de căscălăi... Trupa trebuie să meargă la culcare la ora nouă.

Generalul se opri în dreptul companiei a unsprezecea, unde în flancul stâng stătea Švejk, care căsca de zor ținându-şi, cuviincios, mâna la gură. Cu toate acestea, de sub mână se auzeau asemenea zgomote, încât locotenentul-major Lukáš se cutremură la gândul că generalul ar putea da importanță acestui fapt. Ba mai mult, i se păru chiar că Švejk căsca intenționat.

Iar generalul, ca şi când l-ar fi cunoscut pe Švejk, se întoarse către el şi-l întrebă:

— *Böhm oder Deutscher?*

---

55 Pe rând (germ.).

— *Böhm, melde gehorsamst, Herr Generalmajor*[56].

— *Dobrje*[57], spuse generalul, care era polonez şi cunoştea puţin limba cehă. Ragi ca vaca la fân. *Stul pysk, drj gubu*[58], nu behăi! Ai fost la latrină?

— Cu respect vă raportez, domnule general-maior, că n-am fost.

— De ce nu te-ai dus la căcare cu ceilalţi?

— Cu respect vă raportez, domnule general-maior, că în timpul manevrelor de la Pisek, colonelul Wachtl ne spunea, în timpul repausului, când ostaşii se împrăştiau prin lanurile de secară, că soldatul nu trebuie să se gândească mereu la „şaiserai"; soldatul, zicea dumnealui, trebuie să se gândească la luptă. De altfel, mă rog frumos, ce să facem noi la latrină? Nici n-avem ce scoate. După program, ar fi trebuit să primim până acum cina în câteva staţii, dar n-am primit nimic. Este o vorbă: „Cu burta goală nu te înfige la latrină!"

În timp ce explica domnului general, în cuvinte simple, care era situaţia, Švejk îl privea cu atâta încredere, încât acesta citi în ochii lui rugămintea de a le da o mână de ajutor. E doar la mintea cocoşului că atunci când dai ordin să se meargă la latrină în mod organizat, ordinul trebuie susţinut cât de cât şi pe dinăuntru.

— Trimiteţi-i pe toţi înapoi în vagoane, se adresă generalul căpitanului Sagner. Cum se face că n-au primit masa de seară? Eşaloanelor care trec prin gară trebuie să li se dea masa de seară. Aici e haltă de ajustare. Nici nu se poate altfel. Există un plan precis.

Generalul rosti aceste cuvinte cu atâta siguranţă, încât se putea trage concluzia că, deşi erau orele unsprezece noaptea, masa de seară trebuia servită la orele şase, aşa cum arătase la început, astfel că nu mai rămânea altceva de făcut decât să fie reţinut trenul peste noapte, până a doua zi

---

56 — Boemian sau german?
— Boemian, raportez supus, domnule general-maior (germ.).

57 Bine (pol.).

58 Ţine-ţi gura (în cehă stricată, amestecată cu poloneză).

la orele şase seara, pentru a se putea distribui gulaşul cu cartofi.

— Nimic nu-i mai grav în război – spuse generalul cu o nemaipomenita gravitate – decât să uiți de aprovizionarea trupei în timpul transportului. Datoria mea e să aflu adevărul, să constat care este situația exactă la comandamentul gării. Căci, să ştiți de la mine, domnilor, că uneori sunt vinovați chiar comandanții eşaloanelor. Inspectând stația Subotişta, pe linia ferată din sudul Bosniei, am putut constata că şase eşaloane nu luaseră masa de seară, din pricină că domnii comandanți uitaseră să o ceară. De şase ori gătiseră în stație gulaş cu cartofi şi nimeni nu venise să-l ridice. L-au vărsat la gunoi. După cum vedeți, domnilor, s-a făcut jaf cu gulaşul de cartofi, pentru ca trei stații mai departe, aceiaşi soldați care se învârtiseră în jurul mormanelor de cartofi la Subotişta să cerşească în gară un codru de pâine. După cum vedeți şi dumneavoastră, în acest caz nu administrația militară a fost de vină. Făcu un gest violent cu mâna. Da, comandanții eşaloanelor nu şi-au făcut datoria. Să mergem la cancelarie.

Ofițerii îl urmară tăcuți, întrebându-se în gând de ce au înnebunit subit toți generalii.

La comandament aflară că nu se ştia nimic despre gulaş. Era adevărat că în ziua aceea ar fi trebuit să se gătească pentru toate eşaloanele ce trecuseră prin gară, dar ulterior venise un ordin ca să se scadă din socoteala hranei cuvenite fiecărui soldat câte 72 de helleri de cap, astfel încât fiecare unitate care trecea prin stație avea un disponibil de 72 de helleri de fiecare ostaş, sumă pe care avea s-o primească de la intendența de care depinde, la cea mai apropiată plată a soldei. Cât priveşte pâinea, trupa trebuia s-o ridice la stația Watiana – câte o jumătate de bulcă de cap.

Comandantul centrului de aprovizionare, un om care nu se lăsa intimidat cu una, cu două, spuse fără ocol generalului că ordinele se schimbă de la un ceas la altul. Cum găteşte pentru eşaloane, vine un tren sanitar, care aduce un ordin superior, aşa că trupa se trezeşte în fața

cazanelor goale.

Generalul încuviință din cap şi declară că situația se îmbunătățea văzând cu ochii. La începutul războiului fusese mult mai rău. Nu se pot face toate aşa, deodată. Trebuie experiență, trebuie practică. Teoria ține adesea în loc practica. Cu cât războiul va dura mai mult, cu atât se va putea pune mai multă ordine în toate.

— Să vă dau un exemplu practic, spuse el în continuare, trădând nespusa plăcere de a fi adus discuția pe acest făgaş. Cu două zile în urmă, eşaloanele care au trecut prin stația Hatvan n-au primit pâine. Aflați, domnilor, că dumneavoastră mâine o veți primi. Ei, şi-acuma să mergem la restaurantul gării.

La restaurantul gării, domnul general îşi reluă expunerea cu privire la latrină, încercând să arate cât este de disgrațios când pretutindeni de-a lungul liniei ferate se văd „kaktuşi". Mânca un biftec şi tuturor celor din preajmă-i li se părea că mestecă în gură un kaktus.

Dădea atâta importanță latrinelor de parcă de ele ar fi atârnat victoria monarhiei austriece.

În legătură cu noua situație care intervenise o dată cu intrarea în război a Italiei, generalul declară că latrinele armatei noastre constituie un avantaj de netăgăduit în campania din Italia.

Victoria Austriei izvora din latrină.

Pentru domnul general totul era cât se poate de simplu. Marşul spre victorie se desfăşura după prescripția: la orele şase seara ostaşii capătă gulaş cu cartofi, cu o jumătate de oră mai târziu trupa se uşurează la latrină, iar la orele nouă se duce la culcare. În fața unei asemenea oştiri, duşmanul intră în panică.

Gânditor, generalul-maior îşi aprinse o țigară de foi şi rămase multă vreme cu privirile ațintite în tavan, căznindu-se să-şi aducă aminte ce anume s-ar mai cădea să spună, ca ofițerii eşalonului să se aleagă cât de cât cu ceva de pe urma inspecției sale.

— Miezul batalionului dumneavoastră e sănătos, spuse el

deodată, băgând de seamă că cei din juru-i se aşteptau să stea mai departe aşa, fixând plafonul, şi să tacă. Efectivul dumneavoastră este în perfectă ordine. Soldatul cu care am stat de vorbă ne îndreptăţeşte – dată fiind sinceritatea şi ţinuta lui militară – să nădăjduim că întregul batalion va lupta până la ultima picătură de sânge.

Tăcu, îşi înălţă privirile spre tavan, rezemat cu spatele de speteaza scaunului şi în această poziţie îşi continuă expunerea, în timp ce locotenentul Dub, sub impulsul spiritului său servil, îl imita căscând şi el ochii în tavan.

— Batalionul dumneavoastră are nevoie, însă, de fapte care să nu poată fi uitate. Batalioanele brigăzii din care faceţi parte îşi au fiecare istoria lor, şi batalionul dumneavoastră trebuie s-o ducă mai departe. Dar dumneavoastră vă lipseşte omul care să ţină precis în evidenţă evenimentele şi să scrie istoria batalionului. Toate firele trebuie să ducă către el; omul ăsta trebuie să cunoască actele de vitejie ale fiecărei companii. Trebuie să fie un om inteligent, învăţat, nu un dobitoc oarecare, sau o vacă. Domnule căpitan, dumneata trebuie să numeşti pe lângă batalion un *batalionsgeschichtsschreiber*[59].

Se uită apoi la ceasul din perete, ale cărui ace aduseră aminte somnoroasei societăţi că era momentul să se despartă.

Generalul îi rugă pe domnii ofiţeri să-l conducă până la vagonul său de dormit, ataşat la trenul de inspecţie care staţiona în gară. În urma lui, comandantul gării oftă din greu: generalul uitase de plata consumaţiei, un biftec şi o sticlă de vin, şi acum trebuia s-o plătească el, din buzunarul lui. Avea câteva vizite de astea pe zi. Aşa s-au dus pe apa sâmbetei cele doua vagoane cu fân pe care pusese să le tragă pe linie moartă, după ce le vânduse firmei Lőwenstein, furnizoarea de furaj a armatei. Bineînţeles, vagoanele fuseseră din nou vândute statului dar, pentru orice eventualitate, el le lăsase mai departe acolo. Cine ştie, poate

---

[59] Cronicarul batalionului (germ.).

că împrejurările îl vor sili să le mai vândă o dată firmei Lőwenstein!

În schimb toate inspecțiile îi dădeau certificat de bună purtare, încât se dusese vestea că la comandantul gării principale din Pesta se bea şi se mănâncă bine.

*

Dimineața, când sună deşteptarea, eşalonul era tot în gară. Ostaşii se spălară la cişmea, cu apa strânsă în gamelă. Generalul nu plecase nici el; trenul cu care venise era în gară; porni deci să inspecteze personal latrinele, unde ostaşii se duceau, în conformitate cu ordinul de zi pe batalion: *„Schwarmweise unter Kommando der Schwarmkommandanten”*[60]. Ordinul fusese dat de căpitanul Sagner, pentru a face o bucurie domnului general-maior. Apoi, ca să-i facă plăcere şi locotenentului Dub, căpitanul Sagner îl numise în ziua aceea de serviciu pe batalion.

Aşadar, locotenentul Dub inspecta latrinele.

În latrina care se întindea nesfârşită de-a lungul liniei ferate încăpea fără nicio greutate întreg efectivul a două plutoane.

Ostaşii stăteau frumos pe vine, unul lângă altul, pe taluzul şanțului, ca rândunelele pe firele de telegraf, toamna, când se pregătesc să-şi ia zborul spre țărmurile calde ale Africii.

Li se zăreau genunchii din pantalonii lăsați, şi cu toții îşi atârnaseră centironul în jurul gâtului de parcă ar fi vrut, dintr-o clipă într-alta, să se spânzure şi nu aşteptau decât comanda pentru executarea funestului act.

Toate acestea vădeau spirit de organizare şi o disciplină militară de fier.

În flancul stâng stătea Švejk, care se pripăşise şi el prin partea locului şi citea cu interes un petic de hârtie rupt. Dumnezeu ştie din care roman al Ruženei Jesenská:

---

[60] Pe grupe, sub conducerea comandantului de grupă. (germ.)

...ensionatul de aci, din păcate, doamnele,
ut nesigure, poate chiar mai mult.
te în cea mai mare parte închise, pierd.
cu prânzul în cameră, sau se
distracție sui-generis. Iar dacă s-au
se ducea omul numai şi numai de d
devenea mai bună, sau nu voia chiar
ceaşcă, aşa cum ele însele ar fi dorit,
nu era nimic pentru tânărul Křička.

La un moment dat îşi ridică ochii de pe hârtie şi se uită într-o doară spre ieşirea latrinei, dar deodată încremeni. Îl văzuse chiar pe domnul general-maior, din ajun, în ținută de paradă, întovărăşit de aghiotantul lui; cu un zel neobişnuit, locotenentul Dub le dădea explicații.

Švejk îşi roti privirea în jur. Ostaşii continuau să stea liniştiți pe vine, fiecare la locul lui, şi numai gradații păreau oarecum stingheriți.

Švejk simți numaidecât gravitatea momentului.

Sări în picioare, aşa cum era, cu pantalonii lăsați, cu centironul în jurul gâtului, folosindu-se până în ultima clipă de peticul de hârtie, şi zbieră cât îl ținea gura:

— *Einstellen! Auf! Habacht! Rechtsschaut!*[61] şi salută în poziție de drepți.

Generalul-maior zâmbi părinteşte şi binevoi să spună:

— *Ruht, weiter machen!*[62]

Caporalul Malek fu cel dintâi care dădu exemplu plutonului său, reluându-şi poziția inițială. Numai Švejk, rămase în picioare, continuând să salute, întrucât, dintr-o parte se apropia de el locotenentul Dub, iar din cealaltă parte, cu acelaşi zâmbet, generalul-maior.

— Pe dumneata parcă te-am mai văzut azi-noapte, se adresă generalul-maior lui Švejk, care rămăsese în ciudata-i

---

[61] Încetarea! Sculați! Drepți! Pentru onor, la dreapta! (germ.)
[62] Pe loc repaus, continuați! (germ.)

postură. Furios, locotenentul Dub se întoarse către generalul-maior şi-i raportă umil:

— *Ich melde gehorsam, Herr General-major, der Mann ist blödsinnig und als Idiot bekannt, säghafter, Dummkopf.*[63]

— *Was sagen Sie, Herr Leutnant?*[64] strigă surprins generalul-maior către locotenentul Dub şi-i demonstră, răstit, că se înşală, că în realitate era vorba de un ostaş care ştia ce trebuie să facă când vede un superior şi gradaţi care nu-l bagă în seamă. Aşa-i şi pe front. În clipe de primejdie, chiar şi un simplu soldat poate să ia comanda. În cazul de faţă tocmai el, locotenentul Dub, ar fi trebuit să comande: *„Einstellen! Auf! Habtacht! Rechtsschaut!"*

— Te-ai şters la cur? îl întrebă pe Švejk generalul-maior.

— Am onoarea să vă raportez, domnule general-maior, că totul e în ordine.

— Nu te mai căci?

— Am onoare să vă raportez că sunt complet *fertig*.

— Atunci trage-ţi pantalonii şi pe urmă stai *Habt Acht*.

Şi pentru că generalul-maior rostise acest *Habt Acht* cu glasul ceva mai ridicat, toţi cei din preajmă-i începură să ia poziţia de drepţi.

Generalul-maior le făcu un semn amical şi cu o blândă şi părintească voce le spuse:

— *Aber nein, ruht, ruht, nur weiter machen!*[65]

Švejk era acum în ţinuta reglementară şi generalul-maior îi adresă o scurtă cuvântare în limba germană:

— Respectul faţă de superior, cunoaşterea regulamentelor şi prezenţa de spirit înseamnă totul în armată. Iar când toate acestea se îmbină cu vitejia, atunci nu există pe lume duşman de care să ne fie teamă.

Şi întorcându-se spre locotenentul Dub, îi spuse, împungându-l pe Švejk prieteneşte, cu degetul în burtă:

---

[63] Cu respect vă raportez, domnule general-maior, că individul e tâmpit şi cunoscut ca idiot, un dobitoc căruia i-a mers vestea. (germ.)

[64] Se poate, domnule locotenent? (germ.)

[65] Nu, staţi liniştiţi, staţi liniştiţi, continuaţi! (germ.)

— Notează ce-ți spun: cum ajungeți pe front să fie înaintat neîntârziat; şi cu prima ocazie să-l decorați cu medalia de bronz, pentru serviciu conştiincios şi cunoaşterea... *Wissen Sie doch, wass ich schon meine... Abtreten!*[66]

Acestea spuse, generalul-maior părăsi latrina unde locotenentul Dub dădea comenzi cu glas tare, în aşa fel ca să le audă şi superiorul său.

— *Erster Schwärm, auf! Doppelreihen... Zweiter Schwarm...*[67]

În acest timp, Švejk ieşise din coloană şi, trecând pe lângă locotenentul Dub, îi dădu, reglementar, onorul; locotenentul Dub găsi însă cu cale să-i spună: *Herstelt!*[68] şi Švejk se văzu silit să-l salute încă o dată, dându-i astfel o nouă dovadă de disciplină:

— Mă cunoşti? Nu mă cunoşti! Mi-oi fi cunoscut tu partea bună, dar să te ții când ai să mi-o cunoşti şi pe cea rea... Am să te fac să plângi!

Îndreptându-se spre vagonul lui, Švejk îşi aminti de o întâmplare: „Când eram încă la Karlin, în cazarmă, era acolo un *laitnant*, Chudavý; când îl apucau năbădăile zicea: «Să ştiți, mă băieți, să vă feriți de mine că eu sunt porc şi am să rămân porc cât timp o să fiți în companie»”.

Trecând pe lângă vagonul comandamentului, Švejk fu strigat de locotenentul-major Lukáš care îi ordonă să-i amintească lui Baloun să dea zor cu cafeaua şi să închidă bine cutia cu lapte conservat, ca nu cumva să se strice.

În vagonul în care se afla plutonierul de administrație Vaněk, pe o lămpiță de spirt Baloun prepara într-adevăr cafea pentru locotenentul-major Lukáš. Dar intrând pentru a-i transmite ordinul, Švejk băgă de seamă că, în lipsa lui, tot vagonul se înfruptase din proviziile locotenentului.

Cutiile de cafea şi lapte conservat ale locotenentului-major Lukáš erau pe jumătate golite, iar

---

66 Ştiți doar ce cred... Rupeți rândurile! (germ.)
67 Grupa întâi, drepți! Pe două rânduri... Grupa a doua... (germ.)
68 La loc comanda! (germ.)

Baloun, sorbind cafea din ceaşcă, umbla din nou cu linguriţa prin laptele conservat ca să şi-o mai dreagă niţeluş.

Bucătarul ocultist Jurajda şi plutonierul de administraţie Vaněk făgăduiseră să acopere paguba imediat ce vor sosi proviziile de cafea şi lapte conservat.

Îi oferiră o ceaşcă de cafea şi lui Švejk, care refuză, însă, spunându-i lui Baloun:

— Chiar acum a venit un ordin de la cartierul general al armatei, în care se spune că ţucălarul care se înfruptă din conservele de cafea şi lapte ale ofiţerului lui, să fie spânzurat în douăzeci şi patru de ore. Îţi transmit asta din partea domnului *oberlaitnant*, care vrea să te vadă într-o clipită cu cafeaua la el.

Înspăimântat, Baloun smulse din mâna telegrafistului Chodounský ceaşca de cafea pe care, abia i-o umpluse, o puse să se mai încălzească, mai adăugă puţin lapte conservat şi se năpusti spre vagonul comandamentului. Cu ochii holbaţi de spaimă, întinse locotenentului-major Lukáš cafeaua, îngrozit la gândul că acesta ar putea bănui ceva în legătură cu felul cum îi gospodărise el conservele.

— Am... am întârziat – bâigui Baloun – pentru că n-am putut deschide cutiile...

— Ai vărsat laptele, conservat, nu? – îl întrebă locotenentul-major Lukáš, gustând din cafea. Sau l-ai înghiţit, linguriţă cu linguriţă, ca supa. Ştii ce te aşteaptă?

Baloun slobozi un oftat şi începu să se tânguie:

— Am trei copii, cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*.

— Bagă de seamă, Baloun, îţi atrag din nou atenţia să te laşi de lăcomia ta. Švejk nu ţi-a spus nimic?

— Ba da. Că-n douăzeci şi patru de ore aş putea să fiu spânzurat, răspunse Baloun, pierdut şi tremurând din tot corpul.

— Lasă tremuratul, gogomanule, şi fă-te mai bine om de treabă, îi spuse zâmbind locotenentul-major Lukáš. Scoate-ţi din cap hămeseala asta şi spune-i lui Švejk să vadă prin gară, sau prin apropiere, de ceva bun de mâncare. Ţine,

dă-i zece coroane. Pe tine nu te mai trimit nicăieri. Ai să mergi numai când o să fii sătul să crăpi. Nu mi-ai topit cumva cutia de sardele? Hai? Zici că nu? Bine... Ad-o s-o văd.

Baloun îi înmână lui Švejk hârtia de zece coroane, transmițându-i dorința domnului *oberlaitnant* de a-i face rost prin gară de ceva bun de mâncare. Apoi, oftând amarnic scoase din cufărul locotenentului-major cutia cu sardele şi, cu un sentiment de profundă părere de rău, o duse spre control stăpânului său.

Bietul de el, se bucurase atât de mult la gândul că locotenentul-major Lukáš uitase de sardele... şi când colo, s-a lins pe bot. Acum locotenentul le va opri la el în vagon şi-l va lăsa cu buza umflată. Se simțea jefuit.

— Aici sunt, să trăiți, sardelele dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*, spuse cu jale în glas, predând cutia proprietarului ei. S-o deschid?

— Bine, Baloun, foarte bine; nu deschide nimic! Du-te şi pune-o la loc. Am vrut numai să mă conving dacă nu cumva te-ai uitat prin ea. Mi s-a părut, când mi-ai adus cafeaua, că ți-era gura cam unsuroasă. Ce-a făcut Švejk, a plecat?

— Cu respect vă raportez, a pornit, se lumină la față Baloun. A spus că domnul *oberlaitnant* are să fie mulțumit, că toată lumea o să-l invidieze pe domnul *oberlaitnant*. S-a dus undeva dincolo de gară. Zicea că cunoaşte pe-aici locurile, până la Rákospalota şi că dacă trenul ar pleca cumva fără el, se bagă în coloana de automobile şi ne ajunge din urmă la stația următoare. Să n-avem nicio grijă, a zis, că ştie el ce-i aia datorie... chiar de-ar fi să ia o birjă pe socoteala lui şi să vină cu ea până în Galiția. Aşa a spus... Pe urmă, a spus, ați putea să-i rețineți din soldă. Orice-ar fi, să nu vă faceți nicio grijă din pricina lui, domnule *oberlaitnant*.

— Marş de-aici, îi curmă vorba locotenentul-major Lukáš, întunecându-se deodată..

De la biroul comandamentului se anunță că trenul va pleca spre Gödölö-Aszod abia la două după-amiază şi că în gară se vor distribui câte doi litri de vin roşu şi o sticlă de

coniac pentru domnii ofițeri. Se spunea că era vorba de un transport rătăcit, care inițial fusese destinat „Crucii Roşii". Oricum, transportul picase ca din cer şi în vagonul comandamentului domnea o bună dispoziție generală. Coniacul avea trei steluțe şi vinul era de Gumpoldskirchen.

Numai locotenentul-major Lukáš era abătut. Trecuse un ceas şi Švejk tot nu se arătase. După o altă jumătate de oră văzu, însă, îndreptându-se spre vagonul comandamentului un cortegiu foarte ciudat, care ieşise din biroul poliției din gară.

În frunte păşea Švejk, grav şi demn, ca odinioară martirii creştini când erau târâți în arenă.

De o parte şi de alta era însoțit de câte un honved cu baioneta la armă; în flancul stâng era un caporal de la comandamentul gării şi în urma lor o femeie în fustă roşie cu falduri şi un bărbat cu cizme, cu pălărie rotundă pe cap, având un ochi învinețit şi în mână o găină speriată care cotcodăcea de zor.

Procesiunea dădu să intre în vagonul comandamentului, dar caporalul strigă în ungureşte omului cu găina şi femeii să rămână jos.

Zărindu-l pe locotenentul-major Lukáš, Švejk clipi din ochi cu tâlc.

Caporalul ceru să vorbească cu comandantul companiei a 11-a de marş. Locotenentul-major Lukáš luă din mâna lui documentul eliberat de comandantul gării, în care citi, pălind:

„Comandantului companiei a 11-a de marş a batalionului de marş N., din regimentul 91 infanterie, spre noi cercetări,

Se predă infanteristul Švejk Josef, conform declarației sale ordonanță a acestei companii N., batalionul de marş N., regimentul 91 infanterie, învinuit de crima de furt, săvârşită în dauna soților István din Isataresa, în raza comandamentului gării.

Faptele: Infanteristul Švejk Josef, capturând o găină care alerga în spatele casei proprietatea soților István din

Lsataresa, raza comandamentului gării, găina fiind de asemenea proprietatea soților István şi, surprins de proprietar care voia să-i ia găina, numitul s-a împotrivit lovindu-l pe proprietarul István cu găina peste ochiul drept şi, reținut de patrula chemată de urgență, a fost transportat la unitatea lui, iar găina înapoiată proprietarului ei.

Semnătura ofițerului de serviciu".

În timp ce semna adeverința de primire a inculpatului, locotenentul-major Lukáš simți că i se moaie genunchii.

Švejk stătea atât de aproape încât băgă de seamă că Lukáš uitase să completeze data.

— Cu respect vă raportez, domnule oberlaitnant, că astăzi suntem în douăzeci şi patru. Ieri a fost în 23 mai, când Italia ne-a declarat război. Am fost prin oraş şi acolo nu se vorbeşte decât de asta.

Honvezii şi caporalul plecară. Rămaseră doar soții István, care țineau morțiş să se urce în vagon.

— Dacă ați mai avea la dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*, o monedă de cinci, am putea cumpăra găina. Nerodul ăsta vrea pe ea cincisprezece creițari dar socoteşte în preț zece creițari pentru vânătaia de la ochi, explică Švejk, foarte calm. Eu, însă, domnule *oberlaitnant*, socotesc că zece creițari pentru un ochi de idiot e cam mult. Pentru douăzeci de creițari, mi-aduc aminte, la cârciuma „La fata bătrână" i-au scos strungarului Matei tot maxilarul cu şase dinți; şi pe vremea aceea banii aveau mai multă valoare decât astăzi. Wohischläger spânzură şi el numai pentru patru creițari.

— Ia vino-ncoa, făcu semn Švejk omului cu ochiul învinețit şi cu găina, în mână. Tu, babo, rămâi acolo!

Bărbatul urcă în vagon.

— O rupe nițeluş pe nemțeşte, adăugă el. Înțelege toate înjurăturile şi ştie chiar destul de bine să suduie.

— *Also zehn Gulden,* se adresă apoi ungurului. *Fünf Gulden Henne, fünf Auge*[69]. Pricepi? *Öt forint kikiriki, öt forint*

---

[69] Va să zică zece galbeni: cinci pentru găină, şi cinci pentru ochi. (germ.)

kukuk, igen? Aici e *„stabsvagon”*, pungaşule. Dă găina, mă!

Întinse omului, luat prin surprindere, o hârtie de zece, îi luă găina, îi suci pe loc gâtul, şi-l împinse pe ungur afară din vagon, strângându-i prieteneşte mâna:

— *Jó napot, barátom*[70], *adieu*, cară-te la babornită, dacă nu vrei să zbori.

— Ca să vedeți, domnule *oberlaitnant*, că toate se pot aranja, spuse Švejk apoi, întorcându-se către locotenentul-major Lukáš. Cel mai bine e când lucrurile se lămuresc fără scandal, fără alai. Acu' îl iau pe Baloun şi vă facem o supă de găină, să-i meargă vestea până în Transilvania.

Scos din sărite, locotenentul-major Lukáš îi smulse găina din mână şi răcni:

— Ştii, Švejk, ce pățeşte ostaşul care în timp de război jefuieşte populația paşnică?

— Moarte onorabilă, cu pulbere şi plumb, răspunse Švejk solemn.

— Dumneata însă, Švejkule, meriți ştreangul, pentru că eşti cel dintâi care a început cu jaful. Dumneata – zău dacă mai ştiu cum să-ți spun – ai uitat de jurământ. Ah, simt că-mi plesneşte capul...

Švejk se uită țintă la Lukáš şi, luându-şi o înfățişare de om nedumerit, rosti:

— Cu respect vă raportez că n-am uitat de jurământul pe care trebuie să-l păzească neamul nostru de războinici. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că am jurat solemn credință şi supunere luminatului meu stăpân Franz Josef I; credincios şi supus voi fi şi generalilor maiestății sale şi tuturor superiorilor mei, pe care îi voi asculta, îi voi cinsti şi apăra. Voi împlini întocmai ordinele şi dispozițiile lor în toate împrejurările, împotriva oricărui duşman, oricare ar fi el, şi oriunde ar suna porunca maiestății sale imperiale şi regale, pe apă, pe uscat, în aer, ziua şi noaptea, în bătălii, la atac, în lupte şi în oricare alte acțiuni, oriunde...

---

[70] Salutare, prietene. (magh.)

Švejk ridică de jos găina şi continuă tot aşa, stând în poziție de drepți şi privindu-l pe locotenentul-major Lukáš drept în ochi:

— ...totdeauna şi cu orice prilej voi lupta cu vitejie şi bărbăție, nu voi părăsi niciodată armata, drapelul şi stindardul, nu voi intra niciodată în vreo înțelegere cu duşmanul, mă voi purta întotdeauna aşa cum cer legile militare şi cum se cuvine unui bun ostaş şi voi trăi şi muri în cinste şi onor, aşa să-mi ajute Dumnezeu. Amin. Iar găina asta, cu respect vă raportez, n-am furat-o, n-am jefuit pe nimeni şi m-am purtat cum se cuvine, cu gândul la jurământul făcut.

— Lasă găina, dobitocule, zbieră locotenentul-major Lukáš, lovindu-l pe Švejk paste mâna în care ținea mortăciunea. Uite ce scrie în actele astea, negru pe alb. „Se predă infanteristul Švejk Josef, conform declarației sale, ordonanță a acestei companii... învinuit de crima de furt”... Şi mai ai nasul să-mi spui, fiară sălbatică, hienă... ah, o dată şi-o dată tot am să te ucid! Spune, tâlhar tâmpit, cum de ți-a dat prin minte una ca asta... spune!

— Cu respect vă raportez – răspunse Švejk cu glas blajin – că la mijloc e o neînțelegere. Când am primit ordinul dumneavoastră, să vă fac rost de ceva bun de mâncare, am stat şi m-am gândit cam ce anume ar putea fi mai bun. Pe lângă gară n-am găsit nimic, numai salam de cal şi un fel de pastramă de măgar. Dar cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, am stat şi m-am gândit bine... Şi ce mi-am zis? Pe front e nevoie de ceva hrănitor pentru ca să poți îndura mai bine greutățile războiului. Şi m-am gândit să vă fac o bucurie orizontală. Am vrut să vă fac, domnule *oberlaitnant*, o supă de găină.

— Supă de găină, repetă după el Lukáš, luându-se cu mâinile de cap.

— Da, să trăiți, o supă de găină, domnule *oberlaitnant*: am cumpărat ceapă şi cincizeci de grame de fidea. Sare şi piper avem la cancelarie. Nu mai rămânea decât să cumpăr găina. M-am dus aşadar dincolo de gară, până la Isataresa. De fapt

e un sat, nici nu aduce a oraş, măcar că pe prima stradă scrie *Isataresa város*[71]. Trec pe o stradă cu grădini, apoi pe a doua, pe a treia, pe a patra, pe a cincea, pe a şasea, pe a şaptea, pe a opta, pe a noua, pe a zecea, pe a unsprezecea, şi abia pe a treisprezecea, chiar la capătul străzii, unde în spatele unei case începea izlazul, ciuguleau plimbându-se agale, câteva găini. M-am apropiat şi am ochit-o pe cea mai mare şi mai grea; binevoiţi a vă uita la ea, domnule *oberlaitnant*, e numai untură; nici nu-i nevoie s-o căutaţi la târtiţă; de la prima ochire se vede că a fost îndopată cu grăunţe, nu glumă. Am luat-o, aşadar, foarte public, de faţă cu toată lumea care, ce-i drept striga ceva la mine pe ungureşte şi cum o ţineam de picioare, am întrebat câţiva oameni şi pe ceheşte şi pe nemţeşte, a cui e, ca s-o pot cumpăra; deodată, însă, din casa aceea mărginaşă de care vă spuneam, vin în fuga mare spre mine un bărbat şi o femeie şi încep să mă înjure mai întâi pe ungureşte, pe urmă pe nemţeşte, cum că le-am furat găina ziua în amiaza mare. Le-am spus să nu zbiere aşa la mine, că eu sunt trimis s-o cumpăr pentru dumneavoastră şi le-am povestit cum devine cazul. Afurisita de găină, cum o ţineam aşa de picioare, a început deodată să bată din aripi şi să încerce să zboare; şi cum eu o ţineam uşurel şi n-o strângeam, mi-a ridicat mâna şi a vrut să se aşeze pe nasul stăpânului ei. Omul a început să urle că am vrut – zicea – să-l ating cu găina peste bot. Muierea se smiorcăia şi striga mereu la găină: *„puta, puta, puta, puta"*. Nişte dobitoci, care nu pricepuseră nimic din tot ce se întâmpla, s-au dus să cheme patrula de honvezi şi chiar eu i-am rugat să meargă cu mine la *bahnhofkommando,* ca nevinovăţia mea să iasă ca untdelemnul deasupra apei. Dar cine să se înţeleagă cu domnul *laitnant* de serviciu; n-a vrut să ştie de nimic, nici chiar atunci când l-am rugat să vă întrebe pe dumneavoastră dacă-i adevărat sau nu că m-aţi trimis să vă cumpăr ceva bun. Ba a mai şi ţipat la mine să-mi ţin gura; că

[71] Oraşul Isatarcsa (magh.).

oricum ar fi, nu mă aşteaptă decât o creangă groasă şi un ştreang bun. Era, mi se pare, în toane foarte rele pentru că mi-a spus că numai un ostaş care jefuieşte poate fi aşa de durduliu. Au venit, în stație, zicea, mai multe plângeri; alaltăieri, cică, ar fi dispărut cuiva, un curcan; şi când am spus că în vremea aceea noi eram la Raab, mi-a răspuns că tertipuri din astea nu prind la dumnealui. Aşa că m-a trimis la dumneavoastră. Şi, după toate, un caporal s-a rățoit şi el la mine, că zicea că m-am făcut că nu-l văd şi mă întreba dacă ştiu cu cine am de-a face. Eu i-am spus că e *gefreiter*[72], că dacă ar fi de la vânători, ar fi *patrollführer*[73] iar la artilerie *oberkanonier*[74].

— Švejkule – spuse după un răstimp locotenentul-major Lukáš – dumneata ai trecut până acum prin atâtea întâmplări şi neplăceri, sau, cum le spui dumneata, „încurcături" şi neînțelegeri, încât până la urmă poate că numai un ştreang gros în jurul gâtului, cu toate onorurile militare, în careu, te-ar ajuta să scapi de necazurile astea. Înțelegi?

— Da, să trăiți, domnule *oberlaitnant*, un careu sau un *geschlossenes batalion*[75], se formează din patru companii şi numai în mod excepțional din trei sau cinci... Doriți să vă pun în supa de găină mai mulți tăiței, domnule *oberlaitnant*, ca să fie mai deasă?

— Ascultă, Švejkule, fă bine şi dispari cât mai repede cu găină cu tot, înainte să-ți dau cu ea în cap, dobitocule...

— La ordin, domnule *oberlaitnant*, dar să ştiți că țelină n-am găsit, şi nici morcov... să trăiți! Am să pun car...

N-apucă să termine şi zbură cu găină cu tot din vagonul comandamentului. După care locotenentul-major Lukáš bău pe nerăsuflate un pahar mare de coniac. Iar Švejk, oprindu-se la fereastra vagonului, salută şi apoi se depărtă.

---

72 Caporal (germ.).
73 Şef de patrulă (germ.).
74 Comandant de tun (germ.).
75 Batalion cu efectivul complet (germ.).

Regăsindu-şi liniştea sufletească, fericit că toate se terminaseră cu bine, Baloun se pregătea să deschidă cutia cu sardele a locotenentului-major, când Švejk îşi făcu apariția cu găina în mână, prilejuind o firească emoție tuturor celor din vagon; Nu le venea să-şi creadă ochilor şi toate privirile vroiau să spună parcă: de unde-ai ciordit-o?

— Am cumpărat-o pentru domnul *oberlaitnant*, le spuse Švejk, scoțând din buzunare ceapa şi fideaua. Aveam de gând să-i fac din ea o supă, dar dumnealui nu mai vrea, aşa că mi-a dăruit-o mie.

— Nu cumva era moartă? întrebă îngrijorat plutonierul de administrație Vaněk.

— Eu personal i-am sucit gâtul, răspunse Švejk, în timp ce-şi scotea cuțitul din buzunar.

Plin de recunoştință şi respect pentru Švejk, Baloun începu să pregătească în tăcere lampa de spirt a locotenentului-major. Apoi luă găleţile şi se duse fuga după apă.

Telegrafistul Chodounský, care se oferi să ajute la jumulit, se apropie de Švejk şoptindu-i la ureche în mare taină:

— E departe de aici? Trebuie să sari pârleazul sau umblă pe stradă?

— Am cumpărat-o.

— Ce tot îndrugi? Zău, parcă nu mi-ai fi prieten! Crezi că noi n-am văzut când te-au adus sub escortă? Ajută, totuşi, cu mult zel la jumulitul găinii. Bucătarul ocultist Jurajda îşi dădu şi el concursul, tăind cartofi şi ceapă pentru supă.

Penele aruncate din vagon treziră atenția locotenentului Dub, care îşi făcea inspecția în jurul trenului.

Strigă spre vagon să se arate la față cel care jumuleşte găina; în uşa vagonului apăru Švejk, pe al cărui chip se citea o imperturbabilă mulțumire de sine.

— Ce-i asta? se răsti locotenentul Dub, ridicând capul de găină.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că e un cap de găină, de rasă neagră, tiroleză. Sunt foarte bune ouătoare, domnule *laitnant*. Fac până la două sute şaizeci de

ouă pe an. Poftim, vă rog să vedeți ce ouătoare plină a avut.

Şi Švejk întinse sub nasul locotenentului Dub mațele şi celelalte măruntaie ale găinii.

Dub scuipă scârbit. Dădu să plece, dar peste o clipă se întoarse:

— Pentru cine o preparați?

— Pentru noi, să trăiți, domnule *laitnant*. Uitați-vă ce de untură are pe ea.

Locotenentul Dub se îndepărtă bombănind:

— Ne mai întâlnim noi la Filippi[76].

— Ce ți-a zis? întrebă bucătarul Jurajda.

— Ei, ne-am dat şi noi întâlnire undeva, la Filippi. Domnii ăştia învățați au obiceiuri proaste.

Bucătarul ocultist ținu însă să atragă atenția că numai esteții sunt homosexuali, lucru fără de care nici nu se poate închipui estetica.

Iar plutonierul de administrație Vaněk folosi prilejul pentru a vorbi despre batjocorirea fetelor de către pedagogi în mănăstirile spaniole.

Şi în timp ce apa din ceaun începea să clocotească pe lampa de spirt, Švejk îşi aminti de istorioara cu un educator căruia îi fusese încredințată la Viena o colonie de copii părăsiți şi care-i necinstise pe toți.

— Ce să-i faci, asta-i o boală, dar mai rău e când le apucă pe femei. Acum câțiva ani, erau în Praga două cucoane, părăsite de bărbați pentru că fuseseră nişte haimanale, una Mourková şi una Šousková. Într-o zi – cam pe timpul când înfloreau cireşii din Roztoky – dumnealor au găbjit acolo în amurg, un bătrân de o sută de ani, un flaşnetar impotent, l-au târât până în crângul de la Roztoky şi i-au făcut felul. Şi ce l-au chinuit, sărmanul! Un domn profesor, Axamit din Žižkov, făcea săpături în crâng; căuta nişte schelete de pitici şi făcuse câteva gropi; într-o groapă de astea l-au târât

---

[76] Filippi era un oraş din Tracia, unde în anul 42 î.e.n. Antonius şi Octavianus au învins pe Brutus şi Casius. Aici expresia are sens de „Va veni ceasul răzbunării."

javrele pe bietul flaşnetar, l-au chinuit şi l-au batjocorit. A doua zi, vine la fața locului profesorul Axamit şi vede că în groapă e ceva. Grozav s-a mai bucurat. Dar când colo, ce să vezi? Era flaşnetarul sleit de puteri şi chinuit ca un martir de cuconițele divorțate. În jurul lui erau numai aşchii. A cincea zi şi-a dat duhul; javrele de cucoane au avut neruşinarea să se ducă şi la înmormântare. Asta-i perversitate, ce mai...

Ai pus sare? se întoarse Švejk către Baloun care, profitând de interesul general pentru cele povestite, ascunsese ceva în ranița lui. Ia să vedem ce faci acolo?

Ascultă Baloun, îl mustră Švejk cu un ton grav. Ce voiai să faci cu pulpa asta de găină: ia uitați-vă, ne-a şterpelit o pulpă ca apoi să şi-o fiarbă pe furiş. Ştii, Baloun, ce-ai făcut? Ştii ce pedeapsă îl aşteaptă pe cel care-şi jefuieşte, pe front, camaradul de arme? E legat de o gură de tun şi i se trage un obuz. Acum e prea târziu să oftezi. Cum întâlnim pe front prima unitate de artilerie, te prezinți numaidecât la cel dintâi *oberfeuerwerker*[77]. Până atunci, ca pedeapsă, ai să faci instrucție. Ieşi afară!

Norocosul Baloun coborî, iar Švejk din uşa vagonului îi comandă:

— *Habt Acht! Ruht! Habt Acht! Rechts schaut! Habt Acht!* Uită-te drept la mine! *Ruht!* Acum ai să faci mişcări pe loc. *Rechts um!* Ce faci omule? Eşti o vacă. Coarnele trebuie să-ți ajungă acolo unde aveai înainte umărul drept. *Herstellt! Rechts um! Links um! Halbrechts!* Nu aşa, boule! *Herstellt! Halbrechts!* Vezi, prostănacule, că merge?! *Halblinks! Links um! Links! Front! Front,* dobitocule! nu ştii ce-i aia *Front*? *Gradaus! Kehrt euch! Kniet! Nieder! Setzen! Auf! Setzen! Nieder! Auf! Nieder! Auf! Setzen! Ruht! Auf! Ruht!* Aşa Baloun, vezi, asta-i sănătos; acum ai să mistui ca lumea!

În jur începuseră să se adune grupuri compacte de ostaşi. Se produse rumoare.

— Fiți buni şi faceți vă rog loc, strigă Švejk. Camaradul o să mărşăluiască. Hai Baloun, fii atent, ca să nu trebuiască

[77] Artificier-şef (germ.).

să *herstellen*. Mie nu-mi place să chinuiesc trupa, fără rost. Aşadar: *Direktion Bahnhof*. Uite, cum îți arăt eu. *Marschieren marsch! Gliedhalt!*[78] Stai, fir-ai al dracului, că te bag la răcoare! *Glied-halt!* Slavă Domnului, dobitocule, că te-ai oprit, *Kurzer Schritt!*[79] Nu ştii ce-i aia *Kurzer Schritt!* Te învăț eu minte, de-o să-ți iasă ochii! *Voller Schritt! Wechselt Schritt! Ohne Schritt!*[80]. Bivole! Când comand *„Ohne Schritt”*, bate cotonoagele pe loc, ai înțeles?

În jur se strânseseră cel puțin două companii.

Baloun năduşea, se pierduse cu firea, iar Švejk nu mai contenea să comande:

— *Gleicher Schritt! Glied rückwärts marsch!*

— *Glied halt!*

— *Laufschritt!*

— *Glied marsch!*

— *Schritt!*

— *Glied halt!*

— *Ruht!*

— *Habt! Acht! Direktion Bahnhof. Laufschritt marsch! Halt! Kehrt euch! Direktion Wagon! Laufschritt marsch! Kurzer Schritt! Glied halt! Ruht!* Ei, şi-acum răsuflă nițel! Pe urmă o luăm de la capăt. Dacă e bunăvoință, toate se fac.

— Ce-i aici? se auzi deodată glasul locotenentului Dub care venea în grabă, foarte agitat.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant* – răspunse Švejk – că facem şi noi puțintică instrucție, ca să nu uităm de exerciț şi să nu pierdem de pomană un timp atât de prețios.

— Dă-te jos din vagon, îi porunci locotenentul Dub. De data asta, într-adevăr m-am săturat! Ai să mergi cu mine la domnul *batalionskomandant*.

Când îl zări pe Švejk intrând în vagonul comandamentului locotenentul-major Lukáš coborî pe partea cealaltă şi se

---

78 Ține pasul! (germ.)
79 Pasul mic! (germ.)
80 Întinde pasul! Schimbă pasul! Fără pas! (germ.)

duse pe peron.

În timp ce asculta raportul locotenentului Dub despre ciudatele „năzbâtii” ale bravului soldat Švejk (cum se exprimase locotenentul) căpitanul Sagner era foarte bine dispus; vinul de Gumpoldskirchen era într-adevăr minunat.

— Aşadar, dumneata nu vrei să pierzi de pomană timpul preţios, făcu el cu tâlc. Matušič, vino încoace!

Ordonanţa batalionului primi ordin să-l cheme pe plutonierul Nasaklo, de la compania a 12-a, cunoscut printre ostaşi drept cel mai mare tiran, şi totodată să-i facă rost lui Švejk de o carabină.

— Omul ăsta – se adresă căpitanul Sagner plutonierului Nasaklo – nu vrea să piardă bunătate de timp de pomană. Ia-l te rog în spatele vagonului şi fă dumneata cu el un ceas de exerciţii cu arma. Dar fără milă, fără repaus, comandă după comandă, frumos; *setzt ab, an, setzt ab!* Ai să vezi Švejkule cum o să-ţi treacă de urât, îi spuse căpitanul la plecare.

Curând, din spatele vagonului se auzi o comandă aspră răsunând peste calea ferată. Plutonierul Nasaklo care fusese ridicat de la o partidă de douăzeci şi unu, unde tocmai ţinea banca, zbiera de parcă ar fi vrut să se audă în toată împărăţia Domnului:

— *Beim Fuss! Schultert! Beim Fuss! Schultert!*[81]

Apoi, pentru o clipă amuţi şi se auzi glasul lui Švejk, liniştit şi mulţumit:

— Astea, le-am învăţat cu ani în urmă, pe vremea când eram militar activ. La comanda *„beim Fuss”*, puşca stă sprijinită de piciorul drept. Ascuţişul patului vine în linie dreaptă cu vârful piciorului. Mâna dreaptă, se înţelege de la sine, e întinsă şi ţine puşca în aşa fel, că degetul gros cuprinde cocoşul; celelalte degete trebuie să închidă patul în faţă, iar ia comanda *„Schultert!”* puşca trebuie ţinută uşor de curea pe umărul drept, cu *laufmündungul*[82] în sus şi cocoşul

---

[81] La picior! La umăr! La picior! La umăr! (germ.)
[82] Gura ţevii (germ.).

la spate...

— Termină cu trăncăneala, se auzi din nou comanda plutonierului Nasaklo. *Habt Acht! Rechts sthaut!* Pentru Dumnezeu, ce faci...

— Sunt în poziția de *„schultert”* şi la *„rechts schaut”* mâna dreaptă alunecă pe curea în jos, apuc gâtul patului şi zvârl capul la dreapta; la *Habt Acht!* apuc din nou cureaua cu mâna dreaptă şi aduc capul înainte cu ochii la dumneata.

Şi din nou răsună glasul plutonierului:

— *In die Balanz! Beim Fuss! In die Balanz! Schul-tert! Bajonett auf! Bajonett ab! Fällt das Bajonett! Zum Gebet! Vom Gebet! Kniet nieder zum Gebet! Laden! Schiessen! Schiessen halb rechts! Ziel Stabswagon! Distanz 200 Schritt... Fertig! An! Feuer! Setzt ab! An! Feuer! An! Feuer! Setzt ab! Aufsatz normal! Patronen versorgen! Ruht!*

Plutonierul îşi răsuci o țigară.

Iar Švejk citi pe patul carabinei numărul de serie şi izbucni:

— 4268! Numărul ăsta l-a avut o locomotivă de cale ferată de pe linia şaisprezece din gara Peciky. Trebuia dusă la depoul din Lysa pe Elba, pentru reparație, dar n-a fost chiar aşa de uşor, domnule plutonier, pentru că mecanicul care urma s-o conducă până acolo avea slabă ținere de minte la cifre. Impiegatul de mişcare l-a chemat la el în cancelarie şi i-a spus: „Pe linia şaisprezece se află locomotiva cu numărul 4268. Eu ştiu că dumneata n-ai ținere de minte la cifre şi că atunci când ți se scrie un număr pe hârtie, pierzi hârtia. Dar fii cu băgare de seamă la ce-ți spun, dacă nu ții minte cifrele: am să-ți arăt ce uşor e să ții minte orice cifră. Numai să fii cu băgare de seamă: locomotiva pe care trebuie s-o duci la depoul din Lysa pe Elba, are numărul 4268. Vasăzică, atenție: prima cifră e patru, a doua doi. Ții minte 42, adică 2 ori 2; asta înseamnă că dacă începi de la stânga ai mai întâi 4 pe care-l împărți la 2 şi-ți dă 2, aşa că iar ai frumos aranjat unul lângă altul 4 şi 2. Ei şi acum să nu te sperii. Cât face de doi ori 4, opt, nu? Bun, întipăreşte-ți în minte că din numărul 4268, cifra opt este ultima la rând. Dacă ții minte

că prima este 4, a doua 2, a patra 8, nu mai rămâne decât să fii deştept şi să ţii minte şi pe 6, care vine înainte de 8. Lucru-i la mintea cocoşului: prima cifră, este 4, a doua doi, patru şi cu doi fac şase. Care va să zică, acum eşti sigur că a doua de la capăt este şase; de acum încolo ordinea cifrelor nu-ţi mai iese din minte. Îţi rămâne în cap numărul 4268. Sau, putem ajunge la acelaşi rezultat, pe o cale şi mai simplă...”

Plutonierul isprăvi ţigara şi holbând ochii spre Švejk, apucă doar să bâiguie:

— *Kappe ab!*[83]

Švejk însă îşi continua expunerea, impasibil:

— Şi atunci a început să-i explice o metodă mai simplă, ca să-şi amintească de numărul 68. 6 fără 2 fac 4, care va să zică are 4-68, nu mai rămâne decât să-l bage pe doi şi gata: 4-2-6-8. De altfel nu-i prea greu dacă socoteala se face şi altfel: cu ajutorul înmulţirii şi împărţirii. Se ajunge la acelaşi rezultat. „Ţii minte – i-a spus impiegatul – că de 2 ori 42 fac 84. Anul are 12 luni. Se scade 12 din 84 şi ne rămâne 72, din care mai scădem 12 luni şi rămânem cu 60. Aşadar, pe şase îl avem asigurat, iar pe zero îl ştergem. Vasăzică avem aşa: 42, 68, 4. Dacă l-am tăiat pe zero îl tăiem şi pe patru din coadă şi ne asigurăm iarăşi, foarte uşor, 4268, numărul locomotivei pe care trebuie s-o duci la depoul din Lysa pe Elba”. Şi cum îţi spuneam, cu împărţirea e la fel de uşor. Socotim coeficientul după tariful vamal... Dar ce s-a întâmplat, v-a venit rău domnule *feldwebl*? Dacă doriţi, pot să încep cu: *„Generaldecharge! Fertig! Hoch an! Feuer!”* Afurisită treabă! Domnul căpitan n-ar fi trebuit să ne trimită în soare! Trebuie să mă duc după o targă.

Adus la faţa locului, medicul opină că ar putea să fie o insolaţie puternică sau o congestie cerebrală acută.

Când plutonierul îşi veni în fire, Švejk se afla lângă el şi-i spuse:

— Ei şi-acum să vă povestesc şi restul. Credeţi, domnule

[83] Descoperiţi! (germ.)

plutonier, că mecanicul a ținut minte? Aş! De unde! S-a încurcat şi a înmulțit totul cu trei, fiindcă şi-a adus aminte de sfânta treime: aşa că locomotiva tot n-a găsit-o şi mai e şi acum tot pe linia şaisprezece.

Plutonierul dădu din nou ochii peste cap.

Când se înapoie în vagonul lui, la întrebarea unde zăbovise atâta, Švejk răspunse:

— Cine învață pe altul *Laufschritt*, face de o sută de ori *Schul-tert!*

În fundul vagonului, într-un colț, Baloun tremura ca varga.

În lipsa lui Švejk, când găina începuse să fiarbă, îi înfulecase jumătate din porție.

*

Înainte de plecarea trenului, eşalonul fu ajuns din urmă de un tren militar mixt, cu tot felul de rămăşițe de unități. Erau fie întârziați, fie soldați ieşiți din spital, care se întorceau la unitățile lor sau alți indivizi suspecți, înapoiați din permisie sau eliberați din arest.

Din acest tren coborî şi aspirantul Marek, acuzat odinioară de răzvrătire deoarece refuzase să curețe latrinele. Tribunalul militar al diviziei găsise cu cale să-l elibereze şi să-i caseze procesul. Aşa încât teteristul Marek îşi făcu apariția în vagonul comandamentului, pentru a se prezenta comandantului de batalion. Teteristul nu făcuse până acum parte din nicio unitate; fusese purtat din arest în arest.

Când se trezi cu el că-i aduce actele pe care se putea citi indicația strict secretă: *„Politisch Verdächtig! Vorssickt!”*[84] căpitanul Sagner nu se arătă prea bucuros, dar din fericire îşi aduse aminte de *„latrinengeneral”*, care îi recomandase cu atâta interes completarea batalionului cu un *Batallionsgeschitsschreiber.*

— Dumneata, teteristule, eşti foarte neglijent, îi spuse

[84] Suspect politiceşte. A se ține sub supraveghere! (germ.)

Sagner. La şcoala de teterişti ai fost o adevărată mazetă; în loc să fi căutat să te distingi şi să-ţi câştigi rangul la care îţi dă dreptul inteligenţa dumitale, ai umblat din arest în arest... Acum ai însă ocazia să-ţi îndrepţi greşeala, dacă printr-o îndeplinire exemplară a îndatoririlor te vei reîncadra în rândurile ostaşilor merituoşi. Închină batalionului puterea dumitale de muncă, cu toată dragostea. Eu voi încerca să te ajut. Eşti un om tânăr şi inteligent şi fără îndoială că te pricepi să scrii, să redactezi. Uite acum despre ce e vorba. Fiecare batalion are nevoie pe front de un om care să ţină, cronologic, evidenţa faptelor de arme care privesc direct acţiunea batalionului respectiv pe câmpul de luptă. Toate campaniile victorioase, toate momentele glorioase şi însemnate la care participă batalionul şi în care are un rol precumpănitor trebuie să fie descrise, pentru ca, încetul cu încetul, să devină o contribuţie la întocmirea istoriei întregii noastre armate. Înţelegi ce vreau să spun?

— Am onoarea să vă raportez, domnule căpitan, că înţeleg. E vorba de episoade din viaţa unităţilor. Nu-i aşa? Batalionul îşi are istoria lui. Regimentul îşi alcătuieşte istoria lui, pe baza istoriei batalioanelor sale. Regimentele creează apoi istoria brigăzii, istoria brigăzilor pe aceea a diviziilor, şi aşa mai departe. Vă asigur, domnule căpitan, că-mi voi da toată silinţa.

Teteristul Marek îşi duse mâna la inimă şi continuă:

— Voi însenina cu sinceră dragoste evenimentele măreţe ale batalionului nostru; mai cu seamă acum, când ofensiva e în plină desfăşurare, când luptele vor fi crâncene, când batalionul nostru va acoperi cu eroicii săi fii câmpul de bătălie. Voi consemna cu grijă evenimentele ce vor urma, pentru ca paginile istoriei batalionului nostru să fie pline de lauri.

— Ai să fii ataşat pe lângă comandamentul batalionului; ai să ţii evidenţa celor propuşi pentru decorare; ai să consemnezi – bineînţeles în conformitate cu recomandările noastre – marşurile care vor atesta în mod deosebit elanul de luptă şi disciplina de fier a batalionului nostru. Nu-i chiar

aşa de uşor, teteristule, dar sper că talentul şi spiritul dumitale de observaţie, susţinute de directivele pe care ţi le voi da, te vor ajuta să ridici batalionul nostru deasupra celorlalte unităţi. Am să telegrafiez chiar acum la regiment că te-am numit *Batallionsgeschitsschreiber*. Prezintă-te la plutonierul de administraţie Vaněk, de la compania 11-a, ca să te cartiruiască în vagon. Acolo ai să găseşti mai uşor un loc; pe urmă spune-i să vină numaidecât la mine. Bineînţeles că ai să fii pus în subzistenţă la comandamentul batalionului. Se va da un ordin de zi pe batalion.

*

Bucătarul ocultist dormea. Baloun tremura, deoarece deschisese şi cutia de sardele a locotenentului-major, plutonierul de administraţie Vaněk se dusese la căpitanul Sagner, iar telegrafistul Chodounský, care se-nvârtise prin gară de o sticluţă de borovička şi o trăsese pe gât, devenise melancolic şi cânta:

„Hoinar fără grijă sub cerul senin,
Cu inima pururi voioasă
Treceam prin viaţă, voios pelerin,
Şi viaţa-mi părea mai frumoasă.
Acum şi credinţa şi dragostea-i scrum
Căci viaţa-i ca valul şi marea,
Trădarea-n tot locul pândeşte pe drum
Şi greu ne loveşte trădarea.”

Apoi se sculă de pe scaun, se duse la masa de lucru a plutonierului de administraţie şi scrise pe o bucată de hârtie, cu litere mari:

„Prin prezenta, vă rog cu respect să fiu numit şi avansat în rangul de trompet al batalionului.

Chodounský, telegrafist.”

*

Căpitanul Sagner nu se întinse prea mult la vorbă cu plutonierul de administrație Vaněk. Îi atrase doar atenția că deocamdată *Batallionsgeschichtsschreiberul* Marek va rămâne în vagon cu Švejk.

— Pot să-ți spun numai că Marek este, ca să zic aşa, un tip suspect. *Politisch verdächtig.* Dar, ca să fiu drept, lucrul nu mi se pare chiar aşa de ciudat. Despre cine nu se spune în ziua de azi că e suspect?

Circulă tot felul de bănuieli. Dumneata înțelegi ce vreau să spun. Îți atrag atenția că dacă s-ar întâmpla să scape cumva vreo vorbă care, înțelegi dumneata... să ai grijă să i-o curmi ca, Doamne fereşte, să n-am şi eu vreo neplăcere de pe urma lui. Să-i spui, pur şi simplu, să nu trăncănească. Atât. Şi-o să fie bine. Asta nu înseamnă că trebuie să vii să-mi raportezi toate fleacurile. Înțelege-te bine cu el, prieteneşte; mai bine o convorbire amicală, decât un denunț prostesc. Într-un cuvânt, ce s-o mai lungim, eu n-am chef să aud nimic, pentru că... înțelegi, o chestiune de asta se răsfrânge întotdeauna asupra întregului batalion.

Când se întoarse în vagon, Vaněk îl luă deoparte pe teteristul Marek şi-i spuse:

— Ascultă, dumneata eşti un om suspect, dar lucrul n-are nicio importanță. Ai grijă numai să nu vorbeşti vrute şi nevrute față de telegrafistul Chodounský.

N-apucă să isprăvească bine vorba şi Chodounský intră împleticindu-se; căzu în brațele plutonierului de administrație şi cu un glas răguşit, ca după beție, mormăi ceva ce voia să aducă a cântec:

„De toți şi toate părăsit,
Cu inima zdrobită,
Eu alinare am găsit
La sânul tău, iubită,
În ochii tăi un foc ceresc
Ca steaua se ivi

Şi gura-ţi de mărgean şopti:
Eu nu te părăsesc.”

— Nu vă părăsesc, urla Chodounský. Am să vă spun tot ce-am să aud la telefon. Mă cac pe jurământ.

Într-un colţ Baloun îşi făcea cruce îngrozit, şi începu să se roage cu glas tare:

— Preasfântă născătoare de Dumnezeu, ascultă ruga mea aprinsă, ascultă-mă, milostivă şi mângâie-l pe robul care te cheamă cu credinţă, vie, cu neţărmurită nădejde şi dragoste fierbinte, din această vale a plângerii. Pogoară, regină a cerului, harul tău asupră-mi pentru ca din mila Domnului şi sub ocrotirea ta să-mi pot duce povara până la capăt.

Şi preacurata Fecioară Maria pogorî într-adevăr asupră-i harul divin: căci peste o clipă, din sărăcăcioasa-i raniţă, teteristul Marek scoase câteva cutii de sardele, împărţind fiecăruia câte una.

Baloun deschise, fără să şovăie, valiza locotenentului-major Lukáš şi puse la loc sardelele picate ca din cer.

Puţin mai târziu, însă, când ceilalţi desfăcură cutiile şi începură să guste din sardele, căzu din nou în ispită, deschise valiza, scoase sardelele şi le înfulecă pe nerăsuflate.

Şi iată că deodată, preacuvioasa şi preasfânta Maria îl părăsi, căci tocmai în clipa când dădea pe gât ultimii stropi de ulei din cutie, apăru în uşa vagonului ordonanţa batalionului, Matušič, care strigă:

— Baloun, ia sardelele şi du-te cu ele la domnul *oberlaitnant.*

— Aoleu, o să plouă cu palme.

— Ascultă, Baloun, cu mâinile goale mai bine nu te duce, îl sfătui Švejk. Ia cu tine măcar cinci cutii goale.

— Ce-i fi păcătuit dumneata, că te pedepseşte Dumnezeu aşa de rău, interveni teteristul. Trebuie că există un păcat mare de tot în viaţa dumitale. N-ai fi săvârşit, cumva, vreun furt de obiecte sfinte sau să fi mâncat popii şunca atârnată în coş la afumat? Nu cumva i-ai băut din pivniţă vinul

sfințit? Ai sărit, cumva, când erai copil, pârleazul, în livada parohiei, ca să furi pere?

Baloun se clătină pe picioare şi fața-i îngrozită arăta o deznădejde fără margini. Cu buzele tremurând, şopti desperat:

— Când o să se isprăvească o dată cu chinurile mele?...

— Ei, vezi, aici e aici, spuse teteristul, care auzise cuvintele nefericitului Baloun. Dumneata, amice, ai pierdut legătura cu Dumnezeu. Nu mai ştii nici să te închini cum trebuie, ca Dumnezeu să te adune cât mai repede de pe lumea asta.

La care Švejk adăugă:

— Aşa-i el. Nu-i în stare să ia o dată hotărârea ca viața lui de ostaş, gândurile de ostaş, vorbele, faptele şi moartea lui ostăşească să le lase toate în voia inimii milostive, de mamă, a preasfântului Dumnezeu, cum zicea *feldkuratul* meu Otto Katz, când o lua nițel razna şi din greşeală se ciocnea pe stradă de vreun ostaş.

Baloun declară oftând că-şi pierduse încrederea în Dumnezeu văzând că zadarnic îl roagă să-i dea puterea să-şi stăpânească pârdalnicul lui de stomac.

— Nu din războiul ăsta mi se trage, se văieta el. E o boală veche: sunt lacom, nu pot să fac nimic. Nevastă-mea şi copiii se duc mereu la hramul de la Klokoty să se roage pentru mine, dar degeaba!

— Da, da, spuse Švejk. E lângă Tábor. Au acolo o Sfântă Fecioară împodobită cu briliante false. Un paracliser de prin Slovacia a vrut o dată s-o fure. Era un om foarte cucernic. A venit la hram şi şi-a zis că isprava are mulți sorți de izbândă dacă se curăță mai întâi de toate păcatele vechi, aşa că s-a dus la popă să se spovedească şi i-a mărturisit că a doua zi avea de gând s-o fure pe Sfânta Fecioară Maria. Dar n-a avut nici când să zică văleu, că până să spună el de trei sute de ori „Tatăl nostru”, cum îl îndemnase sfinția sa, ca să nu aibă când s-o şteargă, ceauşii şi paracliserii l-au şi înşfăcat şi l-au dus la postul de jandarmi.

Bucătarul ocultist şi telegrafistul Chodounský discutară

aprins dacă trădarea tainei spovedite este sau nu o faptă strigătoare la cer, sau dacă nu cumva toată povestea era o prostie, dat fiind că era vorba de briliante false... În cele din urmă, bucătarul izbuti să-i demonstreze lui Chodounský că la mijloc fusese un blestem, adică o soartă predestinată din negurile trecutului, când nefericitul paracliser din Slovacia era, poate, încă o caracatiță pe-o altă planetă şi că, oricum, destinul hotărâse de mult, poate de pe vremea când preotul din Klokoty nu era decât un pui de dinosaur cu pungă – mamifer dispărut astăzi – că el va nesocoti taina spovedaniei, cu toate că din punct de vedere al dreptului canonic se dă absolvire chiar când e vorba de bunuri bisericeşti.

La această pledoarie, Švejk ține să adauge şi el o observație:

— Aşa-i. Nu există om pe lumea asta care să ştie ce năzdrăvănii o să facă peste câteva milioane de ani; şi nici nu trebuie să-şi frământe mintea cu aşa ceva. Când făceam serviciul la Karlin, era la *erkennenskommando* un *oberlaitnant*, Kvasnička; la fiecare oră de teorie, ne spunea: „Să nu vă închipuiți, mă, căcănarilor, că milităria se isprăveşte pe lumea asta, boi şi porci sălbatici ce sunteți. Ne mai întâlnim noi şi pe lumea cealaltă şi am să vă fac din porci, măgari.”

Iar Baloun, care în desperarea lui îşi închipui că tot despre el e vorba îşi continua spovedania publică:

— Nici Klokoty n-a putut să-mi potolească lăcomia. Cum s-a întors nevasta cu copiii de la hram, a şi început să numere găinile. Lipseau una sau două. Dar ce era să fac, dacă nu m-am putut stăpâni? Ştiam bine că le ținea pentru ouă, dar când ieşeam afară şi mă uitam la ele, simțeam cum mi se cască o prăpastie în pântec şi până nu dădeam gata găina nu mă potoleam. O dată, când ai mei erau duşi la Klokoty să se roage pentru mine, ca să mă apăr şi să nu mai fac vreo nouă pagubă, am ieşit să mă plimb prin curte, dar necuratul mi-a scos în cale un curcan. De data asta era s-o plătesc cu viața. M-am înecat c-un os care îmi rămăsese în

gât, şi dacă nu era argatul, un flăcău mărunţel, care să-mi scoată osul, nu mai şedeam eu azi aici şi nici războiul nu-l mai apucam. Aşa zău! Era dibaci argatul. Era mic, spătos, gros...

Švejk se apropie de Baloun.

— Scoate limba!

Baloun căscă o gură cât o şură şi-i arătă limba:

— Ştiam eu că l-ai înghiţit şi pe argat. Hai, mărturiseşte, când l-ai înghiţit? În timp ce ai tăi erau la Klokoty, nu-i aşa?

Baloun îşi împreună mâinile şi strigă, deznădăjduit:

— Lăsaţi-mă, camarazi! Am destule necazuri, nu mă mai necăjiţi şi voi!

— Noi nu te osândim pentru asta, interveni teteristul. Dimpotrivă, asta dovedeşte că ai să fii un bun ostaş. În timpul războaielor lui Napoleon, când franţujii au încercuit Madridul, comandantul cetăţii asediate şi-a mâncat aghiotantul fără sare, ca să nu fie silit să predea oraşul de foame. Asta zic şi eu sacrificiu; dacă-l săra era, sigur, mai uşor de mistuit. Cum îl cheamă pe aghiotantul batalionului nostru, domnule *rechnungsjeldwebel*? Cum? Ziegler? Dacă l-ai tăia în porţii, cu sfrijitul ăsta nu poţi hrăni ca lumea nicio companie.

— Ia uitaţi-vă, oameni buni – strigă plutonierul de administraţie Vaněk – Baloun are mătănii.

Într-adevăr, în clipele sale de mare pocăinţă, Baloun îşi căuta izbăvirea în micile mărgele de fistic fabricate de firma Moritz Löwenstein din Viena.

— Tot de la Klokoty le am, spuse melancolic Baloun. Până să mi le-aducă am dat gata doi boboci de gâscă; dar asta-i carne? Zgârci.

Între timp sosi ordin ca trenul să plece peste un sfert de oră... Cum nimeni nu credea, se întâmplă ca în ciuda pazei întărite pe ici, pe colo, câţiva să mai hoinărească. Aşa se face că în clipa plecării lipseau optsprezece oameni, printre care şi plutonierul Nasáklo de la marşcompania a 12-a, care în timp ce trenul gonea dincolo de Isataresa, se ciorovăia în păduricea de duzi din spatele gării, într-un şanţ nu prea

adânc, cu o târfă care-i cerea cinci coroane; plutonierul îi oferea drept plată pentru serviciul făcut o coroană sau o pereche de palme, la alegere. Până la urmă se opri la ultima soluție, şi asta cu atâta insistență, încât la țipetele femeii lumea din gară începu să alerge spre locul cu pricina.

III
DE LA HATVAN LA GRANIȚA GALIȚIEI

Tot timpul cât a durat transportul pe calea ferată al batalionului, care apoi urma să străbată pe jos toată Galiția răsăriteană – de la Laborka spre front, ca să se acopere de glorie, în vagonul în care călătoreau teteristul şi Švejk discuțiile avură un caracter mai mult sau mai puțin subversiv; discuții asemănătoare, dar într-o măsură, ce-i drept, mai mică, au avut loc şi în alte vagoane; ba chiar şi în vagonul comandamentului domnea o atmosferă de nemulțumire, de când la Füzes-Abony venise de la regiment un ordin pe armată, prin care se făcea cunoscut că rațiile de vin pentru ofițeri au fost reduse cu una optime de litru. Se înțelege că nici trupa nu fusese uitată. Rația de tapioca fusese redusă cu zece grame de cap. Ordinul stârni cu atât mai multe nedumeriri cu cât nimeni nu văzuse nici urmă de tapioca în batalion.

Când află de toate acestea, plutonierul de administrație Bautanzel se simți nu numai jignit, dar jefuit chiar. Exprimându-şi dezaprobarea, el arătă, pe bună dreptate, că în timp de război tapioca e un articol de lux şi că ar fi putut lua cel puțin 8 coroane pe kilogram.

La Füzes-Abony unde urma să se pregătească gulaşul cu cartofi pe care punea atâta preț „latrinengeneral”-ul, aflară că o companie îşi pierduse bucătăria de campanie. Făcându-se cercetările de rigoare, se dovedi că nefericita bucătărie de campanie nici nu plecase din Bruck şi că în clipa aceea se mai afla încă depozitată undeva în spatele

barăcii 186, părăsită şi rece.

Cu o zi înainte de plecarea eşalonului, bucătarii acestei companii fuseseră închişi la comenduire pentru atitudine turbulentă în oraş şi ştiuseră să se învârtească în aşa fel, încât să rămână arestați până când compania de marş de care țineau pornise să traverseze Ungaria.

Compania cu pricina fu repartizată la o altă bucătărie de campanie; cum era de aşteptat, evenimentul nu se petrecu fără certuri, deoarece ostaşii din amândouă companiile însărcinați cu curățatul cartofilor socotiră că „nu-s chiar aşa de tâmpiți ca să se spetească pentru alții". Până la urmă se dovedi că povestea cu gulaşul nu era de altfel decât un exercițiu pentru a-i deprinde pe ostaşi cu gândul că pe front, dacă în timp ce se găteşte gulaşul, vine ordinul *„Alles zurück"*, gulaşul să fie vărsat fără ca nimeni să-i fi aflat gustul.

Toată povestea fusese, aşadar, o pregătire de luptă, dacă nu prea tragică ca urmări, în orice caz foarte instructivă. Lucrurile s-au petrecut cam aşa: în clipa când gulaşul urma să fie distribuit, se auzi ordinul: „În vagoane!" şi trenul porni numaidecât spre Miskolc. Dar nici aici nu fu împărțit gulaşul, deoarece în gară era un tren cu vagoane ruseşti, fapt pentru care fu interzis ostaşilor să coboare din vagoane, în schimb li se permise să lase frâu liber fanteziei lor. Şi ostaşii îşi spuseră că gulaşul va fi distribuit abia la coborârea din tren, în Galiția. Acolo însă se va constata că gulaşul s-a acrit şi, ca atare, fiind necomestibil, va fi aruncat.

Într-adevăr, gulaşul fu transportat mai departe la Tiszalak-Zombor şi când nimeni nu se mai gândea la el, trenul opri la Nové Mesto pe Şiator, unde focul fu din nou încins sub cazane, gulaşul încălzit şi în cele din urmă distribuit.

Gara era supraaglomerată; mai întâi trebuiau să plece două trenuri, cu muniții, după ele două eşaloane de artilerie şi un tren cu unități de pionieri. Se adunaseră, aşadar, trenuri cu grupări aparținând celor mai diverse unități ale

armatei.

În spatele gării, nişte husari honvezi se distrau cu doi evrei polonezi, cărora le goliseră sticlele cu rachiu şi acum, bine dispuşi, drept plată îi loveau peste gură, fapt îngăduit pare-se, deoarece în imediata lor apropiere se afla *rittmaisterul* lor care privea satisfăcut scena, în timp ce după o magazie, alți husari honvezi umblau sub fustele oacheşelor fete ale evreilor loviți.

Tot în gară mai era un tren cu o unitate de aviație. Nu prea departe erau alte aeroplane şi tunuri, dar de data asta într-o stare de plâns: avioane doborâte, țevi de tun plesnite. În timp ce tot ce era proaspăt şi nou se îndrepta spre câmpul de luptă, aceste rămăşițe ale gloriei se întorceau pentru refacere şi reconstruire în interiorul țării.

Locotenentul Dub explica tocmai ostaşilor adunați în jurul tunurilor şi aeroplanelor distruse, că acestea erau – se înțelege – trofee de război, când deodată observă că ceva mai departe, în mijlocul unui grup compact, Švejk dădea şi el anumite lămuriri. Se apropie deci de locul cu pricina şi ascultă glasul potolit al lui Švejk:

— Oricum am lua-o, până la urmă tot pradă de război se cheamă că e. E drept că la prima vedere, cel care citeşte pe afetul tunului *K.u.K. Artillerriedivision* nu pricepe nimic. Dar lucrurile se vede că s-or fi petrecut aşa: tunul trebuie să fi căzut în mâinile ruşilor şi noi a trebuit să-l cucerim din nou; şi aflați de la mine că o asemenea pradă are un preț mult mai mare, fiindcă… fiindcă, – adăugă el solemn când îl zări pe locotenentul Dub – nu-i voie să laşi nimic în mâna duşmanului. Asta-i la fel ca şi cu Přzemysl sau cu soldatul căruia la un atac duşmanul i-a smuls bidonul. E o chestie veche de pe timpul lui Napoleon, după câte se spune; ostaşul a intrat noaptea în tabăra duşmanului şi s-a întors cu bidonul. Şi unde mai pui că a ieşit şi cu câştig, pentru că duşmanul primise peste noapte rația de rachiu.

Locotenentul Dub spuse numai:

— Ascultă Švejk, şterge-o în galop şi altă dată să nu te mai prind pe aci.

— La ordin, domnule *laitnant*, răspunse scurt Švejk şi plecă spre alt şir de vagoane. Dacă locotenentul Dub ar fi auzit însă ce mai adăugase în şoaptă, cu siguranță că şi-ar fi ieşit din fire, deşi în fond nu era vorba decât de o nevinovată zicală biblică: „Încă puțin şi-ai să mă vezi şi iarăşi puțin şi n-ai să mă mai vezi”.

După plecarea lui Švejk, locotenentul Dub se prosti în asemenea hal încât atrase soldaților atenția asupra unui aeroplan austriac doborât, pe al cărui fuzelaj scria cu litere citețe şi mari: *„Wiener Neustadt”*.

— Vedeți – spuse el – avionul ăsta rusesc l-am doborât la Lvov.

Cuvintele lui fură, însă, auzite de locotenentul-major Lukáš care, apropiindu-se, adăugă cu glas tare:

— Şi amândoi aviatorii ruşi au fost carbonizați.

După care plecă de acolo fără să mai spună ceva, spunându-şi că locotenentul Dub era un dobitoc fără pereche.

În spatele unui vagon dădu cu ochii de Švejk şi încercă să-l ocolească pentru că la vederea locotenentului-major Lukáš, Švejk făcuse o mutră din care se putea vedea că avea multe pe inimă şi voia să le împărtăşească.

Fără să stea însă pe gânduri, Švejk îi ieşi înainte.

— *Ich melde gehorsamst, Kompanienordonanz*. Švejk aşteaptă noi ordine. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că v-am mai căutat în vagonul comandamentului.

— Ascultă, Švejk – îi răspunse locotenentul-major Lukáš tăios şi cu duşmănie – ştii cum te numeşti? Sau ai uitat cum te-am botezat?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că n-am uitat; eu nu sunt ca teteristul Železný[85]. Cu mult înainte de război ne aflam amândoi în cazarma de la Karlin, unde era colonel unu’ Fiedler von Bumerang, sau aşa ceva…

Fără să vrea, locotenentul-major Lukáš râse de acest „aşa

---

85 Fieraru (cehă).

ceva”, în timp ce Švejk îi da înainte:

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că colonelul ăsta, cum vă spuneam, era pe jumătate cât dumneavoastră şi purta o barbă lungă ca ducele de Lobkovitz, aşa că arăta ca un maimuţoi; şi, pentru că la mânie avea obiceiul să sară de două ori mai sus decât unde-i sta capul, l-am poreclit „boşorogul de gumă”! Şi cum vă spuneam, era într-o zi de întâi mai şi aveam *„bereitschaft”*; cu o seară înainte ne-a ţinut în curtea regimentului o cuvântare măreaţă, spunându-ne că a doua zi trebuie să rămânem cu toţii în cazarmă şi să nu ne urnim de acolo, pentru ca la nevoie să putem împuşca din ordin superior toată banda socialistă. Ostaşul – ne-a spus – care se va brodi învoit şi nu se va înapoia la timp la cazarmă, prelungind noaptea cu de la sine putere până a doua zi, se va face vinovat de trădare de ţară, pentru că un asemenea ostaş – zicea – în stare de beţie fiind, nu va mai putea să nimerească ţinta la comanda foc, trăgând – zicea – pe deasupra, adică în aer. Teteristul Železný, de care vă vorbeam, cum s-a întors în dormitor ne-a comunicat că boşorogul de gumă i-a dat o idee grozavă. Băiatul avea dreptate: dat fiind că a doua zi intrarea în cazarmă era oprită, mai cuminte era nici să nu te prezinţi. Şi aşa cum vă spun, să trăiţi domnule *oberlaitnant*, aşa a făcut. Dar *oberstul* ăsta Fiedler era o javră fără pereche, Dumnezeu să-l ierte; a doua zi a început să hoinărească prin Praga în căutarea fugarilor; aşa se face că lângă poarta „Pulberăriei” l-a găbjit pe Železný. Cum l-a zărit s-a şi repezit la el: „Te înfaţ eu, intulcesc eu la tine fiaţa, te touă ori!” I-a mai spus el şi altele şi până la urmă au pornit amândoi spre cazarmă. Pe drum l-a tot descântat, întrebându-l mereu cum îl cheamă. „Aha, Şelesnei, Şelesnei! Tu cacarisit, eu bucuros că prins la tine. Araţ eu la tine «den ersten Mai», Şelesny, Şelesny, tu închis, fain închis!” Da’ lui Železný nu-i păsa de loc; şi cum treceau pe strada Pořice, aproape de Rozvařil, a zbughit-o într-un gang, s-a făcut nevăzut prin mulţime şi l-a lăsat pe boşorog cu gura căscată. Şi aşa de rău s-a înfuriat domnul *oberst* că i-a scăpat printre degete,

că de supărare a uitat cum îl chema. Ajuns la cazarmă a început să țopăie de ciudă; şi mult s-a mai minunat caporalul de serviciu pe batalion când s-a trezit cu el urlând şi răcnind în ceheasca lui pocită: „Medenei (Arămaru) închis, nu Medenei închis, Olofenei (Plumbaru) închis, Cinofei (Zincarul) închis!”[86] Aşa Olofenei şi Cinovy. A scos chiar la raport tot regimentul, dar între timp Železný, despre care toată lumea ştia că era omul cu pricina, a fost trimis în răspândire la infirmerie ca tehnician dentar ce era. Într-o bună zi unul din regimentul nostru a înjunghiat un dragon la cârciuma „U Bucku” pe motiv că-i curta amureaza. Ne-a adunat pe toți în careu, chiar şi pe cei de la infirmerie. Cei prea betegi erau susținuți de doi camarazi. Dacă n-a avut încotro, a trebuit să iasă şi Železný. Ni s-a citit un ordin pe regiment care suna cam aşa: „Având în vedere că dragonii sunt şi ei ostaşi şi ca atare fiindu-ne camarazi, este aspru oprit a se înjunghia dragoni...” În timp ce un teterist tălmăcea ordinul, colonelul rotea priviri de fiară la pândă. A trecut prin fața frontului, a trecut prin spate, a ocolit careul şi deodată a dat cu ochii de Železný, care era înalt cât un munte. Era mai mare dragul când l-a scos în mijlocul careului. Teteristul se oprise din cetanie, iar colonelul a început să sară în fața lui Železný, în copce de prepelicar, zbierând ca un ieşit din minți: Aha, tu la mine nu scăpat, tu la mine nu fugit, acum tu spus este Şelesnei, şi eu mereu spus Medeny, Cinofy, Olofeny; el Şelesny este, el terbeteu Şelesny, infaț eu la tine minte Olofeny, Cinofy, Medeny, du Mistwiech, du Schwein, du Şelesny!” I-a dat el nu-i vorbă o lună de arest, dar peste vreo două săptămâni l-a apucat o durere de măsea, şi şi-a amintit că Železný e tehnician dentist. Aşa că l-a adus de la arest la infirmerie, ca să-i scoată măseaua. A tras Železný nu-i vorbă de măsea cam o jumătate de oră, că de trei ori a trebuit să-l stropească pe colonel cu apă să-l readucă în simțiri dar până la urmă s-a muiat boşorogul şi l-a iertat de restul pedepsei. Aşa se

[86] Toate numele sunt pronunțate într-un argou ceh, stricat.

întâmplă când superiorul uită numele inferiorului; inferiorului, însă, nu-i este îngăduit niciodată să uite de numele superiorului, cum bine ne zicea *oberstul* de care vă vorbeam, şi aşa şi este căci câte zile om avea n-o să uităm că am avut un colonel pe care îl chema Fiedler... – N-a fost cumva prea lungă povestea, domnule *oberlaitnant*?

— Ascultă Švejk, îi răspunse locotenentul-major Lukáš. Cu cât te ascult mai mult, cu atât îmi dau mai bine seama că dumneata, de fapt, nu-ți respecți superiorii. Soldatul e dator, să-i vorbească numai de bine pe foştii lui superiori.

Locotenentul-major Lukáš începea să se dispună.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant* – îl întrerupse Švejk, pocăit – domnul colonel Fiedler e de mult pe ceea lume. Dar dacă domnul *oberlaitnant* doreşte, pot să vorbesc de el numai de bine. Aflați, domnule *oberlaitnant*, că era un adevărat înger binefăcător ostaşilor. Era la fel de bun şi cumsecade ca sfântul Martin, care împărțea gâştele la cei sărmani şi flămânzi. Dumnealui îşi împărțea mâncarea de prânz de la popota ofițerească cu primul ostaş care îi ieşea în cale, şi când nouă, tuturor, ni se făcuse lehamite de găluştele cazone, a ordonat să ni se facă la popotă *„grenadiermarş”* cu carne de porc. Dar abia în timpul manevrelor şi-a arătat dumnealui toată mărinimia. La Dolní Karlovice a poruncit să bem pe socoteala lui toată fabrica de bere de acolo, şi când era ziua lui onomastică sau de naştere punea să se gătească pentru tot regimentul iepure cu smântână şi găluşte. Era aşa de bun cu trupa, că o dată, să vedeți, domnule *oberlaitnant*...

Locotenentul-major Lukáš îl lovi uşor peste ureche şi-i spuse cu un ton prietenos:

— Acum las-o baltă şi pleacă, secătură.

— *Zu Befehl, Herr Oberlaitnant*!

În timp ce Švejk intră în vagonul lui, în fața eşalonului, lângă vagonul în care erau depozitate sub lacăt telefoanele şi sârma telefonică, se petrecea următoarea scenă: cum din

ordinul căpitanului Sagner totul trebuia să fie *feldmässig*[87], se puseseră santinele. Acestea erau postate de o parte şi de alta a trenului, iar parolele şi consemnele se dădeau la cancelaria batalionului.

În ziua aceea „fedruf” [88] era cuvântul „Kappe” iar „losung”[89], „Hatvan”. Ostaşul care păzea aparatele de telefon şi trebuia să țină minte aceste vorbe era un polonez din Kolomeia, pripăşit la regimentul 91, prin cine ştie ce întâmplare ciudată.

Habar n-avea ce înseamnă „Kappe”; dar pentru că avea idee de mnemotehnică, îşi aduse aminte că parola începea cu litera „k”; aşa se face că locotenentului Dub, care era de serviciu pe batalion, şi care se apropie de el cerându-i cuvântul de ordine din ziua aceea îi răspunse foarte mândru:

— Kaffee!

Era de fapt foarte firesc să se întâmple aşa; polonezul din Kolomeia se gândea mereu la cafeaua de dimineață şi seară, care li se dăduse, în cantonament, la Bruck.

Şi după ce zbieră pentru a doua oară *„Kaffe”* iar locotenentul Dub continuă să se apropie tot mai mult de el, polonezul, aducându-şi aminte de jurământul pe care-l făcuse şi de faptul că era în post, strigă amenințător: „Halt!” iar când locotenentul Dub mai făcu doi paşi cerându-i într-una parola, ostaşul îndreptă spre el carabina şi cum nu cunoştea prea bine limba germană, folosi un amestec ciudat de poloneză şi nemțească, strigând cât îl ținea gura:

— *Benze şaisn, benze şaisn*[90].

Locotenentul Dub pricepu şi începu să bată în retragere, strigând:

— *Wachkomandant, Wachkomandant!*[91]

Sergentul Jelinek apăru în grabă şi îl duse pe bietul polonez în corpul de gardă, unde atât el cât şi locotenentul

---

[87] Pe picior de război (germ.).
[88] Parola (germ.).
[89] Consemnul (germ.).
[90] Fugi de te cacă (germ.).
[91] Comandantul gărzii (germ.).

Dub îi cerură pe rând cuvântul de ordine, la care polonezul din Kolomeia spuse desperat cu un strigăt care se auzi în toată gara:

— Kaffee, Kaffee!

Ostaşii din toate eşaloanele dădură buzna cu gamelele, producând o învălmăşeală care nu luă sfârşit decât în clipa când cinstitul ostaş, dezarmat, fu transportat în vagonul de arestaţi.

Locotenentul Dub avea însă anumite bănuieli în legătură cu Švejk, pe care îl văzuse sărind cel dintâi din vagon cu gamela în mână şi ar fi putut să jure că-l auzise strigând:

— Ieşiţi cu gamelele, ieşiţi cu gamelele.

După miezul nopţii, trenul o porni spre Ladovko şi Trebišov, unde, din greşeală, fu întâmpinat în zori de o asociaţie de veterani din localitate, ce voise de fapt să firitisească un batalion de marş din regimentul 14 de honvezi maghiari, care trecuse prin staţie în cursul nopţii. Un lucru era, însă, sigur: veteranii erau chercheliţi şi cu zbieretele lor: *„Isten áld meg a királyt”*[92] treziră din somn întregul eşalon. Câţiva ostaşi, mai susceptibili, se plecară afară din vagoane şi-i sfătuiră:

— Pupaţi-ne în cur! *Éljen!*[93]

La care, veteranii începură, drept răspuns, să zbiere de se cutremurară ferestrele din gară.

— *Éljen! Éljen a tizennegyedik regiment!*[94]

După cinci minute, trenul plecă mai departe spre Humenna. De aici începeau să se vadă desluşit urmele luptelor ce avuseseră loc în timpul ofensivei ruse din valea Tisei. Pe povârnişuri se întindeau tranşee săpate în grabă, iar din când în când se vedea câte o casă de ţară mistuită de flăcări, în apropierea căreia o cocioabă proaspăt clădită dovedea că stăpânii se şi înapoiaseră.

Spre amiază, când intrară în gara Humenna, începură să

---

92 Binecuvântează, Doamne, pe rege (magh.).

93 Trăiască! (magh.)

94 Trăiască! Trăiască regimentul 14! (magh.)

se facă pregătiri pentru masa de prânz. Între timp ostaşii din eşalon descoperiră un secret public, şi anume cum se comportau autorităţile, după plecarea ruşilor, cu populaţia locală care prin limbă şi religie era înrudită cu ostaşii ruşi.

Pe peron, înconjuraţi de jandarmi maghiari, se afla un grup de ruşi-unguri arestaţi. Erau printre ei câţiva popi, învăţători şi ţărani de prin împrejurimi. Aveau mâinile legate cu funii la spate şi erau prinşi perechi-perechi, unul de altul. Cei mai mulţi aveau nasul zdrobit şi cucuie în cap, de pe urma loviturilor căpătate de la jandarmi, când fuseseră arestaţi.

Ceva mai departe, un jandarm ungur petrecea cu un popă. Îi legase piciorul stâng cu o funie, pe care o ţinea de celălalt capăt, şi-l îndemna cu bâta să joace ceardaş. În timp ce popa juca, jandarmul trăgea de funie. Popa căzu în nas şi, având mâinile legate la spate, nu se mai putu ridica de jos. Acum făcea încercări desperate să se întoarcă pe spate, în nădejdea că se va putea totuşi ridica. Jandarmul râdea cu lacrimi şi când popa izbutea să se ridice într-o rână, trăgea funia şi popa iar cădea în nas. În cele din urmă spectacolul fu întrerupt de un ofiţer de jandarmi care porunci ca, deocamdată, până la sosirea trenului, arestaţii să fie duşi în spatele gării, într-o magazie goală. Acolo fură snopiţi în bătaie, fără martori oculari.

În legătură cu acest episod avu loc o discuţie aprinsă în vagonul comandamentului şi în general se poate spune că cei mai mulţi condamnau aceste atrocităţi.

Fähnrich Kraus era de părere că dacă era vorba de trădători de ţară, apoi să fie spânzuraţi pe loc, dar fără schingiuiri; în schimb locotenentul Dub era întru totul de acord cu cele întâmplate şi aduse numaidecât vorba despre atentatul de la Sarajevo demonstrând că jandarmii unguri din staţia Humenna nu fac decât să răzbune asasinarea arhiducelui Franz Ferdinand şi a soţiei sale. Pentru a da mai multă greutate cuvintelor sale, Dub arătă că era abonat la o revistă în care citise, încă înainte de izbucnirea războiului şi anume în numărul din iulie, cum că, atentatul de la

Sarajevo, această crimă odioasă şi fără seamăn, va lăsa în inimile oamenilor, pentru multă vreme o rană nevindecată, cu atât mai dureroasă cu cât prin această crimă fusese curmată nu numai viaţa unui reprezentant al puterii executive a statului, dar şi viaţa credincioasei şi iubitei sale soţii; prin distrugerea acestor două vieţi fusese tulburată o viaţă fericită şi exemplară de familie, iar copiii lor, iubiţi de noi toţi, au rămas orfani.

Locotenentul-major Lukáš bodogăni ceva ca pentru sine, observând că jandarmii din Humenna trebuie să fi citit şi ei revista în care fusese publicat acest impresionant articol. Şi deodată îl cuprinse o lehamite din care simţea că numai băutura l-ar putea scoate. Ieşi deci din vagon şi porni în căutarea lui Švejk.

— Ascultă, Švejkule, nu ştii cumva unde s-ar putea găsi o sticlă de coniac? Nu mă simt tocmai bine...

— Asta, să trăiţi, domnule *oberlaitnant*, vi se trage de la schimbarea vremii. S-ar putea ca pe câmpul de bătălie să vă fie şi mai rău. Cu cât se depărtează omul de baza militară de care ţine, cu atât se simte mai rău. Aşa s-a întâmplat şi cu un grădinar din Strašnice, un oarecare Josef Kalenda. A plecat de-acasă de la Strašnice, la Vinohrady, unde s-a oprit la cârciuma „Na zastavce”[95]. N-avea nici pe dracu’, dar cum a ajuns în strada Coroanei, aproape de castelul de apă, a luat la rând, până la biserica Sfânta Ludmila, toate cârciumile şi deodată a simţit un fel de moleşeală. Nu s-a speriat el de atâta lucru, mai ales că înainte cu o seară făcuse prinsoare cu un vatman de tramvai în cârciuma „U Remisy” de la Strašnice că are să facă înconjurul lumii pe jos în trei săptămâni. A început aşadar să se depărteze tot mai mult de casa lui, până când a nimerit la „Berăria neagră”, în piaţa Carol, de unde prin Malá Strana, a ajuns la fabrica de bere Sfântul Tomas şi de aici prin restaurantul „La lunea”, şi mai departe, prin cârciuma „La regele Brabantului”, a poposit la „Priveliştea frumoasă” şi de aci la fabrica de bere de la

[95] „La popasul”.

mănăstirea Strahov. Apoi, mergând tot aşa, a ajuns tocmai în piața Loretha. Acolo i-a venit deodată dor de casă. S-a trântit la pământ, a început să se zvârcolească pe trotuar şi să urle ca ieşit din minți: „Oameni buni, nu merg mai departe. Mă piş – mă iertați domnule *oberlaitnant*, dar aşa a spus – mă piş pe călătoria în jurul lumii." Dacă doriți, domnule *oberlaitnant*, vă fac eu rost de coniac, numai că mi-e teamă să nu plece trenul până mă înapoiez.

Locotenentul-major Lukáš îi dădu toate asigurările că trenul avea să plece abia peste două ceasuri şi îi dezvălui secretul că există nişte coniac de vânzare, pe sub mână, imediat în spatele gării, unde căpitanul Sagner îl trimisese pe Matušič, care-i şi adusese cu cincisprezece coroane o sticlă de coniac destul de bun. Îi dădu deci cincisprezece coroane şi-i spuse să se ducă cât mai repede, atrăgându-i totodată atenția să nu spună nimănui că e pentru locotenentul-major Lukáš sau că el l-ar fi trimis, pentru că, de fapt, treaba asta nu-i permisă.

— Lăsați pe mine, domnule *oberlaitnant* – îl asigură Švejk – fiți pe pace că totul va fi în ordine. Mie grozav îmi plac lucrurile neîngăduite şi nu ştiu cum se face că întotdeauna am parte de ele şi chiar fără măcar să ştiu. O dată la cazarma din Karlin, ni s-a interzis…

— *Kehrt euch – marschieren – marsch!* [96] i-o curmă locotenentul-major Lukáš.

Švejk porni, aşadar, în spatele gării, recapitulându-şi pe drum misiunea: coniacul trebuie să fie bun; de aceea trebuie mai întâi gustat; apoi e interzis – prin urmare trebuie să fie foarte prudent.

În clipa când tocmai dădea s-o cotească în spatele peronului, se ciocni din nou de locotenentul Dub.

— Unde hoinăreşti? îl întrebă locotenentul. Ma cunoşti pe mine?

— Cu respect vă raportez – îi răspunse Švejk salutând – că nu țin să vă cunosc partea rea.

---

[96] Stânga împrejur. Înainte, marş! (Germ.)

Locotenentul Dub înlemni de spaimă; Švejk stătea, însă, calm, ținând mai departe mâna la cozorocul capelei:

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că eu vreau să vă cunosc numai partea bună, ca să nu mă faceți să plâng, aşa cum mi-ați spus ultima dată când ne-am văzut.

În fața acestei obrăznicii nemaipomenite, locotenentului Dub începu să-i joace totul în fața ochilor şi nu izbuti să reacționeze altfel decât printr-un strigăt sălbatic:

— Pleacă, mizerabile, o să mai stăm noi de vorbă.

Švejk trecu dincolo de peron, iar locotenentul Dub, revenindu-şi în fire, porni pe urmele lui. În spatele gării, chiar la marginea şoselei, era un şir de coşuri-tarabe întoarse cu fundul în sus, pe care, în paneraşe mici erau expuse bunătăți absolut inofensive, ca şi când totul ar fi fost pregătit pentru nişte şcolari veniți în excursie. Se puteau vedea bomboane fondante, cornete de cocă, grămezi de bomboane acrişoare; ici şi colo, se mai vedeau în unele paneraşe şi felii de pâine neagră cu câte o bucățică de salam, pe care de departe îl miroseai că era de cal. Sub coşuri, însă, erau dosite băuturi alcoolice; sticle de coniac, rom, rachiu de scoruşe şi alte băuturi spirtoase.

Dincolo de şanțul şoselei, în imediată apropiere, era o gheretă în care se făcea de fapt negoțul clandestin cu băuturi.

Ostaşii se tocmeau mai întâi la tarabă, după care un ovrei cu perciuni scotea de sub coş sticla de băutură, cu înfățişare nevinovată şi o ducea sub caftan în ghereta de lemn, unde ostaşul o strecura cu băgare de seamă în buzunarul pantalonilor sau sub manta.

Aşadar, într-acolo se îndreptă Švejk, în timp ce din gară locotenentul Dob îl urmărea cu deosebitul lui talent de detectiv.

Švejk se opri la prima tarabă. Îşi alese nişte bomboane pe care le plăti şi le băgă în buzunar, iar domnul cu perciuni îi şopti discret:

— *Schnaps hab'ich auch gnädiger Herr Soldat.*[97]

Târgul fu încheiat repede; Švejk se duse în gheretă şi nu scoase banii până când domnul cu perciuni nu-i deschise sticla ca să guste din băutură. Găsind că coniacul e bun, porni înapoi spre gară, după ce ascunse sticla sub manta.

— Unde mi-ai fost, mizerabile? îi tăie drumul, când dădu să intre pe peron, locotenentul Dub.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, am fost să cumpăr bomboane.

Şi duse mâna în buzunar, scoţând un pumn de bomboane murdare, pline de praf.

— Dacă domnului *laitnant* nu-i e silă... Eu le-am gustat, nu-s rele. Au un gust foarte plăcut, ca de magiun, domnule *laitnant*.

Sub manta se contura forma rotundă a sticlei.

Locotenentul Dub îi pipăi mantaua şi izbucni:

— Ce, ai aici, mizerabile? Scoate-o afară!

Švejk soase sticla cu lichid galben, pe a cărei etichetă se putea citi foarte desluşit „Coniac”.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant* – răspunse Švejk curajos – că am fost de am pompat niţică apă de băut în sticla asta goală de coniac. Am rămas cu o sete cumplită după gulaşul de ieri. Numai că apa de la pompa asta, aşa cum vedeţi, domnule *laitnant*, e cam galbenă; o fi vreo apă minerală cu fier. Apele astea sunt foarte sănătoase şi binefăcătoare.

— Bine, Švejkule, dacă ţi-e aşa de sete – spuse locotenentul Dub zâmbind diabolic şi voind să prelungească cât mai mult această scenă, în care avea convingerea că se va consuma definitiv pierderea lui Švejk – atunci bea, dar aşa, gospodăreşte. Bea toată sticla dintr-o suflare!

În mintea lui, locotenentul Dub îşi făcea, cu anticipaţie, următoarea socoteală: după primele înghiţituri Švejk nu va mai putea să bea, iar el, locotenentul Dub, va dobândi asupră-i o glorioasă victorie şi-i va spune:

---

[97] Am şi rachiu, stimate domnule soldat (germ.).

— Dă-mi şi mie sticla, să beau şi eu nițel, că şi mie mi-e sete.

Şi încerca să-şi închipuie ce mutra avea să facă Švejk în clipa aceea înspăimântătoare; apoi va urma raportul şi aşa mai departe.

Švejk desfundă sticla, o duse la gură şi, înghițitură cu înghițitură, conținutul sticlei îi lunecă pe gât. Locotenentul Dub încremeni. Sub ochii lui, Švejk bău tot coniacul fără să clipească. După care aruncă sticla goală peste şosea, în iaz, scuipă şi spuse ca şi când ar fi băut un pahar cu apă minerală:

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că apa asta avea într-adevăr un gust de fier. La Kamyk, pe Vltava, era un cârciumar care, pentru oaspeții lui din timpul verii, prepara apă feroasă aruncând în fântână potcoave vechi.

— Îți dau eu ție potcoave vechi! Mie să-mi arăți fântâna din care ai luat apa asta.

— E aici, numaidecât, domnule *laitnant*, chiar în spatele gheretei de lemn.

— Ia-o înainte, mizerabile, să te văd cum ții pasul, „Într-adevăr, foarte ciudat – îşi zise locotenentul Dub – după cum merge păcătosul, nu s-ar zice că a băut!”

Švejk o luase înainte, lăsându-se în voia Domnului. Cu toate acestea, îşi spunea că trebuie să fie vreo fântână pe acolo; de aceea nici nu se arătă surprins când dădu de ea. Ba era chiar un puț cu pompă şi cum ajunseră lângă el, Švejk începu să pompeze; din țeava curgea într-adevăr, o apă gălbuie, aşa că putu să declare foarte solemn:

— Vedeți, asta-i apa aceea feroasă, de care vă vorbeam, domnule *laitnant*.

Înfricoşat, bărbatul cu perciuni se apropie de el şi Švejk îi spuse pe nemțeşte să aducă un pahar, deoarece domnul *laitnant* dorea să bea.

Întâmplarea avu darul să-l uluiască în aşa hal pe locotenentul Dub, încât bău un pahar întreg din apa aceea, care îi lăsă în gură un gust amestecat de urină de cal şi bălegar; îndobitocit de-a binelea de această pățanie, dădu

evreului cu perciuni cinci coroane pentru paharul cu apă, apoi întorcându-se către Švejk, îi spuse:

— Ce mi te-ai proțăpit aci? Șterge-o acasă!

După cinci minute Švejk își făcu apariția în vagonul comandamentului unde, cu un gest tainic, îl atrase pe locotenentul-major Lukáš afară, unde îi raportă:

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că în cinci minute – maximum zece – voi fi beat turtă; am să zac în vagonul meu și v-aș ruga pe dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*, ca timp de trei ceasuri cel puțin să nu mă chemați și să nu-mi dați niciun ordin, ca să-i pot trage un pui de somn și să mă trezesc din beție. Eu am executat ordinul, domnule *oberlaitnant*, numai că m-a găbjit domnul *laitnant* Dub și a trebuit să beau în fața lui toată sticla de coniac, ca să-i dovedesc că era apă. Încolo, totul e în ordine, n-am destăinuit nimic, așa cum ați dorit, și am fost cu băgare de seamă, dar acum, să trăiți domnule *oberlaitnant*, eu sunt învățat cu băutura, fiindcă eu și domnul *feldkurat* Katz...

— Pleacă, bestie! îl împinse Lukáš, fără să se supere. În schimb, din pricina acestei întâmplări, antipatia-i pentru locotenentul Dub crescu și mai mult.

Švejk se sui încetișor în vagon și după ce se întinse pe manta, cu capul sprijinit de raniță, se adresă plutonierului de administrație și celorlalți:

— O dată, cineva s-a îmbătat și a rugat să nu fie trezit...

Și rostind aceste vorbe se lăsă pe o rână și începu să sforăie.

Gazele pe care le elimina o dată cu râgâielile umplură pe dată întreaga încăpere, așa încât bucătarul ocultist, adulmecând aerul, declară furios:

— Aici miroase a coniac.

În fața unei mese portabile ședea teteristul voluntar Marek, ajuns, în sfârșit, după toate necazurile și suferințele, *batalionsgeschichtsschreiber*.

Ședea la masă și ticluia cu anticipație faptele de eroism ale batalionului. Se vedea bine că această incursiune în

viitor îi făcea plăcere.

Plutonierul de administrație Vaněk îl urmărea cu interes cum scrie şi râdea cu hohote. La un moment dat se sculă de pe scaun şi se aplecă deasupra teteristului, care începu să-i dea lămuriri:

— Ştii, e teribil de nostim să scrii istoria batalionului cu anticipație. Totul e să procedezi metodic. În toate trebuie metodă...

— O metodă metodică, ținu să remarce plutonierul de administrație, cu un surâs mai mult sau mai puțin dispreţuitor.

— Da, răspunse cu nepăsare teteristul. E nevoie de o metodă metodică metodizată pentru a scrie istoria batalionului. Nu putem începe chiar din capul locului cu victorii mari. Nu trebuie să forțăm lucrurile, totul trebuie să meargă după un plan bine stabilit. Batalionul nostru nu poate să câştige aşa, dintr-o dată, războiul mondial. *„Nihil nisi bene”*[98] Principalul pentru un istoriograf serios, cum sunt eu, e să-şi întocmească mai întâi un plan de victorii viitoare. Sa zicem că descriu cum batalionul nostru – asta se va întâmpla probabil peste vreo două luni – trece frontiera rusească, foarte puternic apărată, să zicem de cazaci de la Don, în timp ce câteva divizii ale inamicului ne atacă din flanc. La prima vedere s-ar părea că batalionul nostru e pierdut, că vom fi făcuți harcea-parcea, dar pe neaşteptate căpitanul Sagner dă următorul ordin de zi pe batalion: „Dumnezeu nu vrea pieirea noastră, s-o luăm la sănătoasa”. Batalionul nostru o ia, aşadar, la sănătoasa, iar divizia duşmană, care e în spatele nostru, văzând că ne năpustim asupra ei, începe să fugă îngrozită şi cade, fără nicio împuşcătură, în mâinile trupelor noastre de rezervă. Aşa începe istoria batalionului nostru. Dintr-un eveniment neînsemnat, ca să vorbesc profetic, iau apoi naştere, domnule Vaněk, acțiuni de mare amploare. Batalionul merge din victorie în victorie. Foarte interesant o să fie când

---

[98] Numai de bine (lat.).

batalionul are să atace duşmanul care doarme; bineînţeles, pentru asta e nevoie de stilul revistei *Corespondentul de război ilustrat*, pe care-o scotea Vilimek în timpul războiului ruso-japonez. Batalionul nostru ia prin surprindere tabăra duşmanului, care doarme. Fiecare ostaş de-al nostru îşi caută un adversar şi îi înfige baioneta în piept cât poate mai adânc. Dacă eşti dibaci, baioneta ascuţită intră ca în brânză şi numai pe ici-colo mai trosneşte câte o coastă; duşmanii somnoroşi se dau de ceasul morţii, holbează, ochii împăienjeniţi, horcăie scurt şi-şi dau duhul. Pe buzele duşmanului se iveşte un firicel de salivă însângerat. Dar şi mai bine are să fie, să zicem, peste trei luni, când batalionul nostru îl va face prizonier pe ţarul Rusiei. Despre asta, însă, domnule Vaněk, o să vorbim mai încolo; deocamdată, trebuie să scot din tolbă întâmplări mai mărunte, mărturii de lirism fără pereche. Ar fi nevoie, cred, să născocesc o nouă terminologie militară. O expresie am şi găsit-o: am să scriu despre spiritul de sacrificiu al ostaşilor noştri, împroşcaţi de schijele grenadelor duşmane. Din cauza exploziei unei mine aruncate de duşman, unul din fruntaşii noştri, să zicem din compania a treisprezecea sau a paisprezecea, se alege cu capul retezat.

A propos, continuă teteristul lovindu-se peste cap. Era cât pe ce să uit, domnule *rechnungsfeldwebel*, sau mai bine zis, în termeni civili, domnule Vaněk; trebuie să-mi faci rost de o listă cu toţi gradaţii. Spune-mi, te rog, numele unui sergent de la compania a douăsprezecea. Houska? Bun! Vasăzică Houska rămâne în urma exploziei fără cap, care-i zboară departe de trup; trupul, însă, mai face câţiva paşi, ţinteşte şi mai apucă să doboare un aeroplan inamic. Bineînţeles, răsunetul peste vremi al acestor victorii va trebui sărbătorit în sânul familiei imperiale, la Schönbrunn. Austria are foarte multe batalioane, dar singurul care se va distinge aşa de mult, încât în cinstea lui să fie organizată o mică festivitate intimă de familie a casei imperiale, este batalionul nostru. După cum reiese din însemnările mele, cu ocazia asta familia arhiducesei Maria Valeria va părăsi Wallsee şi se

va muta la Schönbrunn. Festivitatea are un caracter strict intim şi se desfăşoară în salonul vecin cu dormitorul monarhului, luminat cu lumânări de ceară albă pentru că, e bine ştiut, la curtea imperială nu sunt agreate becurile electrice din pricina scurtului circuit, față de care bătrânul monarh e foarte pornit.

Festivitatea organizată în cinstea batalionului nostru începe la orele şase seara. Exact la ora şase sunt introduşi în salon, care de fapt ține de apartamentele neuitatei împărătese, nepoții maiestății sale. Acu' se pune întrebarea cine are să mai fie invitat, în afară de familia imperială. Trebuie să fie de față şi are să fie, generalul-adjutant al monarhului, contele Paar. Întrucât la asemenea festinuri familiare şi intime se întâmplă câteodată ca unuia dintre oaspeți să i se facă rău – nu vreau să spun prin asta că contele Paar o să borască pe el – se cere, neapărat, prezența medicului personal, aşadar a consilierului curții imperiale, doctorul Herzl. Pentru buna regulă, ca nu cumva curtenii să-şi îngăduie vreo intimitate față de doamnele de onoare ale curții, prezente la festin, îşi vor face apariția marele hofmeister, baronul Lederer, contele şambelan Bellegarde şi prima doamnă de onoare a curții imperiale, contesa Bombelles, care joacă printre doamnele de onoare ale curții rolul madamei de la bordelul „U Suhu". După ce se adună distinşii oaspeți, e înştiințat împăratul, care îşi face apariția însoțit de nepoții săi, se aşază la masă şi rosteşte un toast în cinstea marşbatalionului nostru. Apoi ia cuvântul arhiducesa Maria Valeria, care se exprimă în termeni elogioşi, mai cu seamă despre dumneavoastră, domnule *rechnungsfeldwebel*. Bineînțeles că, conform însemnărilor mele, batalionul nostru va suferi pierderi grele şi simțitoare, pentru că un batalion fără morți nu-i batalion. Are să trebuiască să confecționez un articol şi despre morții noştri. Istoria batalionului nu poate fi alcătuită numai din date seci despre cele patruzeci şi două de victorii pe care le-am consemnat cu anticipație. Dumneata, de pildă, domnule Vaněk, ai să cazi undeva lângă un pârâiaş, iar Baloun, care

stă aici şi se holbează la noi, o să piară de o moarte care n-are nimic de-a face cu glonțul, şrapnelul sau grenada. Va fi strangulat cu un lasso, aruncat de duşman din aeroplan tocmai în clipa când se va îndopa cu prânzul *oberlaitnantului* Lukáš, a cărui ordonanță este.

Baloun dădu înapoi, gesticulând deznădăjduit şi spuse cu tristețe:

— Ce-s eu de vină că am o fire aşa de păcătoasă? Încă de pe vremea când eram activ se întâmpla să mă înfățişez de câte trei ori la bucătărie pentru mâncare, până când m-au dibuit şi m-au închis... O dată am avut la prânz trei coaste, pentru care am stat o lună. Facă-se voia Domnului...

— Nu-ți fie teamă, Baloune – încercă să-l mângâie teteristul – în istoria batalionului n-ai să fii trecut cum că ai pierit mâncând rația stăpânului, pe drumul de la popota ofițerească spre tranşee. Ai să fii pomenit laolaltă cu toți ostaşii batalionului nostru care au căzut eroic pentru gloria imperiului nostru, ca, de pildă, domnul plutonier Vaněk.

— Mie ce moarte îmi preveseşti, Marek?

— Încetişor, domnule *rechnungsfeldwebel*, de ce vă grăbiți? Nu se poate aşa repede!

Şi după ce stătu puțin pe gânduri, teteristul urmă:

— Dacă nu mă înşel, dumneavoastră sunteți din Kralupy. Scrieți aşadar, acasă la Kralupy, că veți dispare fără urmă, dar scrieți aşa, mai pe-nconjur. Sau poate doriți să cădeți grav rănit şi să zăceți în *drahthindernisse*[99] o zi întreagă? Peste noapte inamicul luminează cu reflectorul pozițiile noastre şi vă descoperă; îşi închipuie că sunteți de recunoaştere şi începe să vă bombardeze cu şrapnele şi grenade. În felul ăsta ați adus armatei un incomensurabil folos, deoarece inamicul a cheltuit pentru dumneavoastră atâta muniție cât ar fi ajuns pentru un întreg batalion. În urma acestor explozii, rămăşițele dumneavoastră plutesc liber în aer, străbat văzduhul învârtindu-se şi cântă un imn despre marea victorie. Într-un cuvânt, ca să n-o mai lungim,

[99] Rețeaua de sârmă ghimpată (germ.).

nimeni n-are să fie uitat şi fiecare om din batalionul nostru se va distinge în lupte, aşa că paginile istoriei noastre au să fie pline de victorii – deşi, între noi fie vorba, aş fi mai bucuros să nu trebuiască să le completez, dar n-am încotro; trebuie să întocmesc totul temeinic, ca să rămână de la noi un document, înainte ca – să zicem în luna septembrie – din batalionul nostru să nu mai existe absolut nimic în afară de aceste glorioase pagini de istorie, care vor merge la inimă tuturor austriecilor, încredințându-i că cei care nu-şi vor mai vedea niciodată căminul s-au bătut cu o egală vrednicie şi credință. În sfârşit, ca să fim mai siguri, domnule Vaněk, am alcătuit şi necrologul:

„Cinste amintirii celor căzuți! Dragostea lor pentru imperiu este sfântă, deoarece însuflețiți de aceasta iubire au păşit ei spre moarte. Fie ca numele lor să fie rostite cu venerație, ca de pildă numele lui Vaněk. Aceia pe care pierderea capului familiei i-a îndurerat cel mai mult, să-şi şteargă cu mândrie lacrimile, căci cei ce-au căzut au fost eroi ai batalionului nostru”.

Telefonistul Chodounský şi bucătarul Jurajda ascultau cu mult interes această expunere despre viitoarea istorie a batalionului.

— Veniți mai aproape, domnilor, îi chemă teteristul şi răsfoi însemnările sale. Pagina 15:

„Telefonistul Chodounský a căzut în ziua de 3 septembrie, o dată cu bucătarul batalionului, Jurajda”.

Dar ascultați mai departe:

„Eroism fără seamăn. Cel dintâi, fără să fie schimbat la telefon timp de trei zile, salvează cu prețul vieții sârma de telefon în adăpostul lui. Al doilea, văzând primejdia amenințătoare a încercuirii din flancuri, se năpusteşte asupra duşmanului cu cazanul de ciorbă în clocot, semănând groază

şi opăreli în rândurile inamicului. Amândoi au avut parte de o moarte eroică. Cel dintâi, sfârtecat de o mină, iar al doilea sufocat de gaze toxice, pe care i le-au vârât sub nas, când n-a mai avut cu ce să se apere. Amândoi şi-au dat sfârşitul strigând: «Es lebe unser Batalionskommandant!» [100] *Comandamentul suprem ne aduce zilnic mulțumiri prin ordine de zi, spre a face cunoscute şi altor unități ale armatei vitejia batalionului nostru, de la care să ia exemplu. Pot să vă citesc, dacă vreți, un paragraf din ordinul de zi pe armată cu faimosul ordin dat de arhiducele Karl, în anul 1805, când se afla cu oştirile sale în fața cetății Padova, iar a doua zi s-a ales cu o chelfăneală clasă întâi. Ascultați, aşadar, ce se va citi oştilor noastre despre batalionul nostru, formație eroică, pilduitoare: «...Nădăjduiesc că întreaga armată va lua exemplu de la sus-numitul batalion, că mai cu seamă îşi va însuşi spiritul său de încredere în forțele proprii, neînfricarea, dârzenia sa în fața primejdiei, pilduitoarele acte de eroism, dragostea şi credința față de superiori, virtuți care au caracterizat respectivul batalion şi l-au dus la acte de vitejie demne de admirație, spre fericirea şi biruința imperiului nostru. Să-i urmăm pilda...»”*

Dinspre locul unde dormea Švejk răsună un căscat zgomotos, apoi se auzi cum Švejk vorbeşte prin somn:

— Da, da, aveți dreptate, doamnă Müllerová; oamenii seamănă între ei. La Kralupy era un instalator de pompe, unul Jaroš, care semăna ca două picături de apă cu ceasornicarul Leihanz din Pardubice; ăsta la rândul lui semăna leit cu unul Piskor din Jičin şi toți patru la un loc parcă ar fi fost rupți dintr-o bucată cu un sinucigaş găsit spânzurat şi complet mutilat într-un iaz de lângă Jindřichův Hradec, chiar la marginea liniei ferate, unde pesemne se aruncase înaintea trenului.

Şi din nou se auzi un căscat zgomotos, după care urmă această completare:

---

[100] Trăiască comandantul batalionului nostru! (germ.)

— Toți ceilalți de care vă spuneam au fost condamnați la o amendă mare, iar pentru mâine, doamnă Müllerová, să-mi faceți tăiței scăzuți...

Şi Švejk se întoarse pe cealaltă parte şi continuă să sforăie, în timp ce bucătarul ocultist Jurajda şi teteristul Marek începură o discuție interesantă despre viitoarea evoluție a evenimentelor.

Ocultistul Jurajda era de părere că, deşi la prima vedere ar putea să pară lipsit de sens ca omul să scrie, aşa de florile mărului, despre lucruri care se vor petrece în viitor, nu încape nicio îndoială că o astfel de glumă cuprinde adesea profeții, deoarece ochiul spiritului poate răzbate, sub influența unor forțe oculte, vălul viitorului necunoscut. Din aceasta clipă, expozeul lui Jurajda fu împânzit de văluri. În fiecare frază era vorba de vălul viitorului, până când, în sfârşit, trecu la regenerare, adică la refacerea trupului omenesc; ajuns aici, făcu o expunere despre teoria capacității de refacere a corpului la infuzori şi termină declarând că şopârlei, dacă-i smulgi coada, îi creşte la loc.

La cele de mai sus, telefonistul Chodounský ținu să remarce că oamenii s-ar bucura foarte mult dacă li s-ar întâmpla şi lor aşa cum se întâmplă cu coada şopârlei. Dacă în armată, de pildă, unde oricui i se poate întâmpla să rămână fără cap sau altă parte a trupului, ar fi la fel, n-ar mai exista invalizi, ceea ce ar bucura foarte mult administrația militară. Un soldat austriac, căruia să-i crească de fiecare dată la loc picioarele, mâinile, capul, ar prețui desigur mai mult decât o întreagă brigadă.

Teteristul declară că în zilele noastre, datorită perfecționării tehnicii de război, duşmanul poate fi tăiat cu succes, chiar, şi în trei părți diagonale. Există o lege în legătură cu refacerea corpului unei anumite specii din familia infuzorilor, sub a cărei acțiune fiecare parte dezmembrată se regenerează, capătă o noua înfățişare şi se dezvoltă ca o vietate întreagă. Prin analogie, după fiecare bătălie, oştile austriece care ar participa la luptele respective, s-ar putea înmulți de trei ori, de zece ori, din

fiecare picior dezvoltându-se câte un nou şi proaspăt infanterist.

— Dacă v-ar auzi Švejk – interveni plutonierul de administrație Vaněk – ne-ar da cu siguranță cel puțin un exemplu.

Auzindu-şi numele, Švejk reacționă şi mormăi în somn: *„Hier!”*[101] Dar după această dovadă de respect față de disciplina militară, continuă să sforăie.

Prin uşa întredeschisă se văzu capul locotenentului Dub.

— Švejk e aici? întrebă el.

— Doarme, să trăiți, domnule *laitnant*, îi răspunse teteristul.

— Când întreb de cineva, teteristule, datoria dumitale e să te repezi numaidecât şi să-l chemi.

— Dar nu pot, domnule *laitnant*, doarme.

— Păi, trezeşte-l! Mă mir, teteristule, că n-ai înțeles?!... Ar fi totuşi de datoria dumitale să dai dovadă de mai multă serviabilitate față de superiori! Dumneata încă nu mă cunoşti? Ei bine, când ai să mă cunoşti...

Teteristul se duse să-l trezească pe Švejk.

— Švejkule, scoală că arde!

— Pe vremuri, când au ars morile de la Odkolek – mormăi Švejk, întorcându-se pe cealaltă parte – au venit pompierii tocmai de la Vysočany...

— Binevoiți a observa – se adresă teteristul amabil, locotenentului Dub – că fac eforturi să-l trezesc, dar nu izbutesc.

Locotenentul Dub se supără foc.

— Cum te numeşti dumneata, teteristule? Marek? Aha, vasăzică dumneata eşti faimosul teterist Marek, care a trecut prin toate închisorile, nu-i aşa?

— Da, domnule *laitnant*. Am făcut – ca să zic aşa – şcoală de teterişti în puşcărie şi am fost degradat. Adică, după eliberarea mea de către consiliul de război al diviziei, unde s-a dovedit că sunt nevinovat, am fost numit

[101] Prezent! (germ.)

batalionsgesebitsschreiber, păstrându-mi gradul de teterist.

— Multă vreme n-ai să mai fi, zbieră locotenentul Dub, roşindu-se tot la faţă şi trecerea bruscă de la o culoare la alta lăsă impresia că schimbarea s-ar fi produs în urma unei perechi de palme zdravene primite peste obraz. Am să am eu grijă de asta!

— Vă rog, domnule *laitnant*, să fiu scos la raport, ripostă grav, teteristul.

— Nu te juca cu mine, se înfurie şi mai tare locotenentul Dub. Îţi arăt eu dumitale raport... Noi doi o să ne mai întâlnim, dar te asigur că o să-ţi pară al dracului de rău, pentru că ai să mă cunoşti, dacă acum nu mă cunoşti încă!

Şi locotenentul Dub ieşi mânios din vagon uitând, în mânia lui, de Švejk, deşi cu câteva clipe înainte avusese cea mai bună intenţie de a-l chema şi a-i spune: „Suflă spre mine!”, supremul mijloc pentru constatarea antireglementarei stări de ebrietate. Acum era însă prea târziu căci, după o jumătate de oră când reveni în vagon, chestiunea era consumată; trupa primise între timp cafeaua cu rom. Švejk se trezise şi la chemarea locotenentului Dub sări din vagon ca o ciută.

— Suflă spre mine! zbieră la el locotenetul Dub.

Švejk suflă cu toată nădejdea, din rărunchi, făcând parcă să adie un vânticel călduţ care împrăştie peste câmpie mirosurile unei fabrici de spirt.

— Ei, a ce miroşi, băiete?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că miros a rom.

— Bravo, băieţaşule – strigă triumfător locoteinentul Dub – în sfârşit te-am prins!

— Exact, domnule *laitnant*, încuviinţă Švejk cu aerul cel mai calm. Tocmai ni s-a distribuit rom pentru cafea, şi eu am băut întâi romul. Dar dacă există cumva vreo dispoziţie, cum că să bem întâi cafeaua şi pe urmă romul, vă rog, domnule *laitnan*t, să mă iertaţi; n-are să se mai întâmple altădată.

— Da’ de ce mă rog sforăiai, acu’ o jumătate de oră, când

am fost pe-aici? Nimeni nu te-a putut trezi.

— Să trăiți, domnule *laitnant*, n-am dormit toată noaptea; m-am gândit la manevrele pe care le-am făcut odată lângă Vesprim. Corpurile de armată unu şi doi au străbătut Stiria, şi prin Ungaria apuseană au încercuit corpul nostru, numărul patru, care era cantonat la Viena şi în împrejurimi, unde făcusem peste tot tranşee; ne-au ocolit şi au ajuns până la podul pe care-l făcuseră pionierii de pe malul drept al Dunării. Noi trebuia să trecem la ofensivă şi aşteptam să ne sosească în ajutor trupe dinspre miazănoapte şi mai târziu chiar şi dinspre miazăzi, de la Vosek... Aşa ni s-a citit în ordinul de zi că în ajutorul nostru se îndreaptă corpul trei de armată, ca să nu fim zdrobiți, între lacul Balaton şi Pressburg, când om porni la atac împotriva corpului doi de armată. Da' ce folos, totul a fost în zadar; tocmai când eram gata să câştigăm, a sunat sfârşitul bătăliei şi au ieşit biruitori cei cu vipuşca albă.

Locotenentul Dub rămase cu gura căscată şi pleca zăpăcit; când ajunse, însă, în dreptul vagonului comandamentului, se înapoie repede şi-i spuse lui Švejk:

— Să țineți minte cu toții, că o să vină vremea când o să schelălăiți în fața mea.

Mai mult nu izbuti însă să spună şi o porni din nou spre vagonul comandamentului, unde căpitanul Sagner îl descosea pe un nefericit din compania a douăsprezecea, pe care i-l adusese sergentul Strnad, pe motiv că ostaşul care începuse de pe acum să se ocupe de securitatea lui în tranşee, furase în gară, de la un coteț de porci, o uşă bătută în tablă. Holba ochii de spaimă şi se jura că în intenția lui fusese să ia uşa cu el în tranşee, ca să-l apere de şrapnele.

Locotenentul Dub folosi prilejul pentru a ține o predică lungă despre felul cum trebuie să se poarte un ostaş, despre îndatoririle sale față de patrie şi monarh, care este comandantul suprem şi cel mai înalt demnitar al armatei. Dacă existau însă în batalion asemenea elemente, părerea lui era că trebuiau extirpate, pedepsite, arestate.

Trăncăneala lui era atât de dezgustătoare, încât căpitanul

Sagner îl bătu pe inculpat prietenos peste umăr şi-i spuse:

— Chiar dacă ai fost bine intenţionat, altă dată să nu mai faci. E o copilărie. Şi acum, du uşa la loc de unde ai luat-o, şi să lipseşti din ochii mei!

Locotenentul Dub îşi muşcă buzele şi în gândul lui îşi spuse că, de fapt, el era singurul ofiţer de care depindea salvarea disciplinei batalionului, care se destrăma. De aceea mai făcu încă o dată ocolul gării şi descoperi lângă o magazie pe care scria cu litere mari, în limbile germană şi ungară, că fumatul era oprit – un soldat ce-şi citea liniştit ziarul, care îl acoperea în aşa fel încât nu i se vedeau petliţele. Zbieră la el: *Habt Acht!;* soldatul era dintr-un regiment unguresc, aflat în rezervă la Humenna.

Locotenentul Dub îl zgâlţâi, dar ostaşul ungur se ridică şi, fără să se sinchisească, îşi băgă ziarul în buzunar şi o porni agale spre şosea. Locotenentul Dub se luă după el, pradă parcă unui coşmar; soldatul iuţi pasul, apoi întorcându-se brusc ridică mâinile în sus, în bătaie de joc, pentru ca locotenentul Dub să nu se îndoiască nicio clipă că-şi dăduse seama imediat că face parte dintr-un regiment ceh. După care, maghiarul se mistui repede printre cocioabele de la marginea şoselei.

Ca să lase impresia că nu avea nimic de a face cu această scenă, locotenentul Dub intră grav într-o prăvălioară, aflată lângă şosea, şi arătă zăpăcit spre un mosor mare; după ce-l băgă în buzunar, plăti şi se înapoie în vagonul comandamentului, unde porunci ordonanţei batalionului să-l cheme pe Kunnert – ordonanţa lui personală – căruia înmânându-i mosorul de aţă, îi spuse:

— De toate trebuie să am grijă numai eu; sunt sigur că ai uitat de aţă.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant* că avem o duzină de mosorele.

— Da? Atunci du-te repede şi vino cu ele, să le văd. N-am încredere în dumneata.

Când Kunnert se întoarse cu o cutie plină de mosoare de aţă albă şi neagră, locotenentul Dub îi spuse:

— Ei, ce zici, băiete? Uită-te bine la ața pe care ai luat-o tu şi la mosorul meu! Vezi, cât de subțiri sunt firele tale? O dată se rup! Da' ia încearcă-l pe-al meu, să vezi cât îți dă de furcă până să-l rupi. Pe câmpul de bătălie n-avem nevoie de cârpe, – totul trebuie să fie solid. Ia-ți înapoi ațele şi aşteaptă ordinele mele; şi pe viitor, ține minte, să nu mai faci nimic de capul tău şi să vii să mă întrebi când ai de gând să cumperi ceva! Nu-ți dori să mă cunoşti; încă n-ai avut prilejul să-mi cunoşti şi partea rea.

După plecarea lui Kunnert, locotenentul Dub se adresă locotenentului-major Lukáš:

— Vistavoiul meu e un tip foarte deştept. Mai face el pe ici, pe colo câte o greşeală, dar în general e un om cu care te poți înțelege. Şi cel mai mult îmi place că-i cinstit. La Bruck am primit un pachet de la cumnatul meu, de la țară; câțiva boboci de gâscă fripți; te rog să mă crezi că nici nu s-a atins de ei şi cum eu nu i-am putut mânca aşa de repede, a preferat să-i lase să se împută. Ca să vezi ce poate să facă disciplina. Ofițerul trebuie să ştie să facă educația soldaților.

Pentru a-l face să priceapă că nu-i asculta pălăvrăgeala, locotenentul-major Lukáš se întoarse spre fereastră şi spuse într-o doară:

— Da, da, azi e miercuri…

Văzând că e neglijat, dar simțind totuşi nevoia să vorbească ceva, locotenentul Dub se adresă căpitanului Sagner pe un ton foarte intim, camaraderesc:

— Ascultă, căpitane Sagner, ce crezi despre…

— Pardon, un moment, i-o reteză scurt Sagner şi ieşi din vagon.

*

Tot atunci, Kunnert şi Švejk vorbeau despre stăpânii lor.

— Pe unde tot umbli, că nu te mai vezi, omule? îl întrebă Švejk.

— Parcă tu nu ştii, oftă Kunnert. Cu nebunul meu am de furcă, nu glumă. Toată ziua, bună ziua mă cheamă şi mă

întreabă ce nici nu gândeşti. O dată m-a întrebat chiar dacă sunt prieten cu tine şi i-am răspuns că nu prea ne vedem.

— E frumos din partea lui că întreabă de mine. Mie mi-e foarte drag *laitnantul* tău. E aşa de bun şi inimos cu ostaşii, ca un tată, spuse Švejk foarte serios.

— Ba asta s-o crezi tu, se înfurie Kunnert. E un porc ce nu s-a văzut şi-i prost ca un căcat. Mi s-a făcut lehamite de el; toată vremea mă canoneşte.

— Ei asta-i! se minună Švejk. Şi eu care credeam că-i un om cumsecade. Vorbeşti cam curios despre *laitnantul* tău, dar ăsta-i un lucru înnăscut la toţi ţucălarii. Aşa era şi ţucălarul maiorului Wenzl; nu ştia să spuie altceva despre stăpânu-său decât că-i o probă de idiot cu cizme; ţucălarul colonelului Schröder nu-l scotea nici el din „javră pişăcioasă” şi „putoarea putorilor”, de câte ori venea vorba de colonel. Dar... cum e sluga aşa-i şi stăpânul. Dacă stăpânul n-ar înjura, apoi nici ţucălarul n-ar avea ce să repete după el. La Budějovice, pe vremea când eram activ, aveam un *laitnant*, Prochazka, care nu prea înjura. Nu-i spunea ţucălarului decât „Văcuţă drăgălaşă”. Hibman, ţucălarul lui, altă înjurătură n-a auzit de la el. Şi ce să vezi: Hibman s-a învăţat să vorbească şi el aşa, şi la eliberare îi spunea lui taică-su, mă-si şi surorilor: „Văcuţă drăgălaşă”, ba aşa-i spunea şi nevestii, care l-a lăsat şi l-a dat şi-n judecată pentru jignire, că vorbele astea i le-a spus şi ei, şi lui taică-su şi mă-si la o petrecere cu dans, de faţă cu toată lumea. Şi nu l-a iertat şi la tribunal a declarat că dacă ar fi făcut-o vacă între patru ochi, mai-mai că s-ar fi împăcat, dar aşa-i un scandal european. Între noi fie vorba, dragă Kunnert, n-aş fi crezut niciodată una ca asta despre *laitnantul* tău. Când am stat cu el de vorbă prima dată, mi-a făcut o impresie aşa de bună, zău, ca un cârnat abia afumat; dar a doua oară mi-am dat seama că am a face şi cu un om învăţat şi bun la suflet. Dar ia spune-mi, de unde eşti de fel? Chiar din Budějovice? Mie-mi plac oamenii de acolo, şi unde stai cu casa? Sub arcade? Eeei, grozav; vara, cel puţin, e răcoare. Ai familie? Nevastă şi trei copii? Să-ţi trăiască; asta

zic şi eu fericire, camarade; măcar o să aibă cine să te plângă, vorba *feldkuratului* meu, Otto Katz; şi să ştii că-i adevărat, fiindcă eu am mai auzit o dată pe un colonel la Bruck spunând rezerviştilor care plecau în Serbia că ostaşul care lasă acasă familia şi cade pe câmpul de luptă înseamnă că rupe prin asta orice legătură de familie... Da stai, să-mi amintesc mai bine cum a zis: „Când a murit, este un mort al familiei şi deci e adevărat că rupe orice legături familiale, dar este şi erou, pentru că şi-a dat viața pentru familia mai mare, pentru Vaterland”... Locuieşti la etajul patru? Cum? La parter? Ai dreptate, acu' mi-am adus aminte că în piața mare din Budějovice nu există nicio casă cu patru etaje. Ce faci, pleci? Aha, am înțeles, stăpânu-tău e în fața vagonului comandamentului şi se uită încoace. De te întreabă cumva dacă despre el vorbeam, spune-i fără grijă că da, şi nu uita să-i aminteşti cât de frumos am vorbit despre el, că nu de multe ori am întâlnit un ofițer care să se poarte aşa de părinteşte şi de omenos ca dânsul. Nu uita să-i spui că-mi pare un om cu multă carte, şi mai spune-i că e şi foarte deştept. Şi nu uita să adaugi că te-am învățat să te porți frumos şi să-i împlineşti orice dorință i-ai citi în ochi. Ai să ții minte?

Švejk urcă în vagon, în timp ce Kunnert se duse, cu ața, înapoi în culcuşul lui.

După un sfert de oră trenul porni spre Nová Čabyna, traversând satele pârjolite, Brestov şi Veliký Radvan, care mai păstrau urmele unor lupte crâncene.

Povârnişurile Carpaților erau muşcate de tranşee care duceau dintr-o vale într-alta, de-a lungul căii ferate cu traverse noi-nouțe: de o parte şi de alta a liniei se vedeau gropi adânci, răscolite de grenade. Din loc în loc, peste pâraiele ce se vărsau în Laborka, se zăreau poduri noi şi traversele arse ale vechilor poduri.

Toată valea Medzilaborka era răscolită şi întoarsă cu dosul în sus, de parcă fusese devastată de-o armată de cârtițe uriaşe. Şoseaua care şerpuia de partea cealaltă a râului era desfundată şi distrusă. De amândouă părțile se

vedeau şleaurile bătătorite pe unde trecuseră armatele.

Torentele şi ploile scoseseră la iveală, pe marginile gropilor provocate de explozia grenadelor, bucăți ferfenițite de uniforme austriece.

Dincolo de Nová Čabyna într-un pin bătrân, pârjolit, atârna într-o învălmăşeală de crengi, bocancul unui infanterist austriac, cu o bucată de picior.

Unde te uitai, zăreai numai păduri desfrunzite, fără cetină, aşa cum le zburătăcise focul artileriei, copaci fără coroane şi căruțe ciuruite de gloanțe.

Trenul înainta încet pe terasamentul proaspăt construit, aşa că batalionul avu prilejul să simtă şi să guste din plin bucuria războiului, iar la vederea cimitirelor cu cruci albe care străluceau prin poienile şi pe costişele pustiite, să se pregătească sufleteşte, încet dar sigur, pentru câmpul de glorie care se sfârşeşte cu un chipiu austriac împroşcat de noroi, bălăbănindu-se pe o cruce albă.

Nemții din munții Kašper, care se aflau în vagoanele din spate şi care la ieşirea din stația Milovice mai cântau încă: *„Wann ich kumm, wann ich wieda kumm...”*, începând de la Humenna, amuțiseră de-a binelea când îşi amintiră că mulți din cei ale căror capele atârnau pe morminte cântaseră şi ei cât de frumos va fi când se vor întoarce din nou acasă şi vor rămâne lângă iubitele lor.

La Medzilaborka, oprirea se făcea dincolo de gara pârjolită, din ale cărei ziduri afumate se profilau bârne arse.

Baraca lungă, de lemn, construită în grabă ca să înlocuiască gara mistuită de foc, era acoperită cu afişe tipărite în toate limbile: „Subscrieți la împrumutul de război al Austriei!”

În altă baracă, la fel de lungă, se vedea un post de Cruce Roşie, de unde ieşiră, însoțite de un medic militar grăsun, două surori de caritate râzând în hohote de grăsunul care, pentru a le înveseli, imita diferite animale. În clipa aceea cerca să grohăie.

La poalele terasamentului de cale ferată, în valea pârâului, zăcea răsturnată o bucătărie de campanie.

Arătând într-acolo, Švejk îi spuse lui Baloun:

— Ia te uită, Baloun, ce ne aşteaptă şi pe noi, foarte curând. Priveşte, tocmai trebuia să se distribuie masa, când a zburat o grenadă şi a aranjat-o aşa cum se vede.

— E îngrozitor, oftă Baloun. Eu unul nu mi-am închipuit niciodată că ar putea să mă aştepte aşa ceva, dar asta-i numai din pricina fuduliei mele; mare dobitoc mai sunt; astă-iarnă mi-am cumpărat în târg la Budějovice mănuşi de piele. Nu mai era, chipurile, de nasul meu să port, pe labele mele ţărăneşti, mănuşile vechi de lână, împletite, aşa cum a purtat şi răposatul taică-meu; nu, mie mi se scurgeau ochii după mănuşi de piele, de oraş. Tata mânca „pucialka”[102], da’ eu, să nu văd mazăre că-mi vine rău; mie numai carnea de pasăre îmi prieşte. Ba strâmbam din nas şi la friptura de porc, dacă era făcută aşa, obişnuit; morăreasa – Doamne iartă-mă – trebuia să mi-o facă cu bere.

În culmea deznădejdii, Baloun începu să se spovedească:

— Mi-am bătut joc de sfinţii şi sfintele Domnului, în cârciumă la Malša, ba chiar la Doini Zahaji l-am snopit în bătaie pe un diacon. În Dumnezeu mai credeam eu, nu zic, dar de sfântul Iosif mă îndoiam. Pe toţi sfinţii i-am suferit în casă, numai icoana sfântului Iosif nu puteam s-o văd; am dat-o afară şi acum Domnul m-a pedepsit pentru toate păcatele şi ticăloşiile mele. Câte fapte urâte n-am săvârşit la moară; l-am înjurat pe tata, am amărât viaţa meşterului morar şi am chinuit-o pe nevastă...

Svejk rămase o clipa pe gânduri:

— Aha, dumneata eşti, morar? Ai fi putut atunci să afli şi să ştii că morile Domnului macină încetişor, dar sigur, şi că din pricina dumitale a izbucnit războiul mondial.

Teteristul se amestecă în discuţie:

— Ştii, Baloun, cu batjocorirea şi nesocotirea sfinţilor şi sfintelor nu prea ţi-ai făcut un bun serviciu; dumneata ar trebui să ştii că armata noastră austriacă este de când lumea o armată catolică, care are cea mai minunată pildă de

---

102 Mâncare de mazăre uscată.

moralitate în persoana comandantului nostru suprem. Cum ai putut cuteza să îndrepți otrava urii împotriva unor sfinți şi sfinte ale Domnului, când Ministerul de război a introdus prin comandamentele garnizoanelor predicile iezuite pentru domnii ofițeri şi când am asistat cu toții la ceremonia învierii militare. Înțelegi, Baloun, ce vreau să spun? Îți dai seama că, de fapt, dumneata necinsteşti spiritul glorios al slăvitei noastre armate? Şi apoi treaba cu sfântul Iosif, despre care ziceai că nu-l puteai suferi să atârne în odaia dumitale. Dacă ai fi stat şi te-ai fi gândit bine, ai fi aflat, Baloun, că de fapt sfântul Iosif e patronul celor ce vor să scape de armată. A fost tâmplar, şi cunoşti zicala: „Să vedem unde a lăsat tâmplarul gaura". Câți n-au ajuns în prizonierat până acum cu vorba asta, când, înconjurați din toate părțile, au căutat să-şi salveze pielea, nu dintr-o pornire egoistă, ci dimpotrivă, ca ostaşi credincioşi, pentru ca apoi, când se vor întoarce din captivitate, să-i poată spune maiestății sale împăratului: „Am venit şi aşteptăm noi ordine!" Nădăjduiesc că de data asta m-ai înțeles, nu-i aşa, Baloun?

— Nu, suspină Baloun. Eu sunt cam greu de cap. Dacă nu mi se repetă de zece ori, nu pricep nimic.

— N-ai vrea să faci o reducere? îl întrebă Švejk. Am să-ți explic eu încă o dată. Care va să zică, ai auzit că trebuie să urmezi spiritul care domneşte în armată; asta înseamnă să crezi în sfântul Iosif şi, când te-o încercui duşmanul, să cauți gaura pe care a lăsat-o tâmplarul, ca să te salvezi pentru maiestatea sa împăratul şi pentru viitoarele războaie. Nădăjduiesc că de data asta ai priceput şi n-ar strica dacă ne-ai povesti mai pe larg cum a fost cu fărădelegile pe care le-ai săvârşit la moara ta. Dar să nu faci ca fata din poveste, la spovedanie, care, după ce a înşirat preotului o seamă de păcate mărunte, a prins-o deodată ruşinea, mărturisind că în fiecare noapte a săvârşit păcat trupesc. Auzind una ca asta, popii i-a lăsat gura apă şi a grăit sfinția sa către dânsa: „Nu te ruşina, copilă, că doar eu locul Domnului-Dumnezeului tău îl țin; spune-mi fără sfială şi de-a fir a păr cum ai păcătuit cu fapta?" Fetița a început a

plânge zicând că ruşine-ai mare şi păcatul cumplit. Papa o ținea înainte că nu are de ce se ruşina înaintea făpturii lui duhovniceşti. După multe nazuri şi codeli, fata i-a spus că în fiecare seară se dezbrăca şi se băga în aşternut. Şi iar a amuțit. Dar sfinția-sa nu se da bătut. Şi a sfătuit fata să lase ruşinea deoparte, că omul este o ființă păcătoasă, dar că mila Domnului e fără de sfârşit. Auzind asta, fata a mai prins inimă şi printre lacrimi şi hohote i-a spus: „După ce m-am întins, goală, în pat, am început să adun murdăria dintre degetele de la picioare şi pe urmă am mirosit-o”. Ăsta a fost păcatul ei trupesc. Trag nădejde, Baloun, că tu n-ai făcut la fel la moara ta şi că ai să ne istoriseşti, ceva mai aproape de adevăr, un păcat adevărat.

Aflară astfel că într-adevăr, după cum singur recunoştea, Baloun păcătuise la moară cu țărăncile, amestecându-le făina, şi nu altfel. În nesfârşita lui candoare, el numea asta imoralitate. Cel mai dezamăgit de spovedania lui Baloun fu telegrafistul Chodounský care-l întrebă dacă într-adevăr nu păcătuise la moară cu țărancele pe sacii cu făină, la care Baloun răspunse stingher, bălăbănind din mâini:

— La de-alde astea nu mă tăia capul.

Între timp sosi vestea că trupa va primi masa de prânz dincolo de Palota, în trecătoarea Lupkov. La Medzilaborka, plutonierul de administrație al batalionului împreună cu bucătarii companiilor şi locotenentul Cajthaml, care se ocupa de gospodăria batalionului, plecară în sat însoțiți de o patrulă formată din patru oameni.

Se înapoiară în mai puțin de jumătate de ceas cu trei porci legați de-un picior de la spate, însoțiți de alaiul zgomotos al familiei unui rus din Ungaria, de la care fuseseră rechiziționate animalele şi de medicul grăsun de la baraca Crucii Roşii, care explica ceva locotenentului Cajthaml, în timp ce acesta ridica din umeri.

Incidentul a ajuns la punctul culminant în fața vagonului comandamentului, unde medicul militar afirma cu tărie căpitanului Sagner că porcii respectivi erau destinați spitalului de Cruce Roşie, fapt infirmat cu înverşunare de

ţăran, care nu voia să ştie de nimic şi ținea morțiş să i se dea porcii înapoi, declarând că erau ultima lui avere pe care nu putea s-o lase nici în ruptul capului cu prețul care îi fusese plătit. În timp ce vorbea, țăranul căuta să dea înapoi căpitanului banii primiți pentru porci, pe care îi ținea strânşi în pumn, iar nevasta țăranului îi apucase cealaltă mână, sărutându-i-o cu umilință, după obiceiul pământului.

Neştiind ce să facă, căpitanul Sagner rămase câteva clipe descumpănit, până izbuti să se descotorosească de bătrâna țărancă. Dar fără folos căci în locul ei sosiră forțe tinere, care prinseră din nou să-i sărute mâinile. Locotenentul Cajthaml raportă, însă, cu un ton strict oficial:

— Omul mai are doisprezece porci şi de plătit i s-a plătit cât se cuvine, conform ultimului ordin pe divizie, numărul 12420, aliniatul economic. Conform paragrafului 16, în regiunile care nu au avut de suferit de pe urma războiului, porcii se vor cumpăra la un preț care să nu depăşească suma de 2 coroane şi 16 helleri kilogramul, greutate vie; în ținuturile năpăstuite de război se va adăuga la fiecare kilogram greutate vie încă 36 de helleri, urmând să se plătească, deci, 2 coroane şi 52 helleri de kilogram. La asta se mai adaugă următoarea mențiune: Dacă în locurile pustiite de război se constată că gospodăria respectivă a rămas neatinsă, cu un efectiv de porci care poate fi folosit pentru aprovizionarea unităților în trecere, pentru carnea de porc achiziționată urmează să se plătească acelaşi preț ca în regiunile care nu au avut de suferit de pe urma războiului, cu un supliment special de 12 helleri de fiecare kilogram greutate vie. Dacă situația nu e destul de clară, se va constitui la fața locului o comisie formată din partea interesată, comandantul unității militare respective şi din ofițerul sau plutonierul de administrație (dacă e vorba de o formațiune mai mică) însărcinat cu aprovizionarea.

Cele de mai sus fură citite de locotenentul Cajthaml după copia ordinului pe divizie, pe care o ținea în permanență asupra lui şi aproape că ştia pe dinafară că în teritoriile din imediata apropiere a frontului se prevede o alocație

suplimentară de 15,30 helleri la kilogramul de morcovi, în timp ce prețul unui kilogram de conopidă pentru *Offiziersmenageküchеabteilung* în zonele din preajma frontului se ridică la 1 coroană şi 75 de helleri.

Cei care dăduseră la Viena numitul ordin îşi închipuiseră probabil că zona frontului e un teren fertil, bogat în culturi de morcovi şi conopide.

Locotenentul Cajthaml citise bineînțeles ordinul în limba germană; de aceea se întoarse spre reclamant şi-l întrebă dacă a înțeles; văzând că țăranul dă din cap în semn că nu pricepuse, zbieră la el:

— Aşadar, vrei comisie, hai?

Înțelegând numai cuvântul comisie, țăranul dădu din cap în semn că era de acord, aşa încât în timp ce porcii erau transportați spre bucătăria de campanie pentru execuție, omul fu încadrat de ostaşii luați pentru rechiziții cu baioneta la armă, şi comisia o porni spre gospodăria lui spre a constata dacă era cazul să se plătească 2 coroane şi 52 de helleri sau numai 2 coroane şi 28 de helleri de kilogram.

N-apucară să ajungă nici măcar la şoseaua care ducea spre sat, când din direcția bucătăriilor de campanie se auzi triplul guițat de moarte al porcilor.

Țăranul înțelese că ireparabilul se produsese şi strigă deznădăjduit:

— *Davaite mne za kajdjiu sviniu dva rynskija!*[103]

Cei patru ostaşi îl încercuiră mai strâns, în timp ce familia ațînu calea căpitanului Sagner şi locotenentului Cajthaml, îngenunchind în praful şoselei.

Nevasta şi cele două fete le îmbrățişară rugător picioarele, numindu-i binefecători, până când, țăranul strigă la ele în dialectul ucrainean al ruşilor din Ungaria să se ridice, că soldații n-au decât să mănânce porcii şi să le rămâie în gât.

Comisia se dizolvă, dar cum țăranul începuse să se revolte şi să amenințe cu pumnul, un ostaş îl pocni cu patul armei peste spinare, făcând să-i răsune cojocul ca o bubuitură de

---

[103] Dați-mi doi guldeni de fiecare porc (ucr.).

tunet. Îngrozită, întreaga familie o luă la fugă cu tatăl în cap.

După zece minute, plutonierul de administrație şi ordonanța batalionului, Matušič, se înfruptau cu poftă, în vagonul lor, din creierul porcului. În timp ce se îndopau, plutonierul se adresa din când în când, cu răutate, conțopiştilor:

— Ce-ați mai înfuleca şi voi, hai? Dar ce să vă fac, măi băieți, asta-i pentru gradați. Bucătarilor rinichii şi ficații, creieraşul şi ceafa domnilor *rechnungsfeldwebeli,* iar conțopiştilor o porție dublă de la trupă.

Între timp, căpitanul Sagner dăduse şi el următoarea dispoziție pentru popota ofițerească: „Friptură de porc cu chimion; să fie aleasă carnea cea mai bună şi nu prea grasă!"

Şi aşa se face că în clipa când, la trecătoarea Lupkov se distribui masa trupei, ostaşii avură plăcuta surpriză de a nu găsi în gamela cu ciorbă decât câte două bucățele infime de carne, iar cei născuți în zodie rea, numai o bucățică de şoric.

La bucătărie stăpânea obişnuitul nepotism militar, darnic cu toți cei apropiați de clica stăpânitoare. Țucălarii îşi făcură apariția în trecătoarea Lupkov cu gurile unse de grăsime. Aveau cu toții burțile umflate ca nişte poloboace. Se petreceau lucruri înfiorătoare.

Teteristul Marek îşi aprinsese paie-n cap la bucătărie pentru că încercase să fie drept; când bucătarul îi strecurase în ciorbă o bucată bună de carne fiartă cu observația: „Asta-i pentru *geschichtsschreiberul* nostru", Marek declarase că în război nu există nicio deosebire între ostaşi şi că toți sunt egali, fapt care îi aduse aprobarea unanimă şi fu un prilej de înjurături, la adresa bucătarilor.

Teteristul azvârli deci bucata de carne înapoi, declarând că nu are nevoie de niciun fel de protecție. Cei de la bucătărie interpretară însă greşit gestul lui, închipuindu-şi ca *batalionsgeschichtsschreiberul* nu era mulțumit; bucătarul îi şopti discret să vină mai târziu, după ce va termina cu împărțitul, şi are să-i dea o bucată de picior.

Conțopiştilor, de asemeni, le lucea râtul, sanitarii gâfâiau de fericire, dar în preajma acestei binecuvântări divine,

pretutindeni în jur zăceau neadunate încă amintirile ultimelor lupte. Peste tot numai cartuşiere, cutii goale de conserve, zdrenţe de uniforme ruseşti, austriece şi germane, rămăşiţe de vehicule stricate, pansamente şi vată.

Într-un pin, lângă fosta clădire a gării, din care rămăsese doar un morman de moloz, se înfipsese o grenadă care nu explodase. Pretutindeni se vedeau schije de grenade şi undeva, în apropiere, fuseseră de bună seamă îngropaţi ostaşi căzuţi, deoarece se simţea un miros greu, de putreziciune.

Şi cum trecuseră trupe şi cantonaseră în vecinătate, mai peste tot se vedeau şi nişte moviliţe urât mirositoare, de provenienţă internaţională, aparţinând popoarelor Austriei, Germaniei şi Rusiei. Căcaţii ostaşilor de toate naţionalităţile şi de toate confesiunile zăceau grămadă, în cea mai perfectă înţelegere.

Rezervorul de apă pe jumătate dărăpănat, ghereta acarului de cale ferată şi în general tot ce mai avea vreun perete, era ciuruit de gloanţe ca o sită.

Pentru a da o impresie şi mai completă despre fericirea războiului, din spatele unei coline din apropiere se înălţau, munţi uriaşi de fum, de parcă ar fi ars un sat întreg, aflat în centrul unor mari operaţiuni militare. Fuseseră incendiate, se spunea, barăcile de holerici şi dizenterici, spre marea bucurie a domnilor care-şi făcuseră de lucru cu amenajarea unui pretins spital, sub înaltul patronaj al arhiducesei Maria, şi care furaseră şi-şi umpluseră buzunarele, prezentând note de plată pentru nenumărate barăci inexistente.

O singură baracă pătimea acum pentru toate celelalte şi o dată cu duhoarea înecăcioasă a saltelelor de paie, care ardeau, se înălţa spre cer toată nelegiuirea patronajului arhiducal.

În spatele gării, pe o stâncă, nemţii din Reich se grăbiseră să ridice brandenburghezilor căzuţi o statuie cu următoarea

inscripție: *„Den helden von Lupkapass”*[104], deasupra căreia veghea vulturul german turnat în bronz. Pe soclul statuii se consemnase cu ostentație că respectiva emblemă fusese confecționată din tunurile rusești capturate cu prilejul eliberării Carpaților de către regimentele germane.

În această atmosferă ciudată şi neobişnuită pentru el, se odihnea batalionul, după-masă, în vagoane, în timp ce căpitanul Sagner şi aghiotantul lui se trudeau să descurce telegramele cifrate venite de la comandamentul brigăzii, în legătură cu viitoarele acțiuni ale batalionului. Dispozițiile erau aşa de neclare, încât părea că de fapt batalionul nici n-ar fi trebuit să se afle în trecătoarea Lupkov, ci s-o fi apucat de la Nové Mesto în cu totul altă direcție, deoarece în telegrame se pomenea mereu de localitățile: Csap-Ungvár, Kis-Berezna-Uzsok.

După zece minute se dovedi că ofițerul de stat-major care era de serviciu la baza brigăzii era un nătărău, deoarece sosi o telegramă cifrată care întreba dacă la aparat era batalionul 8 din regimentul 75 (cifru militar G. 3). Ofițerul rămase uluit de răspunsul primit, în care i se făcea cunoscut că era vorba de batalionul de marş nr. 7 din regimentul 91, şi întrebă: cine-i dăduse ordin s-o apuce spre Munkács, când itinerariul era: trecătoarea Lupkov spre Sanok în Galiția. Ofițerul se minună grozav că răspunsul îi venea de la trecătoarea Lupkov şi zăpăcit de tot transmise o nouă telegramă cifrată:

„Itinerariul neschimbat, trecătoarea Lupkov-Sanok unde veți primi noi ordine”

După înapoierea căpitanului Sagner în vagonul comandamentului neregulile de la statul-major fură comentate cu asprime, mergându-se până acolo încât să se afirme că dacă n-ar fi nemții din Reich, armatele de pe frontul răsăritean şi-ar pierde cu desăvârşire capul.

---

[104] Eroilor de la trecătoarea Lupka (germ.).

Locotenentul Dub încercă să scuze imbecilitatea comandamentului, susţinând că în urma ultimelor lupte terenul fusese atât de răvăşit încât nu se putuse fixa încă un itinerar definitiv.

Compătimirea din privirile tuturor voia parcă să spuie: „Ce vină are, dacă-i tâmpit?” Văzând că nimeni nu-i răspunde, locotenentul Dub continuă să pălăvrăgească despre minunata impresie pe care i-o făcea această regiune distrusă, mărturie impresionantă a forţei cu care ştie să lovească pumnul de fier al oştilor austriece. Neprimind nici de data asta răspuns, Dub mai repetă o dată:

— Da, da, nu încape nicio îndoială, ruşii s-au retras de-aci într-o panică nebună.

Drept care, căpitanul Sagner luă hotărârea ca la prima ocazie, când primejdia va fi mai mare, să-l trimită pe locotenentul Dub ca *offizierspatrolle* dincolo de reţeaua de sârmă ghimpată, în recunoaşterea poziţiilor inamice – şi-i şopti locotenentului-major Lukáš, care stătea lângă el, la fereastra vagonului:

— Cine dracu ne-a mai trimis şi civilii ăştia? Cu cât sunt mai învăţaţi, cu atât sunt mai dobitoci.

Dar locotenentul Dub avea chef de vorbă. Începuse să povestească ofiţerilor ce citise în ziar despre luptele din Carpaţi şi despre bătălia pentru trecătorile Carpaţilor, în timpul ofensivei austro-germane pe râul San.

Şi povestea de parcă nu numai că ar fi luat parte la toate luptele, dar ar fi condus personal toate operaţiile.

Cele mai nesuferite fraze sunau cam aşa:

— Apoi, ne-am îndreptat spre Bukovsko, ca să ne asigurăm linia Bukovsko-Dynov, păstrând tot timpul legătura eu gruparea aflată la Bardejov, lângă Velké Polanky, unde am nimicit divizia din Samara a inamicului.

Locotenentul-major Lukáš nu se mai putu stăpâni şi întrebă:

— Dacă nu mă înşel, ai vorbit de asta încă înainte de război cu prefectul dumitale.

Surprins, locotenentul Dub îi aruncă o privire

duşmănoasă şi ieşi din vagon.

Jos, la câțiva metri de baza terasamentului pe care staționa trenul militar, zăceau tot soiul de obiecte aruncate claie peste grămadă de soldații ruşi care, se vede, se retrăseseră prin şanțul terasamentului. Se puteau vedea ceainice ruginite, gamele, cartuşiere, apoi, alături de cele mai variate obiecte, roți de sârmă ghimpată şi, iar şi iar fâşii însângerate de pansament şi vată. La buza şanțului, într-un loc, se adunase un grup de soldați, în mijlocul cărora locotenentul Dub îl descoperi şi pe Švejk, care povestea ceva.

Se îndreptă deci spre ei.

— Ce faceți aici? răsună aspru glasul lui şi locotenentul Dub se opri drept în fața lui Švejk.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că ne uităm, răspunse Švejk în numele tuturor.

— Şi la ce vă uitați mă rog? urmă el mânios.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că ne uităm în jos, spre şanț.

— Cine v-a dat voie s-o faceți?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că asta este dorința domnului *oberst* Schlager din Bruck. În cuvântarea de despărțire, cu ocazia plecării noastre pe front, ne-a spus că ori de câte ori vom trece prin locuri pe unde s-au dat bătălii, să nu pierdem prilejul de a le privi cu toată atenția, pentru a putea trage învățăminte. Privind acest şanț am tras învățământul că soldatul rău face când cară cu el tot felul de ciurucuri şi obiecte de prisos. Asta îl îngreunează şi îl oboseşte fără niciun rost şi se înțelege că împovărat de atâta calabalâc, e mai puțin apt pentru luptă.

În mintea locotenentului Dub încolți speranța de a-l trimite, în fine, pe Švejk în fața Consiliului de război pentru propagandă subversivă şi antiostăşească; de aceea îl întrebă răstit:

— Aşadar, dumneata socoteşti că soldatul trebuie să arunce cartuşele sau baioneta, cum se vede acolo jos, în şanț?

— Nici gând, domnule *laitnant*, răspunse Švejk cu un

zâmbet inefabil: Uitaţi-vă numai în vale la ţucalul acela de tablă.

Şi într-adevăr, jos la poalele terasamentului zăcea demonstrativ o oală de noapte cu smalţul crăpat, mâncată de rugină, în mijlocul unei grămezi de cioburi şi oale stricate care, scoase din uzul casnic, fuseseră depozitate acolo de şeful de gardă, fără doar şi poate cu gândul de a furniza material de discuţie pentru arheologii veacurilor viitoare, care, descoperind această aşezare, vor face pe grozavii şi-i vor învăţa pe copiii de şcoală despre era oalelor de noapte smălţuite.

Locotenentul Dub rămase cu ochii ţintă la oala de noapte, încredinţându-se că în adevăr era vorba de unul din acele obiecte casnice care în copilăria lui îşi aveau locul sub pat.

Cu toţii fură profund înduioşaţi de această privelişte şi, profitând de tăcerea locotenentului Dub, Švejk reluă:

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că o dată, la băile din Poděbrady, un ţucal ca ăsta a stârnit o vâlvă nemaipomenită. Am aflat povestea în cârciuma de la Vinohrady: Era pe vrémea când începea să apară la Poděbrady, revista *Independenţa*, director era farmacistul din Poděbrady şi redactor unu' Ladislav Hájek Domažlický. Farmacistul era un om ciudat; a adunat oale vechi şi alte fleacuri până când şi-a făcut un adevărat muzeu. Într-o bună zi, redactorul Hájek Domažlický a poftit la băile din Poděbrady un prieten, şi el gazetar şi, cum nu se văzuseră de-o săptămână, s-au îmbătat de bucurie. Ca să-i mulţumească pentru ospitalitate, prietenul i-a făgăduit să scrie un foileton la *Independenţa*, revista aceea independentă de care depindea. Zis şi făcut; şi a scris prietenul ăsta un foileton grozav, despre un colecţionar care a găsit în nisip, pe malul Elbei, un ţucal vechi de tablă şi crezând că era coiful sfântului Václav a făcut atâta tărăboi, încât însuşi episcopul Brynych din Hradec s-a dus să-l vadă în procesiune şi cu prapuri. Farmacistul din Poděbrady şi-a zis că în foiletonul acela era vorba de el, aşa că amândoi, gazetarul şi domnul Hájek, au feştelit-o.

Locotenentul Dub l-ar fi aruncat din toată inima pe Švejk în şanţ, dar se stăpâni şi zbieră la ceilalţi:

— Ce tot căscaţi gura de pomană! Nu mă cunoaşteţi încă, dar când o să mă cunoaşteţi...

— Dumneata Švejk rămâi aici, se stropşi apoi, când Švejk dădu să plece cu ceilalţi, spre vagoane.

Rămaseră pe loc, faţă în faţă şi locotenentul Dub îşi frământă creierul ce să-i spună ca să-l sperie.

Dar Švejk i-o luă înainte:

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că ar fi bine dacă timpul ar ţine-o tot aşa; ziua nu-i prea cald şi nopţile sunt foarte plăcute; e, cum să spun, vremea cea mai potrivită pentru război.

Locotenentul Dub scoase revolverul şi întrebă:

— Ştii ce-i ăsta?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că ştiu. Domnul *oberlaitnant* Lukáš are unul, *nämlich*, la fel.

— Atunci bagă-ţi minţile-n cap, nătărăule! spuse grav şi cu demnitate locotenentul, cu revolverul întins – că de unde nu, ar putea să ţi se întâmple ceva foarte neplăcut. Mai încet cu propaganda, ţine-ţi gura!

Locotenentul Dub se îndepărtă bodogănind:

— Acu' i-am zis-o cel mai bine; da, cu propaganda, da, da, cu propaganda!...

Înainte de a se urca în vagon, Švejk se mai plimbă puţin, muncit de o întrebare: „Cel fel de pocitanie e asta?” Şi pe măsură ce se întreba, îşi dădea seama că acestui soi de om i se potrivea cel mai bine denumirea la care se şi opri, de: „băşinos neisprăvit”.

În dicţionarul militar, cuvântul „băşinos” a fost folosit, cu multă dragoste din vremurile cele mai vechi, această vorbă de cinste desemnând mai ales pe colonei, căpitanii mai bătrâni şi pe maiori, constituind o treaptă superioară după calificativul de „boşorog afurisit”. Fără acest adaos cuvântul „boşorog” era apelaţiunea amabilă a unui colonel sau maior mai în vârstă, care zbiera ca un desperat, dar în acelaşi timp îşi iubea soldaţii şi îi apăra faţă de alte regimente, mai cu

seamă când era vorba de patrule străine ce ridicau de prin cârciumi şi taverne pe ostaşii lui, când nu aveau bilet de voie. Boşorogul avea grijă de ostaşii lui, le asigura o mâncare omenească, dar avea întotdeauna o „păsărică” a lui; avea trăsneala lui; de aici, porecla de „boşorog”.

Când boşorogul era însă cicălitor fără niciun rost şi făcea zile fripte trupei şi gradaților, inventând exerciții de noapte şi alte aiureli de soiul ăsta, devenea „boşorog afurisit”.

Din expresia „boşorog afurisit”, ca treaptă superioară pentru definirea ticăloşiei, răutății şi prostiei, a apărut cuvântul „băşinos”. Acest cuvânt spune totul şi este o mare deosebire între un băşinos civil şi un băşinos din armată.

Cel dintâi, civilul, este şi el un superior poreclit aşa în instituția lui de servitori şi de funcționarii subalterni. E birocratul-filistin care face, de pildă, mizerii pentru că conceptul n-a fost destul de bine uscat cu sugativa şi aşa mai departe. Individul e, în general, o apariție stupidă, un animal tâmpit în sânul societății omeneşti, deoarece un astfel de ipochimen pozează în om deştept, pretinde că înțelege totul, ştie să explice orice şi se simte jignit cu orice prilej.

Cine a făcut armata va înțelege, fără îndoială, care e deosebirea între un astfel de specimen şi băşinosul în uniformă. În armată, atributul e alăturat unui „boşorog” afurisit, un afurisit în adevăratul înțeles al cuvântului, adică fanfaron cu orice prilej, dar laş îndată ce se poticneşte de vreun obstacol; nu iubeşte soldații, e în veşnică harță şi se războieşte în zadar cu ei, căci nu e niciodată în stare să-şi câştige autoritatea de care se bucură „boşorogul” sau chiar „boşorogul afurisit”.

În anumite garnizoane, ca de pildă la Trident, în loc de „băşinos”, se vorbea de „căcănarul nostru ramolit”. În toate cazurile era vorba de un om mai în vârstă, de aceea atunci când, în gândul lui, Švejk îl poreclise pe locotenentul Dub „băşinos neisprăvit”, lucrul se întemeia pe o logică fără cusur, întrucât, atât în ceea ce priveşte vârsta, gradul şi în general toate calitățile amintite, locotenentului Dub îi mai

lipsea cincizeci la sută până să ajungă cu adevărat un „băşinos”.

Frământând aceste gânduri în drum spre vagonul lui, îl întâlni pe ţucălarul Kunnert. Avea obrajii umflaţi şi din cele ce îngăima, Švejk înţelese că se întâlnise pe neaşteptate cu locotenentul Dub care-l luase la palme pe nepusă masă, pe motiv că aflase că-i prieten cu el.

— Dacă e aşa – spuse Švejk liniştit – ieşim la raport. Soldatul austriac trebuie să se lase pălmuit numai în anumite împrejurări. Dar jupânul ăsta s-a cam întrecut cu gluma: vorba bătrânului Eugen de Savoia: „De-aici şi până-aici”. E de datoria ta să ceri să fii scos la raport şi dacă n-ai s-o faci, am să-ţi trag eu câteva perechi de palme ca să ţii minte ce e vasăzică disciplina în armată. La cazarma din Karlin era un *laitnant,* Hausner; şi ăsta avea tot aşa un ţucălar pe care numai în palme şi-n picioare îl ţinea. Într-o zi, după ce a fost snopit în bătăi, ţucălarul a cerut să fie scos la raport. Da’ s-a fâstâcit, n-a mai ştiut ce spunea şi a declarat că a fost călcat în picioare. Stăpânul a dovedit uşor că soldatul minte şi că în ziua aceea nu-l călcase în picioare, mărginindu-se să-i tragă numai câteva perechi de palme – ce-i drept zdravene. Aşa se face că bietul ţucălar a fost băgat trei săptămâni la carceră pentru declaraţii mincinoase. Dar asta-i altă poveste, urmă Švejk. Unu Houbička, student în medicină ne spunea că e totuna dacă la Institutul de patologie tai cadavrul unui spânzurat sau al unui otrăvit. Merg cu tine... În armată, o pereche de palme e chestie gravă.

Năucit de-a binelea, Kunnert se lăsă condus de Švejk spre vagonul comandamentului.

Văzându-i, locotenentul Dub zbieră la ei, aplecându-se în afară:

— Ce căutaţi aici, nătărăilor?

— Fii demn, îi atrase Švejk atenţia lui Kunnert, împingându-l în vagon.

Pe culoar îşi făcură apariţia locotenentul-major Lukáš şi, în spatele lui, căpitanul Sagner.

Uitându-se la Švejk, locotenentul-major Lukáš, care era pățit, fu foarte mirat deoarece de data aceasta chipul lui Švejk nu mai era solemn şi binevoitor, ca de obicei, ci prevestea mai degrabă furtună.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant* – spuse Švejk – că am venit la raport.

— Lasă prostiile, Švejkule, că m-am săturat de ele.

— Binevoiți să-mi dați ascultare, insistă Švejk. Eu sunt ordonanța companiei dumneavoastră; dumneavoastră, dacă îmi îngăduiți, binevoiți a fi *kompanienkomandantul* companiei a 11-a. Ştiu că lucru-i grozav de caraghios, dar domnul *laitnant* Dub se află sub ordinele dumneavoastră.

— Ai înnebunit de tot, Švejk – îi curmă vorba locotenentul Lukáš – eşti beat tun şi ai face mai bine dacă ai pleca puşcă! Idiotule, dobitocule!

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, răspunse Švejk, împingându-l înainte pe Kunnert. Situația se aseamănă cu aceea când s-a făcut la Praga prima probă cu grătarul de protecție la tramvaie. Domnul inventator s-a sacrificat personal, primind să fie victima probei sale. Primăria a fost obligată să plătească despăgubiri văduvei.

Căpitanul Sagner, care nu ştia ce atitudine să ia, îi făcu senin să urmeze, în timp ce locotenentul-major Lukáš se schimbă la față de desperare.

— Trebuie să ieşim la raport, să trăiți domnule *oberlaitnant*, continuă Švejk neînduplecat. Dacă vă amintiți, la Bruck mi-ați spus că, în calitate de ordonanța a companiei, eu mai am şi alte îndatoriri în afară de transmiterea ordinelor; ziceați că trebuie să fiu bine informat de tot ce se întâmplă în companie. Pe temeiul acestui ordin îmi îngădui, domnule *oberlaitnant*, să vă aduc la cunoştință că domnul *laitnant* Dub şi-a luat netam-nesam la palme țucălarul. Eu unul, să trăiți domnule *oberlaitnant*, poate nici nu v-aş fi spus-o, dar de vreme ce domnul *laitnant* Dub se află sub comanda dumneavoastră, mi-am zis că chestiunea trebuie să ajungă la raport.

— Cazul e cam ciudat, interveni căpitanul Sagner. Ascultă

Švejk, de ce-l tot împingi înainte pe Kunnert?

— Cu respect vă raportez, domnule *batallionskomandant*, că e caz de raport. Kunnert e tâmpit! A fost pălmuit de domnul *laitnant* Dub şi se teme să iasă singur la raport. Cu respect vă raportez, domnule *hauptman*, că, dacă v-aţi uita la el, aţi vedea cum îi tremură genunchii. S-a zăpăcit de tot. Dacă nu eram eu, poate că nici n-ar fi ieşit la raport, la fel ca unu' Kudela din Bytouchov, care pe vremea când făcea serviciul activ a ieşit de atâtea ori la raport până a fost trecut la marină, unde a devenit gornist şi apoi a devenit cunoscut ca dezertor undeva, pe o insulă din Oceanul Pacific. Acolo s-a însurat şi după un timp a stat chiar de vorbă cu exploratorul Havlasa, care nici n-a băgat de seamă, că nu e băştinaş. Sigur, e foarte trist când cineva trebuie să iasă la raport, pentru câteva nenorocite de perechi de palme. Dar ştiţi, el nici n-a vrut să vină, fiindcă mi-a zis chiar că nu vine. A căpătat atâtea palme, că nici el nu ştie de care palme e vorba acum; şi nici prin gând nu i-ar fi trecut să vie aici, n-a vrut în ruptul capului să iasă la raport; dacă ar fi după el, s-ar lăsa cârpit şi de-acu' încolo. Cu respect vă raportez, domnule *hauptman*, poftiţi numai de vă uitaţi, de frică s-a căcat pe el. Pe de altă parte, ar fi trebuit să se plângă numaidecât de perechile de palme pe care le-a primit, dar nu s-a încumetat, pentru că a ştiut că e mai bine să fii o floare modestă... Ştiţi, face serviciul la domnu' *laitnant* Dub.

Şi împingându-l pe Kunnert înainte, Švejk îi spuse:

— Ce te tot clatini ca un stejar[105] pe vreme de furtună?

Căpitanul Sagner îl întrebă pe Kunnert cum a fost.

Tremurând tot, Kunnert declară că ar fi mai bine să fie întrebat domnul *laitnant* Dub. Ba acest Iudă merse chiar până acolo încât, tremurând ca varga, afirmă că la mijloc nu-i decât o invenţie a lui Švejk.

Acestei neplăcute situaţii îi puse capăt însuşi locotenentul Dub, care apăru pe neaşteptate zbierând cât îl ţinea gura, la Kunnert:

---

[105] Stejar - dub în limba cehă.

— Iar ți s-a făcut de o pereche de palme?

Chestiunea era, aşadar, limpede ca lumina zilei, încât Sagner îi spuse pur şi simplu locotenentului Dub:

— Cu începere de astăzi, Kunnert e detaşat la bucătăria batalionului. În ce priveşte noua ordonanță, adresează-te *rechnungsfeldwebelului* Vaněk.

Locotenentul Dub salută şi înainte de a pleca se întoarse către Švejk şi-i spuse:

— Fac prinsoare că într-o bună zi tot la spânzurătoare ai s-o sfârşeşti.

După plecarea lui, Švejk se adresă locotenentului-major cu un ton de nespusă blândețe:

— La Mnichovo Hradiště era un domn care vorbind cam tot aşa cu un altul, cel de-al doilea i-a răspuns: „Să ne vedem cu bine pe locul de execuție”.

— Švejkule – îi spuse locotenentul-major Lukáš – mare tâmpit mai eşti, dar nu care cumva să-mi răspunzi iar aşa cum ți-e obiceiul: „Cu respect vă raportez că sunt tâmpit!”

— Extraordinar! exclamă căpitanul Sagner care, aplecat în afara vagonului, ar fi fost în clipa aceea fericit să se retragă de la fereastră, dar nu mai avu când, căci catastrofa se întâmplase: locotenentul Dub se afla sub fereastra vagonului.

Locotenentul Dub începu prin a-şi exprima regretul că Sagner plecase fără să-i fi ascultat expunerea de motive în legătură cu ofensiva pe frontul răsăritean.

— Ca să înțelegem bine această uriaşă ofensivă – striga Dub în sus spre fereastră – trebuie să ne dăm seama în prealabil cum s-a desfăşurat ofensiva de la sfârşitul lunii aprilie. A trebuit mai întâi să spargem frontul rusesc şi am găsit locul cel mai potrivit pentru această spărtură, între Carpați şi Vistula.

— Nu te contrazic de fel, îi răspunse sec căpitanul Sagner şi plecă de la fereastră.

După o jumătate de oră, când trenul porni mai departe spre Sanok, căpitanul Sagner se întinse în vagon pe o banchetă, prefăcându-se că doarme, nădăjduind că între

timp locotenentul Dub avea să uite de răsuflata lui concluzie în legătură cu ofensiva.

Din vagonul în care se afla Švejk, lipsea Baloun. Ceruse, ce-i drept, permisiunea de a şterge cu pâine cazanul în care se gătise gulaşul, şi acum era în vagonul bucătărie, într-o situație neplăcută, întrucât la pornirea trenului, din cauza smuciturii neprevăzute, fusese proiectat cu capul în jos în cazan şi numai picioarele îi ieşeau afară. Se obişnui însă repede şi cu această poziție şi din cazan se auzi o forfoteală ca de arici la vânătoare de gândaci şi, ceva mai târziu, glasul tânguitor al lui Baloun:

— Oameni buni, pentru Dumnezeu, mai aruncați-mi, vă rog, o bucată de pâine, că mai e sos.

Această idilă ținu până la prima stație, unde ajunseră cu cazanul companiei a 11-a gata curățat şi lucind lună.

— Dumnezeu să vă răsplătească, prieteni, le mulțumi Baloun din inimă. De când mă ştiu în armată, pentru prima dată mi-a zâmbit şi mie norocul.

Şi într-adevăr n-avea de ce să se plângă. La trecătoarea Lupkov avusese parte de două porții de gulaş; locotenentul-major Lukáš îşi manifestase mulțumirea pentru faptul că Baloun îi adusese mâncarea de la popota ofițerească neatinsă, şi drept răsplată îi lăsase o bună jumătate de porție.

În culmea fericirii, Baloun şedea acum la marginea vagonului, bălăbănindu-şi picioarele în afară şi deodată războiul începu să-i pară un lucru mai plăcut, mai familiar.

Bucătarul companiei începu să-şi bată joc de el spunând că la Sanok urmează să se dea la masa de seară încă un prânz, drept compensație pentru vremea când nu primiseră nimic. Baloun încuviință, dând din cap, şi spuse în şoaptă:

— O să vedeți, prieteni, că Dumnezeu nu ne lasă. Râseră toți cu poftă, iar bucătarul, cățărat pe maşina de gătit, începu să cânte:

„Iupaidia, iupaida,
Dumnezeu nu ne-o lăsa.

Şi din greutatea toată
tot el are să ne scoată.
Din nevoie, din desiş,
el ne scoate-n luminiş.
Iupaidia, iupaida,
Dumnezeu nu ne-o lăsa.”

Dincolo de staţia Ščevna începură din nou să se ivească, prin văi, cimitire militare. În vale, lângă Ščevna, se vedea din tren o cruce de piatră cu un Christos al cărui cap fusese retezat de tirul artileriei.

Trenul îşi iuţi viteza, gonind repede prin defileu, la vale spre Sanok; orizonturile se lărgeau şi o dată cu ele apăreau tot mai multe sate distruse, de o parte şi de alta a căii ferate.

La Kulašna, jos în apa râului, se vedea un tren sanitar distrus, răsturnat nu de mult, de pe linia ferată.

Baloun holbă ochii mari şi se minună, mai ales de felul cum erau împrăştiate diferitele părţi ale locomotivei; coşul se înfipsese în terasament şi ieşea afară ca o gură de tun de calibrul 28.

Această apariţie trezi şi atenţia celor din vagonul în care se afla Švejk. Cel mai indignat era bucătarul Jurajda:

— Unde s-a mai pomenit să tragi în vagoanele, de Cruce Roşie?

— Voie nu este, dar s-a pomenit, îl lămuri Švejk. Lovitura n-a fost rea; şi cu toţii fură de părere că atacul se întâmplase noaptea şi că, probabil, din pricina întunericului nu se zărise crucea roşie. Câte lucruri oprite nu-s pe lumea asta, pe care le faci totuşi. Voie, ne-voie, totul e să reuşeşti. La manevrele imperiale de lângă Pisek a venit odată un ordin care interzicea ca soldaţii să fie legaţi în timpul marşului. Căpitanul nostru n-a ţinut seamă de el, zicând că ordinul e o prostie: e la mintea cocoşului că un soldat legat nu poate mărşălui. Aşa că el, fără să calce niciun ordin, continua să-i lege, aruncându-i în căruţele eşalonului de aprovizionare. Dar chiar pe strada noastră, acum cinci sau şase ani, s-a întâmplat un alt caz. Într-o casă, la etajul întâi locuia un

domn Karlík. Cu un etaj mai sus stătea un om tare cumsecade; îi zicea Mikeš şi era de la conservator. Îi plăceau grozav femeile şi, pe lângă altele, începuse să dea târcoale fiicei domnului Karlík, care avea o firmă de expediții şi cofetărie, şi pe undeva, prin Moravia, pe alt nume, o legătorie de cărți. Când domnul Karlík a aflat că conservatoristul umblă după fata lui, s-a dus la el acasă şi i-a spus: „Dumneata să ştii că n-ai s-o iei pe fiica mea, lepădătură; nu ți-o-dau!” „Bine – i-a răspuns domnul Mikes – dacă n-am voie, n-am voie, ce să fac? N-am să mă omor...” Peste două luni, domnul Karlík a venit din nou la el; de data asta a venit cu soția şi amândoi i-au spus într-un glas: „Nemernicule, ne-ai necinstit fiica”. „Adevărat – le-a răspuns el atunci fără ocol – mi-am îngăduit să-i fac felul, stimată doamnă.” Domnul Karlík a început atunci să zbiere, amintindu-i că-l prevenise că nu i-o dă; conservatoristul i-a răspuns, pe bună dreptate, că nici n-avea de gând s-o ia şi că atunci când domnul Karlík a venit la el, în afară de căsătorie nu-i interzisese nimic. Le-a mai spus că, de altfel, să nu aibă nicio grijă, că el e om de cuvânt, că nu se gândeşte la căsătorie şi că se pot bizui pe cuvântul lui. Dacă va fi urmărit – zicea – din pricina asta, lui puțin îi pasă, ştiindu-se cu cugetul curat, că mama lui i-a cerut pe patul de moarte să nu mintă niciodată, că el jurase şi că nu e în stare să calce un asemenea jurământ. În familia lui nimeni n-a mințit niciodată şi el a avut întotdeauna în şcoală cea mai bună notă la educația morală. Vedeți aşadar ca există lucruri neîngăduite, dar care se pot face şi că drumurile pot fi diferite, numai voința trebuie s-o avem cu toții aceeaşi.

— Scumpe prietene, intră în vorbă teteristul, care lucra de zor la notele sale – tot răul spre bine. Trenul ăsta sanitar aruncat în aer, pe jumătate ars şi răsturnat de pe linie, vine să îmbogățească glorioasa istorie a batalionului nostru cu încă o faptă de vitejie viitoare; închipuieşte-ți că la 16 septembrie, să zicem, cum mi-am însemnat eu, din fiecare companie a batalionului nostru se prezintă voluntar câțiva ostaşi, sub conducerea unui caporal şi cer să li se dea voie să

arunce în aer un tren blindat al inamicului care trage asupra noastră şi ne împiedică trecerea peste râu. Şi-au împlinit cu cinste misiunea, travestiţi în ţărani...

— Da' ia te uită ce mi-e dat să văd, strigă teteristul răsfoind prin însemnările sale. Cum de s-o fi rătăcit pe aici domnul Vaněk al nostru?

Ascultă, domnule *rechnungsfeldwebel*, se adresă el lui Vaněk, ce articolaş frumos va apare despre dumneata în istoria batalionului. Am impresia că mai figurezi o dată, pe undeva, dar aici e-aici.

Teteristul citi cu glas tare:

„Eroica moarte a plutonierului de administraţie Vaněk

Pentru îndrazneaţa acţiune de aruncare în aer a trenului blindat al inamicului s-a prezentat plutonierul de administraţie Vaněk, îmbrăcat la fel ca şi ceilalţi, în straie ţărăneşti. Asurzit de explozie, a leşinat; când şi-a revenit în fire, s-a pomenit înconjurat de inamic, care l-a transportat numaidecât la comandamentul diviziei duşmane, unde, deşi ameninţat cu moartea, a refuzat cu înverşunare să divulge vreun amănunt în legătură cu poziţia şi efectivul armatelor noastre. Întrucât era travestit, a fost judecat şi condamnat, ca spion, la moarte prin spânzurătoare, pedeapsă care, ţinându-se seama de gradul lui important, a fost comutată în moarte prin împuşcare. Execuţia a avut loc imediat lângă zidul cimitirului; viteazul plutonier de administraţie Vaněk a refuzat să i se lege ochii. La întrebarea dacă mai avea vreo dorinţă a răspuns: «Transmiteţi batalionului meu, prin mijlocirea unui parlamentar, ultimul meu salut şi spuneţi-i că mor cu credinţa că batalionul va continua marşul lui victorios. Mai transmiteţi, de asemenea, domnului căpitan Sagner că în conformitate cu ultimul ordin pe brigadă, raţia zilnică de carne se sporeşte la două cutii şi jumătate de conserve de cap.» Aşa a murit plutonierul de administraţie Vaněk, stârnind cu ultima lui frază panică şi spaimă în rândurile duşmanului care îşi închipuia că, împiedicând trecerea noastră peste râu, ne va

tăia punctele de aprovizionare, nădăjduind astfel să provoace înfometare şi prin aceasta demoralizare în rândurile noastre. Calmul cu care a privit moartea în faţă ne este vădit în mod grăitor de împrejurarea că înainte de execuţie a jucat jocker cu ofiţerii inamicului. «Suma câştigată de mine vă rog s-o predaţi Societăţii ruse de Cruce Roşie», a spus, înfruntând cu demnitate ţevile de puşcă. Această nobilă generozitate a mişcat până la lacrimi întreaga asistenţă."

— Iertaţi-mă, domnule Vaněk – se întrerupse teteristul – că mi-am îngăduit să dispun de banii dumneavoastră. Am stat şi m-am gândit dacă nu era mai bine să-i fi predat, poate, Crucii Roşii austriece, dar, la urma urmei, socotesc că din punct de vedere uman e totuna; principalul era să fie predaţi unei instituţii umanitare.

— Răposatul nostru – interveni Švejk – ar fi putut să-i predea, de pildă, azilului de noapte, dar parcă tot aşa-i mai bine; domnul primar ar fi fost în stare să-şi cumpere cu banii ăştia cârnaţi pentru gustarea de la ora zece.

— Ei, de furat se fură peste tot, spuse telefonistul Chodounský.

— Da' mai ales la Crucea Roşie, declară profund indignat bucătarul Jurajda. La Bruck aveam un prieten bucătar care gătea pentru surorile de la baraca Crucii Roşii; şi mi-a povestit cum superioarele şi infirmierele-şefe trimit acasă lăzi întregi de malaga şi ciocolată. Da, asta se întâmplă prin forţa împrejurărilor; e o problemă de autodeterminare a omului. Fiecare om trece în viaţa lui nesfârşită prin nenumărate transformări şi o dată şi-o dată tot trebuie să apară pe lumea asta în chip de hoţ. Am trecut şi eu printr-o asemenea ipostază.

Bucătarul ocultist Jurajda scoase din raniţă o sticlă de coniac.

— Vedeţi aici – reluă el desfundând sticla – o dovadă, de netăgăduit. Sticla asta am luat-o, înainte de plecare, de la popota ofiţerească. Coniacul e de calitatea cea mai bună şi trebuia folosit la siropul de zahăr pentru tortul de Linz.

Destinul însă a hotărât să-l fur, după cum tot el a hotărât să devin hoț.

— Eu socotesc că n-ar fi rău – interveni Švejk – dacă destinul ar hotărî ca noi să fim complicii dumitale; de altfel, presimt că aşa o să se şi întâmple.

Şi într-adevăr, presimțirea lui Švejk se adeveri. Sticla trecu din mână în mână, în ciuda protestelor plutonierului de administrație, care susținea că coniacul trebuie băut din gamelă şi împărțit cu dreptate căci fiind cinci pe-o sticlă, e greu de ştiut dacă unul nu înghite mai mult decât ceilalți, mai ales că sunt în număr fără soț.

La această întâmpinare, Švejk observă:

— Lucru-i drept; dacă domnul Vaněk doreşte să aibă număr cu soț, n-are decât să se retragă din combinație, ca să nu se ivească certuri şi neplăceri.

Vaněk îşi retrase deci propunerea şi prezentă alta, mărinimoasă, potrivit căreia dăruitorul Jurajda urma să se plaseze astfel la rând, încât să poată bea de doua ori. Această propunere stârni un val de proteste vehemente, deoarece Vaněk trăsese o duşcă de cum se desfundase sticla.

În cele din urmă, fu adoptată propunerea teteristului, de a se bea în ordinea alfabetică; el îşi motivă propunerea cu argumentul că însuşi numele fiecăruia era o chestiune de predestinare.

Aşadar, sticla fu începută de Chodounský, primul în ordine alfabetică, care se uita cu groază la Vaněk, făcându-şi socoteala că, fiind ultimul, plutonierul va avea parte de o înghițitură mai mult. Săvârşi însă cu acest prilej o greşeală matematică grosolană, deoarece până la urmă se dovedi că au fost douăzeci şi una de înghițituri.

Jucară apoi un jocker obişnuit cu trei cărți, care dădu prilej teteristului să citeze din Sfânta Scriptură, la fiecare levată. Ridicând valetul strigă, de pildă:

— Doamne, lasă robului tău acest valet şi această damă, ca săpându-le şi îngrijindu-le să le culeagă roadele.

Când i sé reproşă, însă, că avusese îndrăzneala să ridice şi

optarul, teteristul replică cu glas tunător:

— Dar s-a văzut undeva femeie care având zece bănuți şi pierzând unul, nu aprinde lumânarea şi nu caută cu osârdie până îl găseşte? Iar dacă-l găseşte, atunci cheamă vecinii şi prietenele şi le spune: „Bucurați-vă împreună cu mine căci am ridicat optarul şi am tăiat riga cu asul!” Aşa că dați cărțile încoace, că v-ați ars cu toții.

Teteristul Marek avea într-adevăr mare noroc la cărți. În timp ce ceilalți îşi tăiau atu-urile între ei, el le tăia pe toate cu atu-ul cel mai mare, astfel încât unul după altul pierdeau, iar el ridica pot după pot, strigând de fiecare dată către cei biruiți:

— Şi mari cutremure vor fi pe alocuri, şi foamete, şi ciumă, şi mari minuni cereşti se vor arăta.

În cele din urmă se săturară de joc şi-l întrerupseră, după ce telefonistul Chodounský îşi pierduse cu anticipație solda pe jumătate de an. Era fiert. Teteristul îi ceru o confirmare scrisă în care să declare că plutonierul de administrație Vaněk urma să-i plătească lui, timp de şase luni, solda lui Chodounský.

— Nu-ți fă sânge rau pentru asta, Chodounský, îl mângâie Švejk. Dacă ai noroc, cazi la primul atac şi Marek se linge pe bot de *lohnung*-ul tău; aşa că semnează, fără frică.

Perspectiva aceasta îl impresionă foarte neplăcut pe Chodounský care spuse sigur de sine:

— Eu nu pot să cad, fiindcă sunt telefonist şi telefoniştii stau întotdeauna în adăposturi, iar sârmele se întind şi se repară numai după *gefecht*.

Teteristul ținu să sublinieze că, dimpotrivă, telefoniştii sunt expuşi celor mai mari primejdii şi că mai cu seamă asupra lor este îndreptat, întotdeauna, tirul artileriei duşmane. Niciun telefonist nu poate fi sigur în adăpostul lui. Chiar dacă adăposturile ar fi la zece metri sub pământ, artileria duşmană tot îi poate nimeri. Telefoniştii – zicea – pier ca grindina în ploaia de vară, dovadă că înainte de a pleca el din Bruck se deschisese acolo al douăzeci şi optelea curs pentru telefonişti.

Chodounský privea pierdut undeva departe, fapt care pe Švejk îl mişcă profund şi-l făcu să-i adreseze un cuvânt de mângâiere:

— N-am ce zice, mare ghinion ai avut!

Chodounský răspunse amabil:

— Ține-ți gura, țațo.

— Ia să mă uit la litera „Ch” în notele mele pentru istoria batalionului… Chodounský… Chodounský, mda, aha, l-am găsit: „Telefonistul Chodounský îngropat de o mină. Telefonează din mormânt la comandament: «Mor şi felicit batalionul pentru victorie!»”

— Asta ar trebui să te mulțumească – spuse Švejk – sau poate că vrei să mai adaugi ceva? Îți aminteşti de telefonistul de pe „Titanic”, care, în clipa când vaporul se scufunda, telefona mereu jos, la bucătăria inundată, întrebând dacă prânzul e gata?

— Mie mi-e totuna, interveni teteristul. S-ar putea întregi eventual cuvintele din urmă ale lui Chodounský prin următoarea frază pe care o strigă la telefon: „Salutați din parte-mi brigada noastră de fier”.

IV

MARSCHIEREN! MARSCH!

Sosind la Sanok, aflară că, în adevăr, cei din vagonul în care era instalată bucătăria de campanie a companiei a 11-a, unde neîndestulatul Baloun se bâşea de fericire, avuseseră dreptate când spuseseră că aci li se va distribui masa de seară. În afară de asta, urma să li se mai distribuie în plus rația de pâine pentru toate zilele în care batalionul nu căpătase nimic. De asemeni, coborând din vagoane, aflară că la Sanok era instalat comandamentul „brigăzii de fier", de care depindea batalionul 91, potrivit actului său de botez. Cu toate că legăturile de cale ferată spre Lvov şi mai departe spre nord, până la graniță, nu erau întrerupte, părea totuşi ciudat că comandamentul sectorului răsăritean dăduse dispoziția ca „brigada de fier" împreună cu statul ei major să-şi concentreze batalioanele de marş la o sută cincizeci de kilometri în spate, când linia frontului se întindea de la Brod până la Bug şi de-a lungul râului, spre nord, până la Sokal.

Această foarte interesantă problemă strategică fu rezolvată într-un mod cât se poate de simplu, în clipa când căpitanul Sagner se prezentă la comandamentul brigăzii din Sanok, pentru a anunța sosirea batalionului de marş.

Ofițer de serviciu era aghiotantul brigăzii, căpitanul Tayrle.

— Mă mir – spuse căpitanul Tayrle – că dumneavoastră n-ați primit anumite instrucțiuni. Marşruta e precisă. În ce priveşte desfăşurarea marşului dumneavoastră, ar fi trebuit,

aşa cum era firesc, să ne anunţaţi dinainte. După dispoziţiile cartierului general, dumneavoastră *aţi sosit cu două zile mai devreme.*

Căpitanul Sagner roşi puţin, dar nu se gândi să-i repete cuprinsul telegramelor cifrate pe care le primise în cursul călătoriei.

— Mă mir de dumneata… reluă aghiotantul Tayrle.

— Credeam – îi răspunse iritat căpitanul Sagner – că ofiţerii se tutuiesc între ei.

— Din partea mea, spuse căpitanul Tayrle. Dar, ia spune-mi, te rog, eşti activ sau rezervist? Activ? Păi spune aşa, frate… Asta-i cu totul altceva… Azi e greu să-i mai deosebeşti… Pe aici au trecut atâţia locotenenti de rezervă idioţi. În retragerea de la Limanov şi Krasnik, toţi „locotenenţii" ăştia îşi pierdeau capul cum zăreau o patrulă căzăcească. Noi, ăştia de la comandament, nu-i prea avem la stomac pe aceşti încurcă-lume. Nişte dobitoci de intelectuali care se activează sau îşi dau examenul de ofiţeri în civil şi continuă să fie imbecili de civili până vine războiul şi se scapă pe ei, căcăcioşii!

Căpitanul Tayrle scuipă cu dispreţ şi-l bătu pe umăr cu familiaritate pe căpitanul Sagner.

— O să rămâneţi aici probabil două zile. Vă iau pe toţi sub protecţia mea, o să mai dansăm. Avem aici nişte curvuliţe grozave, între altele fata unui general care înainte vreme era lesbiană. Ca s-o aţâţăm, ne îmbrăcăm cu toţii în rochii de damă şi să te ţii pe urmă, ce carte ştie! Scroafa e aşa de slăbănoagă, încât parcă nici nu-ţi vine să crezi că ar fi în stare de ceva. Dar se pricepe, fraţioare… de altfel ai să vezi… Pardon! şi rămase o clipă încurcat. Trebuie să mă duc iar să borăsc; pentru a treia oară azi…

După ce se întoarse, destăinui căpitanului Sagner, pentru a-i dovedi atmosfera de veselie care domnea acolo, că vărsăturile de care suferea erau urmările chefului din ajun, la care participaseră şi ofiţerii unităţii de pionieri.

Pe comandantul acestei unităţi căpitan şi el, Sagner avu prilejul să-l cunoască foarte curând. În cancelarie intră un

lungan în uniformă cu trei steluțe aurii şi oarecum mahmur; nebăgând în seamă prezența căpitanului Sagner, se adresă pe un ton foarte familiar lui Tayrle:

— Ce faci, mă, porcule? Frumos ai aranjat-o aseară pe contesa noastră. Se aşeză pe scaun şi lovindu-se cu o vărgă subțire peste pulpe, începu să râdă cu hohote:

— Când mi-amintese că i-ai borât în poale...

— Da – încuviință Tayrle – m-am distrat bine aseară.

Abia după aceea îl prezentă pe Sagner ofițerului cu varga în mână şi tustrei părăsiră cancelaria, îndreptându-se spre cafeneaua care răsărise peste noapte pe ruinele unei foste berării.

În timp ce traversau cancelaria, căpitanul Tayrle împrumută varga de la comandantul unității de pionieri şi lovi cu ea în masa lungă în jurul căreia, la această comandă, se ridicară în poziție de drepți doisprezece conțopişti. Aceştia erau partizani ai muncii liniştite şi lipsite de primejdie din spatele frontului, şi aveau nişte burți respectabile, îmbrăcate în uniforme extra.

Acestor doisprezece apostoli ai chiulului, căpitanul Tayrle le spuse, vrând să facă pe grozavul față de Sagner şi celălalt oaspe:

— Să nu vă închipuiți, porcilor, că sunteți aici la cură de îngrăşare. Mai puțină mâncare şi băutură şi mai multă alergătură!... Şi acum să vă mai arăt un număr de dresaj, îi anunță Tayrle.

Lovi din nou cu varga în masă şi-i întrebă pe cei doisprezece, care stăteau smirnă:

— Când aveți de gând să crăpați, neisprăviților?

Cei doisprezece răspunseră în unison:

— La ordinul dumneavoastră, domnule căpitan.

După care, râzând de propria-i tâmpenie, căpitanul Tayrle ieşi din cancelarie, însoțit de oaspeții săi.

Aşezându-se cu ei la o masă în cafenea, Tayrle comandă o sticlă cu lichior de scoruşe şi porunci să fie aduse câteva domnişoare din cele care erau libere. Astfel Sagner află că în realitate cafeneaua era un tractir. Când auzi că niciuna din

domnişoare nu era liberă, căpitanul Tayrle se înfurie peste măsură şi întâlnind-o pe madamă în sala de aşteptare, o înjură grosolan, întrebând-o apoi cine era la domnişoara Ella. Iar când i se spuse că era ocupată cu un locotenent, începu să zbiere şi mai tare, ca ieşit din minți.

La domnişoara Ella se afla în clipa aceea domnul locotenent Dub, care, după cantonarea batalionului în clădirea gimnaziului, adunase toată unitatea sa şi într-o lungă expunere atrăsese luarea-aminte ostaşilor că, în retragere, ruşii au împânzit bordelurile cu personal contaminat de boli venerice, pentru a provoca în felul acesta pierderi grele armatei austriece. Atrase aşadar atenția ostaşilor să nu frecventeze asemenea localuri şi adăugă că el însuşi va inspecta aceste case, pentru a se convinge personal dacă ordinul n-a fost călcat; ținând seamă că acum se aflau în zona frontului, cel care va fi descoperit acolo va fi trimis în fața Consiliului de război.

Locotenentul Dub se duse deci să se convingă la fața locului dacă ordinul lui fusese respectat şi-şi alese ca punct de plecare al cercetărilor sale canapeaua din odăița Ellei, aflată la etajul întâi al aşa-zisei „Cafenele” a oraşului, unde se distra de minune.

Între timp, căpitanul Sagner se înapoie la batalion. Societatea lui Tayrle trebui să se risipească, acesta fiind chemat de urgență la brigadă, unde comandantul îşi căuta de mai bine de o jumătate de oră aghiotantul.

Veniseră ordine noi de la divizie şi trebuia stabilită definitiv marşruta regimentului 91 abia sosit, deoarece, după noi ordine primite, pe vechiul lui itinerar urma să se îndrepte acum batalionul de marş al regimentului 102.

Situația era foarte încurcată; ruşii se retrăgeau în grabă spre nord-estul Galiției, formațiuni austriece se amestecau între ele, iar unități germane pătrundeau, pe alocuri, în liniile lor ca nişte săgeți; toate acestea dădură naştere unui haos, care fu sporit apoi de sosirea în zona frontului a unor noi batalioane de marş şi a altor unități militare. O situație asemănătoare era şi în zonele din spatele frontului, ca de

pildă chiar aici, la Sanok, unde pe neaşteptate sosiseră rezervele unei divizii germane hanovreze, sub comanda unui colonel cu o căutătură atât de crâncenă, încât generalul de brigadă îşi pierdu cumpătul. Colonelul comandant al rezervelor diviziei hanovreze îi arătă o dispoziție scrisă – dată de statul-major al armatelor germane – în care se arăta că oamenii lui trebuiau cartiruiți în clădirea gimnaziului, unde fuseseră cazați ostaşii din regimentul 91. Pentru instalarea statului său major, ceru evacuarea clădirii „Băncii Cracoviene", în care se stabilise comandamentul brigăzii.

Comandamentul chemă la telefon divizia, înfățişând situația exactă; apoi vorbi cu divizia şi hanovrezul cu căutătura crâncenă şi, drept urmare, la brigadă sosi următoarea dispoziție telegrafică: „Brigada părăseşte oraşul la orele şase seara în direcția Turow – Volsk – Liskowiec – Starasol – Sambov, unde va primi noi dispoziții. O dată cu ea va pleca şi batalionul de marş 91, care va forma ariergarda; patrulele de recunoaştere vor pleca din Turow la orele cinci şi jumătate; între detaşamentele de apărare a flancurilor sudic şi nordic, distanță 3 kilometri. Ariergarda părăseşte oraşul la orele şase şi un sfert!"

În clădirea gimnaziului era mare forfotă. La adunarea ofițerilor, convocată ad-hoc de comandantul batalionului nu lipsea decât locotenentul Dub; Švejk primi ordinul să-l caute.

— Cred că dumneata ai să-l găseşti uşor – îi spuse locotenentul-major Lukáš – că ştiu că vă aveți ca pisica şi câinele.

Şi în timp ce locotenentul-major Lukáš scria pe o foaie de hârtie ordinul prin care locotenentul Dub era chemat să se prezinte de urgență la gimnaziu, unde avea loc adunarea, Švejk continua să-i raporteze:

— Da, domnule *oberlaitnant*, n-aveți nicio grijă. Vi-l găsesc eu numaidecât, pentru că ostaşii n-au voie să intre în bordel, aşa că dumnealui e mai mult ca sigur acolo, ca să se convingă dacă nu cumva vreun ostaş din unitatea dumisale doreşte să ajungă în fața Consiliului de război. Domnul

laitnant Dub, personal, a declarat în fața *manşaftului* că va inspecta bordelele şi vai şi amar de cei care îi vor cunoaşte şi partea rea. De altfel, ştiu unde e. E aici, aproape, în cafeneaua de peste drum; oamenii dumnealui l-au urmărit să vadă unde se duce mai întâi.

Localurile unite de distracție şi „Cafeneaua oraşului”, despre care amintise Švejk, erau împărțite în două secții. Cine nu voia să treacă prin cafenea, intra prin spatele clădirii, unde se încălzea la soare o babă, care se adresa vizitatorilor în limbile germană, poloneză şi ungară, cam aşa:

— Hai, drăgălaşule, avem fetițe drăguțe.

Dacă ostaşul intra, bătrâna îl conducea, printr-un coridor, într-un fel de sală de primire unde chema câte o domnişoară, care venea fuga, în cămăşuță; cerea banii înainte şi pe loc, şi în timp ce soldatul îşi descingea baioneta, suma respectivă era vărsată madamei.

Ofițerii intrau prin cafenea; pentru domnii ofițeri drumul era mai complicat, pentru că ducea către separeurile din fundul localului, unde erau domnişoarele mai selecte, în cămăşuțe cu dantele, anume alese pentru gradele ofițereşti şi unde se servea vin şi lichior. De altfel, madama nu îngăduia niciun gest uşuratic în cafenea; totul se petrecea sus, în cămăruțe. Într-un astfel de paradis, plin de ploşnițe, se afla tolănit pe un divan, numai în izmene, şi locotenentul Dub, în timp ce domnişoara Ella îi povestea, aşa cum se întâmplă de obicei în asemenea împrejurări, tragedia vieții ei; cum că tatăl ei fusese fabricant şi dânsa profesoară de liceu la Pesta şi că situația în care se găsea acum era o consecință a unei dragoste nefericite.

Lângă pat, în spatele locotenentului Dub, pe o măsuță, se vedeau o sticlă cu lichior de scoruşe şi două păhărele. Având în vedere că sticla era numai pe jumătate golită şi că domnişoara Ella şi locotenentul Dub nu mai ştiau ce vorbesc, se putea uşor trage încheierea că locotenentul Dub nu ținea de fel la băutură. Din cele ce spunea se vedea limpede că începuse să încurce totul, confundând-o pe Ella cu ordonanța lui, Kunnert; vorbea şi îl amenința pe

imaginarul Kunnert aşa cum îi era obiceiul:

— Kunnert, Kunnert, bestie, ţine minte, când ai să-mi cunoşti partea rea...

Švejk ar fi trebuit să se supună aceleiaşi proceduri ca şi ceilalţi ostaşi care intrau prin spatele clădirii; el se smulse însă amabil din braţele unei fetiţe în cămăşuţă, la al cărei strigăt sosi în grabă madama, o poloneză grasă, care tăgădui cu neruşinare că s-ar afla pe acolo, ca musafir, vreun domn locotenent.

— Nu zbieraţi aşa la mine, cucoană – îi spuse Švejk zâmbind politicos – dacă vreţi să nu vă ating peste bot. La noi pe strada Platnerská, o madamă a încasat odată o chelfăneală că n-a mai ştiut pe ce lume e. Un băiat îl căuta acolo pe taică-su, un oarecare Vondraček, care avea prăvălie cu cauciucuri de automobil. Pe madamă o chema Křovaňova; după ce au readus-o în simţiri şi au întrebat-o, la spitalul de urgenţă, cum o cheamă, dumneaei a spus ceva care începea cu „Ch"... Dar dumneavoastră cum vă numiţi, stimată doamnă?

Drept orice răspuns, venerabila matroană începu să urle ca ieşită din minţi, când Švejk, după aceste cuvinte, o îmbrânci de o parte şi urcă grav scările de lemn care duceau la etajul întâi.

La semnalul ei îşi făcu apariţia însuşi proprietarul tractirului, un nobil polonez uscăţiv la înfăţişare, care se repezi pe scară după Švejk şi începu să-l tragă cu desperare de bluză, strigând la el, pe nemţeşte, că soldaţii n-aveau acces sus, etajul fiind rezervat pentru domnii ofiţeri, iar parterul pentru ostaşi.

Švejk îi atrase atenţia că el venea în interes de serviciu şi că avea misiunea să găsească pe un domn locotenent fără de care armata nu putea porni spre câmpul de luptă, iar când patronul deveni agresiv, Švejk îi dădu brânci pe scări şi îşi văzu mai departe de inspecţia încăperilor de sus. Se convinse astfel că toate odăiţele erau goale; abia la capătul coridorului unde, după ce bătuse discret, apăsase pe clanţă şi crăpase uşa, auzi dintr-o cameră glasul piţigăiat al

domnişoarei Ella ciripind *„Besetzt”*[106] şi îndată după aceea glasul profund al locotenentului Dub, care se credea, probabil, încă în camera lui de la cantonament strigând: *„Herrein!”*[107]

Švejk intră, se apropie de divan şi înmânând locotenentului Dub ordinul raportă, trăgând cu coada ochiului spre uniforma aruncată într-un colț al patului:

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că trebuie să vă îmbrăcați şi să vă prezentați numaidecât – după cum spune ordinul pe care vi-l înmânez – la cazarma noastră de la gimnaziu unde avem o consfătuire importantă.

Locotenentul Dub holbă la el ochii împăienjeniți, dar îşi dădu seama că nu era chiar atât de amețit încât să nu-l recunoască pe Švejk. În amețeala lui îşi închipuia că Švejk fusese trimis la el, la raport, şi de aceea îi spuse:

— Imediat mă răfuiesc eu cu tine, Švejkule. Ve-vezi-tu-ce-ipățeşti... – Kunnert – strigă către Ella – m-mai toa-toarnă-mi u-un pă-hărel!

Bău, şi în timp ce rupea ordinul scris, râdea sarcastic:

— Ce-i asta – motivare? La-noi-nu se prinde-cu motivare. Aici suntem-la-la mi-militărie, nu-la şcoală. Care va să zică-te-am-agățat, în bo-bordel? Vi-vino încoa Šve-Švejk, apropie-te-să-ți trag o pe-pereche de palme. În ce an i-a învins Filip-Macedoneanul-pe romani? Nu ştii-armăsarule!

— Cu respect vă raportez – continuă Švejk neînduplecat – e un ordin superior de la brigadă ca toți domnii ofițeri să se îmbrace şi să vină la *batalionsbesprechung*; trebuie să plecăm şi acum se hotăreşte care companie va fi *forhut*, *saitnhut* sau *nachhut*. Socotesc că şi dumneavoastră aveți un cuvânt de spus în treaba asta.

Această intervenție diplomatică avu darul să-l trezească oarecum pe locotenentul Dub, care începea să-şi dea seama că totuşi nu era în cazarmă şi din prudență întrebă chiar:

— Unde sunt?

---

[106] Nu-i voie (germ.).

[107] Intră! (germ.).

— Domnul locotenent binevoieşte a se afla la bordel. Căile Domnului sunt nenumărate.

Locotenentul Dub oftă din greu, coborî de pe divan şi începu să-şi caute uniforma. Švejk îi dădu o mână de ajutor şi în cele din urmă, după ce locotenentul izbuti să se îmbrace, ieşiră amândoi din odăiță. Dar, peste o clipă Švejk se înapoie glonț – şi fără să țină seama de prezența Ellei, care dădu întoarcerii lui altă interpretare, întinzându-se în pat – bău în grabă restul de lichior rămas în sticlă şi o luă din nou în urma locotenentului.

În stradă, locotenentul Dub îşi pierdu din nou mințile, dat fiind că era mare zăpuşeală şi povesti tot felul de parascovenii, fără nicio legătură între ele. Spuse că are acasă o carte poştală din insula Helgoland şi că, după examenul de bacalaureat, se dusese cu colegii să joace biliard şi nu-l salutaseră pe profesorul diriginte. La fiecare frază adăuga:

— Sper că mă înțelegeți bine…

— Se poate să nu vă înțeleg? îi răspunse Švejk. Dumneavoastră vorbiți la fel ca tinichigiul Pokorny din Budějovice. Pe ăla când oamenii îl întrebau: „V-ați scăldat în Malša?”, el răspundea: „Nu m-am scăldat, în schimb anul ăsta o să fie foarte multe prune”. Sau când îl întrebau: „Ați mâncat anul ăsta ciuperci?”, el le răspundea: „N-am mâncat, dar se zice că noul sultan al Marocului ar fi un om foarte cumsecade”.

Locotenentul Dub se opri în loc şi izbucni:

— Sultanul Marocului? Ce mai, o cantitate neglijabilă…

Îşi şterse sudoarea de pe frunte şi uitându-se la Švejk cu ochi tulburi, mormăi:

— În halul ăsta, n-am transpirat nici iarna. Sunteți de acord? Mă înțelegeți?

— Înțeleg, domnule *laitnant*, cum să nu înțeleg. La noi, în cârciuma „La Potirul” venea mereu un domn bătrân, un consilier în retragere. Zicea întotdeauna, ca şi dumneavoastră, că nu înțelege ce deosebiri este între temperatura din timpul verii şi cea din timpul iernii. Şi i se

părea tare ciudat că oamenii nu-s în stare să afle acest lucru.

În poarta gimnaziului, Švejk îl părăsi pe locotenentul Dub care, împleticindu-se pe scară, urcă la etaj îndreptându-se spre sala unde avea loc consfătuirea şi unde raportă numaidecât căpitanului Sagner că era beat turtă. În tot timpul consfătuirii rămase cu capul plecat şi numai din când în când se ridica şi striga:

— Aveți perfectă dreptate, domnilor, dar eu sunt beat criță.

Când fixarea dispozitivului de marş fu terminată şi compania locotenentului-major Lukáš desemnată ca avangardă, locotenentul Dub tresări pe neaşteptate, se ridică în picioare şi spuse:

— Îmi amintesc, domnilor, de dirigintele nostru din clasa întâi. Bravo lui, de trei ori bravo!

Locotenentul-major Lukáš avu buna idee să-l cheme pe Kunnert, ca să-l transporte deocamdată pe locotenentul Dub în sala de fizică, la uşa căreia stătea în permanență o santinelă ce păzea colecțiile de minerale, pe jumătate jefuite. Brigada atrăgea mereu atenția asupra acestui lucru unităților aflate în trecere prin oraş.

Măsura fusese luată de pe vremea când un batalion de honvezi, cazat în gimnaziu, dăduse iama prin laborator. Honvezilor le plăcuse mai cu seamă colecția de minerale, compusă din cristale în multe culori şi pirite, pe căre le băgaseră în ranițe.

În micul cimitir militar se poate citi şi astăzi pe una din crucile albe, inscripția: *„Lászlo Gargany”.* Acolo îşi doarme somnul de veci honvedul care, atunci când s-au furat colecțiile gimnaziului, a băut spirtul denaturat din borcanele în care erau depuse spre păstrare tot soiul de reptile.

De unde se vede că războiul mondial a nimicit speța omenească chiar şi cu rachiu de şarpe.

După ce se risipiră cu toții, locotenentul-major Lukáš porunci să fie chemat Kunnert, care făcu stăpânului său patul pe canapea. Cu acest prilej, locotenentul Dub căzu

deodată în mintea copiilor; îl apucă pe Kunnert de mână şi începu să-i caute în palmă, spunând că-i ghiceşte numele viitoarei lui soţii.

— Cum vă numiţi dumneavoastră? Fiţi bun şi scoateţi-mi din buzunarul de sus al tunicii carnetul de note şi creionul. Vă numiţi care va să zică Kunnert; foarte bine, veniţi după un sfert de oră şi veţi găsi un bileţel cu numele soţiei dumneavoastră.

Abia apucă, însă, să rostească aceste cuvinte şi căzu într-un somn adânc; după puţin timp se trezi din nou şi începu să răsfoiască carneţelul; scrise ceva, apoi rupse fila, o aruncă jos, şi ducând misterios degetul la gură bolborosi:

— Încă nu, abia peste un sfert de oră. Cel mai bine ar fi să căutaţi hârtia cu ochii legaţi.

Kunnert care era şi el un dobitoc fără pereche, veni într-adevăr după un sfert de ceas şi, desfăcând hârtia, descifra în hieroglifele locotenentului Dub:

„Numele viitoarei dumneavoastră soţii va fi: Doamna Kunnertová”.

Kunnert îi arătă hârtia lui Švejk, cáre îl sfătui s-o ţină bine, căci asemenea documente căpătate de la conducători militari trebuie păstrate cu toată cinstea cuvenită.

— Înainte vreme – adăugă el – nu se pomenea ca ofiţerul să întreţină corespondenţă cu ordonanţa şi să i se adreseze cu „domnule”.

*

După ce toate pregătirile de plecare fură terminate, conform ordinelor date, generalul de brigadă pe care îl lucrase atât de frumos colonelul hanovrez, ordonă adunarea batalionului în careu, pentru a rosti o cuvântare. Generalului îi plăcea grozav să vorbească şi, după ce bătu câmpii până la istovire, îşi aminti de poşta militară.

— Ostaşi – tună el în careu – ne apropiem de frontul

inamicului, de care ne mai despart doar câteva zile de marş. Până acum, ostaşi, fiind în marş, n-ați putut să indicați celor dragi pe care i-ați părăsit adresa voastră, ca să ştie şi cei de departe unde să vă scrie, şi ca, la rândul vostru să vă mângâiați cu scrisori de la cei apropiați.

Se încurcă în acest potop de cuvinte din care nu mai ştia cum să iasă şi repetă de nenumărate ori: „scumpii voştri de-acasă, rudele voastre dragi, iubiții voştri urmaşi” şi aşa mai departe, până când, în sfârşit, izbuti să spargă acest cerc vicios cu un strigăt triumfător:

— De aceea avem pe front poşta militară!

Restul cuvântării sale lăsa să se desprindă ideea că ostaşii n-ar avea altă dorință mai arzătoare decât să se lase măcelăriți de dragul poştei militare existente pe front şi dacă o grenadă ar reteza cumva vreunuia amândouă picioarele, moartea i-ar părea frumoasă la gândul că oficiul lui poştal are numărul 72, şi că, datorită acestei instituții ar putea să primească, eventual, o scrisoare de acasă, din partea celor dragi „de departe”, şi un pachet cu o bucată de carne afumată, slănină şi pesmeți de casă.

După cuvântare, fanfara brigăzii intonă imnul imperial, ostaşii strigară de trei ori „ura” pentru împărat şi unitățile sacrificate pentru abatoarele de dincolo de Bug porniră una după alta la drum, după cum glăsuiau ordinele primite.

Compania a 11-a părăsi oraşul la orele cinci şi jumătate, în direcția Turow-Wolsk. Švejk zăbovea la coada coloanei lângă statul-major al companiei şi echipa de sanitari, iar locotenentul-major Lukáš călărea de-a lungul coloanei şi se întorcea mereu la urmă pentru a vedea ce se mai întâmplă pe la sanitari – care într-o căruță, sub coviltir, îl duceau pe locotenentul Dub spre noi acte de vitejie în viitorul necunoscut – şi totodată pentru a-şi mai omorî timpul stând de vorbă cu Švejk, care îşi purta ranița şi puşca cu multă răbdare, povestind plutonierului de administrație Vaněk cât de plăcut fusese cu ani în urmă, la manevrele de lângă Velké Meziřič.

— Locurile semănau leit cu cele de aici, numai că noi nu

eram aşa de *„feldmäsig”*, fiindcă pe vremea aceea nu ştiam încă ce-s alea conserve de rezervă; când ni se distribuia vreo conserva o înfulecam la cel dintâi popas de noapte şi băgăm la loc în raniță o cărămidă. Într-un sat a venit o inspecție şi ne-au scos din raniță toate cărămizile: erau atâtea, că mai târziu un țăran şi-a durat din ele o căsuță...

După puțin timp, Švejk se trezi mergând țanțoş alături de calul locotenentului-major Lukáš şi începu să-i vorbească despre poşta militară:

— A fost frumoasă cuvântarea şi sigur că oricine se simte bine când primeşte pe front o scrisorică drăguță de acasă. Cu ani în urmă, pe vremea când făceam încă militărie la Budějovice, o singură dată am primit la cazarmă o scrisoare, şi acum o mai păstrez.

Şi scoțând dintr-un portofel de piele, soios, o scrisoare unsuroasă, începu să citească, ținând pasul cu calul locotenentului-major Lukáš, care mergea într-un trap domol:

„Mă, nenorocitele, mă criminal şi secătură! Domnu' căprar Kříž a venit la Praga în «urlaub» *şi am dansat cu dânsul la «Kocan» şi el mi-a spus că tu petreci la Budějovice «La broasca verde» cu o fleandură şi că m-ai părăsit de tot. Ca să ştii, scrisoarea asta ți-o scriu la privată, pe scândura de lângă gaură şi am terminat cu tine. Fosta ta Božena. Ca să nu uit: caporalul poate şi are să-ți facă mizerie, eu l-am rugat. Şi tot ca să nu uit: când ai să vii în* «urlaub» *n-ai să mă mai găseşti printre cei vii”*

— Se înțelege, însă – continuă Švejk, mergând în pas cu calul – că atunci când m-am dus în *„urlaub”*, dumneaei era printre vii, şi încă printre ce vii. Am găsit-o tot la „Kocan”; o înghesuiau doi ostaşi de la alt regiment şi unul din ei era aşa de viu că îi umbla în ochii lumii, cu mâna, pe sub cămaşă, de parcă ar fi vrut, am onoarea domnule *oberlaitnant*, să-i smulgă polenul nevinovăției, cum zicea Věnceslava Lužická, sau cum a zis odată, cam tot aşa, dar sughițând printre

lacrimi, o fetişcană de vreo şaisprezece ani, la ora de dans, unui licean, când băiatul a ciupit-o de umăr: „Dumneata, dumneata, mi-ai luat polenul feciorie". Se înțelege că toată lumea s-a strâmbat de râs şi mămica ei, care o păzea, a scos-o pe coridor la „Beseda" şi i-a cărăbănit câteva, cum scrie la carte. Eu unu, domnule *oberlaitnant*, am ajuns la părerea că fetele de la țară sunt mai cinstite decât fâțâitele astea de domnişoare de oraş, care umblă pe la şcolile de dans. Cu ani în urmă, când eram cantonați lângă Mnišek, mă duceam şi eu să dansez la Stary Knin; mi-am ales acolo o fată, una Karla Veklová, dar cred că eu nu prea-i plăceam. Odată, într-o duminică seara am însoțit-o la iaz, ne-am aşezat pe dig şi în timp ce asfințea soarele am întrebat-o dacă şi ea mă iubeşte. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că aerul era călduț, păsărelele cântau şi fata mi-a răspuns, râzând cu răutate: „Te iubesc ca pe un dop în cur, nu vezi că eşti prost ca noaptea?" Şi dacă vreți să ştiți, a avut dreptate: eram prost, aşa de prost, domnule *oberlaitnant*, că am umblat cu dânsa pe câmp prin lanuri înalte de grâne, unde nici dracu nu era şi nu ne-am aşezat măcar o dată; îi arătam numai mana cerească şi-i spuneam eu, fetei de la țară, că uite, asta-i secară, ăsta-i grâu, ăla-i ovăz.

Şi ca o confirmare, parcă, a acestor cuvinte, dinspre capul coloanei răsunară glasurile ostaşilor care cântau, în continuare, cântecul cu care regimentele din Cehia mai plecaseră şi altă dată să sângereze pentru Austria, la Solferino:

„Când ceasul bate miezul nopții
Trece ovăzul pragul porții,
Iupaidia, iupaida,
Orice fată zice da...!"

Şi numaidecât, alții le ținură isonul:

„Şi mă rog de ce n-ar da,

Uite-aşa şi uite-aşa.
Dă doi pupi în loc de unul
Tare de răsun' ca tunul,
Iupaidia, iupaida,
Orice fată zice da!
Uite-aşa şi uite-aşa
Şi mă rog de ce n-ar da...”

Apoi începură nemţii să cânte acelaşi cântec, în germană.

E un vechi cântec ostăşesc, pe care soldăţimea l-a cântat se pare, în toate limbile, încă pe timpul războaielor napoleoniene. Acum cântecul răsuna puternic pe şoseaua prăfuită spre Turow-Wolsk, în câmpia Galiţiei unde, până hăt departe, spre miazăzi, până la colinele înverzite, lanurile erau doborâte la pamânt, călcate în picioare sub copitele cailor şi tălpile miilor şi miilor de bocanci grei, cazoni.

— La fel – spuse Švejk rotindu-şi privirile în jur – am aranjat odată câmpul şi în timpul manevrelor din regiunea Pisek. Era cu noi acolo un domn arhiduce, un om tare drept; aşa de drept că după ce a trecut cu suita printr-un lan de grâne, din motive strategice, aghiotantul dumnealui a făcut îndată socoteala la cât se ridică paguba pricinuită. Un ţăran, un oarecare Picha, nu s-a bucurat de fel de vizita înălţimii sale şi a refuzat să primească de la stat optsprezece coroane ca despăgubire pentru cele cinci pogoane de grâne culcate la pământ; a zis că el se judecă; şi ce credeţi domnule *oberlaitnant*? S-a ales cu optsprezece luni de puşcărie. Eu socotesc, domnule *oberlaitnant*, că de fapt ar fi trebuit să se bucure că cineva din spiţa împăratului i-a făcut o vizită pe pământul lui. Un altul, mai deştept, şi-ar fi îmbrăcat fetele în rochii albe, ca druşcele, le-ar fi pus în mână câte un buchet de flori şi le-ar fi înşirat pe ogor ca să-l salute pe înaltul oaspe, aşa cum am citit eu despre India, unde supuşii unui prinţ s-au lăsat călcaţi în picioare de elefantul stăpânului.

— Ce tot vorbeşti, Švejk? îl întrebă de pe cal locotenentul-major Lukáš.

— Am onoarea să vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că

mă gândeam la elefantul care l-a dus în spinare pe prinţul despre care am citit.

— Noroc că te pricepi, Švejkule, să le lămureşti pe toate, spuse Lukáš şi dădu pinteni calului.

În faţă, coloana se destrămase; din pricina marşului, neobişnuit acum după odihna din tren – cu echipamentul de război – pe oameni începuseră să-i doară braţele şi fiecare îşi uşura povara cum putea. Unii îşi schimbau puşca de pe un umăr pe altul; de altfel cei mai mulţi nu o mai ţineau de curea, ci sprijinită pe umăr, cum se poartă grebla sau furca. Unii îşi închipuiau că le vine mai uşor să meargă prin şanţ sau pe răzoare, unde pământul li se părea mai moale decât pe şoseaua prăfuită.

Cei mai mulţi mergeau cu capetele plecate şi pe toţi îi chinuia o sete cumplită, pentru că deşi soarele asfinţise, era la fel de cald şi de înăbuşitor ca peste zi şi nimeni nu mai avea strop de apă în bidon. Era cea dintâi zi de marş şi această situaţie, neobişnuită, un fel de preludiu la nişte chinuri din ce în ce mai grele, îi făcea pe toţi, pe măsură ce înaintau, mai molatici, mai fără vlagă. Unii se aşezau în şanţ şi, pentru a salva aparenţele, îşi desfăceau ghetele vrând să lase impresia că nu-şi înfăşuraseră bine obielele şi acum le aranjau ca să nu-i mai roadă bocancii. Alţii strângeau sau prelungeau cureaua de la armă sau îşi desfăceau raniţele şi-şi puneau în ordine lucruşoarele ca un fel de scuză faţă de ei înşişi că făceau asta pentru a proporţiona mai bine greutatea raniţei, ca să nu le apese mai mult un umăr decât celălalt. Când se apropia de ei locotenentul-major Lukáš, se ridicau şi raportau că îi apasă sau îi încurcă cutare lucru – bineînţeles dacă mai înainte nu-i goneau cadeţii sau sergenţii când zăreau din depărtare iapa locotenentului-major.

Trecând pe lângă ei, Lukáš îi încuraja şi îi îndemna prietenos să se ridice, spunându-le că până la Turow-Wolsk nu mai erau decât trei kilometri şi că acolo se vor odihni.

Între timp, de atâta hurducăit şi zdruncinat, în căruţul cu două roţi se trezi şi locotenentul Dub. E drept că nu-şi

revenise chiar de tot, dar găsi puterea să se ridice, să se aplece din căruță să zbiere la oamenii din ştabul companiei, care se mişcau în voie în jurul lui, deoarece toți, începând cu Baloun şi sfârşind cu Chodounský, îşi depuseseră ranițele în cărutul cu două roate. Numai Švejk păşea înainte neînfricat, cu ranița în spinare şi puşca trecută peste piept, ca dragonii; fuma din pipă şi cânta de zor, bătând cadența:

„Cum mergeam spre Jaromeř
Creadă cine-o vrea.
Doar sosit-am în cvartir
Când la masă ne chema...”

La o depărtare de mai bine de cinci sute de paşi de locotenentul Dub, se înălțau pe şosea nori de praf, printre care se zăreau siluetele soldaților; locotenentul Dub, căruia îi revenise din nou entuziasmul, scoase capul de sub coviltir şi începu să strige răscolind parcă mai tare praful şoselei:

— Ostaşi, nobila voastră misiune e grea; vă aşteaptă marşuri obositoare, lipsuri şi suferinți de tot felul. Dar eu am toată încrederea în rezistența voastră şi în voința voastră de neînfrânt.

— Nici boii nu-ți dau crezământ, versifică pentru sine Švejk.

Locotenentul Dub continuă:

— Pentru voi, ostaşi, nu există piedică pe care să n-o puteți înfrânge! Încă o dată v-o repet, ostaşi! Nu vă conduc spre biruinți uşoare! Veți avea de făcut o treabă grea, dar veți izbuti! Istoria vă va nemuri!

— Borăşte şi nu greşi, găsi Švejk rima pentru a doua oară.

Şi, ca şi când ar fi auzit povața lui Švejk, locotenentul Dub începu deodată să vomite, aşa cum era cu capul plecat, în praful şoselei. După ce se uşură, începu iar să strige:

— Înainte, ostaşi!

Dar căzu din nou peste ranița telegrafistului Chodounský şi dormi până la Turow-Wolsk, unde, în sfârşit, din ordinul locotenentului-major Lukáš, fu coborât din căruță şi pus pe

picioare. Lukáš avu cu el o convorbire îndelungată şi foarte penibilă, după care locotenentul îşi reveni în asemenea măsură încât declară:

— Logic judecând, am săvârşit o mare prostie, pe care o voi repara în fața inamicului.

Se vede, totuşi, că nu se trezise chiar de-a binelea, deoarece înainte de-a se îndrepta spre plutonul său, îi spuse locotenentului-major Lukáš;

— Dumneata încă nu mă cunoşti, dar când ai să mă cunoşti!...

— Švejk vă poate da toate informațiile despre isprăvile dumneavoastră.

De aceea, înainte de a-şi lua în primire plutonul, locotenentul Dub se duse să-l vadă pe Švejk, pe care îi găsi în tovărăşia lui Baloun, şi a plutonierului de administrație Vánek.

Baloun povestea tocmai că la ei la moară, avea întotdeauna băgată în fântână o sticlă de bere. Berea era aşa de rece, de trosneau dinții... La alte mori, la o bere din asta dădeau gata o rozhuda[108], dar el, în lăcomia lui, pentru care Dumnezeu îl pedepsea acum, după rozhuda, mai înfuleca de fiecare dată o halcă zdravănă de carne. Acum, dreptatea lui Dumnezeu îl pedepsise cu apă caldă şi puturoasă din fântânile Turow-Wolskului, în care toată lumea trebuia să toarne, din pricina holerei, acid citric, care tocmai li se distribuise pe grupe, o dată cu apa de fântână. Baloun îşi exprimă părerea că acidul ăsta citric era făcut, fără doar şi poate, numai pentru înfometarea oamenilor. E adevărat că la Sanok mâncase oarecum şi chiar *oberlaitnantul* Lukáš îi lăsase o bună jumătate de porție din friptura de vițel trimisă de la brigadă, dar acum situația era îngrozitoare căci el nădăjduise tot timpul că o dată ajunşi aici, unde urmau să înnopteze, li se va pregăti din nou ceva de mâncare. Nu se îndoise nicio clipă de asta, cu atât mai mult cu cât îi văzuse

108 Fel de mâncare compus din brânză de vaci cu smântână, unt şi verdeață.

pe bucătari adunând apă în cazane. Se şi dusese numaidecât la bucătărie să se intereseze cum devenea cazul, dar bucătarii îi răspunseră că deocamdată nu primiseră alt ordin decât să umple cazanele şi că tot aşa de bine pot căpăta în orice clipă ordinul să le deşerte.

Tocmai atunci se ivi şi locotenentul Dub şi întrucât nu era nici el sigur de sine, întrebă şovăitor:

— Vă distrați?

— Ne distrăm, domnule *laitnant,* răspunse pentru toți Švejk. Eram în plină distracție. Să ştiți de la mine un lucru, că cel mai bine este să te distrezi bine, întotdeauna. Acum, tocma' ne distram pe seama acidului citric. Fără distracție niciun soldat nu poate exista; cel puțin aşa uită mai uşor de toate necazurile.

Locotenentul Dub îl rugă să facă câțiva paşi cu el, pentru că avea să-l întrebe ceva. Când se depărtară puțin, i se adresă cu foarte multă şovăială în glas:

— Nu cumva v-ați distrat pe socoteala mea?

— Se poate? Dimpotrivă, domnule *laitnant*! Era vorba numai de acidul citric şi de carnea afumată.

— Mi-a spus oberlaitnantul Lukáš ca aş fi făcut nu ştiu ce ispravă şi că dumneata Švejk ai fi la curent cu ce s-a întâmplat.

Foarte solemn şi apăsat, Švejk îi răspunse:

— N-ați făcut nicio ispravă, domnule *laitnant*; ați fost numai în vizită într-o casă de toleranță. Dar eu cred că la mijloc trebuie să fi fost o greşeală. Pe tinichigiul Pimpr din piața Caprelor tot aşa îl căutau ai lui de fiecare dată când se ducea să cumpere tablă în oraş şi mereu îl găseau într-un local asemănător, la „Suhů” sau la „Dvořák”, cum v-am găsit şi eu. Jos era cafeneaua iar sus, cum ar fi în cazul nostru, fetele. Eu cred, însă, că dumneavoastră v-ați încurcat şi nu v-ați dat seama unde vă aflați de fapt, pentru că era tare cald, şi când omul nu-i deprins cu băutura, se amețeşte repede pe o asemenea căldură chiar şi cu rom obişnuit, darămite, domnule *laitnant* cu rachiu de scoruşe. Şi cum vă zic, am primit ordin să vă înmânez invitația la *besprechung,*

ştiţi, înainte de a pleca; şi, cum vă spun, v-am găsit acolo sus la fata aceea; de atâta zăpuşeală şi rachiu de scoruşe nici nu m-aţi recunoscut şi stăteaţi întins pe canapea, dezbrăcat. Nu ştiu să vă fi văzut făcând pe acolo vreo poznă şi nici măcar nu mi-aţi spus ca de obicei: „Dumneata încă nu mă cunoşti...”, dar una ca asta i se poate întâmpla oricui, când e tare cald. E câte unul care o ţine vârtos la băutură şi n-are nici pe dracu’, dar altul nici n-apucă să bea ca lumea şi cade ca musca. Dacă l-aţi fi cunoscut, domnule *laitnant*, pe bătrânul Vejvoda, meşter zidar din Vršovice... ei, ăsta, domnule *laitnant*, şi-a zis într-o bună zi că în viaţa lui n-are să beie niciun fel de băutură cu care să se îmbete. A tras omul o duşcă de rachiu, ca să aibă putere la drum şi a plecat de acasă ca să caute băuturi fără alcool. S-a oprit, aşadar, mai întâi la cârciuma „La barieră”; a tras acolo un sfertuleţ de vermut şi aşa, într-o doară, s-a apucat să-l întrebe pe cârciumar cam ce anume beau abstinenţii. Îşi spunea în gândul lui că apa chioară e o băutură prea nesuferită, chiar pentru abstinenţi. Cârciumarul l-a lămurit că abstinenţii beau sifon, limonadă, lapte, vin fără alcool, şi alte băuturi nealcoolizate. Din toate astea, bătrânului Vejvoda parcă tot vinul fără alcool i-a mirosit mai bine. A mai întrebat dacă există şi rachiuri fără alcool, a mai băut un sfertuleţ şi iar a mai stat de taifas cu cârciumarul, zicând că, într-adevăr, e mare păcat să te îmbeţi prea des, la care cârciumarul i-a răspuns că nimic nu-i mai urât pe lumea asta decât omul beat care se îmbată în altă parte şi vine să se trezească la el cu o sticlă de sifon, şi pe deasupra mai face şi scandal. „Îmbată-te la mine – i-a spus cârciumarul – şi eşti omul meu, altfel nu te cunosc.” Bătrânul Vejvoda a dat paharul pe gât şi a plecat mai departe până când, domnule *laitnant* a ajuns în piaţa Karol, într-o prăvălie cu vinuri, unde se ducea el din când în când, şi a întrebat dacă n-au cumva acolo vin fără alcool. „Vin fără alcool n-avem, domnule Vejvoda, i-au răspuns vânzătorul. Dar avem vermut sau sherry.” Bătrânului i-a fost ruşine să plece fără să consume, aşa că a băut un sfert de vermut şi un sfert de sherry; şi cum şedea

aşa, la masă, domnule *laitnant* a făcut cunoştinţă cu un alt abstinent, şi tot aşa, din vorbă în vorbă, au mai băut câte un sfert fiecare, ca până la urmă să iasă la iveală că domnul acela cunoştea un loc unde se bea vin fără alcool. „Localul e pe strada Bolzanová; cobori pe o scară; au acolo şi gramofon...” Pentru această informaţie preţioasă, bătrânul Vejvoda a mai dat o sticlă de vermut şi pe urmă au luat-o amândoi spre strada Bolzanová, unde vă spuneam că se coboară pe scară şi au gramofon... Şi, cu adevărat, acolo nu se servea decât vin de fructe şi fără alcool. Au luat fiecare câte o jumătate de vin de agrişe şi deodată au simţit că li se înmoaie picioarele din pricina vermuturilor şi sherry-urilor băute mai înainte, aşa că au început să strige în gura mare să li se aducă o adeverinţă oficială cum că ceea ce beau ei acolo e vin fără alcool. Şi urlau că ei sunt abstinenţi şi că dacă nu li se aduce imediat adeverinţa, apoi fac praf toată prăvălia cu gramofon cu tot. Până la urmă poliţaii au trebuit să-i tragă în sus, pe scări, până în strada Bolzanová, ca să-i bage în dubă şi să-i ducă să se trezească la răcoare – după care amândoi abstinenţii au fost condamnaţi pentru beţie.

— De ce-mi îndrugi toate astea, zbieră locotenentul Dub, pe care povestea lui Švejk îl trezise de-a binelea din mahmureală.

— Am onoarea să vă raportez, domnule *laitnant*, că de fapt n-au nicio legătură una cu alta, dar dacă tot stăteam de vorbă...

Locotenentului Dub îi trecu în clipa aceea prin minte că Švejk îşi bătea din nou joc de el şi cum îşi revenise de tot se stropşi la el:

— Ai să mă cunoşti tu o dată! Cum stai în faţa mea?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că nu stau bine; eu, să trăiţi, am uitat să lipesc călcâiele. Dar se face numaidecât.

Şi Švejk luă cea mai perfectă poziţie de *Habt Acht*.

Locotenentul Dub îşi munci mintea ca să găsească cam ce ar mai fi trebuit să spună, dar până la urmă se mulţumi numai cu aceste cuvinte:

— Bagă de seamă, că ți-o spun pentru ultima oară. La care drept completare, parcă, rectifică vechea lui zicală: „Tu pe mine nu mă cunoşti încă, dar eu te cunosc...”

Şi, părăsindu-l pe Švejk, locotenentul Dub gândi în supărarea lui:

„Poate că mai mare efect ar fi avut asupra lui dacă i-aş fi spus: «Bestie, de mult îți cunosc eu partea rea»”.

Apoi îl chemă pe Kunnert, ordonanța, căruia îi porunci să-i facă rost de un ulcior cu apă.

Spre marea cinste a lui Kunnert, trebuie să spunem că fu nevoit să cutreiere tot Turow-Wolskul ca să găsească un ulcior şi apă.

Până la urmă reuşi să şterpelească un ulcior părintelui, iar apa o trase dintr-o fântână, bătută în scânduri de jur împrejur. Pentru a izbuti, trebui deci să smulgă câteva scânduri, fântâna fiind închisă, din pricina apei contaminate de tifos.

Locotenentul Dub bău, însă, toată apa din ulcior fără niciun fel de urmări, confirmând astfel zicala: „Porcului de rasă de nimic nu-i pasă”.

Se înşelaseră cu toții amarnic, când îşi închipuiseră că vor rămâne să înnopteze la Turow-Wolsk. Locotenentul-major Lukáš porunci să fie chemați telefonistul Chodounský, plutonierul de administrație Vaněk, curierul companiei Švejk şi Baloun. Ordinele erau foarte scurte şi precise: toți patru îşi lasă echipamentul la sanitari şi o pornesc numaidecât peste câmp spre Malý Polanec, apoi de-a lungul pârăului în jos, spre sud-est, până la Liskowiec.

Švejk, Vaněk şi Chodounský sunt numiți *kvartirmaiştri.* Tustrei au misiunea să asigure cazarea peste noapte a companiei, care va veni în urma lor, după un ceas, cel mult un ceas şi jumătate. Între timp, Baloun are misiunea să se îngrijească ca acolo unde va fi găzduit el, locotenentul-major Lukáš, să i se pregătească o gâscă friptă, iar ceilalți să vegheze ca nu cumva Baloun să-i înfulece jumătate. În afară de asta, Vaněk şi Švejk vor face rost de un porc pentru

companie, având în vedere cantitatea de carne trebuitoare pentru hrana ostaşilor. Gulaşul se va găti peste noapte. Condițiile de cazare a trupei trebuie să fie din cele mai bune; trebuie ocolite cocioabele cu păduchi, ca oamenii să se poată odihni ca lumea, deoarece compania părăseşte Liskowiec-ul la orele şase şi jumătate dimineața, de unde se va îndrepta spre Starasol, trecând prin Krotienka.

Batalionul nu mai era sărac. Intendența brigăzii din Sanok plătise un avans asupra viitorului măcel. Casieria companiei avea acum mai bine de o sută de mii de coroane, iar plutonierul de administrație Vaněk primise ordin ca atunci când vor ajunge la destinație, adică în tranşee sau, mai bine zis, în incinta de decimare a companiei, să facă socoteala şi să plătească neîntârziat trupei solda cuvenită pentru rațiile de pâine cazonă şi hrana nedistribuită.

Şi în timp ce tuspatru o porneau la drum, la companie îşi făcu apariția preotul din localitate şi împărți ostaşilor, după naționalitatea lor, nişte foi volante pe care era tipărit, în mai multe limbi, un imn pentru pelerinii de la Lourdes. Preotul avea un maldăr de exemplare, pe care i le lăsase un înalt demnitar al bisericii ce străbătuse cu automobilul Galiția pustiită, în tovărăşia unui cârd de curve.

„Acolo unde muntele spre râu se înclină,
Un clopot anunța solia divină.
Ave, ave, ave Maria! – Ave, ave ave, Maria!

Bernardo, fetițo, un duh te avântă,
Acolo spre râu, în lunca cea sfântă. – Ave!

Zăreşte pe stâncă o strălucire de stea,
Şi-un chip luminos oglindindu-se-n ea. – Ave!

Frumos mai şade, alb, veşmântu' pe ea
Şi-ncinsă-i la mijloc cu brâu de peruzea. – Ave!

Cu mâinile-amândouă mătănii împresoară,

Aşa stă Maria, preamilostiva Fecioară. – Ave!

Ah, Bernardei chipul nevinovat i se schimb',
O mare lumină i-aduce pe față, un nimb. – Ave!

Ea îngenunche, Maria o priveşte
Şi într-o limbă cerească, astfel îi grăieşte. – Ave!

— Aş vrea, fetițo, o taină mare să-ți destainuiesc
Să ştii că eu născut-am fără să păcătuiesc. – Ave!

Drept care veni-va aici norodu-n puhoi
Ca laudă s-aducă la ce vorbit-am noi. – Ave!

Spre aducere aminte, lăcaş de marmură sfânt
Îmi va dura norodul pe acest pamânt. – Ave!

Izvorul de har care aici a țâşnit
Tuturora le zice: Bine-ați venit. – Ave!

O, slavă ție, luncă prea milostivă
Ce Fecioara Maria o făcu fericită. – Ave!

Acolo în stâncă, în peştera ta minunată
Tu raiul ni l-ai dat, în veci preacurată. – Ave!

Şi de vrut-ai să vezi adunate noroade – furnici
Nu ne uita nici pe noi cei de-aici. – Ave!

O stella maris! Tu numai ne îndeamnă,
Şi binele de rău va şti să se cearnă. – Ave!

O, preasfântă Fecioară, de Dumnezeu milostivită
Iartă-ne păcatele nouă, celor căzuți în ispită. – Ave!"

La Turow-Wolsk erau multe latrine şi în toate zăceau împrăştiate hârtii cu imnul pelerinilor de la Lourdes.

Caporalul Nachtigal, de fel din munții Kašper, făcu rost de o sticlă de rachiu, de la un evreu speriat, adună în jurul lui câțiva camarazi şi cu textul german în mână, începură să fredoneze-imnul pelerinilor fără refrenul „Ave!”, pe melodia cântecului Prinz Eugen.

Când se întunecă şi cei patru care trebuiau să se îngrijească de cazarea, peste noapte, a companiei a 11-a, intrară în păduricea de dincolo de pârâiaş, pe drumul spre Liskowiec, mersul deveni foarte anevoios.

Baloun, care pentru prima oară în viața lui era pus în situația de a înfrunta necunoscutul şi căruia toate – întunericul, cazarea – i se păreau lucruri peste măsură de tainice, fu cuprins deodată de bănuiala îngrozitoare că lucrurile nu erau chiar atât de simple.

— Camarazi – li se adresă el cu glasul sugrumat, împiedicându-se de un ciot pe poteca de deasupra pârâului – să ştiți că am fost sacrificați.

— Cum adică? se răsti Švejk.

— Camarazi – îi imploră Baloun – nu faceți zgomot; am şi început să simt în şale... să ştiți c-or să ne audă şi au să înceapă să tragă în noi. Sunt sigur. Ne-au trimis înainte ca să cercetăm dacă duşmanul nu se află cumva cuibărit pe undeva pe aici şi imediat ce au să audă focuri de armă, au să ştie că nu se poate trece mai departe. Ascultați-mă pe mine, camarazi, suntem o *for patrolă*, cum mi-a spus caporalul Terna.

— Atunci, mână tu înainte, îi spuse Švejk. Noi o să venim frumuşel în urmă, ca să putem face *nieder* la vreme. Ce să zic, grozav soldat mai eşti; auziți, dumnealui îi e teamă c-au să tragă în el. Păi tocmai asta trebuie să dorească un soldat; orice ostaş trebuie să ştie că cu cât duşmanul trage mai des asupra lui cu atât i se împuținează munițiile. Fiecare foc pe care soldatul duşman îl trage asupra ta slăbeşte puterea lui de luptă. Unde mai pui că şi el se bucură că poate să tragă în tine, pentru că în felul ăsta scapă de povara cartuşelor şi îi vine mai uşor să fugă.

Baloun suspină din greu:

— Ce să fac, dacă eu am acasă gospodărie.

— Da' mai dă-o dracului de gospodărie – îl povățui Švejk – dă-ți viața pentru împărat. Ce dracu, chiar nimic n-ai învățat la militărie?

— Despre asta ne-au vorbit numai aşa, în treacăt, se prosti de tot Baloun. Ne-au dus la *exețirplaț* şi pe urmă n-am mai auzit vorbindu-se de aşa ceva, că m-au făcut țucălar... Măcar dacă împăratul ne-ar hrăni ceva mai bine.

— Scroafă afurisită! Inainte de *gefecht*, ostaşul n-are voie să mănânce de loc; asta ne-a spus-o încă cu ani în urmă, la şcoală, căpitanul Untergries. Domnul căpitan mereu ne zicea: „Mă, băieți, mă, dacă o fi cumva să izbucnească vreodată războiul şi să intrați în *gefecht*, nu care cumva să vă îndopați înainte de luptă. Cel care ghiftuit fiind, se va alege cu un glonț în burtă, s-a zis cu el, că – după o asemenea lovitură – toată ciorba şi pâinea cazonă se scurg din mațe şi gata congestia. Dacă are însă stomacul gol, rana la burtă e un fleac, e ca şi cum te-ar înțepa o viespe; mai mare plăcerea...

— Eu diger repede, spuse Baloun. La mine în stomac nu rămâne niciodată mare lucru. Îți înghit, camarade, o pală de găluşte cu friptură de porc şi varză şi după jumătate de ceas nu mă cac mai mult de trei linguri de ciorba; restul se pierde în mine. Da' e câte unul, de pildă, care atunci când mănâncă bureți îi dă afară cum au fost; doar să-i speli şi să-i faci din nou cu oțet; la mine e tocmai pe dos. Dacă un altul ar înghiți atâția bureți ar plesni da' eu unul când mă duc la privată abia scuip afară o țâră de zeamă galbenă, ca de copil; restul se topeşte în mine. În mine, camarade – îi destăinui în şoaptă Baloun lui Švejk – se topesc chiar şi oasele de peşte şi sâmburii de prune. Odată am stat înadins şi am numărat. Am mâncat şaptezeci de găluşte cu prune, cu sâmburi cu tot şi când m-a apucat burta m-am dus în spatele bătăturii; pe urmă am scociorât cu o surcică, am dat sâmburii deoparte şi i-am numarat. Din şaptezeci de sâmburi mai bine de jumătate se topiseră în mine.

Şi spunând asta, buzele lui Baloun lăsară să se strecoare

un suspin duios şi prelung.

— Morărița mea făcea găluştele cu aluat de cartofi şi mai punea şi o lecuță de brânză, ca să fie mai sățioase. Ei îi plăceau mai mult presărate cu mac decât cu brânzică, dar mie tocmai pe dos, aşa că din pricina asta i-am ars odată o pereche de palme... Da, da, n-am ştiut să-mi prețuiesc fericirea în familie...

Se opri, plescăi şi, trecându-şi limba pe cerul gurii, spuse cu glas domol şi trist:

— Ştii, măi camarade, acuma, când duc dorul după toate astea, îmi pare că nevasta a avut dreptate, că mai bune sunt parcă cele cu mac... Atunci mi se părea că macul îmi rămâne între dinți, dar acum mă gândesc că bine ar fi dacă mi-ar mai rămâne... Ei, nevestica mea, multe necazuri a mai avut cu mine... De câte ori n-a bocit când îi spuneam să bage mai multe miroase în cârnați şi îi scăpăm şi câte o labă... O dată, sărmănica, am stâlcit-o aşa de rău că a zăcut două zile, pentru că n-a vrut să-mi taie la cină un curcan; zicea că mi-ajunge un cocoş.

— Eh, măi camarade – se tângui Baloun – acum m-aş mulțumi şi cu un cocoş şi cu un cârnat fără miroase, numai de-ar fi... Îți place sosul de mărar? Ca să vezi, din pricina asta ieşea mereu scandal şi azi l-aş bea cum beau cafeaua.

Încetul cu încetul, Baloun uită de primejdia imaginară care îl păştea şi, în tăcerea nopții, în timp ce coborau spre Liskowiec, continua să-i povestească, foarte mişcat, lui Švejk, ce nu ştiuse el să prețuiască înainte şi ce ar fi mâncat acum, că te podideau lacrimile.

În urma lor veneau telefonistul Chodounský şi plutonierul de administrație, Vaněk.

Chodounský îi arăta lui Vaněk că, după părerea lui, războiul mondial e o prostie. Îi demonstra cât de lipsit de sens este ca atunci când undeva se întrerupe o legătură telefonică, să trebuiască s-o refaci chiar în timpul nopții; dar cel mai reprobabil i se părea faptul că spre deosebire de alte timpuri când în războaie nu se ştia de reflectoare, acum, tocmai în clipa când repari nenorocitele de fire, duşmanul te

descoperă cu reflectoarele şi deschide asupra ta focul întregii artilerii.

Jos în sat, unde aveau să se îngrijească de cazarea companiei, era întuneric beznă şi câinii lătrau în cor, ceea ce sili expediția să se oprească și să mediteze asupra modului cum ar putea să înfrunte javrele.

— Ce-ar fi dacă ne-am întoarce, şopti Baloun.

— Oh, Baloun, Baloun, dacă te-am denunța ai fi cu siguranță împuşcat pentru laşitate, îi replică Švejk.

Câinii lătrau din ce în ce mai tare; ba până la urmă fură stârniți şi cei de dincolo de râul Ropay spre miazăzi, în Krotienka şi în alte sate vecine, deoarece Švejk se apucase să strige în puterea nopții:

— Culcat, culcat, culcat! cum striga odinioară la cotarlele lui, pe vremea când mai făcea comerț cu câini.

Câinii se înfuriaseră atât de rău, încât plutonierul de administrație Vaněk îi spuse lui Švejk:

— Las'-te păgubaş, nu mai urla atâta la ei, că asmuți asupra noastră toată Galiția.

— Cam aşa ceva – răspunse Švejk – ni s-a întâmplat şi în timpul manevrelor, în regiunea Tábor. Într-o noapte ne-am pripăşit într-un sat şi câinii au început să facă zarvă mare. Pe acolo împrejurimile sunt peste tot bine populate, aşa că lătratul câinilor s-a dus frumos din sat în sat, mereu aşa, tot mai departe; şi când cu chiu cu vai au amuțit câinii din satul nostru, unde eram cantonați, din depărtare, de undeva, parcă tocmai de la Pelhřimov, s-a auzit un alt lătrat şi iar s-au pus pe lătrat ai noştri şi după puțin timp lătra toată regiunea Tábor, Pelhřimov, Budějovice, Humpolec, Třeboň şi Jihlava. Căpitanul nostru era un boşorog nervos; nu suferea lătratul de câine. N-a dormit toată noaptea, s-a foit de colo până colo şi întreba mereu patrula: „Cine latră, ce latră?" Ostaşii i-au răspuns respectuos că latră câinii; treaba asta l-a scos din sărite aşa de tare, că după ce ne-am înapoiat din manevre, pe toți cei care au fost în patrulare în noaptea aceea i-a băgat la carceră. De atunci, de fiecare dată alegea o „echipă pentru câini" pe care o trimitea înainte. Echipa avea

misiunea să intre în satele în care urma să fim cantonați şi să anunțe populația că niciun câine nu are voie să latre în timpul nopții, altminteri va fi ucis. Am făcut şi eu parte o dată dintr-o echipă şi când am ajuns într-un sat de pe lângă Milevsko, nu ştiu cum dracu' s-a făcut că m-am încurcat şi am spus primarului că orice proprietar de câine care va lătra în timpul nopții va fi împuşcat din motive strategice. Primarul s-a speriat, a înhămat caii la căruță şi s-a dus la comandamentul general să ceară îndurare pentru satul lui. Acolo nici nu l-au lăsat să intre, santinelele erau gata-gata să-l împuşte, aşa că omul s-a răzgândit şi s-a întors acasă; şi până să intrăm în sat, la sfatul lui, toți țăranii şi-au legat câinii cu cârpe la bot, că trei din ei au şi turbat.

Porniră spre sat, după ce luară cunoştință de învățătura lui Švejk că noaptea câinii se tem de focul de țigară aprinsă. Din nefericire, însă, niciunul din ei nu fuma, aşa încât sfatul lui Švejk nu avu urmări practice. Mai apoi se dovedi de altfel că lătratul câinilor era de bucurie, deoarece îşi aduceau cu drag aminte de trupele în trecere care, de fiecare dată, le lăsaseră câte ceva de mâncare.

Simțiseră de departe că se apropiau creaturile care lăsau în urma lor oase şi hoituri de cai. Dintr-o dată, ca din pământ, în jurul lui Švejk se adunară patru dulăi, care începură să sară pe el cu cozile încârligate de bucurie.

Švejk îi mângâia, îi bătea prieteneşte pe spinare şi le vorbea ca unor copii.

— Ei, vedeți, am venit, da, da, am venit să vă luăm la plimbare, să vă dăm păpică, oscioare, cojițe şi dimineața plecăm iar după duşman.

Prin sat începură să se aprindă lumini. La prima casă unde bocăniră la uşă ca să afle locuința primarului, le răspunse dinăuntru un glas plângăreț şi pițigăiat de femeie care, într-o limbă ce nu aducea nici cu poloneza nici cu ucraineana, le făcu cunoscut că avea bărbatul plecat în armată şi copiii bolnavi de vărsat; muscalii o jefuiseră de tot şi bărbatul ei, zicea, înainte de a pleca, îi poruncise să nu

deschidă nimănui noaptea. Numai după ce îşi înteţiră atacul asupra uşii, dând în acelaşi timp asigurări că sunt *kvartirmaiştri*, o mână necunoscută le deschise uşa, şi intrând înăuntru se dovedi că, de fapt, acolo locuia primarul, care în zadar se strădui să-l convingă pe Švejk că nu el imitase glasul plângăreţ de femeie. Se scuză că el dormea în fân şi că femeia lui, atunci când e trezită din somn pe neaşteptate, nu mai ştie ce vorbeşte. Cât despre cazarea companiei, satul era aşa de mic că nici măcar pentru un soldat nu era loc. Nici vorbă să dormi în sat. De cumpărat, aşijderea; nu era nimic. Muscalii prădaseră tot.

Dar dacă pe domnii binefăcători nu i-ar supăra, i-ar conduce chiar el până la Krosienka, unde sunt gospodării mari şi nu-i prea departe, numai trei sferturi de ceas; acolo sunt locuri, slavă Domnului, fiecare ostaş se va putea acoperi cu un cojoc de blană de oaie; vaci sunt atâtea, că fiecare ostaş va căpăta câte o gamelă de lapte; au şi apă bună de băut; domnii ofiţeri ar putea să doarmă în castel, pe când aici în Liskowiec? numai sărăcie, râie şi păduchi. Şi el a avut cândva cinci vaci, dar muscalii i-au luat tot şi acum, când are nevoie de lapte pentru copiii bolnavi, el, primarul, trebuie să se ducă tocmai până la Krosienka.

Pentru a întări aceste spuse, din grajd se auzi un muget colectiv, apoi un glas piţigăiat de femeie care ţipa la vaci, blestemându-le să dea holera în ele.

Primarul nu se încurcă însă şi continuă netulburat, trăgându-şi cizmele:

— Singura vacă în sat o are vecinul Vojciek; asta pe care aţi binevoit, domnii mei binefăcători, s-o auziţi mugind… E o vacă bolnavă, tristă. Muscalii i-au luat viţelul. De atunci nu mai dă lapte, dar gospodarului nu-i vine s-o taie, de milă; se gândeşte şi el că Maica Domnului preacinstită o avea ea grijă şi or să se îndrepte iar lucrurile…

Şi în timp ce vorbea aşa, îşi trase pe el sumanul:

— Să mergem, domnilor binefăcători, la Krosienka; nici trei sferturi de ceas nu facem până acolo; dar ce spun eu, păcătosul de mine; dacă o fi jumătate de oră… Ştiu eu un

drum peste pârău, pe urmă printr-un crâng de liliac, pe lângă un stejar... Satul e mare şi e acolo o vodcă... Să mergem, domnilor binefăcători! De ce să pierdem vremea? Domnii soldați din regimentul dumneavoastră au nevoie de un culcuş bun, să se odihnească. Domnul soldat imperial şi regal care se bate cu muscalul are nevoie, nu-i aşa? de un pat curat, comod... La noi ce-ar găsi? Păduchi, râie, vărsat de vânt şi holeră. Chiar ieri, s-au înnegrit trei băieți de holeră... Bunul şi milostivul Dumnezeu a blestemat Liskowiec-ul...

În clipa aceea, Švejk făcu un gest maiestuos cu mâna:

— Domnilor binefăcători, începu el, imitând glasul primarului. Am citit odată într-o carte că pe vremea războaielor suedeze, când se dădea ordin ca oastea să fie încartiruită în cutare sau cutare sat, iar primarul încerca s-o facă pe prostul şi nu dădea o mână de ajutor, îl spânzurau pe loc de cel dintâi copac. Pe urmă, chiar astăzi, la Sanok, un caporal polonez mi-a povestit că atunci când vin *kvartirmaiştrii*, primarul trebuie să-şi adune numaidecât toți sfetnicii, cu care să meargă din casă în casă şi să spună doar atât: Aici încap trei, aici patru, la parohie au să stea domnii ofițeri şi într-o jumătate de ceas totul trebuie să fie pregătit... Domnule binefăcător – se adresă Švejk foarte grav primarului – unde-i copacul cel mai apropiat?

Primarul nu înțelese ce înseamnă cuvântul „copac” şi de aceea Švejk îi explică cu răbdare vorbindu-i de mesteacăn, stejar, păr, măr, într-un cuvânt îi dădu de înțeles că era vorba de un lucru care avea crengi groase. Dar primarul nu pricepu nici de data asta şi când auzi pomeniți pomii fructiferi, se sperie deoarece cireşele tocmai se copseseră şi răspunse că nu ştie de aşa ceva şi că are numai un stejar în fața casei.

— Foarte bine, spuse Švejk – făcând cu mâna semnul internațional al spânzurării – te spânzurăm chiar aici în fața cocioabei, ca să ştii şi tu că e război şi că noi avem ordin să dormim aici şi nu la Krosienka, sau mai ştiu eu unde. N-ai să te apuci tu acum să schimbi planurile noastre strategice

sau poate, cumva, vrei să te legeni într-un copac, cum zice în cartea aceea despre războaiele suedeze... Am cunoscut un caz la fel, domnilor, în timpul manevrelor de lângă Velký Meziřič...

Plutonierul de administrație Vaněk îi tăie vorba:

— Asta ai să ne-o povesteşti mai târziu, Švejkule. Apoi, întorcându-se către primar îi spuse: Şi acum, repede alarma şi aranjați cartiruirea.

Primarul începu să tremure; bâigui ceva din care se putea desluşi că el avusese intențiile cele mai bune cu domnii binefăcători, dar dacă altfel nu se poate, are să încerce să găsească ceva şi în sat, ca să fie toți domnii mulțumiți, aşa că se duce numaidecât să aducă un felinar.

Când ieşi din odaia foarte slab luminată de o lămpiță cu petrol, agățată sub icoana unui sfânt cu chipul chinuit ca al unui schilod în ultimul grad, se auzi deodată strigătul lui Chodounský:

— Unde a dispărut Baloun?

Dar mai înainte de a începe o cercetare mai temeinică, din spatele cuptorului se deschise încetişor o uşiță ce dădea undeva în afară şi prin deschizătură îşi lungi trupul Baloun; îşi roti privirea să vadă dacă nu era cumva primarul, şi rosti cu un glas hâhâit de parcă ar fi avut cel mai feroce guturai:

— Ham fost în chamhară, am cothrobăit prin cevha şi ham băghat în gură şi achum thothul mi she lipheşte de cehrul guhrii. Nhu-i nhici shărat, nhici dhulce, e alhuat pentrhu phâine.

Plutonierul de administrație Vaněk îndreptă asupra lui lanterna electrică şi cu toții constatară că în viața lor nu văzuseră ostaş austriac în aşa hal de murdărie. Apoi se speriară, deoarece băgaseră de seamă că bluza lui Baloun era umflată, de parcă ar fi fost gravid în ultima lună.

— Ce-ai pățit, Baloun? îl întrebă compătimitor Švejk, pipăindu-i burta umflată.

— Ăştia-s castraveți, hârâi Baloun sufocându-se cu aluatul care nu se mişca nici în sus, nici în jos. Aveți grijă, că sunt sărați. Am mâncat trei la iuțeală şi restul vi i-am adus

vouă.

Şi începu să scoată din sân castraveţi, unul după altul, împărţindu-i celor din jur.

Între timp, primarul se ivise în prag cu felinarul aprins şi văzând scena îşi făcu semnul crucii şi spuse cu un glas plângăreţ:

— Muscalii au luat şi ai noştri adună...

Ieşiră cu toţii în sat, însoţiţi de o haită de cinci câini care se ţineau scai de Baloun şi-i dădeau mereu târcoale pe la buzunarele de la pantaloni, unde Baloun dosise o bucată de slănină, şterpelită tot din cămară şi pe care, din lăcomie, o ascunsese de camarazii săi.

— Ce au câinii de se înghesuie mereu la tine? îl întrebă Švejk.

După ce se gândi câteva clipe, Baloun răspunse:

— Au simţit că-s om bun.

Nu spuse însă că, în acelaşi timp, ţinea strâns în buzunar slănina şi că un câine tot trăgea cu dinţii de ea.

În raita făcută prin sat pentru cazare, se convinseră că Liskowiec-ul era o comună mare, dar care fusese într-adevăr greu încercată de urgia războiului. E drept că nu fuseseră incendii; ca prin minune, părţile beligerante nu o încadraseră în sfera operaţiunilor de război; în schimb în sat se refugiase populaţia din multe alte sate învecinate: Chyrow, Grabow, Holuba ş.a., distruse de război.

În unele cocioabe trăiau în cea mai cruntă sărăcie chiar câte opt familii, aciuate acolo după atâtea pagube pricinuite de războiul distrugător care trecuse peste ele cu furia torentelor sălbatice şi pustiitoare ale unui râu revărsat.

Compania fu încartiruită în mica făbricuţă de spirt, minată şi ea, de la celălalt capăt al satului, în ale cărei ateliere de fermentaţie încăpu cam jumătate din efectiv. Ceilalţi ostaşi fură plasaţi pe la câteva ferme, în care domnii bogătaşi nu îngăduiseră cazarea gloatelor de pălmaşi năpăstuiţi.

Statul-major al companiei: ofiţerii, plutonierul de administraţie Vaněk, ordonanţele ofiţerilor, telefonistul,

echipa de sanitari, bucătarii şi Švejk se instalară în casa popii, care nu catadicsise nici el să adăpostească vreo familie de năpăstuiţi din împrejurimi şi deci avea loc destul.

Era un om între două vârste, înalt şi uscăţiv, care umbla cu o sutană soioasă şi roasă şi care de atâta zgârcenie nici să mănânce nu se îndura. Fusese crescut de taică-său într-o ură cumplită faţă de ruşi, ură ce-i trecuse, însă, subit la retragerea ruşilor şi sosirea armatelor austriece care-i mâncaseră gâştele şi găinile lăsate neatinse de ruşii ce nu-l deranjaseră decât prin câţiva cazaci cu părul zbârlit, de dincolo de Baikal.

Mânia preotului împotriva oştilor austriece crescu şi mai mult când intrară în sat maghiarii şi-i stoarseră toată mierea din stupi. Acum se uita cu o ură înverşunată la oaspeţii nepoftiţi şi se simţea grozav de bine fiindcă putea să se învârtească în jurul lor, să strângă din umeri şi să repete mereu:

— N-am nimic. Sunt sărac lipit pământului; la mine, la mine nu găsiţi, domnilor, nici măcar un codru de pâine.

Aşa cum e lesne de înţeles, cel mai trist era Baloun, care sta mai-mai să plângă de desperare. În mintea lui dăinuia încă imaginea încеţoşată a unui purceluş de lapte, a cărui crustă rumenă trosneşte între dinţi şi îmbată cu aroma ei. Ordonanţa locotenentului-major Lukáš moţăia în bucătăria domnului părinte, unde din când în când venea să tragă cu ochiul un copilandru uscăţiv şi deşirat, care-i ţinea părintelui loc şi de argat şi de bucătăreasă, şi avea poruncă aspră să fie cu ochii în patru peste tot, ca să nu se fure ceva.

De altfel, Baloun nici nu găsise nimic în bucătărie; doar în solniţă puţin chimion înfăşurat într-o hârtiuţă, pe care-l băgă în gură şi al cărui miros îi stârni şi mai mult halucinaţia gustativă a purceluşului de lapte.

În curtea făbricuţii de spirt, în spatele parohiei, focul pâlpăia sub cazanul bucătăriei de campanie, apa dăduse în clocot şi clocotea aşa fără niciun rost. Plutonierul de administraţie şi bucătarii cutreieraseră tot satul în căutarea unui porc, dar truda le fusese zadarnică. Pretutindeni se

aleseseră cu acelaşi răspuns stereotip: „Muscalii au luat şi au mâncat totul”.

Îl treziră deci pe cârciumarul evreu, care începu prin a-şi smulge perciunii şi a-şi exprima regretul că nu poate să fie de folos domnilor soldaţi, dar până la urmă îi făcu să cumpere de la ei o vacă bătrână, slabă şi prăpădită, numai oase şi piele. Ceru pentru ea o sumă fantastică şi, trăgându-se de barbă, se jură că o astfel de vacă nu se află în toată Galiţia, în toată Austria şi Germania; în toată Europa şi chiar în lumea întreagă; în acelaşi timp urlă, plânse şi se jură pe legea lui că era cea mai grasă vacă din câte veniseră vreodată pe lume, din porunca lui Iehova. Se jură pe toţi strămoşii lui că pe vaca aceea se dusese călare până la Woločisko, că în toată regiunea se vorbea despre ea ca despre o minune dumnezeiască şi că de fapt nici nu era vacă, ci cel mai gras bivol din lume. În cele din urmă îngenunche în faţa lor şi, îmbrăţişându-le pe rând picioarele, strigă

— Omorâţi-mă dacă vreţi, dar nu plecaţi fără vacă.

Îi ameţi în aşa hal cu bocetele lui, că porniră spre bucătăria de campanie cu această gloabă, de care i-ar fi fost scârbă şi unui hingher. Mult timp încă după ce se văzu cu banii în buzunar, cârciumarul continuă să plângă în faţa lor şi să se blesteme că-l lăsaseră sărac lipit pământului, că singur se nenorocise vânzându-le o vacă atât de bună pe un preţ atât de mic. Îi ruga să-l spânzure, pentru că el, om bătrân, făcuse o asemenea prostie de care strămoşii se vor ruşina în mormintele lor.

Dar chiar în timp ce se tăvălea încă în praf, înaintea lor, îşi scutură de pe el toată părerea de rău şi când se duse acasă, îi spuse nevestii:

— Elsală dragă, soldaţii-s proşti, dar noroc de Nathan al tău că-i deştept foc…

Avură de furcă cu vaca, nu glumă. Trecură prin clipe când se părea că nici nu va putea fi desfăcută, în sfârşit, când izbutiră să-i sfâşie în câteva locuri pielea, ieşiră la iveală nişte muşchi închirciţi aducând a odgoane uscate de vapor.

Cineva reuşi să facă rost de un sac de cartofi şi bucătarii puseră la fiert, fără prea mari speranțe, zgârciurile şi oasele; puțin mai încolo, la o bucătărie mai mică, un bucătar se căzni, cu desperare să pregătească dintr-o bucată din scheletul vacii masa ofițerilor.

Această vacă nefericită, dacă în general acest fenomen al naturii poate fi numit astfel, rămase adânc întipărită în amintirea participanților la festin şi, fără nicio exagerare, se poate spune că dacă mai târziu, înaintea bătăliei de la Sokal, comandanții ar fi amintit ostaşilor de vaca din Liskowiec, compania a unsprezecea s-ar fi năpustit, urlând de furie, asupra duşmanului.

Atât de neruşinată fusese această vacă, încât nici măcar o supă de vacă n-a ieşit dintr-însa. Cu cât fierbea mai mult, cu atât carnea se prindea mai tare de oase, formând un tot şi împietrindu-se ca un birocrat care jumătate din viață trăise numai printre hârțoage şi se hrănise numai cu acte.

Švejk, care în calitatea lui de curier menținea o legătură permanentă între comandament şi bucătărie pentru a anunța dacă-i gata mâncarea, raportă în cele din urmă locotenentului-major Lukáš:

— Domnule *oberlaitnant*, e în regulă, s-a făcut porțelan. Vaca are o carne aşa de tare că se poate tăia sticlă cu ea.

Când voiseră s-o guste, bucătarul Pavliček îşi rupse un dinte din față, iar Baloun o măsea din fundul gurii.

Apropiindu-se solemn de locotenentul-major Lukáš, Baloun îi întinse, văicărindu-se, dintele rupt, învelit în textul imnului pelerinilor de la Lourdes:

— Am onoarea să vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că am făcut tot ce-am putut. Dintele s-a rupt la *ofițirmenaj* când am vrut să încercăm dacă nu s-ar putea totuşi face un biftec din carnea aceea.

La auzul acestor cuvinte, din fotoliul de lângă fereastră se ridică o mutră peste măsură de tristă. Era locotenentul Dub, pe care echipa de sanitari îl transportase cu căruța, ca pe un om sfârşit:

— Vă rog faceți linişte – îi imploră el cu un glas

deznădăjduit – mi-e rău!

După care se lăsă din nou în fotoliul uzat, în ale cărui crăpături se cuibăriseră mii de ouă de ploşniţe.

— Sunt obosit – continuă Dub cu aceeaşi voce tragică. Sunt bolnav şi suferind şi rog să nu pomeniţi în faţa mea de măsele rupte. Adresa mea e: Smichov, Kralovská 18. Dacă nu apuc ziua de mâine, vă rog să înştiinţaţi familia cu menajamente şi să nu uitaţi să pomeniţi pe mormântul meu că înainte de război am fost şi profesor de gimnaziu *K. U. K.*

Adormi apoi sforăind uşor, astfel că nu mai apucă să audă cum Švejk îl prohodi cu câteva versuri din pomenirea morţilor:

„Mariei i-ai iertat păcatul
Păcătosului i-ai alinat oftatul
Fă ca şi-n mine nădejdea să-nflorească...”

Tocmai atunci plutonierul de administraţie Vaněk anunţă că faimoasa vacă mai trebuia să fiarbă încă două ore la bucătăria ofiţerilor, că nici vorbă nu putea fi de biftec şi că în loc de biftec se va găti un gulaş.

Se luă hotărârea ca până va suna gornistul masa, trupa să tragă un pui de somn deoarece cina va fi oricum gata abia în zori.

Vaněk îşi căra de undeva un braţ de fân, îl întinse pe jos în sufrageria parohiei şi, răsucindu-şi nervos mustaţa, îi spuse locotenentului-major Lukáš, care se odihnea lângă el pe o canapea veche:

— Vă rog să mă credeţi, domnule *oberlaitnant* că aşa vacă n-am înghiţit în viaţa mea.

În bucătărie, la lumina unui muc de lumânare şterpelit din biserică, telefonistul Chodounský scria acasă o scrisoare pe care voia s-o aibă gata ca să nu-şi mai bată capul cu treaba asta când, în sfârşit, li se va anunţa numărul oficiului poştal militar. Scria:

„Scumpă şi iubită soţie, draga mea Božena! E noapte şi mă

gândesc fără încetare la tine, iubita mea, şi te văd şi pe tine, cum te gândeşti la mine când te uiţi la patul gol, lângă tine. Să mă ierţi dacă atunci când mă gândesc la asta, îmi trec prin minte unele lucruri. Ştii bine că sunt concentrat chiar de la începutul războiului şi am auzit câte unele de pe la camarazii răniţi care au căpătat concediu şi când au ajuns acasă ar fi fost mai bucuroşi să intre în pământ decât să afle că un potlogar se ţinea de fusta nevestei lor. Mă doare, crede-mă, dragă, Božena, că trebuie să-ţi scriu aşa. Nici n-aş fi pomenit de una ca asta, dar ştii foarte bine că chiar tu mi-ai spus că ai mai fost în vorbă cu cineva şi că înaintea mea te-a avut domnul Kraus din strada Mikulašska. Acum, în noaptea asta, când mă gândesc că beteagul acela ar mai putea, în lipsa mea, să ridice vreo pretenţie faţă de tine, îmi zic, dragă Boženo, că l-aş sugruma pe loc. Multă vreme am ţinut-o în mine, dar când mă gândesc că s-ar putea da iar la tine, mi se strânge inima şi-ţi atrag atenţia că nu înghit lângă mine o scroafă care s-ar curvăsări cu oricine şi mi-ar face numele de râs. Iartă-mi, dragă Boženo, cuvintele prea aspre, dar bagă de seamă ca nu cumva să aflu ceva rău despre tine; altminteri m-aş vedea silit să vă ucid pe amândoi, pentru că eu unul sunt gata la orice, chiar dacă ar fi să mă coste şi viaţa. Te săruta de o mie de ori şi urează sănătate tatei şi mamii.

Al tău,
Tonouš

P.S. Nu uita că porţi numele meu.”

Apoi mai scrise încă o scrisoare de rezervă:

„Prea scumpa mea Božena!

Când vei primi aceste rânduri, să ştii că suntem după o mare bătălie, în care norocul războiului s-a întors de partea noastră. Printre altele, am doborât vreo zece avioane inamice şi am împuşcat un general cu o ciupercă mare pe nas. În mijlocul luptei, când deasupra noastră explodau şrapnelele,

m-am gândit la tine, scumpa mea Božena, ce-i fi făcând, cum o duci şi ce-o mai fi nou pe acasă? De fiecare dată când îţi scriu îmi amintesc cum am fost împreună la berăria «U Tomaše», cum m-ai dus în cârcă acasă şi cum te-a durut a doua zi mâna de atâta trudă. Acum plecăm iar înainte, aşa că nu-mi mai rămâne vreme să continui scrisoarea. Nădăjduiesc că mi-ai rămas credincioasă, că ştii bine că în privinţa asta nu iert nimic. Ei, dar acum a sosit clipa plecării! Te sărut de o mie de ori, dragă Božena, şi nădăjduieşte că totul se va sfârşi cu bine.

Al tău credincios,
Tonouš"

Telefonistul Chodounský începu să moţăie şi adormi cu capul pe masă.

Părintele, care nu dormea şi umbla de colo până colo prin parohie, deschise uşa bucătăriei şi, din spirit de economie suflă şi stinse mucul de lumânare ce pâlpâia încă, pe sfârşite, lângă Chodounský.

În sufragerie, în afară de locotenentul Dub, nu dormea nimeni. Plutonierul de administraţie Vaněk studia cu grijă un nou ordin în legătură cu aprovizionarea trupei, pe care-l primise la Sanok de la cancelaria brigăzii, şi băgă de seamă că pe măsură ce se apropiau de front, raţiile scădeau. Când ajunse la sfârşit, îl pufni râsul citind un paragraf din noul ordin, prin care se interzice folosirea şofranului şi a cimbrului la dresul ciorbei pentru trupă. Ordinul mai spunea de asemeni că bucătăriile de campanie trebuie să strângă toate oasele şi să le trimită, în spate, la magaziile diviziei respective. Fraza era puţin cam obscură, deoarece nu se specifica dacă era vorba de oseminte omeneşti sau de oasele altor animale măcelărite.

— Ascultă Švejk – i se adresă locotenentul-major Lukáš căscând de plictiseală – până căpătăm ceva de mâncare ai putea să ne povesteşti vreo întâmplare.

— Ei, până să căpătăm ceva de mâncare, domnule

oberlaitnant, ar trebui să vă povestesc toată istoria poporului ceh, răspunse Švejk. Dar până una alta ştiu o istorioară scurtă despre o doamnă dirigintă de poştă din Sedlčeansk, care, după moartea bărbatului ei a pus mâna pe poştă. Mi-a venit în minte atunci când am auzit vorbindu-se despre oficiile poştale militare, cu toate că nu are nimic nici în clin nici în mânecă cu feldpoşta.

— Švejk – se auzi de pe sofa glasul locotenentului-major – iar începi cu tâmpeniile dumitale…

— Da, să trăiţi, domnule *oberlaitnant*, chiar aşa să ştiţi, e o poveste grozav de tâmpită. Stau singur şi mă mir cum de mi-a venit în minte să vă spun aşa ceva; o fi din cauză de tâmpenie din născare, ori din cauza unor amintiri din tinereţe. Ştiţi, domnule *oberlaitnant,* pe globul nostru pământesc sunt tot felul de firi şi până la urmă tot a avut dreptate bucătarul nostru Jurajda, când s-a îmbătat criţă atunci la Bruck, de-a căzut în privată, de unde n-a mai putut să iasă, şi striga într-una: „Destinul şi menirea omului este să cunoască adevărul, să stăpânească cu spiritul lui universal, să se perfecţioneze şi să se formeze neîncetat şi treptat-treptat să intre în sferele mai înalte ale unei lumi mai frumoase, mai pline de dragoste”. Când am vrut să-l scoatem de acolo, a început să zgârie şi să muşte. Se credea la el acasă şi abia după ce l-am, azvârlit din nou în latrină a început să se sclifosească că să-l scoatem afară.

— Dar cu diriginta aia de poştă ce a fost? strigă desperat locotenentul-major Lukáš.

— A, era o femeiuşcă tare cumsecade, dar şi o javră, domnule *oberlaitnant*. Făcea faţă la îndatoririle de serviciu, dar avea un cusur: credea că toată lumea se ţine de capul ei, că toţi au boală pe dânsa şi, de aceea, în fiecare zi după slujbă, făcea rapoarte la autorităţi, după cum era cazul. Odată, s-a dus dis-de-dimineaţă la pădure să strângă ciuperci şi, trecând prin faţa şcolii, a observat că domnul învăţător era treaz şi că i-a dat ziua bună, întrebând-o chiar unde se duce aşa cu noaptea în cap. Când i-a răspuns că se duce la ciuperci, dumnealui i-a zis că vine şi el în urmă. Din

asta, dumneaei, babă afurisită, a tras concluzia că dumnealui avea nişte gânduri necurate şi apoi, când l-a văzut că într-adevăr iese din desiş şi se îndreaptă spre dânsa, dumneaei s-a speriat, a fugit, şi numaidecât a făcut un raport la consiliul şcolar local, cum că învățătorul a vrut s-o violeze. Învățătorul a fost trimis spre cercetare în fața comisiei disciplinare şi pentru ca nu cumva din povestea asta să iasă vreun scandal public, a venit să facă cercetările chiar inspectorul şcolar în persoană, care s-a adresat şefului de post ca să aprecieze el dacă într-adevăr învățătorul era în stare de o asemenea faptă. Şeful de post, după ce s-a uitat în acte, a spus că nu era cu putință una ca asta, fiindcă învățătorul în cauză mai fusese învinuit o dată de preot că s-ar fi ținut de nepoata lui cu care se culca el, părintele, dar că învățătorul adusese de la medicul de plasă o adeverință cum că era neputincios de la vârsta de şase ani, când a căzut răscrăcărat din pod, drept în oiştea căruței. Javra dracului nu s-a lăsat şi a făcut plângere împotriva şefului de post, a doctorului de plasă şi a inspectorului şcolar, cum că ar fi fost cu toții mituiți de învățător. Dacă au văzut dumnealor asta, au dat-o şi ei în judecată şi a fost condamnată; dar dumneaei a făcut apel, zicând că e iresponsabilă. A fost cercetată şi de medicii legişti, care i-au dat certificat că, deşi e tâmpită, poate totuşi să ocupe orice fel de slujbă la stat.

Locotenentul-major Lukáš strigă ca ieşit din minți:

— Maica ta Cristoase! la care mai adăugă: Ți-aş spune eu una dumitale, Švejkule, dar nu vreau să-mi stric masa de seară. La care Švejk, răspunse:

— Păi, nu v-am spus dinainte, domnule *oberlaitnant*, că e o poveste grozav de tâmpită...

Lukáš făcu doar un gest plictisit cu mâna şi spuse:

— Deştaptăciuni din astea am mai auzit eu multe de la dumneata.

— Nu oricine poate să fie deştept, domnule *oberlaitnant*, observă Švejk convingător. Proştii fac excepție, pentru că altfel, dacă oricine ar fi deştept s-ar aduna pe lumea asta atâta deşteptăciune că fiecare al doilea om ar fi tâmpit.

Dacă, de pildă, să zicem, domnule *oberlaitnant,* fiecare din noi ar cunoaşte legile naturii şi ar şti să socotească distanțele cereşti, i-ar stingheri pe cei din jurul lui, aşa cum făcea unul Čapek, un domn care venea de multe ori pe la cârciuma „La Potirul" şi care, când se lăsa noaptea, ieşea din bodegă, se uita la cerul înstelat şi când se întorcea în cârciumă, umbla de la unul la altul şi spunea: „Jupiter străluceşte astăzi grozav de frumos, dar tu habar n-ai, băiete, ce ai deasupra capului. Înțelegi tu, mă derbedeule, ce distanțe sunt astea? Dacă te-ar împuşca dintr-un tun, apoi ar trebui să zbori cu viteza unei ghiulele milioane şi milioane de ani ca să ajungi acolo." Era atât de grosolan şi de spurcat la gură când spunea de-alde astea, că de cele mai multe ori zbura el din cârciumă, cu viteza tramvaiului electric, domnule *oberlaitnant*, adică cu circa zece kilometri pe oră. Sau să luăm, de pildă, domnule *oberlaitnant*, furnicile...

Locotenentul-major se ridică în capul oaselor pe sofa şi împreunându-şi mâinile strigă:

— Mă mir eu singur, Švejk, de ce stau cu dumneata la taifas, când te cunosc doar de atâta vreme...

Švejk încuviință cu capul:

— Asta-i obişnuința, domnule *oberlaitnant*, vedeți, vine de aici că noi ne cunoaştem de mult şi am trecut împreună prin multe. Am îndurat împreună atâtea şi de fiecare dată ne-am regăsit, ca curca chioară cu curcanul ei. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că asta se numeşte soartă... Ceea ce maiestatea sa împăratul a hotărât o dată e bine hotărât; dumnealui ne-a legat unul de altul şi de altfel nici nu doresc altceva decât să vă fiu cândva de folos. Nu vă este foame, domnule *oberlaitnant*?

Lukáš, care între timp se întinsese din nou pe sofaua veche, îi răspunse lui Švejk că ultima întrebare era cea mai înțeleaptă soluție pentru terminarea palavrelor tâmpite de până atunci şi-l sfătui să se ducă să vadă ce se mai aude cu masa. Ar fi, categoric, mai bine dacă Švejk s-ar mai duce puțin şi pe afară şi l-ar scuti de tâmpeniile pe care i le îndrugă şi care îl obosesc mai mult decât tot marşul de la

Sanok până aici. Îi mai spuse că ar fi foarte bucuros să ațipească puțin, dar că nu poate.

— Asta-i din pricina ploşnițelor, domnule *oberlaitnant*. Ştiți, e o veche superstiție cum că preoții nasc ploşnițe. Nicăieri nu găsiți atâtea ploşnițe ca la parohii. Părintele Zamastil de la parohia din Horni Stodulky a scris chiar o carte întreagă despre ploşnițe; umblau ploşnițele pe el chiar şi în timpul predicii.

— Ascultă, Švejk, parcă ai spus ceva? Te duci la bucătărie, sau nu te duci?

Švejk ieşi, şi-n urma lui, dintr-un colț, se desprinse ca o umbră, călcând după el în vârful picioarelor, Baloun…

Dimineața, când părăsiră satul Liskowiec şi porniră spre Starasol şi Sambov, luară cu ei în cazanul bucătăriei de campanie şi nefericita vacă care încă nu fiersese. Fusese luată hotărârea de a se continua fiertul în timpul marşului, urmând ca masa să fie servită la popasul de la jumătatea drumului, între Liskowiec şi Starasol.

Pentru drum, trupa căpătă cafea neagră.

Locotenentul Dub fu urcat din nou într-un furgon sanitar, dat fiind că se simțea şi mai rău chiar decât cu o zi înainte. Cel mai mult avu de suferit din pricina asta ordonanța, care trebui să alerge tot timpul pe lângă furgon şi să asculte cum locotenentul Dub îl porcăia într-una, pentru că în ziua precedentă nici nu s-ar fi sinchisit de el, drept care, când vor ajunge la destinație, va avea el grijă să se răfuiască. Tot mereu cerea să i se aducă apă, pe care cum o bea, o bora numaidecât.

— De cine… de cine râdeți? zbiera din furgon. Vă învăț eu minte, cu mine nu vă jucați; o să aflați voi cine sunt!

Locotenentul-major Lukáš mergea călare, iar Švejk, care îi ținea tovărăşie, bătea pasul atât de convins, de parcă n-ar fi avut răbdare să aştepte clipa când avea să dea ochii cu inamicul. În acelaşi timp, povestea:

— Ați băgat de seamă, domnule *oberlaitnant*, că unii din oamenii noştri sunt ca muştele? Nu duc nici măcar treizeci

de kilograme în spinare şi nu mai au putere să răsufle. Ar trebui să fi se țină şi lor conferințe, aşa cum ne ținea nouă răposatul dom’ *oberlaitnant* Buchanek, care s-a împuşcat din pricina acontului de zestre pe care l-a luat de la viitorul socru şi pe care dumnealui l-a făcut praf cu alte curve. Pe urmă a luat altă arvună, de la un al doilea viitor socru; cu asta a umblat mai gospodăreşte, a păpat-o pe îndelete la cărți şi nici nu s-a uitat la curve. Se înțelege că banii nu i-au ajuns totuşi pentru multă vreme, aşa că a trebuit să atace un al treilea viitor socru, pentru altă arvună. Cu asta şi-a cumpărat un cal; un armăsar arăbesc, dar nu era un pur-sânge...

Locotenentul-major Lukáš sări furios de pe cal:

— Švejk – tună el cu un glas amenințător – dacă încerci să-mi vorbeşti şi despre al patrulea acont, să ştii că te zvârl în şanț.

Apoi încălecă din nou, iar Švejk continuă foarte grav:

— Am onoarea să vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că nici vorbă nu poate fi de un al patrulea acont, pentru că după al treilea dumnealui s-a împuşcat.

— Slavă Domnului, oftă uşurat locotenentul-major Lukáš.

— Dar, ca să nu uităm despre ce vorbeam, reluă Švejk. Conferințe din acelea pe care ni le ținea domnul *oberlaitnant* Buchanek, când se întâmplă ca soldații să cadă de oboseală în timpul marşului, ar trebui, după modesta mea părere, să se ție în fața ostaşilor, aşa cum o făcea dumnealui. Dumnealui dădea rast, ne aduna pe toți ca puii în jurul cloştii şi începea să ne spună: „Bă, nătărăilor, voi nici nu sunteți în stare să prețuiți avantajul că mărşăluiți pe globul pământesc, fiindcă sunteți o adunătură de golani neciopliți, de-i vine omului să borască când se uită la voi; ce v-ați face dacă v-aş lăsa să mărşăluiți aşa prin soare, unde omul care pe planeta noastră nenorocită are şaizeci de kile cântăreşte acolo peste o mie şapte sute de kilograme; atunci să vă văd cum ați mărşălui dacă ați avea în spinare două sute optzeci de kile, aproape trei sute, şi arma ar cântări cam vreo două sute cincizeci de kile; ați pieri dracului. Ați gâfâi şi ați scoate

limbile de-un cot, ca câinii hăituiți. Era printre noi un nenorocit de învățător, care a avut îndrăzneala să ceară şi el cuvântul: „Dacă îmi dați voie, domnule *oberlaitnant:* în lună, un om de şaizeci de kilograme cântăreşte numai treisprezece kilograme. În lună ni s-ar părea marşul mai uşor, pentru că povara noastră ar cântări acolo numai patru kilograme. În lună, de fapt, am zbura, n-am mărşălui.” „Asta-i acuma – i-a răspuns răposatul domn *oberlaitnant* Buchanek – păi bine, mizerabile, îți arde de o palmă; să fii bucuros că-ți dau una pământească, obişnuită: dacă ți-aş cârpi una din acelea din lună – de care ziceai – uşor cum eşti, ai zbura tocmai până în Alpi şi te-ai face zob. Şi dacă ți-aş arde una grea, solară, apoi te-ai face terci, şi capul ți-ar zbura până în Africa.” I-a cârpit de aceea o labă obişnuită, pământească: atotştiutorul s-a pus pe bocit şi noi am mărşăluit mai departe. Tot timpul cât a durat drumul, s-a smiorcăit şi s-a apucat, domnule *oberlaitnant*, să ne vorbească despre nu ştiu care demnitate omenească şi că se procedează cu el ca față de o ființă necuvântătoare. După aceea, domnul *oberlaitnant* l-a trimis la raport, acolo i-au dat paisprezece zile de închisoare şi şase săptămâni de serviciu peste termen, pe care însă nu le-a făcut pentru că avea hernie şi dumnealor l-au silit să se sucească cam prea mult pe trapez şi el n-a rezistat şi a murit ca simulant, la spitalul militar.

— Mi se pare foarte interesant, Švejk, spuse locotenentul-major Lukáš, că dumneata – aşa cum ți-am spus-o în repetate rânduri – ai obiceiul să iei într-un anume fel peste picior corpul ofițeresc.

— Da’ de unde, răspunse sincer Švejk. Eu am vrut doar să vă povestesc, domnule *oberlaitnant*, cum înainte vreme, la militărie, oamenii se băgau singuri în nenorocire. Omul acela îşi închipuia că e mai învățat decât domnul *oberlaitnant*, voia să-l înjosească cu luna lui în fața *manşaftului* şi dacă vreți să ştiți, când l-a atins cu aia pământească peste bot, au răsuflat cu toții uşurați, nimănui nu i-a părut rău; ba din contra s-au bucurat cu toții că domnul *oberlaitnant* a făcut o glumă aşa de bună cu laba aia

pământească. Asta se cheamă să salvezi o situație. Omului trebuie să-i treacă pe loc ceva prin minte, şi totu-i în regulă. Peste drum de mănăstirea Carmeliților din Praga, domnule *oberlaitnant*, avea cu ani în urmă o prăvălie cu iepuri de casă şi alte păsări, un domn Jenom... Într-un timp a intrat în vorbă cu fiica legătorului de cărți Bilek. Lui dom' Bilek nu-i era pe plac cunoştința asta şi chiar a şi spus-o public la cârciumă, că dacă cumva domnul Jenom ar veni să ceară mâna fiicei lui, l-ar azvârli pe scări „ce n-a văzut lumea". Domnul Jenom a băut zdravăn şi s-a dus la domnul Bilek, care l-a întâmpinat în antreu, cu un cuțit mare în mână – din acelea cu care se rotunjesc marginile cărților şi arată a satâr de tocat broaşte. A zbierat o dată la el întrebând ce doreşte, şi domnu' Jenom, drăguțul de el, s-a băşit aşa de tare, că s-a oprit şi pendula din perete. Pe domnul Bilek l-a pufnit atunci râsul, i-a întins numaidecât mâna şi n-a mai ştiut cum să fie mai gentil: „Poftiți, intrați, domnule Jenom, luați loc, vă rog, sper că nu v-ați cufurit, doar nu sunt chiar aşa de rău; e drept că aveam de gând să vă dau afară, dar acum văd că sunteți un om foarte simpatic, un original. Eu sunt legător de cărți; am citit multe romane şi nuvele, dar nicăieri n-am văzut ca un mire să se prezinte aşa." Şi între timp râdea de se ținea de burtă şi zicea cu nespusă bucurie că parcă s-ar cunoaşte de când s-au născut, ca şi când ar fi frați buni, i-a umplut numaidecât pipa, a trimis după bere şi cârnați, şi-a chemat soția şi l-a descris în toate amănuntele cu băşinile pe care le-a tras. Doamna a scuipat scârbită şi s-a retras. Pe urmă şi-a chemat fiica şi i-a spus: „Uite, vezi, domnul ăsta a venit să-ți ceară mâna în cutare şi cutare împrejurări". Fata a izbucnit în plâns şi a declarat că nu-l cunoaşte, că nici nu vrea să ştie de el, aşa că nu le-a rămas altceva mai bun de făcut decât să bea amândoi berea, să mănânce cârnații şi să se despartă. Apoi, după asta, domnul Jenom s-a mai făcut de râs în cârciuma aceea, unde se ducea domnul Bilek; aşa că, până la urmă, peste tot, în tot cartierul nu i se mai zicea altfel decât „Jenom căcăciosul" şi toată lumea vorbea de felul cum a vrut să salveze el situația.

Viața omenească – să trăiți – domnule *oberlaitnant*, e aşa de complicată, încât viața unui singur om e un fleac față de ea. La cârciuma noastră, „La Potirul”, din strada Bojiště, veneau, înainte de război, un polițai, unu’ Hubička, şi un domn redactor care umbla după picioare rupte, oameni călcați de tramvaie, sinucigaşi, ca să aibă ce scrie la ziar. Era un om tare vesel, mai mult îşi pierdea vremea pe la poliție decât în redacția lui. Într-o zi, dumnealui l-a îmbătat pe polițaiul Hubička, l-a dus în bucătărie şi au schimbat între ei hainele, astfel că polițaiul a rămas îmbrăcat în civil, iar domnul redactor a devenit polițai... a acoperit frumuşel numărul revolverului şi a pornit-o aşa în inspecție prin Praga. În strada Resslová, dincolo de fostul penitenciar, a întâlnit în liniştea nopții un domn mai în vârstă, în cilindru şi palton căptuşit cu blană, care mergea la braț cu o doamnă tot aşa, mai în vârstă, şi tot în haină de blană. Se grăbeau amândoi spre casă şi nu scoteau o vorbă. Redactorul a intrat în ei şi s-a stropşit la domnul cu joben: „Încetați o dată cu zbieratul, că vă arestez!” Închipuiți-vă, domnule *oberlaitnant*, spaima bătrânilor. Zadarnic au încercat să-i spună că trebuie să fie la mijloc o greşeală, că veneau de la un dineu, de la domnul guvernator. Trăsura i-a adus până dincoace de Teatrul Național, de unde au luat-o pe jos ca să mai ia puțin aer; locuiau aproape, pe strada Morani; el era consilier superior la guvernământ iar doamna – soția sa. „Pe mine nu mă duceți de nas – a continuat să tune la el redactorul travestit – ar trebui să vă fie ruşine, dacă într-adevăr sunteți – aşa cum spuneți – consilier superior la guvernământ şi vă purtați ca un băiețandru. Vă urmăresc de mult şi am văzut cum ați ciocănit cu bastonul în toate obloanele magazinelor pe care le-ați întâlnit în drum, iar soția dumneavoastră, cum o numiți – v-a dat o mână de ajutor.” „Dar, după cum vedeți, nici nu am baston! Poate că a fost altcineva înaintea noastră”, s-a apărat consilierul. „Cum să-l mai aveți – i-a răspuns pe loc redactorul travestit – când l-ați rupt, aşa cum am văzut, colea după colț, pe spinarea unei babe care umblă prin cârciumi cu cartofi copți

şi castane.”

Doamna, nici să plângă nu mai putea de spaimă, iar domnul consilier superior s-a înfuriat aşa de tare, încât a început să-i spună ceva despre obrăznicie; în consecinţă a fost arestat şi predat primei patrule întâlnite în raza comisariatului din strada Šalmová, căreia redactorul travestit i-a ordonat să ducă perechea la comisariat, deoarece el fiind de la circa sfântul Jindrich şi trecând în interes de serviciu pe la Vinohrady, îi surprinsese pe cei doi în timp ce tulburau liniştea nopţii, într-o încăierare, şi insultau gardianul din post. A mai adăugat că el se duce să rezolve treburile la comisariatul lui din sfântul Jindrich şi peste un ceas are să vină la comisariatul din Šalmová. Aşa că patrula i-a dus pe cei doi şi i-a băgat la răcoare, unde au aşteptat până dimineaţa să vină poliţaiul care, între timp, cu ocoluri mari, s-a înapoiat „La Potirul”, în strada Bojiště, unde l-a trezit pe Hubička şi, cu mari precauţiuni, i-a spus ce s-a întâmplat şi ce urmări ar putea să aibă daravera dacă nu-şi ţine gura...

Locotenenul-major Lukáš părea obosit de atâta vorbărie, dar înainte de a da pinteni calului, ca să ajungă din urmă avangarda, îi spuse lui Švejk:

— Dacă ai vorbi până seara, ai spune tâmpenii din ce în ce mai mari.

— Domnule *oberlaitnant* – strigă Švejk în urma locotenentului-major, care se îndepărta în galop – nu vreţi să ştiţi cum s-a terminat?

Locotenentul-major Lukáš smuci nervos frâul.

Starea locotenentului Dub se îmbunătăţi atât de mult, încât coborî din furgonul sanitar, adună în jurul lui întregul serviciu auxiliar al companiei şi ca prin vis începu să-i facă educaţie. Ţinu un logos lung, care îi apăsă pe ostaşi mai mult decât raniţa şi arma.

Era un amestec de tot soiul de imitaţii. Începu aşa:

— Dragostea ostaşilor faţă de domnii ofiţeri este un impuls pentru sacrificii de necrezut, dar când dragostea asta

nu e înnăscută în soldat, ea trebuie impusă. În viața civilă, dragostea cu sila a unui om față de altul, să zicem, de pildă, a intendentului față de corpul profesoral, durează atâta timp cât ține şi puterea care o impune; în armată se întâmplă, însă, altfel, deoarece ofițerul nu poate îngădui soldatului nici cea mai mică slăbire a dragostei care-l leagă de superiorul lui. Dragostea asta nu este o simplă dragoste, ea este de fapt respect, frică şi disciplină.

Švejk se ținea pe aproape, în stânga locotenentului Dub şi în timp ce acesta vobea, stătea smirnă, cu fața întoarsă spre el, în poziția *rechtsschaut*.

La început, locotenentul Dub nu-l băgă în seamă şi îşi văzu mai departe de cuvântarea lui:

— Disciplina şi îndatorirea de ascultare, dragostea obligatorie a ostaşului față de ofițer oglindeşte o mare realitate, căci raportul dintre soldat şi ofițer este foarte simplu: unul ascultă, celălalt porunceşte. În cărțile de artă militară am citit că laconismul, simplitatea militară sunt virtuți pe care trebuie să şi le însuşească orice soldat care fie că vrea, fie că nu vrea, îşi iubeşte superiorul, care în ochii lui trebuie să fie obiectul cel mai mare, mai desăvârşit şi mai pur al unei voințe hotărâte şi de neclintit.

Abia acum observă *rechtsschaut*-ul lui Švejk, care îl privea țintă; lucrul îi era foarte neplăcut, deoarece simți deodată că se cam încurcase în vorbăria lui şi nu găsea o ieşire din acest făgaş al dragostei ostaşului față de superior. De aceea zbieră la Švejk:

— Ce tot caşti gura la mine, ca vițelul la poarta nouă?

— La ordin, să trăiți, domnule *laitnant*, chiar dumneavoastră ați binevoit odată să-mi atrageți atenția că atunci când vorbiți sunt dator să vă urmăresc buzele cu privirea. Dat fiind că orice ostaş trebuie să execute ordinele superiorului său şi să le țină minte o dată pentru totdeauna, a trebuit s-o fac.

— Uită-te în partea cealaltă – strigă locotenentul Dub – nu te holba la mine, tâmpitule; ştii bine că nu te pot suferi şi că nu-mi face plăcere să te văd; mă pun eu o dată pe capul

tău...

Švejk întoarse capul „la stânga” şi continuă să rămână atât de țeapăn, în preajma locotenentului Dub, încât acesta izbucni:

— Unde te uiți, când îți vorbesc?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că potrivit ordinului dumneavoastră, sunt *linksschaut*.

— Ah, Dumnezeule – oftă locotenentul Dub – mare pacoste mai eşti. Uită-te drept înainte şi spune-ți în gând: sunt aşa de prost că n-are să fie nicio pagubă dacă crăp. Ai să ții minte?

Švejk îşi aținti privirea drept înainte şi spuse:

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, e nevoie să răspund la această întrebare?

— Cum îți permiți, tună locotenentul Dub. Cum îndrăzneşti să vorbeşti cu mine; ce vrei să spui cu asta?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant*, că mă gândesc la un ordin al dumneavoastră, într-o gară, unde m-ați ocărât şi mi-ați spus să nu mai răspund niciodată după ce dumneavoastră ați isprăvit de vorbit.

— Ți-e frică de mine, hai? se bucură locotenentul Dub. Bine, dar să ştii că încă nu m-ai cunoscut. În fața mea au tremurat şi alții mai dihai ca tine; ține minte asta. Am mai îmblânzit eu şi pe alții; de aceea, ține-ți gura şi rămâi frumuşel în urmă; să nu te mai văd!

Švejk rămase deci în urmă şi călători comod, în furgonul sanitar, până la locul destinat pentru popas unde, în sfârşit, avură bucuria să se înfrupte din nefericita vacă.

— Vaca asta – ținu să observe Švejk – ar fi trebuit ținută cel puțin paisprezece zile în oțet sau, dacă nu vaca, măcar omul care a cumpărat-o.

De la brigadă sosi în galop un curier cu noi dispoziții pentru compania a 11-a; brigada ordona schimbarea *marşrutei,* compania urmând să se îndrepte spre Felštyn, ocolind Woralyče şi Sambor-ul, deoarece nu putea fi cazată în niciunul din aceste sate, din cauza a două regimente din Poznan.

Locotenentul-major Lukáš dădu imediat dispozițiile de rigoare: plutonierul de administrație Vanek şi Švejk să plece înainte spre a se asigura cazarea companiei la Felštyn.

— Nu cumva, Švejk, să faci vreo năzbâtie pe drum, îi atrase atenția locotenentul-major. Şi mai ales să te porți cuviincios cu populația!

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că am să mă străduiesc. E drept că am avut un vis tare urât când am ațipit nițel, spre dimineață. Am visat despre o albie de rufe care s-a scurs toată noaptea pe coridor, în casa unde locuiam, şi apa a răzbit în apartamentul proprietarului, care a doua zi dimineață mi-a reziliat contractul. Ştiți, domnule *oberlaitnant*, un caz ca ăsta s-a întâmplat cu adevărat, la Karlin, dincolo de viaduct...

— Švejk, scuteşte-ne, te rog, de prostiile dumitale şi. Priveşte mai bine împreună cu Vaněk harta, ca să ştiți încotro aveți de mers. Vedeți satele astea; de aici o țineți tot la dreapta spre râu, apoi de-a lungul râului, până ajungeți iar într-un sat şi de acolo, din locul unde se varsă cel dintâi pârâu pe care, o să-l aveți pe mâna dreaptă, o luați peste câmp în sus, mereu spre miazănoapte şi nimeriți drept în Felštyn. O să țineți minte?

Švejk porni aşadar la drum cu plutonierul de administrație Vaněk, călăuzindu-se după dispozițiile primite.

Era pe la amiază; natura respira din greu în arşița înăbuşitoare, iar mormintele proaspete, acoperite în grabă, împrăştiau o duhoare de hoit descompus. Švejk şi Vaněk traversau o regiune în care se dăduseră lupte grele în cursul înaintării spre Przemysl şi unde mitralierele seceraseră batalioane întregi. Prin zăvoaie se vedeau limpede isprăvile artileriei. Pe suprafețe întinse şi pe povârnişuri, în loc de arbori ieşeau-din pământ un fel de cioate negre, şi toată această pustietate era brăzdată de tranşee.

— Aici arată nițel altfel decât la noi la Praga, începu Švejk, ca să rupă tăcerea.

— La noi, acum s-a isprăvit secerişul, spuse plutonierul

de administrație Vaněk. La Kralupy începem devreme cu secerişul.

— După război o să fie aici o recoltă grozavă, continuă Švejk după o clipă de tăcere. Ăştia n-au să trebuiască să cumpere făină de oase; e foarte avantajos pentru țărani când le putrezeşte un regiment întreg pe pământurile lor; e un îngrăşământ bun. Mie, numai de un singur lucru mi-e teamă: ca nu cumva țăranii de pe aici să se lase duşi de nas şi să vândă oasele la fabrica de zahăr. La cazarma din Karlin era un *oberlaitnant*, Holub, care era aşa de învățat, că toți de la companie îl socoteau tâmpit, fiindcă dumnealui, din pricina învățăturii nu ştia să înjure soldații şi toate le rezolva numai din punct de vedere ştiințific. Într-o zi, ostaşii i-au raportat că pâinea distribuită nu se putea mânca. Alt ofițer s-ar fi mâniat de o asemenea obrăznicie, dar el nu; a rămas foarte liniştit, n-a făcut pe niciunul porc sau scroafă, nici măcar o labă peste bot n-a ars nimănui! Şi-a adunat numai băieții şi le-a spus cu vocea lui blajină: „Mai întâi de toate, ostaşi, trebuie să vă dați seama de faptul că aici în cazarmă nu vă treziți într-un «delikatessen handlung», unde să puteți alege marinată de țipar, sardele în ulei sau sendviciuri. Orice ostaş trebuie să fie destul de deştept ca să înghită fără să crâcnească tot ce i se dă şi să simtă în el atâta disciplină cât să nu-l facă să se revolte împotriva calității produselor căpătate pentru mâncare. Închipuiți-vă, ostaşi, că ar veni un război. Pământului în care, după bătălie, veți fi îngropați, îi e absolut indiferent cu ce fel de pâine cazonă v-ați îndopat înainte de moarte. Tătucul pământ vă înghite şi vă mistuie cu bocanci cu tot. În lumea asta nimic nu se pierde; din voi, ostaşi, vor creşte alte grâne, din care se va face pâine pentru alți ostaşi, care, poate, la fel ca şi voi, nu vor fi mulțumiți, se vor duce să se plângă şi vor da de unul care să-i bage la închisoare până în vecii vecilor, fiindcă are dreptul s-o facă. Acum, ostaşi, ca v-am lămurit totul aşa de frumos, nădăjduiesc că nu va mai fi nevoie să vă reamintesc din nou, iar cel care în viitor va mai avea de gând să se plângă, va sta şi va chibzui mai întâi foarte bine.” „Cel puțin dacă ne-ar

înjura”, îşi spuneau soldaţii între ei şi toţi eram grozav de mânioşi de vorbele delicate ale domnului *oberlaitnant*. Aşa s-a făcut că într-o zi, băieţii din companie m-au ales pe mine ca să-i spun că toţi îl iubesc, dar că asta nu-i militărie, dacă nu înjură. M-am dus atunci la el acasă şi l-am rugat să lase deoparte orice sfială, că milităria trebuie să fie militărie şi că ostaşii sunt învăţaţi să li se reamintească mereu că sunt porci şi câini, pentru că altfel îşi pierd respectul faţă de superior. La început, dumnealui s-a apărat, mi-a spus ceva despre inteligenţă, despre prinţipul că în ziua de azi nu-i îngăduit să ţii ostaşii la respect cu nuiaua, dar până la urmă s-a dat pe brazdă; mi-a cârpit o labă şi m-a dat pe uşă afară, aşa ca să-i crească autoritatea. Când am comunicat băieţilor rezultatul tratativelor mele, s-au bucurat grozav cu toţii, dar dumnealui le-a stricat bucuria chiar a doua zi. De faţă cu toţi, a venit după mine şi mi-a spus: „Švejk, am exagerat ieri, ţine un galben şi bea-l în sănătatea mea. Trebuie să ştii cum să te porţi cu ostaşii.”

Švejk îşi roti privirea peste împrejurimi.

— Cred că am luat-o greşit, anunţă el. Domnul *oberlaitnant* ne-a explicat doar foarte limpede. Să mergem în sus, în jos, pe urmă la stânga şi la dreapta, apoi iar la dreapta şi iar la stânga – şi noi îi tot dăm mereu înainte. Sau te pomeneşti că am trecut prin toate astea, în timp ce vorbeam? Eu unul văd în faţa mea două drumuri care duc spre Felštynul nostru. Aş fi de părere s-o apucăm pe drumul ăsta care o ia la stânga.

Aşa cum se întâmplă îndeobşte, când doi ajung la o răspântie de drumuri, plutonierul de administraţie Vaněk începu să demonstreze că ar trebui s-o ia la dreapta.

— Drumul meu, îi replică Švejk, e mai lesnicios decât al dumitale. Eu merg pe lângă pârău, unde cresc floricele de „nu-mă-uita”, dumneata n-ai decât să baţi drumul prin arşiţă. Eu ascult de vorbele domnului *oberlaitnant* că în niciun caz nu putem rătăci şi dacă tot nu putem rătăci, de ce mă rog m-aş osteni la deal; o iau frumuşel prin luncă, îmi pun o floricică la capelă şi adun un buchet întreg pentru

domnul *oberlaitnant*. La urma urmei putem să încercăm, să vedem care din noi are dreptate şi sper că ne despărţim aici ca buni camarazi. Locurile pe aici sunt aşa fel făcute, că toate drumurile trebuie să ducă la Felstynul nostru.

— Nu te prosti, Švejk, insistă Vaněk. Aşa cum am văzut pe hartă, de aici trebuie s-o luăm la dreapta.

— Harta? Se mai înşală şi ea, răspunse Švejk, coborând în vale spre pârău. Într-un rând, mezelarul Křenek din Vinohrady, a pornit-o noaptea, călăuzit de planul oraşului Praga, de la localul „Montagu” din Malá Strana, spre casă, la Vinohrády, şi spre dimineaţă a ajuns tocmai la Rozdelov, lângă Kladno, unde oamenii l-au găsit mort de oboseală, într-un lan de secară. Aşadar, domnule *rechnungsfeldwebel*, dacă dumneata te încăpăţânezi şi nu vrei să ştii de vorbă bună, apoi n-am ce-ţi face, trebuie să ne despărţim şi ne-om întâlni la destinaţie, în Felštyn. Fiţi bun şi uitaţi-va la ceas, ca să ştim care o ajunge mai întâi. Iar dacă cumva v-ar ameninţa vreo primejdie, trageţi fără teamă în aer ca să ştiu şi eu unde vă aflaţi.

După-amiază, Švejk ajunse lângă un iaz mic, unde dădu, peste un prizonier rus fugar, care se scălda în iaz; zărindu-l pe Švejk, prizonierul o luă la fugă, gol, aşa cum ieşise din apă.

Švejk curios să vadă cum i-ar şedea în uniforma rusească, care zăcea acolo la umbra sălciilor, se dezbrăcă şi îşi trase pe el uniforma nefericitului prizonier, rămas în pielea goală, care o tulise din coloana de prizonieri cantonată în satul din spatele pădurii. În dorinţa lui de a se oglindi din toate părţile în apa iazului, se plimbă multă vreme pe dig încoace şi încolo până când dădu peste el o patrulă de jandarmi pedeştri, care umbla în căutarea fugarului rus. Ostaşii din patrulă erau maghiari şi, cu toate protestele lui Švejk, îl duseră în spatele frontului, la Chyrow, unde-l băgară într-o coloană de prizonieri ruşi, destinaţi să lucreze la repararea traseului de cale ferată ce ducea spre Przemysl.

Totul se petrecu cu o asemenea repeziciune încât, abia a doua zi îşi dădu seama Švejk de situaţie şi, cu o bucată de

cărbune de lemn, scrise pe zidul alb al odăii de şcoală, unde erau cazați o parte din prizonieri:

„Aici a dormit Josef Švejk din Praga, kompanienordonanz *al companiei a 11-a de marş din regimentul 91 infanterie, care în calitate de* kvartirmacher *a căzut din greşeală în captivitate austriacă, lângă Felštyn”*

CONTINUAREA GLORIOSULUI DEZASTRU

I

ŠVEJK ÎN COLOANA DE PRIZONIERI

Aşadar, atunci când Švejk, îmbrăcat în uniforma rusească şi considerat din greşeală prizonier rus, fugit dintr-un sat din preajma Felštynului, îşi scrise pe perete, cu o bucată de cărbune, strigătele sale desperate, nimeni nu-l luă în serios; iar când la Chyrow vru să explice totul, amănunțit, unui ofițer care trecea întâmplător pe acolo (se împărțeau tocmai prizonierilor nişte turte de mămăligă uscată), un ostaş maghiar din garda coloanei îl lovi cu patul puştii peste umăr şi-şi însoți lovitura cu următoarea observație:

— *Baszom az élet*, înapoi în rând, scroafă rusească!

Gestul se integra în mod firesc în atitudinea generală a ungurilor față de prizonierii ruşi, a căror limbă nu o înțelegeau.

Švejk îşi reluă aşadar locul în coloană, unde se adresă celui mai apropiat prizonier:

— Ăsta îşi face datoria, dar de fapt se pune singur în primejdie. Ce s-ar întâmpla dacă cumva puşca ar fi încărcată şi *ferşlusul* deschis? S-ar putea ca, aşa cum loveşte omul peste umăr cu *lauful*[109] îndreptat spre el, *kverul*[110] să se descarce, toate gloanțele să-i zboare în gură şi să moară, făcându-şi datoria. Prin părțile Şumavei, într-o carieră de piatră, muncitorii furau chibrituri de dinamită ca să aibă de rezervă iarna pentru spartul buturugilor. Paznicul carierei a primit ordin să-i buzunărească pe pietrari când

---

[109] Țeava puştii.

[110] Arma (în germană incorectă).

ieşeau de la lucru şi a făcut-o cu multă dragoste; a pus mâna numaidecât pe cel dintâi pietrar întâlnit în cale şi a început să-l scotocească aşa de sălbatic prin buzunare, până când chibriturile de dinamită s-au încins şi cum amândoi au sărit frumuşel în aer, în ultima clipă părea că s-ar fi ținut unul de gâtul celuilalt.

Prizonierul rus, căruia Švejk îi povestea întâmplarea, se uită la el foarte înțelegător, dat fiindcă nu pricepea o iotă din tot ce-i spunea.

— *Ne ponimat, ia krâmski tatarin, Allah ahper.*

După care se aşeză pe pământ, cu picioarele încrucişate sub el şi ducându-şi mâinile la piept, începu să se închine:

— *Allah ahper – Allah ahper – bezmila – arahman – arahim – malinkin mustafir.*

— Aha, care va să zică eşti tătar, – îi spuse Švejk compătimitor – dar să ştii că-mi placi. Apoi, dacă-i vorba pe aşa, tu ai să mă înțelegi pe mine şi eu pe tine. Hm… ascultă, îl ştii pe Iaroslav von Sternberg? N-ai auzit de numele ăsta, frățioare? Nu? Păi, v-a snopit curul în bătaie lângă Hostyn. În pas alergător ați şters atunci putina din Moravia noastră, tătăraşilor. Pesemne că în cărțile voastre de citire nu se pomeneşte de treaba asta, da' noi am învățat. Da' de fecioara Maria ai auzit? Cred şi eu că n-ai auzit – a fost şi ea atunci de față; dar să n-aveți nicio grijă, măi tătăraşilor, că aici în prizonierat au să vă boteze ei pe toți.

Apoi Švejk se întoarse spre alt prizonier:

— Şi tu, tot tătar eşti?

Interpelatul înțelese cuvântul tătar, dădu din cap şi spuse:

— *Tatarin niet, cerkez, rodneia cerkez, golovi reju.*

Švejk avusese, aşadar, nenorocul să intre într-o societate compusă din cei mai feluriți reprezentanți ai popoarelor din Orient. În coloana de prizonieri erau tătari, gruzini, cerkezi, mordvini şi kalmuci.

Din păcate însă, nu izbuti să se înțeleagă cu nimeni şi astfel fu târât împreună cu ceilalți până la Dobromil; de acolo trebuia să înceapă repararea liniei ce trecea prin

Przemysl şi Nijankovice.

La Dobromil, în cancelaria etapei, se făcea înregistrarea prizonierilor, dar lucrul mergea greu din pricină că niciunul din cei trei sute de prizonieri aduşi acolo nu pricepea ruseasca plutonierului de la masă, care se dăduse cândva drept cunoscător al limbii ruse şi o făcea acum pe tălmaciul în Galiția Orientală. E adevărat că în urmă cu trei săptămâni îşi comandase un dicționar germano-rus şi o carte de conversație elementară, dar deocamdată nu-i intrase nimic în cap, astfel că în loc de limba rusă, vorbea o slovacă stâlcită, pe care o prinsese ca vai de lume, pe vremea când, în calitate de reprezentant al unei firme vieneze, vindea în Slovacia icoane cu chipul sfântului Ştefan, mătăsuri şi mătănii.

În fața acestor făpturi ciudate, cu care nu se putea înțelege de loc, stătea cu ochii holbați ca vițelul la poarta nouă... În cele din urmă ieşi afară şi strigă spre grupul de prizonieri

— *Wer kann deutsch sprechen?*

Din grup se desprinse Švejk şi, cu fața înseninată de bucurie, se repezi către plutonier, care îi ordonă să-l însoțească numaidecât la cancelarie.

Aici plutonierul se aşeză pe un scaun în fața unui maldăr de dosare cu chestionare privind numele, naționalitatea şi cetățenia prizonierilor şi începu o convorbire însuflețită cu Švejk, în limba germană:

— Tu, eşti ovrei, hai?

Švejk, clătină din cap.

— Nu-i nevoie să tăgăduieşti, continuă sigur de sine plutonierul-tălmaci. Toți prizonierii care au ştiut nemțeşte au fost ovrei şi basta. Cum zici că te cheamă? Švejk? Păi vezi? Ce rost are să mai tăgăduieşti, când până şi numele ți-i ovreiesc? La noi nu trebuie să-ți fie teama s-o mărturiseşti. La noi în Austria nu există pogromuri împotriva ovreilor. De unde eşti? Aha, Praga, da, da, ştiu, asta vine lângă Varşovia. Am mai avut acu' o săptămână doi ovrei din Praga, de lângă Varşovia; şi de la ce regiment spuneai că eşti? Aha, 91...

Plutonierul luă un registru, îl răsfoi, apoi reluă:

— Aha, regimentul nouăzeci şi unu, din Erevan, Caucazia cu baza la Tiflis; te minunezi şi tu cum le ştim aici pe toate, hai?

Švejk se minuna într-adevăr de toată tărăşenia, iar plutonierul continua să peroreze pe un ton foarte grav, întinzându-i lui Švejk țigara fumată pe jumătate:

— Ei, ăsta-i alt tutun decât mahorca voastră. Ştii, mă ovreiaşule, aici eu sunt stăpânul suprem... Când spun eu ceva, apoi toți trebuie să tremure şi să se ascundă. La noi e altă disciplină în armată decât la voi; țarul vostru e un nătărău, da' împăratul nostru e o minte luminată. Am să-ți arăt acum ceva, ca să ştii şi tu ce înseamnă la noi disciplină.

Deschise uşa spre încăperea alăturată şi strigă:

— Hans Löfler!

Se auzi un *hier* puternic şi în cancelarie intră un soldat cu guşă, de fel din Stiria, cu o mutră de cretin sadea, care era un fel de fată la toate, pe lângă cancelarie.

— Hans Löfler, îi porunci plutonierul; ia luleaua, bag-o în gură şi ține-o ca un câine care face aport, pe urmă să-mi alergi în patru labe în jurul mesei, până oi striga *halt!* Să latri, dar în aşa fel ca să nu-ți cadă luleaua din gură, că de nu te leg la stâlp.

Guşatul stirian începu să umble în patru labe şi să latre. Plutonierul se uită la Švejk triumfător:

— Ei, ce zici, ovreiaşule, de disciplina noastră?

Apoi continuă să se uite, radiind de bucurie, la mutra aceea inexpresivă, venită de undeva de la vreo stână din Alpi.

— *Halt!* strigă în cele din urmă; acum fă frumos şi aport. Bine, şi acum să cânți în triluri, ca la voi...

Încăperea răsună de un puternic: Holario, holario...

După ce reprezentația luă sfârşit, plutonierul scoase din sertar patru țigări, pe care mărinimos i le oferi lui Hans; Švejk folosi prilejul pentru a-i povesti, în germana lui stâlcită, o istorie cu un ofițer care avea o ordonanță atât de supusă, încât făcea tot ce poftea stăpânul; întrebat odată

dacă ar fi în stare să mănânce cu lingura chiar şi căcatul stăpânului, în caz că ar primi porunca, această ordonanță ar fi răspuns: „Dacă domnul *laitnant* mi-ar porunci, aş face-o şi pe asta, dar ferească Dumnezeu să dau de un fir de păr; aşa ceva nu pot să înghit; mi s-ar face rău pe loc”.

Plutonierul râse:

— Voi ovreii aveți anecdote nostime, dar aş putea să jur că disciplina la voi în armată nu-i aşa de puternică ca la noi. Ei, da, să revenim la miezul chestiunii: eu te fac şef peste toată coloana! Până deseară îmi scrii numele la toți prizonierii! Tu ai să ridici rațiile de mâncare, ai să-i împarți în grupe de câte zece şi răspunzi cu capul dacă vreunul o şterge! Află ovreiaşule, că dacă-ți scapă vreunul, te împuşcăm!

— Aş vrea să stau de vorbă cu dumneata, domnule plutonier, spuse Švejk.

— Mie să nu-mi începi cu tocmeala, ripostă plutonierul. Nu-mi place. Dacă nu termini, te trimit în lagăr. Da' repede te-ai mai obişnuit la noi, în Austria! Ia te uită! Dumnealui vrea să stea de vorbă cu mine în particular... Cum e omul mai cumsecade nu-i bine... Ei, şi acum şterge-o; ține aici hârtie şi creion şi scrie tabelul!... Ce mai vrei?

— *Ich melde gehorsamst, Herr Feldwebel...*

— Hai, hai, întinde-o! Vezi câtă treabă am pe cap!

Şi, într-adevăr, chipul plutonierului căpătă expresia unui om istovit de muncă.

Švejk salută şi se îndreptă spre prizonieri, spunându-şi în gând că răbdarea în slujba împăratului va da roade.

Mai greu fu, fireşte, când trebui să alcătuiască tabelul, deoarece prizonierii nu înțelegeau că trebuie să-şi decline numele. Švejk trecuse prin multe în viața lui, dar numele acestea tătăreşti, gruzine şi mordvine, nu-i intrau de loc în cap.

— Nici dracu n-o să mă creadă, îşi zise în sinea lui, că cineva ar putea să se numească ca tătarii ăştia: Muhlahalei Abdrahamov, Beimurad Allahali, Dzerdze Cerdedze, Davlatbalei Nurdagalaiev etc. La noi avem parcă totuşi, nume mai frumoase ca, de pildă, preotul acela din Židohoušt

pe care-l chema Vobejda.

Şi aşa trecu mai departe printre şirurile de prizonieri care îşi strigau pe rând numele şi pronumele:

— Dzindralei Hanemalei, Babamulei Mirzahalei şi aşa mai departe.

— Vezi să nu-ţi muşti limba, apostrofă Švejk binevoitor, pe fiecare în parte. Nu-i mai bine la noi când pe om îl cheamă Bohuslav Štepanek, Jaroslav Matoušek sau Ružena Svobodová?

Când în cele din urmă, după chinuri îngrozitoare, izbuti să-i înregistreze pe toţi Babula Hallei şi Hudji Mudji, Švejk se gândi să mai încerce o dată să explice plutonierului-tălmaci că eră victima unei neînţelegeri; dar la fel ca pe drum, zadarnic cerea el să i se facă dreptate.

Plutonierul-tălmaci, care nici înainte nu fusese prea treaz, îşi pierduse între timp toată puterea de judecată.

Avea în faţa lui, pe masă, pagina de publicitate a unui ziar german şi cânta pe melodia marşului Radecký, textele anunţurilor:

— Schimb granlofon pentru cărucior de copil! – Cumpăr cioburi de sticlă, plăci albe şi verzi! – Oricine poate învăţa contabilitatea şi bilanţul, urmând cursul prin corespondenţă – şi aşa mai departe.

La unele anunţuri nu se potrivea ritmul de marş; plutonierul voia, însă, să înfrângă cu forţa această piedică şi de aceea îşi bătea tactul cu pumnul în masă şi bocănea din picioare. Mustăţile lui, năclăite de *kontuşovka* erau zbârlite de parcă cineva i-ar fi înfipt de o parte şi de alta a obrazului două pensule de gumă arabică, uscate. Ochii lui, congestionaţi, îl recunoşteau – ce-i drept – pe Švejk, dar această recunoaştere nu era urmată de nicio reacţie din parte-i; doar atât, încetă să mai bată cu pumnii şi să ţopăie. Acum bătea toba în scaun, cu degetele, cântând pe melodia *„Ich weiss nicht, was soll es bedeuten...”* [111] anunţul: „Karolina Dreger, moaşa, stă la dispoziţia stimatelor

[111] Eu nu ştiu ce poate să însemne (germ.).

doamne, în orice împrejurări”.

Cânta tot mai încet, din ce în ce mai încet, până când în cele din urmă amuți de tot, cu privirile pierdute peste pagina de publicitate, dând astfel lui Švejk prilejul să-şi expună pe îndelete oful în nemțeasca lui stâlcită.

Švejk începu aşadar prin a arăta că totuşi avusese dreptate când o luase spre Felštyn de-a lungul pârăului şi că n-are nicio vina dacă un ostaş rus, necunoscut, a fugit din captivitate şi s-a dus să se scalde tocmai în iazul prin preajma căruia el, Švejk, trebuia să treacă; asta era datoria lui, având în vedere că trebuia să meargă la Felštyn, pe drumul cel mai scurt, în calitate de *kvartiermacher*. Cum l-a zărit, rusul a şters-o, lăsându-şi uniforma în tufiş. El, Švejk, auzise că pe front uniformele duşmanilor căzuți sunt folosite în scopuri de spionaj şi de aceea a îmbrăcat de probă uniforma lăsată acolo, ca să vadă cam cum i-ar veni, într-un asemenea caz, în uniformă străină.

După ce lămuri astfel toată greşeala, îşi dădu însă seama că-şi bătuse gura zadarnic; plutonierul dormea dus, de mult, mai înainte chiar ca Švejk să fi ajuns cu povestirea la iazul cu pricina. Švejk se apropie de el şi-l atinse pe umăr cu un gest familiar, care fu de ajuns pentru ca plutonierul să cadă de pe scaun pe podea, unde îşi continuă liniştit somnul.

— Iertați-mă de deranj, domnule plutonier, spuse Švejk. Apoi salută şi părăsi cancelaria.

A doua zi, în zori, comandantul construcțiilor militare îşi schimbă gândurile şi hotărî ca grupul de prizonieri, în care se afla Švejk, să fie transportat de-a dreptul la Przemysl, spre a lucra la refacerea traseului Przemysl-Lubaczow.

Aşadar, toate rămaseră ca de la început şi Švejk îşi continuă odiseea lui printre prizonierii ruşi. Santinelele ungureşti îi mânau mereu înainte, într-un zor nebun.

La intrarea într-un sat unde trebuia să se odihnească, coloana de prizonieri dădu peste o unitate de aprovizionare. În fața unui şir de căruțe era un ofițer care se uita la prizonieri. Švejk țâşni din coloană şi luând poziția de drepți

strigă:

— *Herr Leutnant, ich melde gehorsamst...*

Mai mult n-apucă însă să spună, deoarece ca din pământ apărură doi soldați unguri, care îl împinseră în pumni înapoi printre prizonieri.

Ofițerul îi zvârli un muc de țigară nestins, pe care un alt prizonier îl ridică repede şi-l fumă mai departe. Apoi, adresându-se caporalului de lângă el, îi explică că în Rusia sunt colonişti germani, siliți să lupte în armata rusă.

Tot drumul până la Przemysl, Švejk nu mai întâlni vreun alt prilej de a se plânge cuiva că, de fapt, el era ordonanța marşcompaniei a 11-a din regimentul 91. Spre seară, la Przemysl, când fură mânați într-un fort dărăpănat din zona interioară, în care erau amenajate grajdurile pentru caii artileriei din fortăreață, speranța îi surâse din nou.

Prin paiele aşternute pe jos, păduchii foiau cu miile, mişcând firele mai scurte ca o armată de furnici ce căra material pentru construirea muşuroiului.

Prizonierilor li se distribui puțină zeamă neagră de cicoare şi câte un codru de pâine de mălai.

Apoi fură luați în primire de maiorul Wolf, care-şi întindea stăpânirea asupra tuturor prizonierilor ce munceau la lucrările de reparații în fortăreața Przemysl şi în împrejurimi. Era un om foarte meticulos şi avea un adevărat comandament de tălmaci cu misiunea să recruteze din rândurile prizonierilor specialişti în construcții, după cunoştințele şi calificarea lor anterioară.

Maiorul Wolf avea ideea fixă că prizonierii ruşi tăgăduiesc ştiința de carte, deoarece la întrebarea lui „Ştii să construieşti o cale ferată?", transmisă prin intermediul tălmaciului, de cele mai multe ori prizonierii îi răspundeau stereotip: „Nu ştiu nimic, nici n-am auzit de aşa ceva, am trăit cinstit şi curat".

Aşadar, când după încolonare stăteau smirna în fața maiorului şi a statului său major, Wolf se adresă prizonierilor mai întâi în limba germană, întrebând care din ei ştia nemțeşte.

Švejk ieşi hotărât din front, luă poziția de drepți în fața maiorului şi, după ce-i dădu onorul cuvenit, îi raportă că ştie nemțeşte.

Bucuros, maiorul Wolf îl întrebă numaidecât dacă nu cumva era inginer.

— Cu respect vă raportez, domnule maior – dădu răspuns Švejk – că nu sunt inginer; sunt ordonanța marşcompaniei a 11-a din regimentul 91. Am căzut prizonier la ai noştri. Să vedeți, domnule maior, cum s-a întâmplat...

— Cum? tună maiorul Wolf.

— Cu respect vă raportez, domnule maior, că lucrurile stau aşa...

— Care va să zică, dumneata eşti ceh – continuă maiorul să zbiere – şi te-ai îmbrăcat în uniformă rusească?!

— Cu respect vă raportez, domnule maior, că lucrurile stau întocmai cum ați spus dumneavoastră şi mă bucur că domnul maior a înțeles aşa de repede situația mea. S-ar putea ca ai mei să lupte acum pe undeva şi eu să stau şi să pierd vremea de pomană până la sfârşitul războiului. Dacă mi-ați da voie, domnule maior, v-aş mai spune o dată toate, pe rând, aşa cum s-au petrecut...

— Ajunge! ordonă maiorul Wolf, şi chemă doi soldați, cărora le porunci să-l ducă numaidecât la *hauptwache*, apoi o porni şi el încetişor în urma lui Švejk însoțit de un alt ofițer, şi în timp ce vorbea cu el maiorul dădea furios din mâini. La fiecare frază pe care o rostea, amintea câte ceva şi despre „câinii de cehi”, lucru din care ofițerul ce-l însoțea desprinse marea bucurie a maiorului că, datorita perspicacității sale, extraordinare, descoperise una din acele păsări rare despre ale căror acțiuni trădătoare, peste hotare, se vorbise cu câteva luni în urmă în nişte ordine secrete trimise către comandanții unităților militare, în care se arăta că: trădători din regimentele cehe, uitând de jurământul depus, trec de partea ruşilor şi se pun în slujba duşmanului, oferindu-şi serviciile mai ales pentru spionaj.

Ministerul de interne austriac nu era încă sigur dacă în rândurile dezertorilor la ruşi fusese creată o organizație de

luptă. Nu ştia încă nimic precis despre organizațiile revoluționare din străinătate şi abia prin august primiră comandanții de batalioane de pe linia Sokal-Miliatin-Bubnovo, ordine confidențiale în care se arăta că fostul profesor austriac Masaryk fugise peste hotare, de unde desfăşura o propagandă antiaustriacă. Un imbecil oarecare de la comandamentul diviziei adăugase la ordinul secret următoarea recomandare: „În caz de arestare, să fie imediat transportat la statul-major al diviziei”.

Maiorul Wolf nu cunoştea pe atunci încă nimic despre felul cum acționau împotriva Austriei fugarii care, mai târziu, când se vor întâlni la Kiev sau în alte părți, la întrebarea: „Ce faci aici?”, vor răspunde veseli: „L-am trădat pe maiestatea sa împăratul”.

El cunoştea numai ordinele secrete în care era vorba de fugarii spioni dintre care unul, care tocmai era dus spre *hauptwache*, îi picase în mână atât de uşor. Maiorul Wolf era un om vanitos; se şi vedea lăudat de organele superioare şi distins pentru vigilența, prudența şi talentul său deosebit.

Cu cât se apropia de *hauptwache*, cu atât se convingea mai mult că dinadins întrebase: „Cine ştie nemțeşte?” şi că din prima clipă când se uitase la prizonieri, individul i se păruse suspect.

Ofițerul care-l însoțea încuviință din cap şi-şi exprimă părerea că arestarea prizonierului ar trebui comunicată la comandamentul garnizoanei, pentru continuarea cercetărilor şi trimiterea inculpatului în fața unei instanțe militare superioare, deoarece nu se putea, aşa cum spunea domnul maior, să i se ia interogatoriul, la *hauptwache* şi apoi să fie spânzurat, pe loc. De spânzurat va fi el spânzurat, dar pe cale legală, în conformitate cu codul militar în vigoare; mai întâi ar trebui, însă, aflate legăturile lui cu alți trădători de neam, printr-un interogatoriu strâns. Cine ştie ce mai poate să iasă la iveală din povestea asta.

Maiorul Wolf fu cuprins de o încăpățânare subită, de o bestialitate până atunci nerevelată şi o ținea morțiş că spionul va fi spânzurat imediat după interogatoriu, pe

răspunderea lui. La urma urmei, putea să-şi îngăduie atâta lucru; avea cunoştinţe suspuse şi nu trebuia să se teamă de urmări. Aşa cum se face şi pe front. Dacă l-ar fi descoperit în spatele frontului, nu l-ar fi interogat şi spânzurat pe loc, fără alte mofturi? Şi la urma urmei, domnul căpitan ar trebui să ştie că în zonele de operaţii orice comandant, începând de la căpitan în sus, are dreptul să spânzure pe suspecţi.

Maiorul Wolf se încurcase, însă, oarecum în ce priveşte atribuţiile ierarhiei militare în legătură cu execuţiile.

În Galiţia orientală, cu cât te apropiai de front, aceste prerogative erau asumate de grade din ce în ce mai inferioare, ba s-a întâmplat chiar ca un simplu caporal, şef de patrulă, să poruncească spânzurarea unui băieţandru de doisprezece ani, care i se păruse suspect pentru că, într-un sat părăsit şi pustiit, cutezase să-şi fiarbă nişte coji de cartofi într-o maghernită dărăpănată.

Disputa dintre căpitan şi maior devenea din ce în ce mai acută.

— N-avem dreptul să o facem, striga enervat căpitanul. Arestatul trebuie spânzurat pe baza sentinţei tribunalului militar.

— Ai să vezi că se poate şi fără sentinţă, şuieră maiorul Wolf.

Švejk, care mergea sub escortă înaintea lor şi auzise această interesantă discuţie, găsi de cuviinţă să spună însoţitorilor săi doar atât:

— Pe jos e ca şi în spatele căruţei. Odată, în cârciuma „Na Zavadilce”, din Libeň, ne-am tot sfătuit cum să-l aranjăm pe pălărierul Vašak, care avea obiceiul să facă tărăboi la toate petrecerile; să-l zvârlim afară cum o intra pe uşă, să aşteptăm să-şi comande o bere, s-o plătească şi s-o bea, sau să-l descălţăm după primul tur de dans. Cârciumarul era de părere să-l dăm afară pe la mijlocul petrecerii, după ce are să consume şi el mai de Doamne-ajută, apoi să plătească şi să-şi ia valea. Da’ nu ştiţi ce figură ne-a făcut nătărăul! N-a venit. Ei, ce spuneţi de asta?

Cei doi soldaţi, originari de prin Tirol, răspunseră într-un

glas:

— *Nix böhmisch.*

— *Verstehen sie deutsch*? îi întrebă Švejk calm.

— *Jawohl*, îi răspunseră amândoi, la care Švejk ținu să adauge:

— Asta-i bine; cel puțin n-o să vă pierdeți niciodată printre ai voştri.

Tot conversând aşa prieteneşte ajunseră cu toții la *hauptwache*, unde maiorul Wolf şi căpitanul continuară discuția în legătură cu soarta lui Švejk, în timp ce acesta şedea tăcut şi umil pe banca din fundul odăii.

În cele din urmă, maiorul Wolf înclină totuşi spre părerea căpitanului, aceptând ideea că individul trebuia spânzurat după o procedură mai îndelungată, căreia atât de frumos i se spune: cale legală.

Dacă l-ar fi întrebat pe Švejk ce crede despre întreaga poveste el le-ar fi răspuns:

— Să va spun drept, domnule maior, mie îmi pare rău, pentru că dumneavoastră sunteți mai mare în grad decât domnul căpitan, dar domnul căpitan are dreptate. Să ştiți de la mine că graba strică treaba. Odată, la un tribunal din Praga, a înnebunit un judecător. Multă vreme nu s-a observat la el niciun semn de țicneală, dar într-o bună zi, a izbucnit în timp ce judeca un caz de insultă. Unu' Znamenaček îl întâlnise pe părintele Hortik, care-i cârpise feciorul la ora de religie şi s-a apucat să-i strige în plină stradă: „Boule, bestie neagră, tembel habotnic, porc de câine, capră parohială, defăimător al învățăturii lui Cristos, ipocrit şi şarlatan în sutană!” Judecătorul nebun era un om tare credincios. Avea trei surori şi toate trei erau bucătărese la preoți; la toți copiii lor el le fusese naş; aşa se face că povestea asta l-a scos din fire, şi-a pierdut deodată mințile şi a început să zbiere la inculpat: „În numele maiestății sale împăratul şi regele, se condamnă la moarte prin ştreang. (Fără drept de apel.) Domnule Horáček – a strigat către paznic – luați-l de aici pe omul ăsta şi spânzurați-l, ştiți unde, acolo unde se bat covoarele; după aceea veniți înapoi

să vă cinstesc cu o bere!” Se înțelege că domnul Znamenaček şi paznicii au încremenit pe loc, dar judecătorul a bătut cu piciorul în podea şi-a tunat: „Mă ascultați sau nu?” Paznicul era aşa de înspăimântat că începuse să-l tragă pe domnul Znamenaček afară şi dacă n-ar fi fost avocatul care să se amestece şi să cheme salvarea, nu ştiu zău, ce s-ar fi întâmplat cu domnul Znamenaček. În timp ce-l băgau în trăsura salvării, domnul judecător tot mai striga: „Dacă cumva nu găsiți funie, spânzurați-l cu un cearşaf şi-l decontăm în situația semestrială...”

Švejk fu dus deci sub escortă la comandamentul garnizoanei; mai întâi semnă însă procesul-verbal alcătuit de maiorul Wolf, care arăta că ostaş al armatei austriace fiind, îmbrăcase uniformă rusească cu bună ştiință şi nesilit de nimeni şi fusese arestat de poliția militară în spatele frontului, după ce ruşii s-au retras.

Acesta era adevărul gol-goluț şi Švejk, ca om cinstit ce era, nu-şi îngădui să protesteze împotriva lui. E adevărat că în timp ce se transcria procesul-verbal, încercase să mai adauge, pe ici pe colo, câte o vorbă care, poate, ar fi lămurit mai bine situația, dar domnul maior intervenise prompt şi poruncitor:

— Dumneata să-ți ții gura; nu te-am întrebat nimic! Chestiunea e cât se poate de clară!

Švejk saluta respectuos de fiecare dată şi încuviința:

— Cu respect vă raportez, domnule maior, că-mi țin gura şi că chestiunea e cât se poate de clară.

Adus la comandamentul brigăzii, fu aruncat într-un fel de copcă, care servise mai înainte drept magazie de orez şi pension pentru şoareci. Peste tot erau împrăştiate boabe de orez şi de aceea şoarecii nici nu se sinchisiră de el, ci continuară să zburde veseli ciugulind din boabe. Švejk trebui să-şi care singur o saltea de paie şi când izbuti în sfârşit să se prizărească prin întuneric, băgă de seamă că în culcuşul lui se mutase o întreagă familie şoricească. Nu încăpea nicio îndoială că oaspeții intenționau să-şi înfiripe un nou cuib în ruinele gloriei austriece pe care o reprezenta

în închisoare această saltea mucegăită. De aceea începu să bată cu pumnii în uşa încuiată şi când, după câtva timp, se arătă un caporal, polonez de origină, Švejk îi ceru să fie mutat în altă încăpere, deoarece şoarecii cuibăriți în salteaua lui, ar putea pricinui pagube inventarului militar, dat fiind că după cum se ştie, tot ce se află în depozitele militare este proprietatea statului.

Polonezul pricepu în parte vorbele lui Švejk; îl ameninţă cu pumnul, de dincolo de uşa încuiată, şi după ce mai prohodi ceva despre *„după zasrană”* (cur căcăcios) se depărtă bombănind furios şi blestemând cu *„holera”*, de parcă Švejk l-ar fi jignit nevoie mare.

Švejk petrecu noaptea în linişte; şoarecii nu arătară pretenții exagerate față de el; după cât se părea, îşi aveau programul lor de noapte pe care îl respectau întocmai, alături, în magazia de mantale şi chipie militare, din care ronțăiau liniştiți şi în mare siguranță; abia după un an îşi aduse aminte intendența să ia măsuri şi să introducă în magaziile militare pisici oficiale, fără drept de pensie, care în scriptele de administrație fură înregistrate la rubrica: *„K. U. K. Militärmagazinkatze”*[112]. Acest grad pisicesc reînnodă, de fapt, o veche tradiție părăsită după războiul din 1866.

Înainte vreme, sub domnia Mariei Tereza, pisicile erau introduse în magaziile militare în timp de război, când domnii de la intendență obişnuiau să arunce vina pentru matrapazlâcurile lor cu efecte militare pe seama bieților şoareci.

De multe-ori, pisicile *K. U. K.* nu-şi făceau datoria şi odată, pe timpul împăratului Leopold, la magazia militară din Pohořelec, şase pisici repartizate acolo au fost spânzurate pe baza unor sentințe a tribunalului militar. Drept care, sunt convins că, cei care au avut atunci de-a face cu respectiva magazie militară trebuie să-şi fi râs, cu mult înțeles, în barbă...

---

[112] Pisici militare imperiale şi regale, pentru magazii (germ.).

*

O dată cu cafeaua de dimineață, în copca lui Švejk fu introdus un individ cu capelă şi manta militară, rusească.

Individul vorbea ceheşte cu accent polonez. Era un nemernic în slujba serviciului de contraspionaj de pe lângă corpul de armată, care-şi avea cartierul general la Przemysl. Făcea parte, care va să zică, din poliția secretă militară şi de altfel nici nu-şi dădu osteneala să se folosească de o introducere prea ocolită, spre a-l iscodi pe Švejk. Începu chiar foarte direct:

— Urât am mai intrat, la apă din cauza nechibzuinței mele. Eram în regimentul 28 şi cu prima ocazie am trecut la ruşi şi am intrat în slujba lor; şi acum m-am lăsat prins aşa de prosteşte... Auzi dumneata, mă prezint la ruşi şi le cer să mă trimită ca *forpatrole*... Am făcut parte din divizia a 6-a, de la Kiev. Dar tu, mă camarade, în ce regiment ai slujit în Rusia? Nu mai ştiu bine, dar parcă ne-am văzut undeva prin Rusia. La Kiev am cunoscut mulți cehi care au fost cu noi pe front şi au trecut la ruşi, dar nu-mi mai aduc aminte de numele lor şi de unde erau; poate-ți aminteşti tu de vreunul; cu cine erai pe acolo, măi frățioare, aş fi bucuros să ştiu cine mai e din regimentul nostru, 28?

Drept răspuns, Švejk îi aplică grijuliu mâna pe frunte, apoi îi luă pulsul şi în cele din urmă îl trase lângă ferestruică şi-l rugă să scoată limba. Individul nu se împotrivi câtuşi de puțin, închipuindu-şi pesemne că trebuie şi fie vreun semn conspirativ. După aceea, Švejk începu să bată cu pumnii în uşă şi când santinela veni să-l întrebe de ce face tărăboi, îi ceru mai întâi în cehă şi apoi în germană să cheme numaidecât un doctor, deoarece omul pe care îl băgaseră lângă el avea năluci.

Intervenția lui rămase, însă, fără rezultat; nimeni nu veni să-l scoată pe individ, care rămase mai departe acolo foarte calm şi continuă să pălăvrăgească vrute şi nevrute despre Kiev, susținând morțiş că-l văzuse pe Švejk mărşăluind printre ostaşii ruşi.

— De bună seamă că dumneata ai băut multă apă din mlaştini, îi spuse Švejk. Aşa s-a întâmplat şi cu tânărul Tynecky de la noi, om de altfel cu scaun la cap; într-o zi a plecat, însă, la drum şi a ajuns tocmai în Italia... Şi când s-a întors, tot aşa, nu vorbea decât de Italia; zicea că tot ce se poate vedea pe acolo sunt nişte mlaştini. Altceva nu-şi mai amintea. Şi, dacă vreți să ştiți chiar s-a şi îmbolnăvit de friguri de la apa aceea din mlaştini. Îl apucau de patru ori pe an. De patruzeci de sfinți, de sfântul Iosef, de sfinții Petru şi Pavel şi de înălțarea Maicii Domnului. Când îl apuca, apoi tot aşa ca şi dumneata zicea că-i cunoaşte pe toți oamenii, chiar şi pe cei străini, pe care nu-i văzuse nicicând. Intra în vorbă în tramvai cu un oarecare şi-i spunea că-l cunoaşte din gară de la Viena. Pe toți oamenii pe care îi întâlnea pe stradă zicea că i-a văzut ori în gară la Milano, ori că băuse cu ei un pahar de vin în pivnița primăriei din Graz. Dacă în timpul când îl apucau frigurile acelea de baltă se întâmpla să fie la cârciumă, atunci îi recunoştea pe toți muşterii şi spunea că îi văzuse pe vaporul cu care plecase el la Veneția. La boala asta nu există alt leac decât acela folosit de un paznic nou de la balamucul din Kateřinka. Avea omul în grijă un bolnav de cap, care cât era ziulica de mare nu făcea decât să şadă într-un ungher şi să numere într-una: „Un', doi, trei, patru, cinci, şase", apoi o lua iar de la început: „Un', doi, trei, patru, cinci, şase". Bolnavul ăsta era profesor. Paznicului îi venea să-şi ia lumea în cap, aşa de rău se înfuria când vedea că nebunul lui nu-i în stare să treacă de şase. L-a luat mai întâi cu binişorul, îndemnându-l să spună: „şapte, opt, nouă, zece". Dar nimic! Profesorul nici nu se sinchisea; sta în colțişorul lui şi număra de zor: „un', doi, trei, patru, cinci, şase", şi iar de la capăt: „un', doi, trei, patru, cinci, şase!" până când într-o zi, paznicul n-a mai putut răbda, s-a repezit la protejatul lui şi cum a zis „şase" i-a şi cârpit una peste cap. „Ține şapte, i-a spus, ține şi opt, şi nouă, şi zece". De fiecare cifră, câte una peste bot. Profesorul s-a luat cu mâinile de cap şi a întrebat unde se află. Când i-a răspuns că era la balamuc, şi-a revenit în fire

şi şi-a adus aminte că ajunsese acolo din pricina unei comete care, după socotelile lui, trebuia să apară în ziua de 18 iunie, la ora şase dimineaţa, dar i se dovedise că cometa lui se stinsese cu milioane de ani în urmă. Pe paznic l-am cunoscut şi eu. După ce s-a înzdrăvenit de-a binelea, profesorul l-a luat cu dânsul să-i fie servitor. N-avea altceva de făcut decât să-i scape domnului profesor în fiecare dimineaţă patru scatoalce peste bot, treabă pe care o executa cu conştiinciozitate şi precizie.

— Îi ştiu pe toţi prietenii dumitale din Kiev, continuă neobosit agentul serviciului de contraspionaj. Nu era cu dumneata acolo unu, aşa, gras şi unu, aşa, mai slab? Nu mai ţii minte cum îi chema şi din ce regiment erau...

— Da' lasă, frate, nu te omorî pentru atâta lucru, îl mângâie Švejk. Oricui i se poate întâmpla să nu-şi amintească cum îi cheamă pe toţi oamenii slabi şi graşi. Se ştie că de oamenii slabi îţi aduci aminte cel mai greu, fiindcă sunt şi cei mai mulţi pe lume. Adică cum se zice formează majoritatea.

— Ei, măi camarade – se jeli secătura chezarocrăiască – n-ai încredere în mine. Nu te gândeşti că ne aşteaptă aceeaşi soartă!

— Păi, de aia suntem ostaşi – replică Švejk cu un aer de totală indiferenţă – de aia ne-au născut mamele noastre, ca să fim făcuţi harcea-parcea, când punem pe noi mundirul. Şi o facem cu dragă inimă, fiindcă ştim că oasele noastre n-au să putrezească de pomană. Murim pentru maiestatea sa împăratul şi familia sa, pentru care am cucerit Herţegovina. Din oasele noastre are să se fabrice făina pentru fabricile de zahăr; încă cu ani în urmă ne-a vorbit despre treaba asta domnul *laitnant* Zimmer: „Bă, adunătură de porci – zicea dumnealui – vieri neciopliţi, bă maimuţe leneşe şi fără folos, vă încurcaţi în cotonoage de parcă n-ar avea niciun preţ. Dacă o fi să cădeţi vreodată în război, apoi să ştiţi că din fiecare labă de-a voastră are să se fabrice jumătate kilogram de făină, adică la un loc, din toate mădularele, mai bine de două kilograme de cap şi au să filtreze prin voi, idioţilor,

zahăr în fabricile de zahăr. Habar n-aveți ce folositori o să fiți după moarte urmaşilor voştri. Băieții voştri or să bea cafea îndulcită cu zahăr care a trecut prin ciolanele voastre, nătărăilor.” Eu am rămas atunci pe gânduri şi dumnealui m-a întrebat la ce mă gândesc. „Cu respect vă raportez, i-am răspuns, mă gândesc că făina din oasele domnilor ofițeri trebuie să fie mult mai scumpă decât aceea făcută din ciolanele ostaşilor de rând”. Pentru treaba asta m-am ales cu trei zile de carceră.

Interlocutorul lui Švejk ciocăni la uşă. După o scurtă discuție cu santinela, acesta chemă pe cineva de la cancelarie.

Peste puțin timp, veni un plutonier-major care-l scoase pe individ din celulă şi Švejk rămase din nou singur.

Când să iasă, lighioana se adresă cu glas tare plutonierului-major, arătând spre Švejk:

— E un vechi camarad de-al meu, ne cunoaştem de la Kiev.

Douăzeci şi patru de ore în şir rămase Švejk singur, cu excepția clipelor când i se aduse de mâncare.

În cursul nopții, ajunse la convingerea că mantaua rusească e mai călduroasă şi mai mare decât cea austriacă şi că adulmecatul şoarecelui pe la urechile omului, în timp ce doarme, nu-i un lucru neplăcut, îi păru chiar ca un soi de murmur duios, din care fu trezit însă înainte de a se crăpa de ziuă, când veniră să-l ia.

Astăzi, Švejk nu-şi mai aduce aminte ce fel de for judecătoresc a fost acela în fața căruia a fost târât în dimineața aceea de tristă amintire. Nu încape, însă, nicio îndoială că era o curte marțială. Din completul de judecată făcea parte un general, un colonel, un maior, un locotenent-major, un locotenent, un plutonier şi un simplu infanterist, care de fapt nu făcea altceva decât să aprindă celorlalți țigările.

Prea multe nu fu întrebat Švejk.

Se părea că din toți mai mult interes îşi dădea maiorul, care de altfel ştia şi ceheşte.

— Dumneata l-ai trădat pe maiestatea sa împăratul, tună el la Švejk.
— Maica ta, Cristoase, când? izbucni Švejk. Eu l-am trădat pe maiestatea sa împăratul, pe luminăția sa monarhul nostru, pentru care am îndurat atâtea până acum?
— Lasă-te de prostii, i-o tăie maiorul.
— Cu respect vă raportez, domnule maior, că nu-i o prostie să trădezi pe majestatea sa împăratul. Noi, ostăşimea, am jurat împăratului credință şi jurământul, aşa cum l-am cântat la teatru, eu l-am împlinit ca un ostaş credincios.
— Poftim – spuse maiorul – arătându-i un vraf de hârtii, aici sunt dovezile vinovăției dumitale.
Materialul de bază era furnizat de individul care fusese introdus în celula lui Švejk.
— Ei, tot nu vrei să mărturiseşti? îl întrebă maiorul. La urma urmei, chiar dumnata ai declarat că ai îmbrăcat de bună voie uniforma rusească, deşi eşti ostaş al armatei austriece. Te întreb încă o dată şi pentru ultima oară: te-a silit cineva s-o faci?
— Nu, nu m-a silit nimeni.
— De bunăvoie?
— De bunăvoie.
— Nesilit…?
— Nesilit!
— Îți dai seama că eşti pierdut?
— Îmi dau, cum să nu. Ai mei, de la regimentul 91, mă caută cu siguranță, dar dacă binevoiți, domnule maior, îngăduiți-mi o mică observație despre felul cum oamenii îmbracă de bunăvoie haine străine. În anul 1908, cam prin luna iulie, legătorul de cărți Božetěch din Praga, strada Příčna, se scălda la Zbraslav în vechiul braț al râului Berounka. Întinsese hainele sub sălcii şi se desfăta de unul singur, când, deodată în apă mai sare un domn şi, din vorbă în vorbă au început să se hârjonească, să se stropească cu apă şi aşa s-au scăldat până în asfințit. Atunci domnul acela

străin a ieşit din apă zicând că se grăbeşte la cină. Domnul Božetěch a mai rămas puțin în apă şi pe, urmă s-a dus şi el să se îmbrace, dar în loc de haine a găsit sub sălcii nişte zdrențe şi o scrisorică.

„Multă vreme am stat şi am cumpănit: s-o fac sau să n-o fac, ținând seama că ne-am distrat împreună, aşa de bine, în apă; până la urmă am rupt o romaniță şi ultima petală smulsă era s-o fac! Aşa că am schimbat hainele cu ale dumneavoastră. Nu vă fie teamă să le îmbrăcați pe ale mele. Au fost despăduchiate chiar acum o săptămână, la penitenciarul din Dobříš. A doua oară să fiți mai atent cu cine vă scăldați în apă, orice om gol arată ca un deputat, chiar dacă e un asasin. Nici nu ştiți cu cine v-ați scăldat. Dar baia a fost grozavă. Acum spre seară, apa e mai bună. Mai intrați o dată ca să vă reveniți.”

Domnul Božetěch a aşteptat să se întunece, a îmbrăcat zdrențele vagabondului şi a pornit spre Praga, ocolind şoseaua județeană şi umblând pe poteci retrase peste izlaz; aici s-a întâlnit însă cu patrula de jandarmi din Chuchle, care l-a arestat şi a doua zi dimineața l-a dus la tribunalul raional Zdraslov, pentru că – nu-i aşa? – oricine putea să se dea drept Iosef Božetěch legător de cărți din Praga, strada Příčna nr. 16.

Grefierul, care nu ştia o boabă ceheşte, a crezut că inculpatul mărturiseşte adresa unui complice de-al lui şi de aceea l-a mai întrebat o dată:

— *Ist das genau, Prag, nr. 16, Iosef Božetěch?*[113]

— Dacă mai locuieşte acolo, nu ştiu – adăugă Švejk – dar pe vremea aceea, în 1908, locuia. Lega frumos cărțile, dar le şi ținea mult, că înainte de a se apuca de lucru mai întâi le citea şi apoi le lega după cuprins. Dacă stropea marginile foilor cu negru, apoi cartea nici nu mai trebuia citită. Oricine ştia că romanul nu face două parale. Mai doriți poate unele

[113] Exact, Praga, nr. 16, Iosef Božetěch? (germ.)

amănunte suplimentare? A, da, era cât pe ce să uit: avea obiceiul să vină în fiecare zi la berăria „U Fleku”, unde povestea cuprinsul cărților pe care tocmai le primise la legat.

Maiorul se apropie de grefier şi-i spuse ceva în şoaptă, după care acesta şterse din dosar adresa presupusului conspirator, Božetěch.

Apoi, această judecată ciudată continuă, după metoda tribunalului ad-hoc instituit de preşedinte, generalul Fink von Firikenstein.

Aşa cum unii oameni au mania de a colecționa cutii de chibrituri, acest domn distins avea mania organizării tribunalelor ad-hoc, cu toate că de cele mai multe ori ele erau în contradicție cu codul penal militar.

Generalul susținea că nu are nevoie de niciun fel de judecători de instrucție şi că după trei ore de la pronunțarea sentinței, individul trebuie spânzurat. Câtă vreme fusese pe front, se înțelege, nu dusese lipsă de asemenea tribunale improvizate.

După cum unii simt nevoia să joace cu regularitate, în fiecare zi, o partidă de şah, de biliard sau de cărți, faimosul general instituia zilnic, la repezeală, curți marțiale pe care le prezida anunțând foarte grav şi radios şah-mat, inculpatului.

Dacă cineva ar fi sentimental, ar spune că acest om avea pe conştiință multe duzini de oameni, mai cu seamă în răsărit, unde, cum spunea, avusese de luptat cu agitația velicorusă în rândurile ucrainienilor galițieni. Privind însă chestiunea din punctul lui de vedere, nu s-ar putea spune că avea pe cineva pe conştiință.

De fiecare dată când poruncea să fie spânzurat un învățător, o învățătoare, un popă sau o familie întreagă, pe baza sentinței pronunțate de curtea marțială instituită ad-hoc, dumnealui pleca acasă netulburat, ca un jucător de cărți pasionat care, întors satisfăcut de la cârciumă, după o partidă de cărți, se gândeşte la desfăşurarea jocului, la felul cum ceilalți au încercat să-l taie în chip şi fel, dar el a câştigat totuşi cu o sută şi şapte... Generalul considera

spânzurătoarea drept un lucru foarte simplu şi firesc, ca pâinea cea de toate zilele, şi în clipa pronunţării sentinţei de multe ori uita de persoana împăratului şi fără să mai spună: „În numele maiestăţii sale se condamnă la moarte prin spânzurătoare” declara foarte simplu: „Te condamn la moarte...”

Uneori, găsea în actul spânzurătorii şi o latură comică, despre care a scris chiar soţiei, la Viena:

„...de pildă, draga mea, nici nu poţi să-ţi închipui cum m-am tăvălit de râs, acum câteva zile, când am condamnat pe un învăţător acuzat de spionaj. Omul care spânzură e un plutonier instruit şi cu practică îndelungată; face treaba asta de plăcere, de dragul sportului. Eram aşadar în cortul meu când, după pronunţarea sentinţei, plutonierul vine la mine şi mă întreabă unde să-l spânzure pe învăţătorul cu pricina. I-am spus să-l spânzure de primul copac; şi acum închipuie-ţi ce situaţie comică! Ne aflam în plină stepă şi cât vedeai cu ochiul nu se zărea decât iarbă, dar nici urmă de copac. Dar, ordinul e ordin: plutonierul l-a luat pe învăţător sub escortă şi au pornit cu toţii în căutarea copacului. S-au înapoiat abia spre seară, cu învăţătorul după ei. Plutonierul a venit din nou la mine şi m-a întrebat: «Unde să-l spânzurăm pe omul ăsta?» L-am ocărât şi i-am repetat că ordinul meu fusese limpede: de copacul cel mai apropiat. Mi-a răspuns atunci că va încerca din nou a doua zi; dimineaţa, însă, a venit la mine alb ca varul, să-mi raporteze că peste noapte învăţătorul dispăruse. Situaţia mi-a părut aşa de comică, încât i-am iertat pe toţi cei care l-au păzit şi pe deasupra am mai şi glumit, spunându-le că învăţătorul a plecat, se vede, să caute singur copacul. După cum vezi, draga mea, aici nu ne plictisim; spune-i lui Vili că tăticu îl sărută şi că în curând are să-i trimeată un rus viu, pe care să călărească aşa cum călăreşte pe căluţ. Mi-am mai adus aminte chiar acum, draga mea, de o altă întâmplare nostimă... Am spânzurat cândva un ovrei, tot pentru spionaj. Individul ne-a aţinut drumul deşi n-avea ce căuta pe acolo, sub pretext că vindea ţigări. Aşadar, l-am spânzurat, dar

după câteva secunde ştreangul s-a rupt şi ovreiul a căzut; ce crezi, şi-a revenit numaidecât în fire şi a început să zbiere la mine: «Domnule general, mă duc acasă, m-aţi spânzurat o dată, şi după lege nu puteţi să mă mai spânzuraţi a doua oară pentru aceeaşi vină». M-a pufnit râsul şi l-am lăsat să plece. La noi, draga mea, e vesel...”

După ce fusese numit comandant al fortăreţei Przemyšl, generalul Fink nu mai avusese prea multe prilejuri să organizeze astfel de spectacole de circ; de aceea preluă cu mare bucurie cazul Švejk.

Aşadar, Švejk stătea acum în faţa acestui tigru care, proţăpit în prim-plan, la masa lungă, fuma ţigară după ţigară, poruncind să i se traducă răspunsurile lui Švejk şi dând din cap, cu subînţeles.

Maiorul propuse să se trimită la brigadă o telegramă în care să se întrebe unde se afla compania a 11-a de marş a regimentului 91, de care depindea acuzatul, potrivit declaraţiilor sale.

Generalul, însă, se împotrivi, declarând că în felul acesta s-ar întârzia acţiunea curţii marţiale şi, deci, s-ar falsifica adevăratul sens al acestei instituţii. La dosar există mărturisirea completă a acuzatului, care recunoaşte că a îmbrăcat uniforma rusească, precum şi o mărturie foarte importantă din care reiese că acuzatul a recunoscut că a fost la Kiev... Cere deci ca tribunalul să se retragă în deliberare, pentru ca sentinţa să poată fi pronunţată şi executată imediat.

Maiorul se menţinea, însă, morţiş pe poziţia că trebuia stabilită mai întâi identitatea acuzatului, întrucât afacerea are o mare importanţă politică. Prin stabilirea identităţii acestui individ s-ar putea descoperi legăturile acuzatului cu foştii camarazi, din unităţile prin care a trecut.

Maiorul era un visător romantic. Continua să pledeze că, de fapt, e important să se descopere firele şi că nu-i de ajuns să condamni omul. Condamnarea, afirma el, este numai ultimul act al unor cercetări care însumează aceste fire.

Curtea nu ştia cum să mai iasă din această încurcătură de fire; totuşi era evident că maiorul câştiga teren. Ceilalţi membri ai curţii dădeau din cap aprobativ, iar în cele din urmă încuviinţă chiar şi generalul, căruia firele începură să-i placă atât de mult, încât, în mintea lui vedea cum de firele maiorului atârnau alte curţi marţiale ad-hoc. De aceea nu se mai ridică împotriva propunerii de a se lua legătura cu brigada, spre a se constata dacă într-adevăr Švejk făcuse parte din regimentul 91 şi în ce perioadă anume trecuse de partea ruşilor.

În timpul dezbaterilor, Švejk fu păzit pe culoar de două santinele; apoi fu din nou adus în faţa tribunalului şi întrebat din ce regiment face parte. După care fu transportat iar la închisoarea garnizoanei.

Întorcându-se acasă după eşecul curţii marţiale-fulger, generalul Fink se întinse pe canapea şi începu să se gândească, cum ar putea să grăbească procedura.

Era convins că răspunsul avea să sosească curând; totuşi, el va întârzia ritmul rapid de funcţionare al tribunalului său, întrucât după sentinţă ar urma abia binecuvântarea duhovnicească dată condamnatului, ceea ce-ar pricinui o inutilă întârziere a executării sentinţei, cu circa două ore.

— La urma urmei – îşi spuse generalul Fink – îi putem da binecuvântarea duhovnicească înainte de pronunţarea sentinţei, chiar acum, până să primim răspunsul de la brigadă.

Porunci deci să fie chemat la el *feldkuratul* Martinec.

Martinec era un catihet nefericit, de undeva de prin Moravia; din cauză că preotul pe care-l avusese în fruntea parohiei suferea de păcatul preacurviei, preferase să intre în armată... Era un om profund religios şi numai cu durere în suflet îşi amintea de preotul lui care, încet dar sigur, mergea pe drumul pierzaniei, de felul cum sugea şliboviţa ca un burete şi cum într-o noapte îi băgase cu tot dinadinsul în pat o ţigancă vagabondă, pe care o întâlnise în sat, în timp ce se întorcea acasă pe trei cărări.

Feldkuratul Martinec credea că dând pe front binecuvântarea duhovnicească răniților şi muribunzilor, va răscumpăra şi păcatele preotului său care, venind târziu noaptea acasă, îl trezise de nenumărate ori ca să-i spună:

— Jeníčku, Jeníčku! Fetele... asta-i slăbiciunea vieții mele.

Speranțele lui Martinec nu se împliniseră însă. Fusese trimis din garnizoană în garnizoană, unde nu făcea decât să țină câte o predică ostaşilor, o dată la paisprezece zile, înainte de slujbă, şi să reziste la ispita care izvora din cazinoul ofițerilor; în comparație cu discuțiile purtate aici, fetele preotului păreau o rugăciune nevinovată închinată îngerului păzitor.

De obicei, era chemat la generalul Fink în timpul luptelor importante, când trebuia să fie sărbătorită vreo victorie a armatelor austriace; atunci, cu aceeaşi plăcere cu care instituie curțile marțiale-fulger, generalul Fink aranja cu mare pompă slujbele religioase.

Acest Fink era un patriot austriac atât de înflăcărat, încât nu se ruga şi pentru victoria armatelor nemțeşti sau turceşti. Dacă nemții din Reich dobândeau undeva vreo victorie asupra francezilor sau englezilor, el o trecea sub tăcere în fața altarului.

Orice măruntă hărțuială a unei patrule austriece cu un avanpost rusesc, pe care statul-major avea grijă s-o umfle ca pe-un uriaş balon de spumă, transformând-o într-o înfrângere a întregii armate ruseşti, prilejuia generalului Fink organizarea unor pompoase servicii divine; aşa încât nefericitul *kurat* Martinec avea impresia că generalul era în acelaşi timp şi capul bisericii catolice din Przemysl, căci tot el hotăra la asemenea prilejuri ce fel de slujbă se va ține şi de cele mai multe ori îşi exprima dorința de a se oficia serviciul divin care se obişnuieşte de înălțarea Domnului.

Generalul Fink mai avea de asemenea obiceiul ca în timpul slujbei, când se termina predica, să intre cu calul în galop pe câmpul de exerciții, să se apropie de altar şi să strige de trei ori: „Ura, ura, ural”

Feldkuratul Martinec, suflet credincios şi drept, unul din puţinii care mai credeau în Dumnezeu, se ducea cu strângere de inimă la generalul Fink.

De fiecare dată, după ce-i dădea instrucţiunile, comandantul garnizoanei poruncea să fie umplute paharele cu o băutură tare şi începea să povestească *feldkuratului* ultimele anecdote citite în cărticelele imbecile, editate special pentru armată, în colecţia *Lustige Blätter*.

Avea o bibliotecă întreagă cu astfel de prostii, cu titluri tâmpite ca de pildă: *Umor în raniţă, pentru ochi şi urechi, Hindenburg în anecdotă, Hindenburg în oglinda umorului, A doua raniţa cu umor, încărcată* de Felix Schlemper*, Din tunul nostru de gulaş, Schije suculente din tranşee* sau altele şi mai idioate, ca: *Sub aripile vulturului cu două capete, un şniţel vienez din bucătăria de campanie imperială şi regală, încălzit* de Artur Lokesch. Uneori, generalul îi fredona melodii din colecţia de cântece vesele soldăţeşti, intitulată *Wir müssen siegen (Trebuie să învingem)*. Bineînţeles, în tot acest timp umplea paharele cu băuturi tari, silindu-l pe *feldkuratul* Martinec sa bea şi să-i ţină tovărăşie. Apoi, când se afuma în lege, începea să îndruge, tot felul de porcării, la auzul cărora *feldkuratul* Martinec îşi aducea aminte, cu strângere de inimă, de preotul lui, care nu rămânea în urma generalului Fink în ce priveşte vorbele porcoase.

Părintele Martinec vedea cu groază că, pe măsură ce se ducea mai des pe la generalul Fink, aluneca tot mai mult pe panta imoralităţii.

Încetul cu încetul începură să-i priască lichiorurile şi tot aşa, pe nesimţite, încetară să-i mai displacă poveştile piperate ale generalului; începu să aibă viziuni erotice şi din pricina *kontuşovkăi*, a rachiului de corcoduşe şi a pânzei de păianjen de pe sticlele de vin vechi pe care generalul Fink i le punea mereu în faţă, uită de Dumnezeu şi printre rândurile breviarului vedea fetele despuiate din poveştile generalului. Şi într-o bună zi dispăru şi dispreţul faţă de aceste vizite. Generalul îl îndrăgi pe *feldkuratul* Martinec, care la început îi păruse ca un alt sfânt Ignaţiu de Loyola, dar care cu timpul

se obişnuise cu societatea lui.

Într-o zi, generalul invită la el două surori de la spitalul de campanie, care de fapt nu lucrau acolo ci-şi încasau numai salariile pe baza statelor de plată, sporindu-şi veniturile prin prostituţie, cum se obişnuia în acele vremuri grele. Apoi porunci să fie chemat şi *feldkuratul* Martinec, care alunecase atât de rău în mrejele diavolului, încât după jumătate de ceas de conversaţie schimbase amândouă femeile, suflând din greu şi făcând atâtea bale la gură, încât murdări toată perna canapelei. Multă vreme avu mustrări de cuget pentru această purtare uşuratică pe care n-o putu repara, deşi în aceeaşi noapte, în timp ce se întorsese acasă, îngenunchease din greşeală în parc; în faţa statuii arhitectului şi a primarului oraşului, mecenatul Grabovský, care în anii optzeci îşi câştigase multe merite faţă de oraşul Przemysl.

Tropăitul paşilor patrulei se amestecase în noapte cu ruga lui fierbinte.

— Nu-l judeca cu asprime pe slujitorul tău, căci niciun muritor nu se va îndrepta spre tine, dacă nu-i vei ierta păcatele; iartă-l deci, te rog, căci pentru tine, iertarea nu-i grea. Ajută-mă Doamne, căci sufletu-mi în voia ta îl las.

După această păţanie, de câte ori era invitat la generalul Fink, *feldkuratul* încerca din răsputeri să se abţină de la plăcerile lumeşti, invocând drept scuză deranjamentele stomacale; considera necesar să ia asupră-şi această minciună, pentru ca sufletu-i să fie scutit de chinurile iadului, deoarece în acelaşi timp el socotea că disciplina militară cere ca atunci când generalul îi spune *feldkuratului*: „Bea amice”, acesta trebuie să tragă la măsea, dacă nu din alte motive, măcar din respect faţă de superior.

Până acum, însă, aceste bune intenţii nu se traduseseră totdeauna în fapt şi, cu atât mai puţin, atunci când, după slujbe pompoase, generalul organiza festinuri şi mai pompoase, pe socoteala garnizoanei; după care cei de la contabilitate făceau tot felul de şmecherii ca să scoată banii şi să se aleagă şi ei cu ceva; cu asemenea prilejuri, părintele se considera, faţă de Atotputernic, ca blestemat pentru

păcătoşenia lui şi demn de pedeapsă.

Umbla apoi cu capul în nori şi, fără să-şi piardă în acest haos credința în Dumnezeu, se gândea cu toată seriozitatea dacă n-ar trebui să-şi biciuiască trupul, cu regularitate, în fiecare zi.

Într-o astfel de dispoziție se înfățişă el acum în fața domnului general.

Generalul Fink îi ieşi înainte, radios şi îmbujorat la față:

— Ai auzit vorbindu-se de curtea marțială? De data asta vom spânzura un compatriot de-al dumitale.

La auzul cuvântului „compatriot”, *feldkuratul* Martinec îl privi pe general cu o nesfârşită durere. Respinsese până atunci de mai multe ori presupunerea că ar fi ceh şi explicase de nenumărate ori că din parohia lui, din Moravia, făceau parte două comune una cehă şi alta germană şi că o săptămână trebuise să predice pentru cehi şi alta pentru nemți... iar întrucât în comuna cehă nu există nicio şcoală de limbă cehă, ci numai germană, trebuise să predea în ambele comune în limba germană, aşa încât nu putea fi ceh. Această motivare logică prilejuise odată unui maior, care se afla la masă, observația că *feldkuratul* din Moravia era de fapt o dugheană cu tot felul de mărfuri.

— Pardon, spuse generalul – am uitat. Nu-i vorba de un compatriot al dumitale. E un ceh, un trădător care a trecut la ruşi şi a intrat în slujba lor; are să fie spânzurat. Deocamdată, însă, ca să zic aşa, pentru îndeplinirea formalităților legale, îi cercetăm identitatea; dar asta n-are nicio importanță, va fi spânzurat imediat ce vom primi răspunsul telegrafic.

Şi după ce-l aşeză pe *feldkurat* lângă el, pe canapea, generalul continuă vesel:

— La mine, când institui o curte marțială, totul trebuie să fie la unison cu procedura rapidă a acestui fel de tribunal, ăsta-i principiul meu. Pe vremea când eram încă la Lvov, la începutul războiului, am izbutit să obțin spânzurarea unui individ la numai trei minute după pronunțarea sentinței. Se înțelege că a fost vorba de un ovrei; dar şi pe un rutean l-am

spânzurat la cinci minute după deliberare.

Generalul zâmbi binevoitor:

— Întâmplarea a făcut ca niciunul din ei să nu aibă nevoie de binecuvântarea duhovnicească. Ovreiul era rabin şi rusneacul popă. De data asta, însă, avem de-a face cu altă situaţie; e vorba să spânzurăm un catolic. Pentru ca lucrurile să nu mai fie tărăgănate, mi-a venit o idee colosală; să-i dăm mai întâi binecuvântarea duhovnicească, ca să evităm, cum ziceam, orice întârziere.

Generalul sună şi porunci ordonanţei:

— Adu două sticle din bateria de ieri.

Şi umplând, peste câteva clipe, paharul *feldkuratului*, îi spuse prietenos:

— Ia puţină mângâiere înainte de binecuvântare...

De la fereastra zăbrelită, în spatele căreia se afla Švejk, se auzea în acest timp de grea cumpăna, cântecul lui liniştit:

„Toţi ostaşii o domnesc,
Fiin'că fetele îi iubesc
Banii la noi stau purcoi
Am scăpat de orice nevoi.
Tarara-ra... un' doi..."

II
MÂNGÂIEREA DUHOVNICEASCĂ

De fapt, ca să fim drepți, nu se poate spune că *feldkuratul* Martinec s-a dus la Švejk, ci mai degrabă că a ajuns în salturi, asemenea unei baletiste pe scenă. Harul Domnului şi sticla de *Gumpoldskirchen* vechi, avuseseră darul să-l facă, într-un ceas, uşor ca un fulg. În această clipă solemnă şi sfântă i se părea că se apropie tot mai mult de Dumnezeu; în realitate, însă se apropia de Švejk.

Uşa fu închisă în urma lui şi amândoi rămaseră în celulă, unde *feldkuratul* i se adresă vesel lui Švejk:

— Fiule, eu sunt *feldkuratul* Martinec.

Această introducere i se păruse – tot drumul – a fi cea mai potrivită şi mai înduioşătoare.

La aceste vorbe, Švejk se ridică de pe pat, scutură zdravăn mâna *feldkuratului* şi răspunse:

— Îmi pare bine; eu sunt Švejk, ordonanța companiei a 11-a de marş din regimentul 91. Nu de mult, baza noastră a fost mutată la Bruck pe Litava; luați loc aici, lângă mine, domnule *feldkurat* şi povestiți-mi de ce ați fost arestat. Dumneavoastră sunteți doar ofițer şi vi s-ar cuveni de fapt arestul ofițeresc de la garnizoană; patul ăsta e plin de păduchi. E drept că se mai întâmplă să fie câte unul care să nu ştie de ce arest ține; şi apoi mai încurcă lucrurile, nu-i vorbă, şi cei de la cancelarie. Într-un rând, domnule *feldkurat*, am fost închis în arestul regimentului din Budějovice şi mi-au băgat lângă mine pe un *kadetstellfertreter*. *Kadetstellfertreterii* aduc cumva cu *feldkurații*; ştiți, cum să zic, nici porc, nici şoarece; de

zbierat, zbierau la ostaşi ca ofițerii, dar când făceau câte o boacănă, erau închişi printre ostaşii de rând. Erau, cum să vă zic, domnule *feldkurat*, un fel de bastarzi, încât la popota *untrofițerilor* nu erau primiți, la hrana pentru trupă n-aveau dreptul, fiindcă erau mai mari, iar popota ofițerească nu era de nasul lor. Pe vremea aceea aveam în regiment cinci din ăştia şi la început se îndopau la bucătărie numai cu brânză, fiindcă hrană nu căpătau de nicăieri: până când, într-o bună zi, i-a prins *oberlaitnantul* Wurm, care le-a interzis să mai calce pe acolo, spunând că nu cadrează cu onoarea de *kadetstellfertreter* să mănânce la bucătăria pentru trupă. Dar ce puteau să facă, dacă la popota ofițerească nu-i lăsa să intre. Bieții de ei au rămas aşa agățați în aer şi au îndurat atâta mizerie, că unul s-a aruncat în Malša, iar altul a şters-o de la regiment şi peste două luni a scris că a ajuns ministru de război în Maroc. Au rămas patru, că pe cel din Malša l-au pescuit viu, pentru că de nervos ce era, uitase că ştie să înoate şi că trecuse examenul de înot cu nota excepțional. L-au dus la spital, da' acolo altă nenorocire pe capul lui; cei de la spital nu ştiau cu ce să-l acopere: cu pătură ofițerească sau cu una obişnuită, pentru trupă. Până la urmă, s-au gândit că cel mai bine ar fi să nu-i dea de loc pătură şi l-au împachetat doar într-un cearşaf ud, aşa că, după o jumătate de ceas, i-a rugat să-i dea drumul să se întoarcă înapoi la cazarmă. Ăsta era cel de care v-am spus că l-au băgat la arest lângă mine, ud leoarcă. A stat cam vreo patru zile şi tare era fericit, pentru că acolo căpăta de mâncare, e drept că din aceea de arestat, dar totuşi mâncare; era sigur de ea, cum zicea chiar el. A cincea zi au venit să-l ridice, şi peste o jumătate de ceas s-a întors să-şi ia chipiul; plângea de bucurie şi-mi spuneai „În sfârşit a fost hotărâtă şi soarta noastră. De azi încolo, *kadetstellfertreterii* au să fie închişi la *hauptwache*, împreună cu ofițerii; la masă o să ne lăfăim la popota ofițerească, după ce mănâncă domnii ofițeri, de dormit o să dormim cu trupa, cafeaua o s-o căpătăm de la bucătăria pentru trupă, iar rația de tutun o vom ridica tot cu trupa".

Abia acum se mai trezi *feldkuratul* Martinec şi-l întrerupse pe Švejk cu o frază care nu avea nici în clin nici în mânecă cu discuția precedentă.

— Da, da, fiule! Sunt lucruri între cer şi pământ la care se cuvine să ne gândim cu inima fierbinte şi cu toată încrederea în nemărginita bunătate a Domnului. Eu, fiule, am venit pentru binecuvântarea duhovnicească.

Ajuns aici, tăcu, pentru că i se părea că cele rostite nu prea se potriveau cu situația. Pe drum îşi alcătuise în minte cuvântarea cu care avea să-l facă pe nefericit să se resemneze pentru pierderea vieții şi să-l convingă că acolo sus va fi iertat de toate păcatele, dacă se va pocăi şi va dovedi că se căieşte. De aceea, acum stătea şi se gândea cum să continue; Švejk i-o luă însă înainte, întrebându-l dacă nu are cumva o țigară.

Feldkuratul Martinec nu învățase încă să fumeze; asta era de altfel unica virtute pe care o mai păstrase din viața austeră pe care o dusese odinioară. Câteodată, la reuniunile generalului Fink, când era nițel mai făcut, încerca să fumeze câte o țigară englezească, dar fumul îi răbufnea numaidecât pe nas şi avea impresia că îngerul păzitor îl gâdila în gât, ca să-l ferească de ispită.

— Nu fumez, fiule, răspunse el foarte demn, la întrebarea lui Švejk.

— Mă miră, spuse Švejk. Am cunoscut mulți *feldkurați* da' toți fumau ca turcii. Eu unul nici nu-mi pot închipui un *feldkurat* care să nu fumeze şi să nu tragă la măsea. Am cunoscut unul singur care nu duhănea, în schimb, în loc de fumat, mesteca tabacul şi în timpul predicii îl scuipa tot în amvon. Dar, dumneavoastră de unde sunteți de fel, domnule *feldkurat*?

— De la Nový Jičin, se auzi hârâitul *feldkuratului* imperial şi regal Martinec.

— Atunci, poate că ați cunoscut acolo, domnule *feldkurat,* pe una Ružena Gaudrsová; acu' doi ani a lucrat într-o vinărie de pe strada Platneřská din Praga şi într-o bună zi s-a apucat să dea în judecată doisprezece oameni deodată

pentru paternitate, că născuse doi gemeni. Din ăştia doi gemeni, unul avea un ochi albastru şi altul căprui; al doilea avea un ochi cenuşiu şi unul negru. Aşa că dumneaei a presupus că în treaba asta erau angajați patru domni cu ochi din ăştia, care veneau mai des pe la vinărie şi avuseseră de-a face cu dânsa. Pe urmă, unul din gemeni avea un picior paralizat, la fel cu un domn magistrat consilier de curte care venea şi el pe acolo, iar celălalt avea la un picior şase degete, întocmai ca un domn deputat care era un muşteriu nelipsit al vinăriei. Şi acum, stați şi vă gândiți şi dumneavoastră, domnule *feldkurat*, că muşterii din ăştia care veneau pe acolo în fiecare zi erau vreo optsprezece şi că gemenii aceia au luat, câte un semn de la fiecare din acei cu care dumneaei se ducea fie acasă la dumnealor, fie la hotel. Până la urmă, tribunalul a hotărât că într-o asemenea înghesuială nu poate fi descoperit tatăl şi atunci dânsa, ca să scape de belea, a aruncat vina asupra jupânului la care făcea serviciu şi l-a dat şi pe el în judecată; ăsta însă a dovedit că era impotent de peste doisprezece ani, în urma unei operații pe care o făcuse din cauza unei inflamații a testicolelor. Aşa că, după tot tămbălăul, femeia a fost zvârlită, domnule *feldkurat*, tocmai la dumneavoastră la Nový Jičin; de unde se poate vedea foarte bine că cine se înfige la prea mult se alege până la urmă cu praful de pe tobă. Ar fi trebuit să se țină scai de unul şi nu să fi declarat în fața tribunalului că un geamăn e de la domnul deputat şi celălalt de la domnul consilier de curte, sau mai ştiu eu de la cine. Orice naştere se poate socoti foarte uşor. În cutare zi, la cutare dată, am fost cu cutare la hotel şi în cutare zi am născut copilul. Asta, bineînțeles, în caz de naştere normală, domnule *feldkurat*. În combinațiile astea se găseşte întotdeauna, pentru un galben, câte un martor, cum ar fi portarul sau camerista, care îți jură pe sfânta cruce că, într-adevăr, i-a văzut împreună în noaptea aceea şi că ar fi auzit cum dânsa i-ar fi spus, chiar, în timp ce coborau scările: „Dar ce mă fac dacă s-a întâmplat ceva”? şi el i-ar fi răspuns: „N-ai nicio grijă, fetițo, copilu-i treaba mea”.

Feldkuratul căzu pe gânduri; mângâierea duhovnicească i se părea acum mai complicată, deşi nu cu mult înainte îşi alcătuise în minte un plan amănunțit despre felul cum avea să vorbească de milostivirea Celui prea înalt în ziua Judecății de apoi, când toți delincvenții militari se scoală din morminte cu ştreangul de gât şi, dacă s-au pocăit, se bucură de mila Domnului, la fel ca tâlharul din Noul Testament.

Îşi pregătise o alocuțiune minunată, compusă din trei părți: mai întâi ar fi dorit să demonstreze că moartea prin spânzurătoare e uşoară atunci când omul e împăcat cu Dumnezeu; că legea militară pedepseşte pe bună dreptate trădarea maiestății sale împăratului, care este părintele tuturor ostaşilor; orice greşeală a lor, oricât de mică ar fi, trebuie privită ca o trădare a propriului părinte. Apoi ar fi vrut să dezvolte ideea că împăratul există prin grația lui Dumnezeu, că a fost învestit de Dumnezeu spre a conduce pe pământ treburile lumeşti, aşa cum papa conduce treburile spirituale. Trădarea săvârşită împotriva împăratului înseamnă de aceea trădarea lui Dumnezeu-tatăl. Aşa încât pe delincventul militar îl aşteaptă, în afară de spânzurătoare, pedeapsa de veci şi blestemul veşnic cuvenit celui ce huleşte. Cu toate acestea, dacă justiția pământească nu poate suprima sentința – spre a nu încălca disciplina militară – şi este obligată să-l spânzure pe criminal, mai există o speranță în ce priveşte a doua pedeapsă, pedeapsa veşnică, pentru că pe aceasta omul o poate evita foarte simplu, dacă se pocăieşte.

Îşi închipuise apoi o scenă înduioşătoare despre care credea că acolo sus, îi va fi şi lui de folos, întru iertarea păcatelor săvârşite la locuința generalului Fink din Przemysl.

Se şi vedea strigând, în încheiere, către condamnat:

— Pocăieşte-te fiule; să îngenunchem împreună! repetă după mine, fiule!

În sfârşit, în celula împuțită şi năpădită de păduchi, va răsuna rugăciunea:

„Doamne-Dumnezeule, carele eşti atât de bun şi îi ierți

întotdeauna pe cei păcătoşi, ție mă închin fierbinte pentru sufletul acestui ostaş care din porunca ta va părăsi această lume, pe temeiul sentinței curții marțiale din Przemysl. Izbăveşte-l pe acest infanterist, pentru pocăința lui, de chinurile iadului şi dă-i, Doamne, bucuria fericirii veşnice.”

— Nu vă supărați, domnule *feldkurat* – rupse tăcerea Švejk – dar stați de cinci minute ca încremenit, de parcă n-ați avea chef de vorbă. Se vede bine că n-ați mai fost arestat niciodată.

— Eu – spuse foarte grav *feldkuratul* – am venit pentru mângâierea duhovnicească.

— Să mă bată Dumnezeu, domnule *feldkurat*, dacă pricep de ce-i tot dați într-una cu mângâierea asta duhovnicească. În ce mă priveşte, domnule *feldkurat*, eu n-am puterea de convingere ca să vă pot aduce o mângâiere. Şi la urma urmei, nu sunteți nici primul, nici ultimul *feldkurat* care a ajuns după zăbrele. De altfel, ca să vă spun adevărul adevărat, domnule *feldkurat*, eu nici nu am darul să pot aduce cuiva mângâiere în clipele grele. O singură dată am încercat şi eu şi am dat greş: veniți, vă rog, mai aproape şi vă povestesc tot, cum s-a întâmplat. Pe vermea când locuiam pe strada Opatovická, aveam un prieten, unu’ Faustyn, portar de noapte la un hotel. Era un om cumsecade, cinstit şi vrednic. Cunoştea toate fetele de stradă; ați fi putut veni la el la hotel, domnule *feldkurat*, la orice oră din noapte şi să-i spuneți doar atât: „Domnule Faustyn, am nevoie de o fată”, şi el vă întreba numaidecât cum doriți să fie, blondă, brună, mai scundă sau mai înaltă, necăsătorită, divorțată sau văduvă, cu şcoală sau fără.

Zicând acestea, Švejk se apropie familiar de *feldkurat* şi cuprinzându-l de mijloc, continuă:

— Să presupunem, domnule *feldkurat*, că dumneavoastră i-ați fi spus: „Aş dori o blondină înaltă, văduvă, fără cultură”; în zece minute ați fi avut-o în pat, cu act de botez cu tot.

Pe *feldkurat* începuseră să-l treacă năduşelile, în timp ce Švejk, strângându-l la piept părinteşte, continua să peroreze:

— Nici n-ați crede, domnule *feldkurat*, ce om cinstit şi moral era domnul Faustyn. Nu lua niciun creițar misitie de la femeile pe care le aducea şi le băga în odăi; iar dacă se întâmpla ca vreuna să uite şi încerca să-i strecoare ceva în buzunar, apăi să fi văzut ce se mai zborşea şi zbiera la ea: „Scroafă neobrăzată, să nu-ți închipui că dacă tu te vinzi şi păcătuieşti, eu am un folos din treaba asta! Eu nu-s codoş, târfă neruşinată. Dacă o fac, apăi să ştii că numai din milă pentru tine, că dacă tot ai apucat-o pe drumul ăsta, să nu trebuie să-ți arăți ruşinea în public, ca să te agațe pe undeva noaptea copoii şi să zaci pe urmă trei zile la poliție. Aici cel puțin eşti la caldurică şi nimeni nu te vede în ce hal ai ajuns." În schimb, avea grijă, domnule *feldkurat*, să-şi scoată pârleala de la clienți. Avea tariful lui: ochii albaştri – un galben, cei negri – cincisprezece creițari; socotea toate astea la fix şi le scria separat pe o bucată de hârtie, ca o notă, pe care o dădea clientului. Pentru misitie lua puțin de tot. La femeile fără şcoală mai adăuga un supliment de un gologan, pentru că dumnealui pornea de la principiul că o başoaldă necioplită e mai distractivă decât o doamnă învățată... Şi cum vă spuneam, într-o bună zi, spre seară, vine la mine acasă în strada Opatovická, domnul Faustyn, amărât şi mânios nevoie mare, de parcă în clipa aceea ar fi fost scos de sub grătarul de protecție de la tramvai şi, în înghesuială, i s-ar fi furat ceasul din buzunar. La început n-a scos o vorbă; a scos doar din buzunar o sticlă de rom şi după ce-a tras o duşcă, mi-a întins-o şi mie, zicând: „bea". Şi aşa, am tăcut împreună, până când am dat gata sticla de rom. În cele din urmă, îmi zice: „Dragul meu, fii aşa de bun, fă-mi şi mie un bine. Deschide fereastra de la stradă; eu mă aşez pe pervaz şi tu mă apuci de picioare şi-mi faci vânt de la etajul trei. Nu mai aştept nimic de la viață; ultima mea mângâiere ar fi aceea că s-a găsit un prieten bun care să mă curețe de pe lumea asta în care nu mai pot trăi; auzi dumneata, eu, om cinstit, să fiu dat în judecată pentru codoşlâc, ca orice peşte ordinar de la Zide. Când se ştie că hotelul nostru e de rangul întâi, toate trei cameristele şi nevastă-mea au condicuță şi

nu datorează nici măcar un creițar la doctor pentru vizită. Dacă ții măcar puțin la mine, fii bun şi zvârle-mă de la etajul trei, dă-mi te rog mângâierea asta din urmă.” Zis şi făcut: l-am poftit să ia loc pe pervaz şi i-am făcut vânt în stradă. Nu vă speriați, domnule *feldkurat*!

Švejk se sui în picioare, pe pat, ridicându-l de subsuori pe *feldkurat*:

— Uite, aşa l-am apucat, domnule *feldkurat*, şi buf cu el în stradă.

Îl luase în brațe pe popă şi dăduse cu el de podea; şi în timp ce *feldkuratul* se aduna înspăimântat de pe jos, Švejk continuă:

— După cum vedeți, domnule *feldkurat*, nu vi s-a întâmplat nimic, aşa cum nu i s-a întâmplat nici domnului Faustyn, cu toate că dumnealui a zburat de la o înălțime de trei ori mai mare. Că, să v-o spun pe şleau, domnul Faustyn era beat criță şi uitase că eu locuiesc în strada Opatovická la parter şi nu la etajul trei, cum locuisem cu un an înainte, în strada Křemenková, unde dumnealui venise adeseori să mă viziteze.

Feldkuratul se uita îngrozit, de jos, la Švejk, care, cocoțat pe pat, dădea din mâini:

Părintele îşi spuse că are de-a face cu un nebun şi de aceea, bâiguind: „Da, da fiule, nu era nici măcar de trei ori mai înalt decât aici”, se târî încetişor, de-a-ndaratelea către uşă, unde, o dată ajuns, începu să bată cu desperare şi să urle, încât veniră numaidecât să-i deschidă.

Prin fereastra zăbrelită, Švejk îl văzu depărtându-se repede, însoțit de o santinelă şi gesticulând foarte agitat.

— Cu siguranță că acum îl duc la balamuc, îşi zise în sinea lui Švejk, sărind de pe pat şi, plimbându-se prin celulă în pas militaresc, începu să cânte de unul singur:

„Inelul ce mi-ai dăruit,
Pe deget, nu-l mai port!
Şi cum l-aş mai purta,
Dacă-l încărcai în puşca mea?...”

La câteva minute după această întâmplare, *feldkuratul* se anunţă la generalul Fink.

În casa generalului avea iar loc o mare „reuniune”, în care rolul principal îl jucau două doamne simpatice, vinul şi lichiorurile.

Erau prezenţi toţi componenţii curţii marţiale cu excepţia, se înţelege, a infanteristului, care dimineaţa aprinsese domnilor ofiţeri ţigările.

Feldkuratul îşi făcu intrarea plutind de parcă era o arătare din poveste. Era palid, emoţionat şi demn ca un om care se ştie pălmuit pe nedrept.

Generalul Fink, care în ultima vreme îl îndrăgise pe părinte, îl trase lângă el pe canapea şi cu glas răguşit îl întrebă:

— Ce-i cu tine, mângâiere duhovnicească, ce ţi s-a întâmplat?

Iar una din doamnele vesele aruncă după *feldkurat* cu o ţigară.

— Bea, mângâiere duhovnicească, bea, îl îmbie generalul Fink, turnându-i vin într-o cupă mare, de culoare verde.

Întrucât părintele nu răspunse prompt invitaţiei, generalul îi duse cu propria lui mână paharul la gură şi dacă *feldkuratul* n-ar fi gâlgâit cu nădejde, fără îndoială că l-ar fi stropit tot.

După această operaţiune începură însă să curgă întrebările în legătură cu comportarea condamnatului în timpul administrării binecuvântării duhovniceşti..

Feldkuratul se ridică în picioare şi cu o voce tragică rosti:

— Şi-a pierdut minţile.

— Grozavă mângâiere duhovnicească trebuie c-a mai fost, râse cu poftă generalul; ceilalţi izbucniră şi ei în hohote de râs, iar amândouă doamnele începură să arunce cu ţigări în *feldkurat*.

La capătul mesei, moţăia într-un fotoliu un maior care se cam întrecuse cu băutura; acum însă se trezi din apatia în care căzuse, umplu repede cu lichior două pahare mari de

vin şi, croindu-şi drum printre scaune se apropie de *feldkurat* şi-l sili pe uluitul slujitor al Domnului să bea cu el *bruderschaft*. Apoi se trânti din nou în fotoliul lui şi continuă să tragă la aghioase.

După acest *bruderschaft*, părintele căzu în mrejele diavolului, ce-şi întindea către el brațele din toate sticlele aflate pe masă şi din privirile ispititoare ale celor două femeiuşti vesele, care îşi ridicaseră picioarele pe masă, în fața lui, în aşa fel încât diavolul îl privea pe *feldkurat* printre broderii.

Până în ultima clipă, părintele rămase cu convingerea că era în joc soarta sufletului său şi că era un martir.

El îşi exprimă de altfel convingerea aceasta şi într-o cuvântare ce o rosti în fața celor două ordonanțe ale generalului care îl transportară într-o odaie vecină unde-l întinseră pe canapea.

— E trist, ce-i drept, dar înălțător spectacolul ce se desfăşoară în fața ochilor voştri, dacă cu gândul curat şi fără prihană vă amintiți de slăviții martiri care s-au jertfit pentru credința lor şi sunt cunoscuți sub numele de mucenici. La mine puteți vedea cum omul, trecând peste toate suferințele, se simte înălțat atunci când în inima lui sălăşluiesc adevărul şi virtutea, care îl călesc în lupta pentru câştigarea unei biruinți glorioase asupra celor mai îngrozitoare chinuri.

Ostaşii îl întoarseră cu fața spre perete şi părintele adormi numaidecât.

Avu un somn agitat.

Visă că peste zi îndeplinea funcția de *feldkurat*, iar noaptea era portar la hotel, în locul lui Faustyn, căruia Švejk îi făcuse vânt în stradă, de la etajul trei.

Generalul Fink primea mereu tot felul de reclamații împotriva lui din partea clienților, prin care aceştia se plângeau că în loc de blondine aducea brunete, în loc de doamne divorțate şi culte, furniza văduve inculte etc.

Dimineața se trezi lac de sudoare ca un şoarece plouat, burta parcă îi plutea pe apă şi i se părea că, în comparație cu el, preotul din Moravia era un înger.

III

ŠVEJK SE REÎNTOARCE LA COMPANIA LUI

Maiorul care cu o zi înainte făcuse pe judecătorul de instrucție în procesul lui Švejk era una şi aceeaşi persoană cu cel care, seara, în casa generalului băuse *bruderschaft* cu confesorul militar şi picotise în fotoliu.

Un lucru e sigur: nimeni n-a băgat de seamă când şi în ce împrejurare a dispărut maiorul din casa generalului. În starea în care erau cu toții, nimeni nu remarcă absența lui; generalul îi confunda pe cei prezenți şi nu mai desluşea cu care anume din ei vorbea. Maiorul lipsea de peste două ceasuri şi cu toate acestea generalul, răsucindu-şi mustățile şi râzând prosteşte, striga:

— Bine ați mai zis-o, domnule maior.

Dimineața ia-l pe maior de unde nu-i. Mantaua atârna în antreu, sabia era agățată în cuier, dar chipiul lipsea. Îşi închipuiră că adormise pe undeva, într-un closet; cercetară toate closetele, dar fără rezultat. În locul lui dădură, la etajul doi, peste un locotenent-major din societatea generalului care dormea în genunchi cu gura în bideu, aşa cum îl surprinsese somnul în timp ce vomita.

Maiorul parcă ar fi intrat în pământ.

Dacă însă cineva s-ar fi uitat prin fereastra zăbrelită în spatele căreia era închis Švejk, ar fi văzut că sub mantaua rusească a lui Švejk dormeau două persoane şi că de sub manta se zăreau două perechi de cizme.

Cele cu pinteni erau ale maiorului, cele fără pinteni ale lui Švejk.

Dormeau lipiți unul de altul, ca doi pisoi. Švejk ținea un braț sub capul maiorului iar acesta îl strângea pe Švejk de mijloc, înghesuindu-se în el aşa cum se înghesuia puiul de cățea la pieptul mamei.

În toată povestea nu era, însă, niciun mister. Nu era vorba de altceva decât că în maior se trezise conştiința datoriei.

Fără îndoială că şi dumneavoastră vi s-a întâmplat câteodată să stați cu cineva la un chef, să beți toată noaptea, până a doua zi la amiază şi deodată tovarăşul dumneavoastră de petrecere să-şi pună mâinile în cap, să sară de pe scaun ca ars şi să strige:

„Maica ta Cristoase, la opt trebuia să fiu la birou".

E aşa-numita criză de conştiință a datoriei, care ia naştere ca un fel de rod altoit al mustrării de conştiință. Omul cuprins de această nobilă criză nu poate fi întors prin nimic de la convingerea lui sfântă că trebuie să recupereze neintârziat lucrările rămase în urmă la birou. Aşa se explică acele personaje cu capul gol pe care portarii instituțiilor îi găsesc pe culoare şi-i întind în cămăruța lor, pe divan, ca să-şi facă somnul.

O astfel de criză îl cuprinsese şi pe maior.

Când se trezise în fotoliu, îi venise deodată în minte că trebuia să-l interogheze neîntârziat pe Švejk. Criza îl cuprinse pe maior fără veste, iar deznodământul ei se produsese cu o asemenea repeziciune şi hotărâre, încât nimeni nu băgase de seamă dispariția lui.

În schimb, îi simțiseră prezența cu vârf şi îndesat cei de la corpul de gardă al arestului militar. Maiorul se năpustise acolo ca o panteră.

Plutonierul de serviciu dormea cu capul pe masă şi peste tot în jurul lui dormeau ceilalți ostaşi, în cele mai diverse poziții.

Maiorul, cu şapca sucită într-o parte, înjură atât de tare, încât cei care tocmai căscau, încremeniră cu gurile deschise şi fețele lor căpătară o expresie atât de stranie, încât grupul aducea mai degrabă cu nişte maimuțe schimonosite decât cu nişte ostaşi disciplinați.

Bătând cu pumnul în masă, maiorul zbiera la plutonier:

— Ascultă putoare, ți-am mai spus până acum de o mie de ori că oamenii dumitale sunt o adunătură de porci căcăcioşi.

Apoi, întorcându-se către ostaşii înmărmuriți de frică, strigă:

— Ostaşi sunteți voi?! Până şi în somn vi se citeşte prostia din ochi, iar când vă treziți, nătărăilor, faceți o mutră de parcă fiecare din voi ar fi înghițit câte un vagon de dinamită.

După care urmă o lungă şi suculentă cazanie, despre îndatoririle ostaşilor din corpul de gardă şi, în sfârşit, ceru să i se deschidă imediat celula în care se afla arestatul Švejk, întrucât voia să-l supună pe delincvent unui nou interogatoriu.

Aşa se explică deci apariția nocturnă a maiorului la reşedința lui Švejk.

Intră la el într-o stare căreia se obişnuieşte a i se spune „cu capsa pusă”. În ultima lui răbufnire, ceruse să i se predea cheile de la arest.

Într-un suprem efort, amintindu-şi cu desperare de îndatoririle sale de ostaş, plutonierul refuzase să-i satisfacă dorința, fapt care, pe neaşteptate, îi făcu maiorului o impresie foarte bună.

— Vă arătam eu vouă, bandă de porci împuțiți, dacă mi-ați fi dat cheile, strigă el în curte.

— Cu respect vă raportez, domnule maior, că sunt silit să vă încui şi să postez la uşă o santinelă, pentru securitatea dumneavoastră. Când veți dori să ieşiți, domnule maior, vă rog să fiți atât de bun şi să bateți în uşă.

— Bă, tâmpitule – se înfurie maiorul – ce-ți închipui bă maimuță, cămilă cu două cocoaşe, că mi-e teamă de vreun arestat, ca să vii tu să-mi postezi santinelă în timp ce-l interoghez? Crucea şi dumnezeii mă-ti! Închide-mă o dată şi şterge-o de-aici cât te văd!

În firida de deasupra uşii, lampa de petrol cu mucul lăsat în jos răspândea o lumină chioară ce abia, abia ajunse maiorului ca să dea de Švejk care, în poziție reglementară, lângă patul lui, aştepta cu nerăbdare să vadă ce are să iasă

din această vizită neaşteptată.

Se gândi că lucrul cel mai bun ar fi să-i dea maiorului raportul, de aceea strigă cu toată puterea:

— Cu respect vă raportez, domnule maior, în celulă se află un arestat, în rest nimic de semnalat.

Luat pe neaşteptate, maiorul uită deodată de scopul vizitei şi răspunse:

— Pe loc repaus! Unde ți-e arestatul?

— Să trăiți domnule maior, eu sunt, răspunse mândru Švejk.

Maiorul nu băgă în seamă, însă, acest răspuns, căci vinul şi lichiorurile generalului îşi făceau acum în creierul lui ultima reacție alcoolică. Căscă cu atâta străşnicie, încât unui civil i-ar fi trosnit maxilarele. Maiorului, însă, căscatul acesta sinistru îi strămută gândirea în acele circomvoluțiuni ale creierului în care oamenii au darul cântatului. Se lăsă alene pe priciul lui Švejk şi cu un glas care aducea cu un guițat de porc înjunghiat, zbieră:

„O, Tannenbaum! O, Tannenbaum!
Wie schön sind deine Blätter!”[114]

Repetă cântecul de câteva ori în şir, amestecând în text şi nişte urlete nedesluşite.

Apoi se lăsă pe spate ca un ursuleț, se strânse ghemotoc şi începu să sforăie.

— Domnule maior, încercă Švejk să-l trezească. Am onoarea să vă raportez că vă umpleți de păduchi.

Eforturile lui Švejk fură zadarnice însă. Maiorul dormea buştean.

Drept care Švejk îl privi cu duioşie şi-i spuse: „Ei, dacă aşa stau lucrurile fă nani-nani, pilangiule”, şi-l acoperi cu mantaua. Mai târziu se furişă şi el lângă dânsul şi aşa se face că dimineața fură găsiți lipiți unul de altul.

---

[114] *O, bradule! O, bradule!*
Ce frumoase sunt frunzele tale! (germ.)

Pe la orele nouă, când vânătoarea după maior atinse punctul culminant, Švejk se dădu jos din pat şi socoti ca ar fi potrivit să-l trezească şi pe domnul maior. Îl scutură zdravăn de tot de câteva ori, trase de pe el mantaua rusească, şi, în cele din urmă, maiorul se ridică în capul oaselor şi uitându-se prosteşte la Švejk căută pe fața lui dezlegarea misterului.

— Cu respect vă raportez, domnule maior – spuse Švejk – că au venit până acum de câteva ori de la corpul de gardă ca să vadă dacă mai sunteți în viață. De aceea mi-am îngăduit să vă trezesc, dat fiind că nu ştiu până când obişnuiți să dormiți şi mi-era teamă să nu depăşiți ora de somn şi să întârziați la servici. La fabrica de bere din Uhřineves era un tâmplar care se scula întotdeauna la şase dimineața; dar dacă se întâmpla să nu se trezească şi să doarmă mai mult, chiar numai un sfert de ceas, adică până la şase şi un sfert, apăi nu se mai scula până la amiază; şi a făcut mereu aşa până când, într-o bună zi, l-au dat afară de la serviciu, şi el, de supărare, a insultat biserica şi un membru al familiei noastre domnitoare.

— Tu este prost, nu aşa? spuse maiorul într-o cehă stricată şi cu o umbră de desperare în glas, deoarece după cheful de aseară era încă mahmur şi nu putea să găsească răspunsul la întrebarea ce anume căuta acolo, de ce veniseră să-l caute de la corpul de gardă şi de ce individul din fața lui debita tot felul de tâmpenii fără cap şi fără coadă. Totul i se părea foarte ciudat. Îşi amintea numai foarte vag că mai fusese o dată acolo în cursul nopții, dar nu ştia de ce?

— Eu fost la noapte aici? întrebă el şovăind.

— La ordin, domnule maior, răspunse Švejk. După câte am priceput din vorbele dumneavoastră, domnul maior a venit să-mi ia un interogatoriu.

În clipa aceea mintea maiorului se lumină deodată; se uită la sine, apoi undeva în spate, ca şi cum ar fi căutat ceva.

— N-aveți nicio grijă, domnule maior, interveni Švejk. Aşa ați venit. Ați venit fără manta, fără sabie, numai cu chipiul. Chipiul e colea, a trebuit să vi-l iau din mână, fiindcă ați vrut

să-l puneți sub cap. Ştiți, chipiul de paradă al domnilor ofițeri e ca şi țilindrul. Să doarmă pe țilindru a fost în stare numai unu' Karderaz din Loděnice. S-a întins pe o bancă în cârciumă şi şi-a pus cilindrul sub cap; ştiți, dumnealui cânta pe la înmormântări şi la fiecare înmormântare se ducea în țilindru; ei, şi cum vă spuneam, şi-a pus frumuşel țilindrul sub cap, s-a autosugestionat că n-are voie să-l turtească şi toată noaptea s-a sprijinit de el uşurel, uşurel de tot încât nu l-a stricat de loc, ba, dimpotrivă, am putea zice, că în timp ce se întorcea de pe o parte pe alta l-a periat frumuşel cu părul şi dimineața parcă l-ar fi scos de la călcat.

Maiorul, care între timp îşi revenise şi începuse să-şi dea seama cum devine cazul, nu contenea totuşi să se uite prosteşte la Švejk, şi repeta:

— Tu prost, nu aşa? Eu fost aici, acum eu plecat.

Se ridică de pe pat, se apropie de uşă şi bătu în ea.

Până să vină să-i deschidă i se mai adresă o dată lui Švejk:

— Dacă nu venit telegram că tu este tu, atunci tu spânzurat!

— Vă mulțumesc din inimă, domnule maior, răspunse Švejk. Eu ştiu că dumneavoastră aveți grijă de mine şi dacă cumva vi s-a întâmplat să se prindă vreunul de dumneavoastră, apăi să fiți încredințat, domnule maior că dacă e mititel şi are spatele roşcat, e parte bărbătească; dacă va fi numai unul şi nu veți găsi şi una aşa mai lunguiață, de culoare cenuşie cu dungi roşii pe burtă, atunci e bine, pentru că altfel ar fi pereche şi dihăniile astea se înmulțesc al dracului de repede; mai repede chiar ca iepurii de casă.

— *Lassen Sie das*[115], îi spuse maiorul abătut, în timp ce i se deschidea uşa.

De data asta maiorul nu mai făcu tărăboi la corpul de gardă; dădu numai ordin, pe un ton foarte măsurat să i se aducă o birjă şi în hurducăitul trăsurii pe caldarâmul stricat al oraşului Przemysl îl obseda o singură idee, anume că delincventul era probabil un idiot fără pereche, dar cu

[115] Lasă asta (germ.).

siguranță un dobitoc nevinovat. În ceea ce îl privea pe el, maiorul, nu-i rămânea altceva mai bun de făcut decât ori să se împuşte imediat ce va ajunge acasă, ori să trimită la general să i se aducă mantaua şi sabia, apoi să se ducă la baia municipală, iar după baie să se oprească la vinăria „Voligruber” ca să se dreagă după cheful din ajun şi să-şi rezerve telefonic, pentru seară, un bilet la teatrul municipal.

Până să ajungă acasă se hotărî pentru ultima alternativă.

Aci îl aştepta, însă, o mică surpriză. Sosise tocmai la timp.

Pe culoar se afla generalul Fink care-l strângea de guler pe țucălarul lui şi, în timp ce-l zgâlțâia sălbatic, zbiera la el:

— Unde ți-e stăpânul, dobitocule? Vorbeşte, animalule!

Animalul, însă, nu vorbea, din pricina că se învinețise la față, sugrumat de general.

Încă de la intrare, maiorul băgase de seamă că nefericitul țucălar strângea cu nădejde sub braț mantaua şi sabia lui, pe care, de bună seamă le adusese de la locuința generalului.

Scena începu să-l distreze grozav şi de aceea rămase pe loc în uşa întredeschisă de unde continuă să privească suferințele credinciosului țucălar, pe care-l avea de multă vreme la stomac, pentru diferite furtişaguri.

Generalul îl slobozi pentru o clipă pe țucălarul învinețit, ca să poată scoate din buzunar o telegramă cu care apoi începu să-l plesnească peste gură şi peste amândoi obrajii, zbierând la el ca ieşit din minți:

— Unde ți-e maiorul, dobitocule, unde ți-e maiorul-auditor, vită, ca să-i dai o telegramă de serviciu?

— Aici sunt, strigă din uşă maiorul Derwota, căruia combinația de cuvinte: „maiorul-auditor” şi „telegramă” îi aduse din nou aminte de anumite îndatoriri.

— Ah – strigă generalul Fink – te-ai întors?

Tonul era atât de caustic, încât maiorul nu ştiu ce să răspundă şi rămase locului nehotărât.

Generalul îl pofti să intre cu el în odaie şi după ce luară amândoi loc la masă, îi aruncă în față telegrama făcuta ferfeniță şi-i spuse cu o intonație tragică în glas:

— Citeşte, asta-i opera ta.

În timp ce maiorul citea telegrama, generalul se sculă de pe scaun, alergă furios prin odaie, răsturnă scaunele şi taburetele întâlnite în cale şi zbieră ca ieşit din minți:

— Şi totuşi am să-l spânzur!

Telegrama suna aşa:

„Infanteristul Josef Švejk, ordonanța companiei a 11-a de marş, s-a pierdut în ziua de 16 a acestei luni, pe ruta Chyrow-Felštyn, în interes de serviciu, cu misiunea de a asigura cartiruirea trupei. Infanteristul Švejk va fi transportat fără întârziere la statul-major al brigăzii din Wojalycz.”

Maiorul deschise sertarul de la masă, scoase o hartă şi rămase pe gânduri, deasupra ei. Toată povestea era învăluită într-un mister îngrozitor. Localitatea Felštyn se afla la patruzeci de kilometri sud-est de Przemysl. Se punea deci întrebarea, cum a ajuns Švejk la uniforma rusească în nişte locuri aflate la o distanță de peste o sută cincizeci de kilometri în spatele frontului, dacă pozițiile se întind pe linia Sokal-Turze-Kozlow.

Când îi explică cum devenea cazul şi-i arătă pe hartă locul unde, conform telegramei, se pierduse Švejk cu câteva zile în urmă, generalul începu să ragă ca un bivol, deoarece simțea că speranțele lui în legătură cu curtea marțială se năruiau. Se apropie de telefon, ceru legătura cu corpul de gardă şi porunci ca arestatul Švejk să fie adus imediat la el, în locuința maiorului.

Până să fie executat ordinul, generalul, proferând cele mai îngrozitoare blesteme, îşi manifestă de nenumărate ori regretul pentru faptul că nu poruncise ca arestatul să fie spânzurat, pe riscul lui, imediat, fără niciun fel de cercetări prealabile.

Luându-şi libertatea de a-l contrazice, maiorul încercă să-i demonstreze că dreptul şi justiția merg mână în mână şi-i ținu, cu argumente convingătoare, un întreg logos despre judecata dreaptă, despre crimele judiciare,

îndrugând în general verzi şi uscate despre tot ce-i venea pe limbă, deoarece după cheful din ajun rămăsese cu o mahmureală îngrozitoare, care se cerea justificată.

Când, în sfârşit, fu adus Švejk, maiorul îi ceru să lămurească cele întâmplate lângă Felštyn şi să arate cum a ajuns, de fapt, la uniforma rusească.

Švejk explică totul, metodic, susţinându-şi expunerea cu câteva exemple din istoria vieţii lui. Apoi, când maiorul îl întrebă de ce nu făcuse aceste declaraţii în faţa tribunalului, Švejk răspunse că de fapt nimeni nu-l întrebase cum de s-a întâmplat să îmbrace uniforma rusească şi că toate întrebările sunau aşa: „Recunoşti că ai îmbrăcat de bunăvoie şi nesilit de nimeni uniforma duşmanului?" întrucât acesta era adevărul, el, Švejk, nu putuse să răspundă decât: „Bineînţeles – da – de sigur – aşa-i – fără doar şi poate". Tot din pricina aceasta respinsese, însă, cu indignare acuzaţia care i se adusese de tribunal, cum că ar fi trădat pe maiestatea sa împăratul.

— Omul ăsta e complet idiot, îi spuse generalul maiorului. Să îmbraci pe malul unui iaz o uniformă rusească pe care Dumnezeu ştie cine a lăsat-o acolo şi să te laşi introdus într-o coloană de prizonieri ruşi, iartă-mă dar treaba asta numai un imbecil poate s-o facă.

— Cu respect vă raportez – se auzi glasul lui Švejk – că într-adevăr şi eu observ câteodată că sunt slab de minte, mai cu seamă, aşa, spre seară...

— Gura, boule, strigă maiorul şi, adresându-se generalului, îl întrebă ce se va întâmpla acum cu Švejk.

— N-au decât să-l spânzure la brigada lui, hotărî generalul.

După un ceas, Švejk fu condus la gară de o escortă, care avea misiunea să-l predea la comandamentul brigăzii, la Wojálycz.

În arest, Švejk lăsă ca amintire o listă – zgâriată pe perete cu o surcică – cuprinzând toate felurile de ciorbe, sosuri şi aperitive pe care le mâncase în civil.

Era protestul lui împotriva faptului că timp de douăzeci şi

patru de ore nu i se adusese nimic de mâncare.

O dată cu Švejk fu trimisă la brigadă următoarea hârtie:

„Pe baza telegramei nr. 469, se înaintează infanteristul Švejk Josef, fugit din compania 11-a de marş, spre noi cercetări la comandamentul brigăzii.”

Escorta, formată din patru oameni, era o amestecătură de naţionalităţi: un polonez, un maghiar, un german şi un ceh. Ultimul, care era şi comandantul escortei, avea gradul de fruntaş şi îşi dădea nişte ifose grozave faţă de compatriotul arestat, încercând să-l facă să înţeleagă puterea teribilă ce o avea asupra lui. Când, în gară, Švejk ceru cuviincios permisiunea de a se duce la closet, fruntaşul îi răspunse foarte grosolan că are timp să urineze când va ajunge la brigadă.

— Foarte bine, îi replică Švejk. Dar trebuie să-mi daţi asta în scris, ca să se ştie cine-i de vină când mi-o plesni băşica udului. Pentru treaba asta, domnule fruntaş, există lege.

Fruntaşul, un vlăjgan, venit de la oi, se sperie de această băşică a udului, aşa încât Švejk fu condus la closetul gării, cu alai, de întreaga escortă. În general, fruntaşul părea a fi un om tare închipuit şi tot timpul cât dură călătoria se ţinu băţos şi înfoiat, de parcă a doua zi ar fi trebuit să fie avansat cel puţin comandant de corp de armată.

În timp ce trenul gonea pe linia Przemysl-Chyrow, Švejk i se adresă:

— Ştiţi, domnule fruntaş, când stau aşa şi mă uit la dumneavoastră, îmi aduc aminte de un alt fruntaş, unu’ Bozba, care făcea serviciul la Trident. Cum l-au numit fruntaş, chiar din prima zi a început să crească în asemenea hal, că nu-l mai ajungeau pantalonii cazoni. Dar ce era mai rău, e că au început să-i crească şi urechile în lungime. Aşa că l-au dus numaidecât la infirmerie, unde *regimentsarztul* a spus că asta se întâmplă cu toţi fruntaşii. La început – zicea – se umflă; unora se întâmplă să le treacă repede, dar cu ăsta, zicea doctorul, e de rău, ar putea să crape pentru că

toată boala i se trage de la steluța de pe galon. Ca să-l scape, au trebuit să-i taie steluța şi cât ai zice peşte, s-a dezumflat.

Din clipa aceea, zadarnic mai încercă Švejk să întrețină o conversație cu fruntaşul şi să-i explice prieteneşte de unde vine obiceiul să se spună că fruntaşul e: ghinionul companiei.

La toate avansurile sale, fruntaşul răspunse numai prin nişte amenințări încâlcite, prin care voia să-i dea de înțeles că unul din ei va râde mai bine când vor ajunge la brigadă. Cum s-ar zice, compatriotul nu-şi da gândurile pe față; iar când Švejk îl întrebă de unde era de fel, se alese cu răspunsul că asta nu-i treaba lui.

Švejk încercă să-l ia de departe. Îi povesti că mai fusese dus sub escortă şi că de fiecare dată se distrase de minune cu ostaşii care-l însoțiseră.

Fruntaşul tăcu chitic, iar Švejk continuă:

— Nu ştiu ce să zic, domnule fruntaş, dar mi se pare că v-a lovit o mare nenorocire, de vreme ce v-ați pierdut graiul. Eu am cunoscut mulți fruntaşi amărâți, dar o catastrofă ca dumneavoastră, domnule fruntaş – vă rog să-mi fie cu iertare şi să nu vă supărați – de când sunt n-am văzut. Spuneți-mi mie ce vă doare şi s-ar putea să vă dau un sfat, pentru că, să ştiți de la mine, ostaşul dus sub escortă are întotdeauna mai multă experiență decât cei care îl păzesc. Sau, ştiți ce, domnule fruntaş? Ca să ni se pară drumul mai scurt, povestiți-ne ceva, să zicem, despre satul dumneavoastră, despre împrejurimile lui, dacă aveți iaz în sat; dacă aveți pe acolo cumva ruine ale vreunui castel, ați putea să ne povestiți o legendă despre turnul castelului…

— Eu unul, m-am săturat, izbucni fruntaşul.

— Asta înseamnă că sunteți un om fericit, replică Švejk. Sunt oameni care nu se satură niciodată.

Fruntaşul se învălui într-o muțenie desăvârşită, dar mai întâi îşi spuse totuşi ultimul cuvânt:

— N-am nicio grijă, or găsi ei la brigadă ac de cojocul tău, eu unul n-am de gând să mă amărăsc cu tine.

De fapt, niciun ostaş din escortă n-avea haz. Maghiarul se

distra cu neamţul în felul lui, întrucât nu cunoştea din limba germană decât două cuvinte: *„jawohl”* şi *„was”?* Când neamţul îi povestea câte ceva, maghiarul dădea din cap şi spunea: „jawohl”, iar când neamţul tăcea maghiarul îl întreba: *„was?”*, şi neamţul o lua iar de la început. Polonezul se ţinea de o parte, aristocratic, nu băga în seamă pe nimeni şi se distra de unul singur, suflându-şi nasul pe podea, operaţie la care folosea, cu multă îndemânare, degetul gros de la mâna dreaptă; apoi, dus pe gânduri, cu ochii ţintă în jos, ştergea podeaua cu patul puştii şi, în sfârşit, cu aceeaşi dibăcie, freca patul puştii, porcăit, de pantalonii cazoni şi mormăia pe nas:

— Sfântă Fecioară.

— Cum văd, prea multe nu ştii, îl agrăi Švejk. Pe strada Na Bojiště locuia într-o pivniţă măturătorul Macháček; ăsta se pricepea să-şi sufle nasul pe sticla ferestrei, cu atâta dibăcie că închipuia tabloul Libušei, spurcând gloria oraşului Praga. De fiecare tablou din ăsta, căpăta de la nevastă-sa câte o bursă de stat care-i făcea gura cât o şură; dar el tot nu se lăsa şi-i dădea mereu înainte ca să se perfecţioneze. De altfel, asta era singura lui distracţie.

Polonezul nu răspunse şi, în cele din urmă, întreaga escortă se cufundă într-o tăcere adâncă, de parcă s-ar fi dus cu toţii la înmormântare şi acum se gândeau, reculeşi, la răposat.

În această stare se apropiară de statul-major al brigăzii din Wojalycz.

*

Între timp, la comandamentul brigăzii se produseseră schimbări importante.

Conducerea statului-major fusese încredinţată colonelului Gerbich, persoană distinsă, cu vaste cunoştinţe în arta militară, care i se lăsaseră în picioare sub forma de podagră. Avusese la minister prieteni cu mare influenţă, care nu lăsaseră să fie scos la pensie, şi acum cutreiera

comandamentele marilor formațiuni militare, încasa solde majorate cu cele mai diverse sporuri de război, şi rămânea într-un loc numai până când, în furia unei crize de podagră, săvârşea vreo neghiobie. După care, era transferat în altă parte, eveniment care pentru el însemna de obicei o nouă avansare. În general, la masă nu vorbea cu ofițerii decât despre degetul de la picior, care de multe ori i se umfla aşa de tare încât trebuia să poarte o gheată neobişnuit de mare.

Grozav îi mai plăcea să povestească la masă că din cauza degetului veşnic ud de transpirație trebuia să şi-l țină în permanență înfăşurat în vată şi să explice că sudoarea cu pricina mirosea a supă de vacă acrită.

Acesta este de altfel şi motivul pentru care, de fiecare dată când pleca în altă parte, corpul ofițeresc îşi lua cu mare căldură rămas bun de la el. Încolo, era un om foarte jovial şi avea o atitudine foarte prietenoasă față de ofițerii mai mici în grad, cărora le descria bunătățile pe care le mâncase şi le băuse înainte de a se fi îmbolnăvit.

În clipa când Švejk fu adus la brigadă şi, potrivit ordinului dat de ofițerul de serviciu, fu înaintat, împreună cu toate documentele, colonelului Gerbich, în biroul acestuia se afla locotenentul Dub.

În cele câteva zile care se scurseseră după marşul spre Sanok-Sambor, locotenentul Dub fusese eroul unei noi aventuri. Dincolo de Felštyn, compania a 11-a de marş întâlnise o coloană de cai, trimisă regimentului de dragoni cantonat la Sadow-Wisznie.

Vrând să dovedească locotenentului-major Lukáš talentele sale de călăreț, locotenentul Dub se trezise deodată cocoțat pe un cal, care dispăruse cu el în lunca pârăului unde, puțin mai târziu, fu descoperit împlântat într-o mlaştină, atât de solid că nici cel mai priceput grădinar n-ar fi ştiut să-l sădească aşa de bine. După ce fusese scos cu nişte funii, începuse să geamă ca un om care-şi dă sfârşitul şi în această stare fusese adus la comandamentul brigăzii şi internat în micul lazaret din localitate.

După câteva zile, însă, îşi reveni, aşa că medicul declară

că-i va mai unge de două-trei ori spatele şi burta cu tinctură de iod şi apoi se va putea întoarce, fără grijă, la unitatea lui.

Acum şedea în fața colonelului Gerbich şi discuta cu el despre toate bolile câte sunt pe lume.

Când îl zări pe Švejk, se stropşi la el cu un glas triumfător, căci ştia de misterioasa lui dispariție, în fața Felštynului:

— Aha, vasăzică iar te avem în mână! Unii pleacă ca jivinele şi se întorc ca fiarele şi mai rele. Aşa-i şi cu tine.

Drept completare, trebuie să mai adăugăm că în aventura sa ecvestră, locotenentul Dub suferise o uşoară comoție cerebrală; de aceea nu trebuie să ne mirăm că, tot apropiindu-se de Švejk, zbiera la el în versuri, chemând într-ajutor în încăierarea cu dânsul, pe Dumnezeu-tatăl:

— Ceresc părinte, pe tine te chem, de fum mă învăluie tunurile bubuitoare, sălbatic se aud gloanțele şuerătoare. Conducător al bătăliilor, ajută-mă, părinte, pe acest nătărău să-l învăț minte...

Unde ai fost atâta vreme, ticălosule? Ce-i cu uniforma asta pe tine?

Se mai cuvine, apoi, să adăugăm că în biroul lui, colonelul suferind de podagră introdusese o ordine foarte democratică, bine-nțeles în clipele când nu avea vreo criză. Era o forfotă necontenită şi gradele cele mai diferite se perindau prin fața lui pentru a-i asculta părerile despre degetul umflat, cu iz de supă de vacă acrită.

În răstimpurile când colonelul Gerbich nu avea crize, biroul era întotdeauna plin de tot felul de ofițeri, căci în asemenea clipe excepționale, dumnealui era foarte vesel şi vorbăreț şi-i plăcea să aibă în jurul lui ascultători, cărora să le povestească cele mai porcoase anecdote, fapt care îi făcea plăcere, iar celorlalți le producea bucuria de a râde de nişte glume răsuflate, care trebuie să fi circulat încă pe vremea generalului Laudon.

În asemenea perioade, serviciul sub comanda colonelului Gerbich era foarte uşor; subalternii făceau ce voiau şi era o regulă ca în orice comandament unde îşi făcea el apariția, să se fure ca în codru şi să se facă tot felul de matrapazlâcuri.

Şi de data aceasta, o dată cu Švejk dădură buzna în biroul colonelului militari de toate gradele, aşteptând cu nerăbdare să vadă ce are să se întâmple, în timp ce colonelul studia atent documentul întocmit de maiorul din Przemysl, adresat comandamentului brigăzii.

Locotenentul Dub continuă însă convorbirea cu Švejk, în stilul lui obişnuit.

— Tu nu mă cunoşti încă, da' când ai să mă cunoşti, ai să încremeneşti de spaimă.

Colonelul nu se putu dumiri de loc din lectura documentului, deoarece maiorul din Przemysl îl dictase încă sub impresia beției din ajun.

Cu toate acestea, colonelul Gerbich era bine dispus, întrucât în ultimele două zile durerile îl lăsaseră şi degetul de la picior se purta blând ca un mieluşel.

— În definitiv, ce crimă ai făcut dumneata? îl întrebă pe Švejk pe un ton atât de binevoitor, încât locotenentul Dub simți un junghi în inimă, care îl sili să răspundă el în locul lui Švejk:

— Individul ăsta, domnule colonel – îl recomandă el pe Švejk – face pe prostul ca să-şi acopere sub idioția lui toate ticăloşiile. Nu cunosc cuprinsul documentului care v-a fost trimis împreună cu el, dar îmi închipui că nătărăul trebuie să fi făcut vreo nouă ispravă, de data asta şi mai boacănă. Dacă mi-ați îngădui, domnule colonel, să iau cunoştință de conținutul acestui document, aş putea cu siguranță să vă dau eventual anumite indicații de felul cum să procedați cu el..

Şi întorcându-se către Švejk, i se adresă în limba cehă:

— Aşa-i că mi-ai bea sângele?

— Da, răspunse plin de demnitate Švejk.

— Vedeți, domnule colonel? continuă locotenentul Dub în limba germană. Nu-l puteți întreba nimic şi în general nu se poate sta de vorbă cu el. Dar o dată şi o dată tot trebuie să cadă coasa pe piatră şi nătărăul ăsta să fie pedepsit exemplar. Îmi permiteți, domnule, colonel...

Locotenentul Dub se cufundă în lectura actului întocmit

de maiorul din Przemysl şi după ce termină de citit, strigă triumfător:

— Acum s-a zis cu tine, aleluia; ce-ai făcut cu uniforma statului?

— Am lăsat-o pe malul iazului când am încercat țoalele astea, ca să văd cum umblă în ele ostaşii ruşi, răspunse Švejk. De fapt, să ştiți că la mijloc nu-i decât o încurcătură.

Şi Švejk începu să povestească locotenentului Dub toate câte le îndurase de pe urma acestei încurcături, iar când termină de povestit, locotenentul Dub zbieră la el:

— Acum ai să vezi şi tu cine sunt. Ştii ce vasăzică să pierzi avutul statului, ştii ce înseamnă, nătărăule, să prăpădeşti uniforma în vreme de război?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant* – dădu răspuns Švejk – că atunci când ostaşul pierde uniforma trebuie să aducă în loc una nouă.

— Jesus-Maria, explodă locotenentul Dub. Boule, vită încălțată, pesemne că ai de gând să te joci cu mine până ai să mă scoți din sărite şi te-oi face să slujeşti în armată încă o sută de ani după terminarea războiului.

Colonelul Gerbich, care până în clipa aceea şezuse calm şi netulburat la masa de lucru, se schimonosi dintr-o dată, căpătând o înfățişare înspăimântătoare, căci o nouă criză de podagră îi transformase degetul cel mare de la picior, până atunci liniştit, dintr-un mieluşel cuminte şi blând, într-un tigru fioros, în curent electric de şase sute de volți, într-un mădular sfărâmat clipă de clipă cu lovituri sacadate de ciocan. Făcu doar un gest desperat cu mâna şi începu să urle cu o voce înfiorătoare, care amintea de răgetul unui om fript, încetul cu încetul, pe frigare.

— Afară! Ieşiți afară! Dați-mi revolverul!

Obişnuiții biroului erau învățați cu aceste ieşiri ale colonelului; de aceea o zbughiră afară cu Švejk cu tot, pe care santinela îl trase pe culoar. Numai locotenentul Dub rămase pe loc, dorind ca în această clipă, care i se părea foarte potrivită, să mai pună o vorbă bună pentru Švejk. De aceea se adresă colonelului, schimonosit de furie:

— Îmi permit să vă atrag atenția, domnule colonel, că individul…

Colonelul scoase un urlet de fiară sălbatică şi aruncă după locotenent cu călimara; înspăimântat, locotenentul Dub salută şi spuse:

— Bineînțeles, domnule colonel, şi dispăru pe uşă afară.

Mult timp după aceea se auziră din cancelaria colonelului urlete şi gemete, până când, într-un târziu, vaietele se stinseră în suspine uşoare şi încetul cu încetul se făcu iar linişte. Degetul colonelului se transformase din nou, pe neaşteptate, în mieluşelul blând, criza de podagră trecuse; colonelul sună şi porunci să-i fie adus Švejk.

— Care va să zică, ce-i cu tine? îl întrebă colonelul, care se simțea acum atât de bine şi de fericit, de parcă l-ar fi lăsat toate necazurile de pe lume, sau s-ar fi prăjit la soare, undeva pe malul mării.

Zâmbindu-i prieteneşte, Švejk îi povesti toată odiseea lui. În încheiere, îi spuse colonelului că el, ordonanță a companiei a 11-a de marş din regimentul 91, era foarte îngrijorat din pricină că nu ştia cum se descurcă compania fără el.

Colonelul zâmbi şi el binevoitor şi ordonă să i se facă lui Švejk o foaie de drum, prin Lvov, până la stația Zoltanka, unde avea să ajungă a doua zi din urmă compania lui de marş; de asemeni, mai porunci să i se elibereze de la magazie o uniformă nouă şi să i se plătească 6 coroane şi 82 de fileri în schimbul hranei reci pentru drum.

Când, puțin mai târziu, îmbrăcat în uniforma austriacă nou-nouță, părăsi comandamentul brigăzii spre a se duce la gară, Švejk dădu peste locotenentul Dub, care holbă ochii uluit. Švejk îi dădu onorul într-o impecabilă ținută militară şi, arătându-i actele, îl întrebă foarte grijuliu dacă nu cumva dorea să transmită ceva locotenentului-major Lukáš.

Locotenentul Dub nu izbuti să îngaime niciun răspuns; se mulțumi să rostească numai: *„Abtreten!”* şi uitându-se în urma lui Švejk care se depărta, bolborosi încet pentru sine: „Nu mă cunoşti, încă, maica ta Cristoase, dar ai să mă

cunoşti...”

*

În staţia Zoltanka era punctul de adunare a întregului batalion de sub comanda căpitanului Sagner; lipsea doar ariergarda companiei a 14-a, care se pierduse pe undeva, în timp ce ocoliseră Lvovul.

Intrând în orăşel, Švejk se pomeni dintr-o dată într-un mediu cu totul nou; din freamătul care domnea pe străzi se putea lesne vedea că distanţa care despărţea orăşelul de front, unde se tăia ca în carne vie, nu era prea mare. Oriunde te întorceai vedeai unităţi de artilerie şi eşaloane de cavalerie; din toate casele se vedeau ieşind ostaşi aparţinând celor mai diferite regimente; printre ei se foiau, ca un fel de elită, nemţii din Reich, împărţind aristocratic austriecilor ţigări din rezervele lor bogate. La bucătăriile de campanie ale nemţilor din Reich instalate în piaţă, se puteau vedea chiar butoaie cu bere pentru masa de prânz şi de seară a ostaşilor; în jurul butoaielor se învârteau ca pisicile hămesite ostaşii austrieci, lăsaţi în voia soartei, cu burţile umflate de fiertura murdară de cicoare îndulcită.

Evrei perciunaţi, cu caftane lungi, strânşi în grupuri, priveau îngroziţi la norii de fum ce se înălţau spre apus şi dădeau din mâini. Peste tot se vorbea că ardeau localităţile Uciszkow, Busk şi Derewiany, de pe Bug.

Bubuitul tunurilor se auzea tot mai desluşit. De undeva se lăţi zvonul că din Grabova ruşii bombardau târgul Kamionka Strumilowa, că luptele se dădeau pe tot cursul Bugului şi că soldaţii abia îi reţin pe fugarii care încearcă să se întoarcă peste Bug, la căminele lor.

Pretutindeni domnea un haos de nedescris; nimeni nu ştia de fapt precis dacă ruşii trecuseră sau nu la ofensivă, încetând retragerea anterioară pe toată linia.

La comenduirea pieţii, poliţia militară aducea în fiecare clipă câte un suflet de evreu speriat, acuzat de a fi răspândit zvonuri mincinoase şi răuvoitoare. Nefericiţii evrei erau

bătuți aci până la sânge după care li se dădea drumul acasă, cu fundul harcea-parcea.

În haosul acesta îşi făcu aşadar Švejk intrarea în orăşel şi începu investigațiile de rigoare spre a da de urma companiei sale. Chiar din gară fu cât pe-aci să intre într-un mic conflict cu comandamentul etapei. Când se apropiase de masa unde se dădeau informații pentru ostaşii ce-şi căutau unitățile, un caporal oarecare se răstise la dânsul, întrebându-l dacă nu cumva doreşte să se ducă el să-i caute compania de marş. Švejk îi răspunse că nu dorea decât să afle unde era cantonată, în orăşel, compania a 11-a de marş din cutare şi cutare batalion al regimentului 91.

— E foarte important – accentuase Švejk – să ştiu unde-i *marşkompania* a 11-a, pentru că eu sunt ordonanța ei.

Ca un făcut, la masa de alături stătea un plutonier-major care se năpusti la Švejk ca un tigru, urlând:

— Porc afurisit.! Ce fel de ordonanță eşti, dacă nu ştii unde ți-e *marşkompania*?

Până să apuce Švejk să-i răspundă plutonierul-major dispăruse în biroul vecin, de unde se întoarse după o clipă însoțit de un locotenent-major grăsuliu ce aducea cu un proprietar de măcelărie en-gros.

Comandamentele de etape erau, pe lângă altele, şi un fel de capcane de ostaşi hoinari, sălbăticiți, care ar fi dorit, poate, să umble tot războiul în căutarea unităților lor, făcând coadă în fața meselor de la comandamentele de etapă, în fața cărora era agățată inscripția: *„Minagegeld”*.

La apariția locotenentului-major, un plutonier strigă: *„Habt Acht!”*, iar locotenentul-major îl întrebă scurt pe Švejk:

— Actele?

După ce Švejk i le arătă şi locotenentul se convinse de adevărul celor cuprinse în ele, cerând informații de la comandamentul brigăzii din Zoltanka, i le înapoie, ordonând mărinimos caporalului de la masă:

— Dă-i informațiile de care are nevoie; şi se încuie din nou în biroul de alături.

Când uşa se închise în urma lui, plutonierul-major se

sculă de la masă, îl apucă pe Švejk de umăr şi, făcându-i vânt afară, îi dădu următorul sfat:

— Şterge-o de aici, cât te văd, putoare!

Aşa încât Švejk se trezi din nou în plin haos şi începu să caute la întâmplare vreun cunoscut din batalionul lui. Hoinări multă vreme pe străzile orăşelului, până când hotărî să mizeze totul pe o singură carte.

Acostă un colonel şi în germana lui stâlcită îl întrebă dacă nu cumva ştia unde se afla batalionul şi compania lui de marş.

— Cu mine poţi să vorbeşti ceheşte – îi răspunse colonelul – şi eu sunt ceh. Batalionul tău e cantonat în satul vecin, Klimontow, dincolo de linia ferată. Ai voştri n-au voie să iasă în oraş, pentru că din prima zi când au sosit aci s-au încăierat în piaţă cu bavarezii...

Drept care Švejk dădu s-o pornească la drum, spre Klimontow.

După câţiva paşi se auzi, însă, strigat din urmă de colonel care, vârând mâna în buzunar îi dădu cinci coroane să-şi cumpere ţigări şi, despărţindu-se de Švejk pentru a doua oară, foarte amabil, îşi spuse în gând: „Ce soldat simpatic”.

Švejk îşi continuă drumul spre Klimontow şi, amintindu-şi de colonel, ajunse la concluzia că în urmă cu doisprezece ani era la Trident un colonel, pe nume Habermaier, care se purta tot aşa de frumos cu soldaţii, ca până la urmă să se afle că era homosexual deoarece îşi dăduse arama pe faţă la baia de aburi din Adiz, unde încercase să pângărească un cadet ameninţându-l cu *„dinstreglma”*[116].

Înnegurat de aceste gânduri sumbre, Švejk ajunse pe nesimţite în sat, unde nu trebui să-şi bată mult capul ca să dea de statul-major al batalionului, deoarece în tot satul, care era foarte întins, nu se vedea decât o singură clădire mai arătoasă, aceea a şcolii primare, ridicată aici, în această regiune pur ucraineană, de administraţia teritorială a

[116] Regulamentul serviciului interior (în germană stâlcită).

Galiției, în scopul polonizarii „radicale” a comunei.

De la începutul războiului şcoala adăpostise tot felul de oaspeți. Rând pe rând fuseseră instalate aci comandamente ruseşti şi austriece, iar un timp, în cursul marilor bătălii care hotărâseră soarta Lvovului, sala de gimnastică fusese transformată în sală de operații, în care se tăiaseră mâini şi picioare şi se făcuseră trepanații craniene.

În grădina din spatele şcolii era o groapă uriaşă, în formă de pâlnie, provocată de explozia unei grenade de mare calibru. Într-un colț al grădinii se înălța un păr bătrân. De o cracă groasă atârna şi acum o bucată de funie tăiată de care, nu de mult, fusese spânzurat preotul greco-catolic, în urma unui denunț făcut de directorul şcolii locale, care arătase că în timpul ocupației ruseşti preotul făcuse o slujbă pentru victoria armatelor țarului pravoslavnic al Rusiei. În realitate, însă, povestea asta nu avea nimic de-a face cu adevărul, întrucât în vremea aceea acuzatul nici nu fusese în localitate, ci undeva într-o mică stațiune balneară, neatinsă de război, la Bochnia Zamuravaná, unde plecase să se trateze de piatră la vezica biliară.

La spânzurarea preotului greco-catolic contribuiseră de fapt mai mulți factori: naționalitatea, o controversă religioasă şi o găină. Cu câteva zile înainte de izbucnirea războiului, nefericitul popă tăiase în grădina lui o găină a învățătorului, care-i scormonise sâmburii de pepene, abia semănați.

După moartea părintelui, clădirea parohiei greco-catolice rămăsese goală şi se poate spune că n-a existat om în sat care să nu fi dorit să aibă vreo amintire de la el.

Un țăran polonez îşi transportase acasă pianul şi folosise capacul spre a-şi repara portița de la cocina de porci... O parte din mobilă fusese făcută surcele de către ostaşi, conform obiceiului, şi numai printr-o întâmplare fericită rămăsese neatinsă soba mare din bucătărie, cu vestita-i plită, dat fiind că preotul greco-catolic nu se deosebise prin nimic de colegii lui; îi plăcuse să înfulece şi să aibă cât mai multe oale şi crătiți pline, pe plită şi în cuptor.

În felul acesta, devenise un fel de tradiție ca toate unitățile militare în trecere prin localitate să-şi instaleze aci bucătăria pentru ofițeri, iar în odaia mare un fel de cazino, tot pentru ofițeri. Mesele şi scaunele erau adunate de la săteni.

*

Ofițerii batalionului de sub comanda căpitanului Sagner organizau tocmai atunci o masă de seară sărbătorească; puseseră mână de la mână şi cumpăraseră un porc, iar bucătarul Jurajda le pregătea tot felul de bunătăți, înconjurat de un mare număr de răsfățați ai soartei, recrutați dintre ordonanțe; peste toată lumea aceasta trona, însă, plutonierul de ață Vaněk, care îl sfătuia pe Jurajda să taie cu socoteală capul de porc, ca să-i rămână şi lui o bucată de rât.

Dintre toți, bineînțeles că cel mai mult i se scurgeau ochii hămesitului Baloun.

Cam aşa, se pare, cu lăcomie şi bale la gură privesc şi canibalii; când din misionarul fript în frigare curge grăsimea, răspândind o aromă plăcută, în timp ce preasfinția sa se topeşte. Baloun se simțea la fel cu câinele lăptarului înhămat la cărucior, când trece ucenicul măcelarului, ducând pe cap coşul cu mezeluri scoase de la afumat, din care atârnă un lanț de crenvurşti; atât doar cât să sară şi să muşte, dacă n-ar fi afurisitele de curele la care-i înhămat, şi blestemata aceea de botniță.

Caltaboşii, care tocmai se năşteau, miroseau a piper, untură şi carne, iar Jurajda, cu mânecile suflecate, era atât de grav şi de solemn, încât ar fi putut să servească drept model pentru un tablou în care Dumnezeu zămisleşte pământul din haos.

Baloun nu se mai putu stăpâni şi începu să sughiță. Şi, deodată, pe nesimțite, sughițul i se transformă într-un bocet în toată legea.

— Ce urli ca un taur? îl întrebă bucătarul Jurajda.

— Mi-am adus şi eu aminte – răspunse printre sughițuri

Baloun – cum acasă eram întotdeauna de față când se pregătea porcul şi cum niciodată nu voiam să trimit o gustare măcar celui mai apropiat vecin; voiam să înghit totul singur şi chiar aşa şi făceam. Odată, aşa de tare m-am îndopat cu lebervurşt, caltaboşi şi momițe, că toți au crezut c-am să plesnesc şi au început să mă gonească cu biciul prin bătătură, aşa cum se fugăreşte vaca când se umflă după trifoi.

Domnule Jurajda, lăsați-mă, vă rog, să scormonesc prin tocătura asta; pe urmă n-au decât să mă închidă, dar nu pot să mai îndur suferința asta, mor…

Şi împleticindu-se ca un om beat, Baloun se apropie de masă şi întinse laba-i uriaşă spre grămada de tocătură.

Începu o luptă crâncenă. Numai cu mare greutate izbutiră cei de-acolo să-l împiedice să dea iama prin tocătură. Un singur lucru nu reuşiră însă să facă în timp ce-l împingeau afară din bucătărie: să-l împiedice să scocioarească, în desperarea lui, prin oala cu mațe muiate, pregătite pentru cârnați.

Bucătarul Jurajda se înfuriase aşa de rău încât aruncă în urma lui Baloun, care dădea bir cu fugiții, o legătură de surcele şi strigă:

— Na, haleşte, javră, afurisită!

Între timp, în odaia de sus se şi adunaseră ofițerii şi, în aşteptarea înfrigurată a celor ce se pregăteau jos, în bucătărie, beau, în lipsă de altă băutură alcoolică, un rachiu ordinar de secară curată, colorat în galben cu fiertură de ceapă, despre care negustorul evreu de la care îl cumpăraseră afirmase că este cel mai bun şi mai original coniac franțuzesc, moştenit de la taică-său, care la rândul lui îl avusese încă de pe vremea bunicului.

— Ascultă omule – îi spusese cu acest prilej căpitanul Sagner – dacă mai spui că străbunicul tău l-a cumpărat de la franțuji pe vremea când fugeau de la Moscova, să ştii că te bag la răcoare şi te țin acolo până când cel mai tânăr din familia ta are să fie cel mai bătrân.

Şi în timp ce, după fiecare duşcă ofițerii îl blestemau pe

negustorul evreu, Švejk sosi la cancelaria batalionului, unde-l găsi numai pe teteristul Marek care, în calitatea lui de istoriograf al batalionului, folosea prilejul staționării batalionului lângă Zoltanka spre a-şi completa rezervele cu încă câteva bătălii victorioase care, de bună seamă, aveau să se desfăşoare în viitor.

Îşi şi făcuse câteva însemnări şi în clipa când apăru Švejk, terminase tocmai de scris următoarele: „Dacă în fața orizontului nostru spiritual îi aducem pe eroii care au participat la luptele de lângă satul N., unde cot la cot cu batalionul nostru a luptat un batalion din regimentul N. şi batalionul al doilea din regimentul N., ne dăm seama că batalionul nostru N. şi-a şi dovedit cele mai minunate calități strategice şi a contribuit, fără putință de tăgadă, la victoria diviziei N., a cărei misiune este consolidarea definitivă a pozițiilor noastre în sectorul N."

— După cum vezi – îi strigă Švejk teteristului – iar sunt aici.

— Îmi dai voie să te miros, îl întâmpină plăcut surprins teteristul Marek. Da, ce-i drept e drept, puți a puşcărie.

— Ca de obicei – îi replică Švejk – a fost vorba numai de o mică încurcătură; dar tu ce mai faci?

— Cum vezi, îi răspunse Marek. Îi aştern pe hârtie pe eroicii salvatori ai Austriei, dar nu ştiu de ce nu prea merge socoteala şi-mi iese o porcărie. Aşa că scot în evidență fiecare „N", literă care are o importanță extraordinară atât pentru prezent cât şi pentru viitorime. În afară de calitățile mele arhicunoscute, căpitanul Sagner a descoperit apoi că am şi un mare talent de matematician. Am primit ordin să verific scriptele batalionului şi am ajuns la concluzia că bilanțul e falimentar şi că batalionul aşteptă numai momentul să se socotească cu creditorii ruşi, dat fiind că indiferent dacă e vorba de o înfrângere sau de o victorie, se poate fura din gros. La urma urmei, e tot un drac. Chiar dacă o să fim făcuți una cu pământul, posedăm acum documente despre victoria noastră, pentru că în calitatea mea de *batalionsgeschichtsschreiber* am avut cinstea să pot scrie:

„Din nou împotriva duşmanului, care credea că victoria va fi a lui. O incursiune o ostaşilor noştri şi un atac cu baioneta au fost o poveste de o clipă doar. Desperat, duşmanul o ia la fugă, se aruncă în tranşeele sale, noi îi urmărim fără milă şi într-o debandadă totală îşi părăseşte poziţiile, lăsând în mâinile noastre răniţi şi prizonieri. E una din clipele cele mai glorioase. Cine o supravieţuieşte, scrie acasă o scrisoare prin poşta militară:

«Nevestică draga, au luat-o peste cur! Eu sunt sănătos. Ai înţărcat plodul? Ai grijă, nu-l învăţa sa spună tată străinilor, fiindcă eu n-aş îngădui una ca asta.»

Pe urmă vine cenzura şi şterge din scrisoare: „Au luat-o peste cur”, pentru că nu se ştie cine a luat-o şi s-ar putea face tot felul de supoziţii, exprimarea fiind cam echivocă.

— Lucrul cel mai important e să vorbeşti clar, observă Švejk. În 1912, când au venit misionarii la biserica sfântul Ignat din Praga, era acolo un popă care s-a apucat să spună din amvon că nu se va întâlni probabil cu nimeni în cer. La predica aceea de seară a fost de faţă şi tinichigiul Kulišek care, după toate rugăciunile din biserică, a strigat la cârciumă că misionarul acela trebuie că avea multe pe cuget, dacă se apucase să mărturisească aşa, deodată, ca la spovedanie, că nu se va întâlni cu nimeni în cer; stau şi mă întreb, zicea, de ce trimit oameni din ăştia să predice. Întotdeauna trebuie să vorbeşti limpede şi răspicat şi nu cu ascunzişuri din astea. Cu ani în urmă, la cârciuma „U Brejšku” era un pivnicer care avea obiceiul, când era afumat, să se abată în drum spre casă pe la o cafenea de noapte, unde mai ciocnea câte un păhărel cu clienţi necunoscuţi şi de fiecare dată când ciocnea, în loc de noroc spunea: „Noi pe voi, voi pe noi...” Până când, o dată, un domn mai bine din Jíhlava, i-a împuşcat una straşnică peste bot, iar a doua zi, când i-au măturat dinţii de pe jos, proprietarul cafenelei şi-a chemat fetiţa, care umbla la şcoală în clasa a cincea şi a întrebat-o câţi dinţi are în gură un om mare; şi fiindcă n-a

ştiut, tăticul i-a ars una de i-au zburat doi dinți iar a treia zi a primit un bilețel de la pivnicerul cu pricina, în care dumnealui își cerea iertare pentru necazurile pe care i le pricinuise, deşi el nu voise să spună nicio vorbă urâtă, dar lumea nu-l înțelege pentru că, de fapt, socoteala vine aşa: „Noi pe voi, voi pe noi, vă supărați?” După mine, cine are obiceiul de vorbeşte în doi peri trebuie mai întâi să se gândească bine. Un om corect, care vorbeşte aşa cum i-a crescut pliscul, rareori se întâmplă s-o ia peste bot… Şi dacă totuşi i se întâmplă, o dată, de două ori, apoi la urmă are el grijă să fie cu băgare de seamă şi îşi ține gura, între oameni. E drept că despre un astfel de om oricine are dreptul să creadă că e țăcănit sau Dumnezeu mai ştie cum; pentru că ori de câte ori e tăbăcit, dumnealui e înarmat cu înțelepciune, cu putere de stăpânire, că de, îşi face socoteala că e singur şi împotriva lui sunt mulți care se simt jigniți, şi dacă s-ar lua cu toții la bătaie ar încasa de două ori pe atâta. Un astfel de om trebuie să fie modest şi răbdător. În cartierul Nusle din Praga era un oareşicare domn Hauben; într-o duminică, când dumnealui se întorcea dintr-o excursie, a fost înjunghiat, din greşeală, pe şoseaua spre Kundratice. Şi aşa, cu cuțitul în spate, a ajuns până acasă, unde nevasta, după ce l-a dezbrăcat de haină, i-a scos frumuşel cuțitul din spinare şi a doua zi dimineața tăia cu el carnea pentru gulaş, că era din oțel de Solingen şi bine ascuțit, iar cuțitele pe care le aveau dumnealor acasă, erau toate pilite şi tocite. După isprava asta, dumneaei ar fi vrut să aibă în gospodărie un serviciu complet de cuțite din acelea, şi-şi îndemna soțul să se ducă în fiecare duminică în plimbare la Kundratice, dar el devenise aşa de modest, că nu se mai ducea decât la cârciuma lui Banzet din Nusle, unde ştia că dacă stă în bucătărie are grijă Banzet să-l azvârle afară, dacă cineva ar vrea să pună mâna pe el.

— Cum văd, nu prea te-ai schimbat, îi spuse teteristul.

— De loc – răspunse Švejk – de altfel nici n-am avut când. Au vrut să mă împuşte, dar nu asta ar fi lucrul cel mai rău; din doisprezece n-am mai primit nicăieri solda.

— De la noi să-ți muți gândul s-o capeți acum; plecăm spre Sokal şi solda se va plăti după bătălie; trebuie să facem economii. Dacă, aşa cum socotesc, nasulia se va termina în paisprezece zile, de fiecare ostaş căzut se va obține o economie de 24 de coroane şi 72 de fileri.

— Altfel, ce mai e nou pe la voi?

— În primul rând ne-a dispărut *nachhut*-ul[117], în al doilea rând, corpul ofițeresc are, la parohie, un praznic porcesc şi trupa e răspândită prin sat şi se destrăbălează în fel şi chip cu partea femeiască. Azi-dimineață l-au legat pe unul din compania voastră, pentru că s-a cățărat în pod după o babă de şaptezeci de ani. De fapt, omul e nevinovat pentru că în ordinul de zi nu se spune până la ce vârstă e permis...

— Păi te cred că-i nevinovat – interveni Švejk – că dacă o babă ca asta se cațără pe scară, omul n-are cum s-o vadă la față. Un caz la fel am avut la manevrele de lângă Tábor. O grupă de-a noastră era cartiruită la o cârciumă; în tindă, o femeie oareşicare freca de zor podeaua; un ostaş, unu Chramosta s-a tot foit pe acolo şi până la urmă i-a ars una – cum să-ți zic – peste fustă. Femeia avea fusta suflecată sus de tot şi când a atins-o n-a scos o vorbă; şi mai dă-i una şi încă una, şi dânsa tot aşa, tăcea chitic de parcă ar fi fost vorba de altcineva; văzând cum stau lucrurile, băiatul a trecut la fapte, în timp ce dumneaei îi dădea zor mai departe cu frecatul podelei; abia la urmă s-a întors către el cu toată fața şi i-a spus: „Ei, ostăşelule, ce zici, te-am dus...” Avea baba peste şaptezeci de ani şi s-a apucat să povestească isprava în tot satul. Şi acum mi-aş îngădui să vă întreb, dacă în lipsa mea ați fost cumva închis.

— N-am avut prilejul – se scuză Marek – în schimb, în ce te priveşte, trebuie să te anunț că batalionul a emis mandat de arestare împotriva ta.

— Foarte bine – fu de părere Švejk – dacă stai să te gândeşti nici n-aveau altă scăpare, era de datoria batalionului s-o facă, trebuia să emită mandat de arestare,

[117] Ariergarda (germ.).

fiindcă n-a ştiut atâta vreme nimic de soarta mea. Eu unul socotesc că n-a fost nicio pripeală din partea batalionului. Care va să zică, spuneai că ofițerii sunt la un praznic porcesc? Trebuie să mă duc şi eu să mă prezint, că am sosit: domnul *oberlaitnant* Lukáš trebuie să fi avut destule griji din pricina mea.

Şi Švejk porni spre parohie în pas milităresc, cântând voios:

„Uită-te la mine şi te minunează
Dragostea şi bucuria mea.
Uită-te la mine şi te minunează,
Ce-a făcut din mine
Un domn bine...”

Astfel îşi făcu Švejk intrarea în parohie, urcând, pe scară, spre odaia de unde se auzeau glasurile ofițerilor.

Ofițerii epuizaseră toate subiectele şi acum bârfeau brigada, pe chestia dezordinilor de la comandament; ajutorul de comandant al brigăzii nu lăsă să-i scape prilejul, şi băgă şi el un fitil:

— A trebuit să telegrafiem pentru cazul Švejk; Švejk...

— *Hier* strigă Švejk din uşa întredeschisă şi intrând în odaie, repetă:

— *Hier! Melde gehorsamst, Infanterist Švejk, Konipanieordonanz der 11 Marschkompanie!*

Văzând fețele înmărmurite ale căpitanului Sagner şi locotenentului-major Lukáš, care exprimau un fel de deznădejde mută, Švejk nu mai aşteptă să fie întrebat şi strigă:

— Cu respect vă raportez că au vrut să mă împuşte pentru că l-am trădat pe maiestatea sa împăratul.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce tot vorbeşti, Švejkule? strigă palid de desperare locotenentul-major Lukáš.

— Să trăiți, domnule *oberlaitnant*, lucrurile s-au întâmplat aşa...

Şi Švejk începu să zugrăvească cu lux de amănunte toată

tărăşenia lui.

Ofițerii se uitau la el cu priviri speriate, în timp ce Švejk povestea fără să scape cel mai mic amănunt, fără să uite să amintească chiar de faptul că pe malul iazului unde i se întâmplase nenorocirea, creşteau flori de „nu mă uita”. Apoi, când începu să enumere toate numele tătăreşti pe care le cunoscuse în pribegia lui, ca Hallimulabalibei şi altele, la care mai adăugă o serie întreagă de nume născocite de el, ca: Valivolavalivei, Malimulamalimei, locotenentul-major Lukáš nu se mai putu stăpâni şi-i strigă:

— Te strivesc în picioare, dobitocule, dacă nu vorbeşti scurt şi cuprinzător!

Dar Švejk continuă să povestească cu aceeaşi conştiinciozitate; când ajunse la curtea marțială-fulger, nu uită să amintească de faptul că generalul era şpanchiu de ochiul stâng şi că maiorul ochi albaştri avea.

— Şi tot spre mine el privea, mai adăugă apoi ca să-şi facă rima.

Comandantul companiei: a 12-a, Zimmerman, aruncă după el cu ceşcuța din care băuse rachiul cumpărat de la negustorul evreu.

Švejk continuă, însă, netulburat să povestească despre mângâierea duhovnicească şi cum maiorul dormise până dimineața în brațele lui. Apoi luă în mod strălucit apărarea comandamentului brigăzii, unde fusese trimis la cererea batalionului. În cele din urmă, după ce-i prezentă căpitanului Sagner actele care atestau că instanța cea mai înaltă a brigăzii îl absolvise de orice bănuială, încheie:

— Îmi îngădui cu respect să vă raportez că domnul *laitnant* Dub se află la brigadă cu creierii zdruncinați şi transmite tuturor salutări. Şi acum vă rog să ordonați să mi se plătească solda şi *tabaksgelt*[118].

Căpitanul Sagner şi locotenentul-major Lukáš schimbară privi întrebătoare; în clipa aceea, însă, uşa se deschise şi în odaie fu adus un fel de ciubăr din care aburea o supă de

---

[118] Bani de tutun (germ.).

perişoare.

Era mult aşteptatul început al festinului.

— Ascultă, blestematule, i se adresă căpitanul Sagner lui Švejk, bine dispus la gândul bunătăţilor ce aveau să urmeze – să ştii că numai porcul te-a scăpat.

— Švejk – mai adăugă locotenentul-major Lukáš – dacă se mai întâmplă ceva, să ştii că are să fie vai şi amar de tine.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că are să fie vai şi amar de mine, spuse Švejk salutând. În militărie omul trebuie să ştie...

— Şterge-o! tună la el căpitanul Sagner.

Şi Švejk o şterse luând-o în jos pe scară, spre bucătărie.

Între timp se întorsese aci neconsolatul Baloun, rugând să-i fie îngăduit să-l servească el pe locotenentul-major Lukáš, în timpul festinului.

Švejk avu norocul să pice tocmai în toiul unei dispute între bucătarul Jurajda şi Baloun.

Jurajda folosea cu acest prilej cuvinte destul de neobişnuite.

— Eşti o progenitură lacomă, îi spunea lui Baloun. Ai fi în stare să crăpi până te-ar trece năduşelile şi dacă ţi-aş mai da să duci sus caltaboşii, ai păcătui cu ei pe scară.

Bucătăria căpătase acum altă înfăţişare. Plutonierii de administraţie ai batalionului şi companiilor se înfruptaseră de zor, după grad, potrivit unui plan întocmit de bucătarul Jurajda. Conţopiştii de la cancelaria batalionului, telefoniştii de la companii şi încă câţiva gradaţi înfulecau cu lăcomie, dintr-o chiuvetă ruginită, ciorba cu perişoare subţiată cu apă clocotită, ca să ajungă la toţi.

— *Nazdar!* îi strigă lui Švejk plutonierul de aţă Vaněk, sugând dintr-o ghiară de porc. Acu' a fost aici teteristul nostru, Marek, care mi-a spus că te-ai întors şi că ai pe dumneata ţoale noi. Acu ce mă fac: m-ai băgat în belea. Marek m-a speriat că nu decontăm mundirul ăsta la brigadă. Uniforma dumitale veche a fost găsită pe malul iazului şi am anunţat treaba asta la brigadă, prin *batalionskanzlei*. La mine, dumneata eşti trecut ca înecat, în

timp ce te scăldai; n-ar mai fi trebuit să te întorci de loc, ca să ne faci acum necazuri cu două uniforme. Nici nu-ți dai seama ce bucluc pricinuieşti batalionului. Fiecare părticică din uniforma dumitale e înregistrată. Atât în situația mea, cât şi la companie e trecută ca supranumerar. Compania are, care va să zică, o uniformă întreagă peste efectiv. Am făcut raport scris despre asta la batalion. Acum o să primim de la brigadă o înştiințare, precum că ai primit acolo altă uniformă; între timp, batalionul a trimis la brigadă situația magaziei de efecte, din care reiese că avem o uniformă întreagă supranumerar. Ştiu eu ce înseamnă asta: inspecție! Când e vorba de un fleac ca ăsta, imediat vin domnii de la intendență. Dar când dispar două mii de perechi de bocanci, nici dracu nu se interesează... Dar partea mai proastă e că am pierdut mundirul dumitale – continuă jelania Vaněk, cu voce tragică, sugând măduva dintr-un os care-i căzuse în mână şi scobind restul cu un chibrit ce-i servise drept scobitoare de dinți – ei, şi pe chestia asta o să avem cu siguranță inspecție. Când am fost în Carpați ne-a venit, tot aşa, o inspecție pe motiv că n-am respectat ordinul să scoatem soldaților degerați bocancii, nevătămați. De scos s-au scos, dar s-a întâmplat ca două perechi să plesnească iar unul să aibă bocancii rupți înainte de moarte. Şi cu asta, gata nenorocirea: imediat s-a înființat un colonel de la intendență şi dacă nu s-ar fi ales de la ruşi, de cum a venit, cu un glonte în cap, nu ştiu, zău, ce-ar mai fi ieşit.

— I s-au tras şi lui cizmele? întrebă Švejk cu interes.

— Da – răspunse Vaněk trist – numai că nimeni n-a ştiut cine i le-a tras, aşa că în situație nici măcar cizmele colonelului nu le-am putut trece.

Bucătarul Jurajda se întoarse pentru a doua oară de sus şi privirea-i căzu asupra nefericitului Baloun, care şedea posomorât şi abătut pe o laviță de lângă sobă şi, plin de o mută desperare, se uita la burta-i scăzută.

— Tu ar fi trebuit să faci parte din secta hesihaştilor, îi spuse cu compătimire savantul bucătar Jurajda. Ăia tot aşa îşi priveau zile în şir buricul, până când li se părea că în

jurul buricului s-a aprins lumina sacră. Atunci îşi închipuiau că au ajuns la al treilea grad al perfecţiunii.

Şi cotrobăind prin cuptor, Jurajda scoase un caltaboş.

— Ţine, Baloun, înfulecă – îi spuse binevoitor bucătarul – îndoapă-te până plesneşti, nehalitule.

Pe Baloun îl podidiră lacrimile.

— Acasă – explică el cu o voce plângăreaţă, printre înghiţiturile de cârnat – când tăiam porcul, apăi mai întâi mâncam o bucată zdravănă de momiţe, tot râtul, inima, urechile, o bucată de ficat, rinichiul, splina, o bucată de garf, limba şi pe urmă…

Şi aproape în şoaptă, ca şi cum ar fi povestit un basm, adăugă:

— Şi abia pe urmă veneau caltaboşii – şase, zece bucăţi – şi cârnaţi cu sânge, groşi, cu crupe şi pesmet, de nu ştiai din care să muşti mai întâi, din cel cu pesmet sau din cel cu crupe. Se topeau în gură, şi mirosea… şi eu înghiţeam, înghiţeam şi nu mă mai opream. Şi acu' stau şi mă gândesc – continuă să se tânguiască Baloun – că gloanţele or să mă ocolească, dar că o să mă răpună foamea şi eu n-am să mai apuc să stau faţă în faţă cu o cratiţă de cârnaţi, ca acasă. După piftie nu prea mă omoram eu, că piftia e un fel de tremurătoare fără saţ. Da' în schimb se dădea în vânt după piftie nevastă-mea şi eu nu-i lăsam nici măcar o bucată de ureche ca să aibă din ce-o face, că voiam să înghit totul singur şi numai aşa cum aveam poftă. Aveam de toate bunătăţile, din belşug, da' tare eram hapsân. O dată i-am făgăduit lui socru-meu un porc, l-am tăiat, l-am mâncat şi nici nu mi-a dat prin gând să-i trimit bătrânului măcar o gustărică şi el mi-a prorocit atunci că de foame am să mor.

— Şi moartea-i în pridvor, interveni Švejk, căruia în ziua aceea îi ieşeau din gură, fără voia lui, numai rime.

Între timp, bucătarului Jurajda îi trecuse criza de compătimire faţă de Baloun. Fosta ordonanţă a locotenentului Dub se aciuase pe nesimţite lângă plită şi, scoţând din buzunar un codru de pâine, încercase să-l moaie tot în sosul care sfârâia de zor în cratiţa mare, dând

năvală din toate părțile peste friptura de porc.

Jurajda îl lovi peste mâini şi codrul de pâine din mâna lui Baloun căzu în sos, ca un înotător care sare de pe trambulină. Fără să-i mai lase răgazul să scoată bunătatea de pâine din cratiță, bucătarul îl apucă pe Baloun de guler şi-l dădu pe uşă afară.

Nefericitul Baloun avu astfel prilejul să-l vadă prin fereastră pe Jurajda cum scotea cu furculița codrul de pâine rumenit de sosul cu care se îmbibase şi cum, după ce mai adăugă la el o bucată de carne tăiată din partea de deasupra a fripturii, îi întindea pâinea lui Švejk, spunându-i:

— Ia şi mănâncă, modestul meu prieten!

— Sfântă Fecioară Maria – se tângui Baloun în spatele ferestrei – pâinea mea s-a dus la dracu'. Şi bălăbănindu-şi mâinile, o porni prin sat să caute ceva de mâncare.

În timp ce mânca nobilul dar al lui Jurajda, Švejk spuse cu gura plină:

— Nici nu ştiți cât mă bucur că mă găsesc iar printre ai mei. Grozav m-a durut că atâta timp n-am putut fi de folos companiei noastre.

Şi ştergându-şi bărbia de picăturile de sos şi de untură scurse din pâine, încheie:

— Nu ştiu, zău, ce v-ați fi făcut fără mine, dacă m-ar mai fi ținut pe undeva şi războiul s-ar mai fi prelungit cu câțiva ani.

Plutonierul de administrație Vaněk îl întrebă cu interes:

— Dumneata ce crezi, Švejk, are să mai dureze mult războiul ăsta?

— Cincisprezece ani, răspunse fără şovăială Švejk. Asta-i la mintea cocoşului, dacă odată am avut un război de treizeci de ani, acum că suntem pe jumătate mai deştepți decât înainte, e limpede că 30:2 = 15.

— Țucălarul căpitanului nostru – interveni Jurajda – spunea mai deunăzi că a auzit că îndată ce-om ocupa granițele Galiției, s-a zis cu războiul. Ruşii au să ceară pace...

— Pentru atâta lucru n-ar avea rost să ne mai războim,

răspunse Švejk insidios. Dacă-i război, apoi război să fie. Eu unul, să ştiţi, nu vreau să aud de pace până nu ne vedem la Moscova şi la Petrograd. Ce fel de război mondial ar mai fi şi ăsta, dacă am sta şi am trage băşini în jurul graniţelor. Să-i luăm, de pildă, pe suedezi în timpul războiului de treizeci de ani. De unde n-au venit – şi au ajuns tocmai până la Německý Brod şi Lipnice, unde au făcut o asemenea colonizare, că şi în ziua de azi, după miezul nopţii, se mai vorbeşte în cârciumile de acolo suedeza, de nu se înţelege om cu om. Sau prusacii: nici ăştia nu s-au mulţumit doar să fie vecini aşa că, slavă Domnului, la Lipnice e plin astăzi de urmaşi de-ai lor. Au venit până la Jeduchov şi apoi s-au dus până în America, de unde au făcut cale întoarsă.

— În definitiv – interveni Jurajda, pe care festinul din ziua aceea îl scosese din sărite şi-l zăpăcise de-a binelea – toţi oamenii se trag din crapi. Să luăm, dragi prieteni, teoria evoluţiei speciilor, a lui Darwin…

Expunerea lui fu, însă, întreruptă de intrarea vijelioasă a teteristului Marek.

— Salvează-te care cum poţi, strigă el. Acum câteva clipe a sosit cu automobilul la comandamentul batalionului locotenentul Dub şi l-a adus cu el şi pe cadetul căcăcios, Biegler…

E de rău cu el, continuă Marek să-i informeze. După ce a coborât cu cadetul din maşină, a dat buzna ca o furtună în cancelarie. Ştiţi, am plecat de aici cu gândul să trag un pui de somn. Mă întinsesem, aşadar, pe o bancă în cancelarie şi tocmai când somnul începea să mă mângâie frumuşel pe gene, dumnealui s-a năpustit asupră-mi. Cadetul Biegler a început şi el să zbiere: *„Habt Acht!”* Locotenentul Dub m-a pus pe picioare şi dă-i cu gura: „Aha, ai rămas uluit că te-am prins în cancelarie, încălcându-ţi îndatoririle de ostaş? De dormit se doarme numai după ce sună goarna!”, la care cadetul Biegler a adăugat: „Aliniatul 16 din paragraful 9 al regulamentului militar”. În clipa aceea, locotenentul Dub a lovit cu pumnul în masă şi a urlat ca ieşit din minţi: „Veţi fi crezut, poate, dumneavoastră ăştia de la batalion, că aţi

scăpat de mine; să nu vă închipuiți că am avut comoție cerebrală, craniul meu e tare, ține la tăvăleală". În timpul ăsta, cadetul Biegler răsfoia pe masă un registru şi citea cu glas tare: „Ordin pe divizie nr. 280". Crezând că-şi bătea joc de el pe chestia ultimei lui fraze în care spusese că craniul lui ține la tăvăleală, locotenentul Dub a început atunci să-i reproşeze comportarea nedemnă şi obraznică față de ofițerii mai vârstnici şi chiar acum îl aduce încoace, la căpitanul Sagner, ca să se plângă de el.

După câteva clipe cei doi intrară în bucătărie, pe care trebuiau s-o traverseze spre a putea ajunge în odaia de sus, unde corpul ofițeresc îl asculta acum, după carnea de porc, pe rotofeiul sublocotenent Maly, care cânta o arie din *Traviata*, cu dese râgâieli, după varza şi mâncarea grasă.

Când locotenentul Dub intră pe uşă, Švejk strigă:

— *Habt Acht!* toată lumea în picioare!

Locotenentul Dub se lipi aproape de Švejk ca să-i strige drept în obraz:

— Acum să te ții, s-a zis cu tine, aleluia! Am să pun să te împăieze, ca să rămâi amintire pentru regimentul 91.

— *Zum Befehl,* domnule *laitnant,* salută Švejk. Am citit odată, să trăiți, că a fost o bătălie mare în care a căzut un rege suedez, împreună cu armăsarul lui credincios. Amândouă hoiturile au fost transportate în Suedia şi acum se găsesc împăiate în muzeul din Stockholm.

— De unde ai cunoştințele astea, nătărăule? tună locotenentul Dub.

— Cu respect, vă raportez, domnule *laitnant* că de la fratele meu, profesorul.

Locotenentul Dub se întoarse, scuipă şi-l împinse pe cadetul Biegler către scara ce ducea spre odaia de sus. Nu se putu, totuşi, stăpâni până la capăt; se mai uită din pragul uşii către Švejk şi, cu asprimea necruțătoare a împăratului roman care hotăra soarta gladiatorului rănit în arenă, făcu un semn cu degetul gros de la mâna dreaptă şi zbieră:

— Jos degetele!

— Cu respect vă raportez – strigă Švejk în urma lui – că le

dau jos, domnule *laitnant*.

*

Cadetul Biegler se jigărise ca un ogar. Trecuse prin câteva lazarete de holerici şi pe bună dreptate se obişnuise, după tratamentele pe care le avusese de suportat ca suspect de holeră, să-şi dea drumul mereu, fără voia lui, în pantaloni. În cele din urmă, ajunsese într-un lazaret de observație, pe mâinile unui specialist care nu găsi în fecalele lui nici urmă de bacili holerici, îi strânse mațele cu tanin, aşa cum prinde cizmarul şeroambele stricate cu sârmă şi-l expedie la primul comandament de etapă, declarându-l pe cadet, care era ca aburul deasupra oalei, *„frontdiensttauglich”*.[119]

Doctorul era un om foarte inimos.

Când cadetul Biegler îi atrăsese atenția că se simte foarte slăbit, el îi răspunse zâmbind:

— Nu-i nimic, medalia de aur pentru bărbăție tot o mai suportați. Pe câte ştiu, v-ați prezentat în armată voluntar.

Şi astfel porni cadetul Biegler să cucerească medalia de aur.

Mațele lui strânse nu mai azvârleau în pantaloni lichidul subțire; cu toate acestea, pântecăraia îl apuca destul de des, încât de la ultima etapă şi până la comandamentul brigăzii, unde se întâlnise cu locotenentul Dub, călătoria fusese un fel de experimentare a tuturor latrinelor posibile. De câteva ori pierduse trenul din pricină că zăbovise prea multă vreme în closetul vreunei gări.

Şi totuşi, în ciuda tuturor closetelor care-i stătuseră în cale, cadetul Biegler se apropiase încet, dar sigur, de comandamentul brigăzii.

Locotenentul Dub ar fi trebuit de fapt să mai rămână câteva zile sub observație la infirmeria brigăzii, dar în aceeaşi zi când Švejk plecase spre batalion, medicul-şef se răzgândise, deoarece aflase că un automobil sanitar pleca în

---

[119] Apt pentru front (germ.).

după-amiaza aceea în direcția satului unde era cantonat batalionul regimentului 91.

Era foarte fericit că se descotorosea de locotenentul Dub, care ca întotdeauna povestea tot felul de baliverne, pe care şi le susținea cu cuvintele:

Despre asta am discutat de altfel încă înainte de război cu prefectul.

— *„Mit deinem Bezirkshauptmann kannst du mir Arsch lecken”*, îşi spusese în sinea lui medicul-şef mulțumind din suflet întâmplării că o coloană de automobile sanitare pleca în sus spre Kamionka-Strumilova, prin Zoltanka.

La brigadă, Švejk n-apucase să-l vadă pe cadetul Biegler, deoarece în răstimpul celor două ceasuri cât zăbovise el acolo, Biegler fusese în closetul cu instalație de apă al brigăzii, anume instalat pentru domnii ofițeri. Fără nicio exagerare se poate afirma că în astfel de locuri cadetul Biegler nu-şi pierdea niciodată timpul de pomană, deoarece repeta în minte toate bătăliile celebre purtate de glorioasele armate austro-ungare, începând cu bătălia de la Nördlingen la 6 septembrie 1634 şi sfârşind cu cea de la Sarajevo, 19 august 1888.

Şi asta, tot trăgând de nenumărate ori lanțul de la closet şi, ascultând cum năvălea apa cu zgomot, cadetul Biegler îşi imagina, închizând ochii, vacarmul bătăliei, atacurile cavaleriei şi bubuitul tunurilor.

Întâlnirea dintre locotenentul Dub şi cadetul Biegler nu prea fusese prietenoasă şi era, fără îndoială, cauza înăspririi ulterioare a relațiilor lor de serviciu şi dinafara serviciului.

Aşadar, ajungând pentru a patra oară în fața closetului şi găsindu-l tot ocupat, locotenentul Dub îşi ieşise din fire şi tunase:

— Cine-i acolo?

— Cadet Biegler, compania a 11-a de marş, batalionul N., regimentul 91, se auzi răspunsul mândru al cadetului.

— Aici – se prezentă concurentul din spatele uşii – e locotenentul Dub de la aceeaşi companie.

— Sunt numaidecât gata, domnule locotenent.

— Aştept!

Locotenentul Dub se uitase nerăbdător la ceas. Nimeni n-ar putea să-şi închipuie de câtă energie şi dârzenie e nevoie pentru a rezista într-o asemenea situație încă cincisprezece minute, în fața uşii, apoi încă cinci şi iar cinci, şi la fiecare bătaie în uşă cu pumnul, cu piciorul, să auzi mereu acelaşi răspuns stereotip:

— Sunt gata numaidecât, domnule locotenent.

Pe locotenentul Dub îl cuprinseră căldurile, mai cu seamă când, după foşnetul hârtiei aducător de speranțe, mai trecură alte şapte minute fără ca uşa să se deschidă.

După toate, cadetul Biegler mai era şi atât de lipsit de tact, încât trăgea apa.

Scuturat de un uşor delir, locotenentul Dub începuse să se gândească dacă n-ar fi cazul să se plângă comandantului brigăzii care, poate, ar fi dat ordin să se spargă uşa şi l-ar fi scos pe cadetul Biegler cu forța de acolo. Îi mai trăsni prin minte că atitudinea cadetului ar putea fi şi o încălcare a disciplinei militare.

După alte cinci minute, locotenentul Dub îşi dăduse însă seama că nici nu mai avea ce face dincolo de uşă, că de fapt îi trecuse de mult. Se încăpățânase totuşi să rămână în fața closetului, din principiu, continuând să lovească cu picioarele în uşa din spatele căreia se auzea mereu acelaşi răspuns:

— *In einer Minute fertig, Herr Leutnant!*[120]

În sfârşit, Biegler trase apa şi după câteva clipe cei doi se întâlniră față în față.

— Cadet Biegler, tună furios locotenentul Dub. Să nu-ți închipui că mă aflu aici pentru acelaşi scop ca dumneata. Am venit pentru că în clipa sosirii dumitale la comandamentul brigăzii n-ai găsit de cuviință să te prezinți la mine. Dumneata nu cunoşti regulamentul? Ştii cui i-ai dat dumneata întâietate?

Cadetul Biegler rămase o clipă pe gânduri, scrutându-şi

[120] Într-o clipă sunt gata, domnule locotenent! (germ.)

memoria pentru a-şi da seama dacă nu cumva săvârşise o încălcare a disciplinei şi a normelor privitoare la relațiile dintre gradele ofițereşti mai mici şi cele superioare.

Cu acest prilej constată că în cunoştințele sale exista o mare lacună. Nimeni nu le vorbise la şcoală despre atitudinea pe care trebuie să o aibă gradele ofițereşti mai mici față de cele superioare, în asemenea situații; nu li se spusese dacă trebuie sau nu să se uşureze până la capăt, sau dacă trebuie cumva să țâşnească afară pe uşa closetului şi ținându-şi cu o mână pantalonii, cu cealaltă să dea onorul.

— Hai, răspunde, cadete Biegler! îi strigase insinuant locotenentul Dub.

Şi iată că Biegler îşi amintise deodată de un răspuns foarte simplu care-l scoase din încurcătură:

— Domnule locotenent, n-am ştiut de prezența dumneavoastră la comandamentul brigăzii. Cum am sosit aci, după ce mi-am rezolvat problemele personale la cancelaria brigăzii, m-am dus de-a dreptul la closet, unde am rămas până la venirea dumneavoastră.

La care mai adăugase apoi cu un glas solemn şi oficial:

— Cadetul Biegler are onoarea să se prezinte domnului locotenent Dub.

— Păi vezi – îi spusese cu amărăciune locotenentul Dub – nu-i o chestiune aşa de simplă; după părerea mea, domnule cadet Biegler, ar fi trebuit imediat ce ai sosit la comandamentul brigăzii, să te informezi la cancelarie dacă nu se află cumva prezent aici vreun ofițer din batalionul sau din compania dumitale. Comportarea dumitale o s-o judecăm la batalion. Plec într-acolo cu automobilul şi ai să vii cu mine. Niciun „dar”! S-a înțeles?

Cadetul Biegler încercase totuşi să se împotrivească, arătând că la cancelaria comandamentului brigăzii i se şi întocmiseră formele de călătorie pe calea ferată, mod de deplasare care, ținând seama de situația specială a stomacului său, i se părea cel mai potrivit; orice copil ştie doar că automobilele nu sunt amenajate pentru asemenea

eventualități. Până să străbați o sută optzeci de kilometri, de mult i-ai dat drumul în pantaloni.

Dracu ştie cum se face însă, dar la început, după ce părăsiseră comandamentul, zdruncinăturile automobilului nu avuseseră niciun fel de influență asupra cadetului Biegler.

Locotenentul Dub era de aceea în culmea deznădejdii, dat fiind că nu putea să-şi pună în aplicare planul de răzbunare.

La plecare, locotenentul Dub îşi făcuse în gând următoarea socoteală: „Acu' să te ții, cadet Biegler, când te-o apuca; îți închipui cumva c-am să opresc maşina pentru tine?"

Având în vedere acest lucru, în măsura în care o permitea viteza cu care maşina înghițea kilometrii, locotenentul Dub legase chiar o convorbire interesantă şi instructivă cu Biegler, demonstrându-i că automobilele militare care au o anumită rută, dinainte stabilită, n-au voie să facă risipă de benzină, oprindu-se din loc în loc.

La care, cadetul Biegler îi replicase, pe bună dreptate, că atunci când automobilul stă şi aşteaptă undeva, nu consumă de loc benzină, deoarece şoferul opreşte motorul.

— Dar dacă trebuie să sosească la destinație la o anume oră – continuase necruțător locotenentul Dub – n-are voie să oprească nicăieri.

Cadetul Biegler nu mai găsise niciun răspuns.

Au mers aşa mai bine de un sfert de ceas, până când locotenentul Dub îşi simți deodată burta balonată şi socoti că ar fi cazul să oprească automobilul, să coboare repede în şanț şi lăsându-şi pantalonii, să-şi caute uşurarea.

Se ținu însă ca un erou până la kilometrul 126 unde, deodată, îl apucă pe şofer de manta şi zgâlțâindu-l îi zbieră la ureche: *„Halt!"*

— Cadet Biegler – mai avusese, timp să strige locotenentul Dub, într-un acces de mărinimie, sărind repede din maşină şi îndreptându-se grăbit spre şanț – acum ai şi dumneata prilejul...

— Mulțumesc – îi răspunsese Biegler, nu vreau să rețin

automobilul fără rost.

Şi cadetul, care simţea şi el că puterile îl părăsesc, îşi spuse în gând că preferă să facă pe el decât să-i scape un prilej atât de minunat de a-l blama pe locotenentul Dub.

Până să ajungă la Zoltanka, locotenentul mai oprise maşina de două ori şi, după ultima escală, îi spusese lui Biegler indignat:

— Am avut la prânz „bikos polonez”. Cum ajungem la batalion trimit o reclamaţie la brigadă. Varză acră stricată şi carne de porc alterată. Cutezanţa bucătarilor depăşeşte orice limite. Cine nu mă cunoaşte încă, are să mă cunoască!

— Feldmareşalul Nostitz-Rheieneck, elita cavaleriei de rezervă – îi răspunsese Biegler – a scris o lucrare intitulată: *Was schadet dem Magen im Kriege*[121], în care nu recomandă de loc consumul cărnii de porc în vreme de război, când grijile şi necazurile se ţin lanţ. Orice lăcomie în timpul marşului dăunează.

Locotenentul Dub nu reacţionase la această aluzie directă, dar îşi spusese: „Te învăţ eu minte, atotştiutorule”. Apoi se răzgândise, însă, dar i se adresase totuşi lui Biegler cu o întrebare cum nu se poate mai prostească:

— Care va să zică dumneata, cadet Biegler, crezi că ofiţerul faţă de care, ţinând seama de gradul pe care-l ai, eşti dator să te consideri subaltern, se lăcomeşte? N-ai vrut cumva, cadet Biegler, să spui că m-am îndopat ca un porc? Îţi mulţumesc pentru neobrăzarea asta. Să fii sigur că nu ţi-o iert, mă răfuiesc eu cu dumneata; dumneata încă nu mă cunoşti, dar când ai să mă cunoşti, ai să-ţi aminteşti toată viaţa de locotenentul Dub.

Când rostise ultimul cuvânt, locotenentul fusese gata-gata să-şi muşte limba, pentru că tocmai săriseră peste un hop.

Cadetul Biegler nu răspunsese nici de data aceasta, ceea ce îl făcuse pe locotenentul Dub să se înverşuneze şi mai tare şi să-l întrebe grosolan:

---

121 Ce strică stomacul în timp de război (germ.).

— Ascultă, cadet Biegler, vreau să cred că ai învățat că eşti dator să răspunzi la întrebările superiorului.

— Se înțelege – replicase prompt Biegler – există un astfel de paragraf. Socotesc, însă, că ar fi necesar ca mai întâi să cercetăm natura raportului dintre noi. După câte ştiu, deocamdată, eu nu sunt repartizat nicăieri; prin acest simplu fapt, orice discuție cu privire la subordonarea mea necondiționată față de dumneavoastră, domnule locotenent, este lipsită de obiect. În afară de asta, probleme de subordonare se pot pune în cercurile ofițereşti numai în chestiuni de serviciu. Aşa cum stăm aici în automobil, nu reprezentăm o formațiune de luptă într-o acțiune de război. Între noi nu există, deci, relații de serviciu. Mergem amândoi în aceeaşi direcție spre unitățile noastre şi consider, domnule locotenent, că răspunsul meu la întrebarea dumneavoastră dacă am vrut sau nu să spun că v-ați îndopat n-ar fi o chestiune de serviciu.

— Ai terminat – zbierase la el locotenentul Dub – dumneata eşti un...

— Da, declarase cu voce fermă cadetul Biegler. Şi nu uitați, domnule locotenent, că în legătură cu cele întâmplate între noi va hotărî, de bună seamă, juriul de onoare al ofițerilor.

Locotenentul Dub îşi ieşise aproape de tot din fire de atâta supărare. Şi când se înfuria, avea obiceiul să debiteze prostii şi mai mari decât atunci când era calm.

— Ai să fii judecat de curtea marțială îi strigase cadetului, într-un acces de furie oarbă.

Cadetul Biegler profitase de acest prilej spre a-l răpune definitiv şi de aceea i se adresase pe un ton cât se poate de prietenesc:

— Glumeşti, camarade.

Locotenentul Dub strigase atunci şoferului să oprească.

— Unul din noi trebuie să meargă pe jos – bolborosise apoi încurcat.

— Eu unul, prefer să merg cu maşina – îi răspunse calm cadetul Biegler – tu n-ai decât să faci ce pofteşti, amice.

— Dă-i drumul mai departe, urlase locotenentul Dub la şofer cu o voce delirantă; apoi se învăluise într-o tăcere demnă, ca Julius Caesar când se apropiaseră de el conspiratorii cu pumnalele în mână, spre a-l înjunghia.

În această, atmosferă ajunseră la Zoltanka, unde dăduseră de urma batalionului.

*

În timp ce locotenentul Dub şi cadetul Biegler mai discutau încă pe scară dacă un cadet care nu ținea de nicio unitate avea sau nu dreptul la rația de caltaboşi destinată ofițerilor de la companii, jos în bucătărie se săturaseră cu toții şi acum stăteau întinşi, în diferite poziții, pe lavițe şi sporovăiau vrute şi nevrute pufăind din lulele de ți-era mai mare dragul.

Bucătarul făcu o destăinuire:

— Fraților, am făcut astăzi o descoperire grozavă. Cred că o să producă o adevărată revoluție în arta culinară. Tu ştii, Vaněk, că n-am putut să găsesc nicăieri, în satul ăsta blestemat, măghiran pentru cârnați?

— *Herba mujoranae* – preciză plutonierul de ață Vanek, care-şi amintise că era droghist.

Jurajda continuă:

— E de necrezut cum se pricepe spiritul omenesc să descopere, la ananghie, cele mai diferite mijloace, cum i se deschid deodată noi orizonturi şi cum începe să născocească tot felul de lucruri despre care omenirea nici n-a visat atunci… Şi cum ziceam, căutam maghiran prin toate cocioabele; alerg, mă zbucium, explic de ce-mi trebuie, cum arată…

— Ar fi trebuit să descrii şi mirosul, se auzi de pe banca lui glasul lui Švejk. Trebuia să le spui că maghiranul miroase ca atunci când adulmeci dintr-o sticluță cu cerneală pe o alee de salcâmi înfloriți. Pe dealul Bohdalka, lângă Praga…

— Hai, Švejkule – îl întrerupsese cu un glas rugător teteristul Marek – lasă-l pe Jurajda să isprăvească.

Şi Jurajda continuă:

— Într-o gospodărie, am dat peste un bătrân care a făcut serviciul militar pe vremea ocupării Bosniei şi Herţegovinei, la regimentul de ulani din Pardubice şi n-a uitat nici până acum limba cehă. Boşorogul a început să se certe cu mine, zicând că în Cehia nu se bagă în cârnaţi măghiran, ci romaniţă. Zău, dacă ştiam ce să mai fac; pentru că orice om cu scaun la cap şi fără idei preconcepute trebuie să recunoască măghiranul drept rege printre toate mirodeniile care se bagă în cârnaţi. Trebuia să aflu deci, de urgenţă, ceva care să dea gustul picant. Şi uite că într-o altă gospodărie am găsit, sub o icoană de sfânt, atârnată o coroniţă de nuntă, din mirt. Tinerii erau de curând căsătoriţi şi crenguţele de mirt erau încă proaspete. Şi aşa am băgat în cârnaţi foaie de mirt, de bună seamă după ce mai întâi am opărit de trei ori coroniţa de nuntă, ca să se moaie frunzele şi să se piardă mirosul şi gustul prea înţepător. Nu vă mai spun ce bocete au fost când le-am luat coroniţa! Mi-au urat ca pentru asemenea păcat – ştiţi, cununiţa era sfinţită – să fiu răpus de primul glonte. Ei, aţi mâncat ciorba, dar niciunul n-aţi băgat de seamă că în loc de măghiran, mirosea a mirt.

— La Jindrichův Hradec – se auzi din nou glasul lui Švejk – era, cu ani în urmă, un mezelar, îi zicea Josef Linek şi avea pe o policioară două cutii: într-una ţinea un amestec de mirodenii pentru cârnaţi; în cealaltă, avea praf contra insectelor, că aflase el că de mai multe ori calfele au muşcat din cârnaţi câte o ploşniţă sau un gândac. Cât priveşte ploşniţele, Linek zicea că au un gust foarte plăcut şi picant, ca migdalele amare care se bagă în cozonaci, dar că gândacii din mezeluri put ca o biblie veche, îmbâcsită de mucegai. De aceea ţinea mult la curăţenie şi peste tot în atelierul lui presăra din praful acela contra insectelor. Şi aşa, într-o bună zi, când prepara cârnaţi cu sânge şi avea guturai, a apucat cutia cu praf contra insectelor şi l-a turnat în tocătura de cârnaţi; de atunci, toată omenirea din Jindrichův Hradec cumpăra cârnaţi cu sânge numai de la

Linek. În dugheana lui era moarte de om. Mezelarul a fost destul de înțelept ca să-şi dea până la urmă seama că asta se trăgea de la praful acela contra insectelor şi a comandat contra ramburs lăzi întregi de praf, de bună seamă după ce, mai întâi, a avut grijă să atragă atenția firmei de la care îl cumpăra, să scrie pe lădițe: „Mirodenii de India”. Ăsta a fost secretul lui şi cu el s-a dus în mormânt, dar cel mai interesant a fost că din casele celor care au cumpărat cârnați cu sânge de la el, s-au mutat toți gândacii şi toate ploşnițele. De atunci, Jindrichův Hradec se numără printre oraşele cele mai curate din toată Cehia.

— Ai isprăvit? îl întrebă teteristul Marek care, se pare că dorea să se amestece şi el în vorbă.

— Cu asta aş fi gata – răspunse Švejk – dar mai cunosc un caz la fel în Beskydy; am să vi-l povestesc, însă, când om porni la atac.

Teteristul Marek începu:

— Meşteşugul în arta culinară se cunoaşte mai ales în timp de război şi mai cu seamă pe front. Îmi îngădui să fac o mică comparație. În timp de pace am citit şi am auzit despre aşa numitele supe drese cu gheață, foarte îndrăgite în Germania de nord, în Danemarca şi Suedia. Dar uite că a venit războiul şi iarna asta soldații au avut în Carpați atâta supă înghețată, că nici n-au mâncat-o; şi cu toate astea e o specialitate culinară...

— Ba, gulaşul înghețat se poate mânca – se împotrivi plutonierul de ață Vaněk – dar nu prea multă vreme; cam o săptămână. Din pricina asta compania noastră, a noua, a părăsit pozițiile.

— Pe timp de pace – spuse cu o neobişnuită seriozitate Švejk – toată milităria se învârtea în jurul bucătăriei şi a celor mai felurite mâncări. La Budějovice am avut un *oberlaitnant* Zakreis; cât era ziulica de mare, numai în jurul popotei ofițereşti îl vedeai şi când vreun ostaş săvârşea vreo ispravă, dumnealui îl ținea *habtak* şi dă-i cu gura pe el: „Mă nătărăule, dacă se mai întâmplă o dată, apoi să ştii că din botul tău, bine bătut, fac friptură la grătar, apoi te zdrobesc

în picioare până scot din tine piure de cartofi şi abia pe urmă te mănânc. Or să curgă din tine măruntaie de gâscă cu orez şi o să arăți ca un iepure fript, la tigaie. Aşa că vezi, fii om cumsecade dacă nu vrei ca lumea să creadă că am făcut din tine friptură cu varză.”

Continuarea expunerii şi interesanta discuție în legătură cu folosirea listei de bucate în educarea ostaşilor înainte de război, fu întreruptă de un răcnet puternic care se auzi din odaia de sus, unde masa sărbătorească se terminase.

Dintr-un amestec haotic de glasuri se desprindea strigătul cadetului Biegler:

— Ostaşul trebuie să ştie încă din timp de pace ce anume cere războiul, iar în timp de război să nu uite ce a învățat pe câmpul de exerciții.

Apoi se auzi glasul gâfâit al locotenentului Dub:

— Rog să se consemneze că am fost jignit aci pentru a treia oară!

În odaia de sus se petreceau evenimente grave.

Locotenentul Dub care nutrea, după cum se ştie, intenția să-l facă de râs pe cadetul Biegler în fața comandantului batalionului, fusese întâmpinat de ofițeri cu o gălăgie asurzitoare. Rachiul cumpărat de la negustorul evreu îşi făcuse efectul.

Şi aşa strigând de-a valma, unul după altul, făcuseră aluzii la priceperea locotenentului Dub în ale echitației:

— Fără maistru de călărie nu merge!

— Mustang fricos!

— Câtă vreme te-ai învârtit, frate, printre *cow-boys* în vestul sălbatic?

— Călăreț artistic!

Căpitanul Sagner îi turnase repede pe gât un rest din băutura blestemată şi jignitul locotenent Dub se aşeză la masă. Îşi trase un scaun vechi şi stricat şi se aşeză lângă locotenentul-major Lukáš, care îl primi cu vorbe prieteneşti.

— Am mâncat tot, amice, n-a mai rămas nimic.

Figura tristă a cadetului fusese oarecum trecută cu vederea, deşi Biegler, respectând cu sfințenie regulamentul,

trecuse pe rând pe la toți cei din jurul mesei şi se prezentase, grav şi oficial, căpitanului Sagner şi celorlalți ofițeri, repetând de câteva ori la rând, deşi toți îl vedeau şi-l cunoşteau:

— Cadetul Biegler, întors la comandamentul batalionului.

După care îşi luase un păhărel plin şi se aşezase foarte sfios lângă fereastră, aşteptând o clipă prielnică spre a se putea produce cu câte ceva din cunoştințele sale, desprinse din manuale.

Locotenentul Dub, pe care glumele îngrozitoare făcute pe socoteala lui îl zăpăciseră de-a binelea, bătuse deodată cu degetul în masă şi, ca din senin, fără niciun chichirez, se adresase căpitanului Sagner:

— Prefectul nostru şi cu mine, am spus întotdeauna: „Patriotismul, împlinirea datoriei şi uitarea de sine sunt adevăratele arme în război”. Nu fără motiv îmi amintesc de asta tocmai acum, când oştile noastre urmează, foarte curând, să treacă granița.

Până aici a apucat să dicteze Jaroslav Hašek „Peripețiile bravului soldat Švejk în timpul primului război mondial”. Moartea, care l-a răpus la 3 ianuarie 1923, l-a împiedicat să desăvârşească unul din cele mai celebre şi mai citite romane care au apărut după primul război mondial.

În lunile următoare vor apărea în „Biblioteca pentru toți" :

St. Zeromski — Ecourile pădurii, *nuvele*

Dinicu Golescu — Însemnare a călătoriii mele

Saadi — Golestan (Grădina florilor)

Nicolae Labiş — Moartea căprioarei, *poezii*

Mark Twain — Bancnota de un milion de lire, *schițe, nuvele, pamflete*

Viața lui Benvenuto Cellini scrisă de el însuși, 2 *vol*

Molière — Avarul, *comedii (versiune romînească de Tudor Arghezi)*

Schiller — Hoții, Don Carlos

Cereți săptămînal, la cea mai apropiată librărie ultimul volum din colecția „Biblioteca pentru toți"